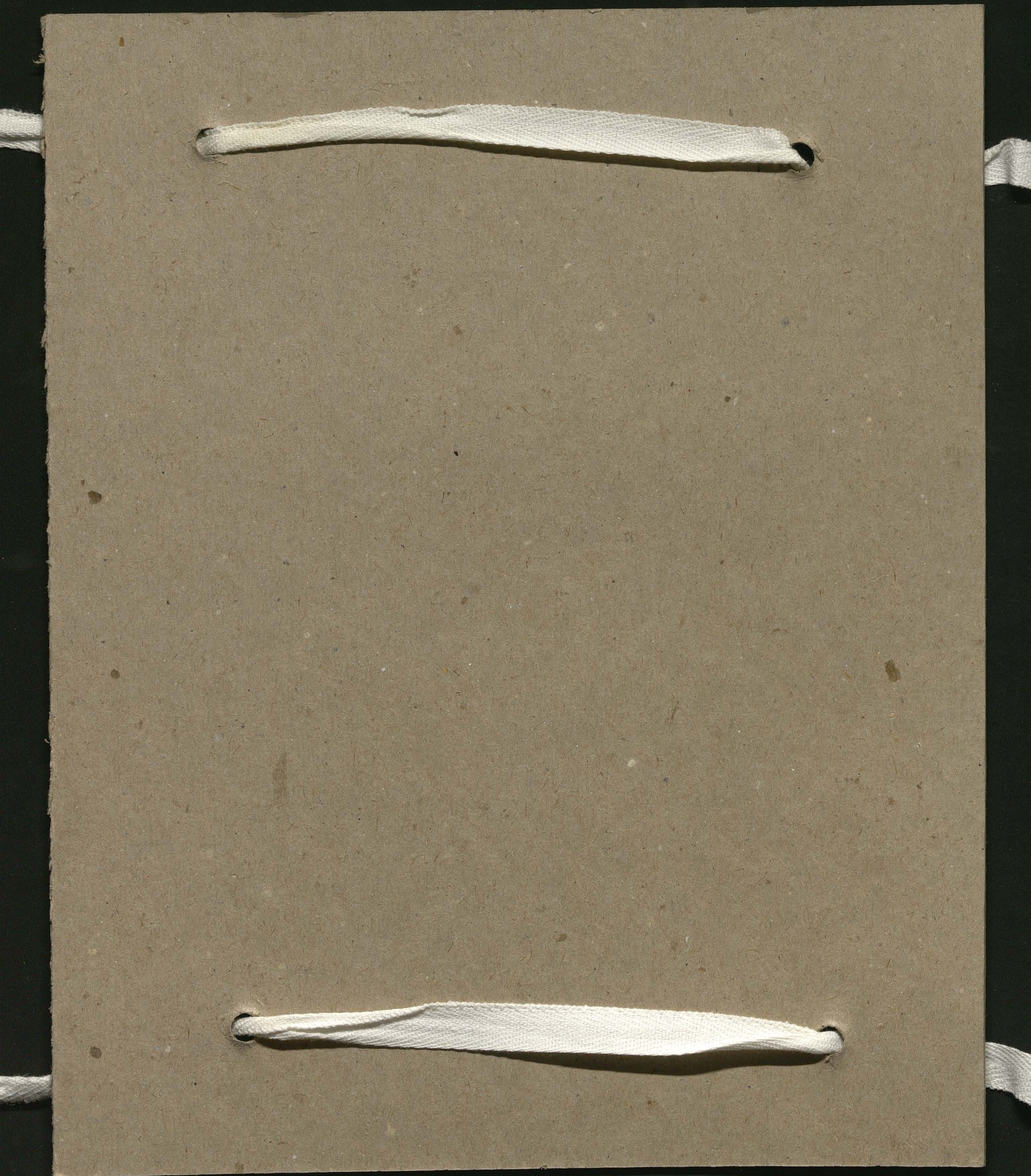

1

Historya Filozofii Nowoczesnej

I a

wykład do oddziału „Pierwsze pojawienie się Filozofii we Włoszech" stąd
do I b. – stąd wrócić do tego oddziału

F 2

Historya Nowoczesnej Filozofi

d. 12 Listop. 861.

§1.

I. Co jest Filozof. II Co jest nowoczesn. fia — to jest czem ona rozni się od innych fii. jakie jej charakter jakie czas trwania —

Co jest filozof.?

1. Umiejętności 2. czysto rozumowa.

ad 1. Co jest umiej.? Całość wypływa. organiczne — jeden princip. organa. — kamień kryształ — roślina — Ż

jestestwo organiczne wypływa — zwierz. — części się asymilują, bodzcy, cem porządne ich drzewo. przedmiotem i przedmiotem. każdy z nich żyje w każdym solidarności i wszystkich — Cuvier

Agregat, zbiorowisko.

2. Filozofia jest um. czysto rozumowa — nie zważając na

Ż mineralogia opierająca się wcześniej na krystalografii części na chemicznych układzie nie będzie ściśle umiejętnością.

a) od wyższej sposobem jedności
b) od umiejętności na doświadcze-
niu się opierającej – na refleksyi
rozsądkowej rozdzielającej jako nie-
podobne i równe – a jednocze-
podobne –
Żąda on uwobadnienia od wiary
od fantazyi od wyobrażeń.
Dla tego ona tak trudna zrazu
dla tego myślenie filozoficzne
wymaga wprawy – Wolność polit. wolność myślenia
tu nie może – Despotyzm – Azya –

§ 2.

Wprawdzie i inne umiejętno-
ści są rozumowe bo i one dochodzą
rozumowo przedmiotów do ich za-
sadniczej treści naliczyć. § Ale one
mają tylko zakres jeden – więc
zapoznają się jedynie tak albo-
tako jak tego ten zakres wymaga –
aby wszelki ważny przedmiot
całą naszą treść pokazuje w spoleczn. Ale
Filozofia zaś śledzi jednego
stanu dla wszystkich bytności –
z tej wszystkiej, choć wszak od

Filozofia choć ma za treść swoją
przedmiot prawie ten sam nad
którym pracują inne umiejętno-
ści, bo jej przedmiotem jest
rzeczywistość – to przecież różni
się od nich formą. Filozofia
nie zapalają się na wiał pod
jakimś względem szczegółowym,
nie zajmują się jej wszystkimi
jako dziedzina.

Filozof. różni się od nich
i co do przedmiotu, i co do formy.

§ Ale filozofia ma jedną
dziedzinę nie należącą
do innych umiejętności
a nad te owe umiejętności

Co do formy
Tutaj można okazać się jakie
winno być myślenie filozoficzne

E Ponieważ ona [illegible] myśl
[illegible] nie rozumie, nie [illegible]
winien być rozum co sam
się zna i rozumie, jeszcze
wtenczas przyjmować —
uchwycenie celu i nawrót
całości jej zdolność systematyzowania
do niej celu — Stąd też nie

Każdy wiek lub chwila dziejowa
nie każdy lud jest zdolnym
do filozofii — Trzeba by
być wolnym od panowania
materyi — być już [illegible] być
osobą — a [illegible] — wschód
[illegible] w Grecyi —

1º Co jest jej istota[?]

E Ale jej idei niedoskonałym wyrazem,
Rozdział[?] [illegible] jej
[illegible] jest myśla — a wyraz
[illegible] jest [illegible]
a państwo, jak ~~[illegible]~~ jednostka, jak
[illegible] myślowa — Jednakże
[illegible] doskonałym [illegible]
winien wyraz swój myśl.
ale jej [illegible] nie do [illegible] —
nie wyrasta.

od siebie absolutnym — stąd to
to społeczno — jak wielce
głębokie jest pozwalanie
wszelkim pozwaleniom — prawdę prawd. E

§ 3.

Skąd się bierze żądza wiedzy — skąd ów zachwyt
Instynkt który pcze w duchu
ludzkim! Ciekawość wiedzy i żądza
prawdy! jak niemowlę do
matki! jak pisklę co chce
pokarmu [illegible]
[illegible] — jak [illegible]
[illegible] — skąd
się to bierze? ~~Bo duch~~

Cały świat stworzony jest
Dwie strony ~~idea~~ 1. powszechne. 2. osob.
odbiciem myśli 1º każde
jestestwo [illegible] w sobie właściwe E 1º
jest wyrazem, jest idei ~~a jest~~
2 strona
jego myślenie [illegible]
[illegible] — a przecież nie wolno
do jedności do ogółu — niemo
rozmieć — [illegible] dla rozmieć
i absolutności bo wszystkie
te nawzajem dopełnić
siebie nawzajem

Boża
Tak myśl ponosi ołtarz
Być jako puls. tętni
we wszystkich umysłach –
wszystkie są negacyjnie
przez trumnę w każdym jestestwie
a zatem i ponosi orzeł
w każdym przez trumnę –
Zasługujemy to do jednego
stworzonych duchów wszystk –
I ta w każdym jest idea Boża –
więc jest ich i złoto – ale ta
idea nie tylko jest myślą ale co więcej ~~ta~~ –
nie jest myślący – stąd
stąd jestestwo
1. trumna uznaje ich
idei – umo coraz doskonalszy
ją uznać by się odpowiednie
bytu – pod Bogiem trzeba doskonalenie do które ...
2. Porządek – ponosi wszystki
odbicia ich wina – Bóg je
stworzył na obraz i prawo
wszystko – więc wolni mają swoje
cement celu.

Ponieważ nie jest konsekwentnie
nauka a dzieło jego —

Zachwyt artystyczny
uniesienie
powiedzmy niebo
bo idea rozpłomieni
mocniej się od niego

#

Filozofia obejmuje
wszystkie inne działania
mądry — wszystkie nauki
ale [illegible]
nauki przyrodnicze od
szczegółowych prawideł do
ogólnych — i nie to więcej
owszem ale od najmniejszej
idei ogólnej wraca
do szczegółów — w tym ale one
od mnożenia — Też ogólniki ~~[illegible]~~
tworzące ~~[illegible]~~ tylko
składni — ale nie co ma
zadanie trzeci w sobie inne
[illegible] empiryczne
~~[illegible]~~ przyczyny się zmieniają
od empirii — od [illegible]
Każde [illegible] filozofowie [illegible] jest [illegible]

[illegible] pokrewieństwo — Nad
radości nad wynalazkiem —
~~[illegible]~~ jakby wodzem, wyższej
nad pewne jej — Te radości
więcej nam okazuje każde
umiejętności a co dopiero
filozofii —
Zatem prawda jest miłością
— bo [illegible] miłości — ?

§ 4.

Ale myśl smuci się w sobie
[illegible] przychód — nauki
przyrodnicze mają przyrodę
od [illegible] jak [illegible]
Duch ~~jak~~ sam rodzi ze siebie przedmiot swej filozofii
jak Prawda co smuci się w sobie —
sama rodzi przedmiot twórczy
a pracownicy [illegible]
[illegible] świata [illegible]
~~[illegible]~~ przekazuje
najlepszych, #

Bliższe oznaczenie Fil.

Nota 10.

~~§. 5~~

~~ten tak uprzedzenie — że [gdyż] fil. z tejże jest granicą abstrakcji myślenia — i że przez naukę zwraca się myśl do [illegible] — [illegible]~~

§ 5

Treść Filozofii. Ćwiczen. 2.

Gdy filozofia śledzi wszystkie dziedziny bezwzględnej treści — więc jej zadaniem jest rozumienie wszystkiej treści w jej jedności — Zatem jej przedmiotem jest sam ~~Bóg~~ [illegible] i wszystkie istności [illegible] — 1° świat przyrodzony, 2° Duch ludzki i jego rozwój — (E) 3° znalezienie onych bożych które się objawiają w obu tych dziedzinach i w naturze i w ludzkości a onych [illegible] —

(E) jest też treść — prawo — istota — przyczyna — [illegible] —

§ 6

Forma Filozofii

Ponieważ myślenie jest formą Filozofii — więc ten myślenia ~~[illegible]~~ jest prawidłowe — powinno ~~[illegible]~~ wyrażać [illegible] myślenie ważne leży w [illegible] jako wydanie [illegible] —

ona ważne [illegible] [illegible] [illegible] —

Logika —

Uczucie

jest czemś wewnętrznym
osobistym
świat rzeczy i rozumu
a nie uczuciem ...
uczucie wypełnia osobistę,
ale bliżej uważny

Hamlet – ale dzięki –
bo i grzech w sercu
tej gwiazdy

~~...~~ architektury
~~...~~
symbolika architektury

Muzyka jest
uczuciowa – ale
...

§ 7

Prawda ze uczucia – jest radością
poznania ... Poezja
sama jest ...
Prawdą Boga –

W uczuciu wielkiej prawdy co
... rozumieją ...
rozumu – uczucia prawdziwego –
... – ... – bogactwa – ...
... to prawda ... jest dowodem
... wewnętrznym

Ale to ~~...~~ uczucie jest ...
1. ~~...~~ jest ...
2. nie być ...
3. nie jest ... nie da
się rozwinąć ani rozebrać do ...
rozebrane ... jest osobistym –
... – jest osobistym ...
uczucie ... ...
– ~~...~~ nawet nie można – ale
muzyka – ... ...
... ...

Dopiero ... ...
~~...~~ torem ... ~~...~~ koniecznym
... prawdę –

Warunkiem tedy y dla myśli chcącej
poznać prawdę prawdziwości, jest
by była wzgodzie ze sobą
~~prawdzie prawdziwie sobie samej~~

Bo poznanie które jest samo
zgodne ze sobą samo się mierzy.
Z drugiej strony
Myślenie prawdziwe w sobie bo
jest pierwiastkowo ~~prawdziwe~~ - mimo
się i pierwiastkowo prawdzie - Bo
~~rzecz~~ poznającej i ~~rzeczy~~ równej
myślący jest też sam. A też
w równości w rzeczach jak i w naszej
myśli samej - bo oba mają znaleźć swojego Boga

Filozofia nie jest wyrocznią,
teorya abstrakt. nie praktyką
one się obwarowują rzeczywistością

Ta pewność jest celem Filozofii

— 97.

Cel ostateczny filozofii

Przekonanie że myślenie może
mogące się i w przedmiocie ~~[illegible]~~ -
Ale zadaniem jej jest aby ~~to~~ wykazać ogólnie
potrzebę tej jedności - aby to przekonanie
~~[illegible]~~
które jest w nas bezpośrednio
wykazać umiejętnie - aby wykazać
że nam przekonanie rozumne
jest wynoszące się nad tą rzeczywistością -
Znaczenie spekulacyi

6

Ten cel owej [illegible]

jest zarazem zadaniem samej

~~[illegible]~~ filozofii

w dziejach — Ale gdy [illegible]

który ma być [illegible] jest

nieskończony więc i samej

filozofii jest nieskończony.

Nie ma filozofii bezwzględnej

ostatecznej — jest ~~[illegible]~~ nieskończona.

[illegible] umiejętności [illegible]

Bo tu sam ów [illegible]

jak jest wewnętrzny jest i

także i we ~~[illegible]~~; Cel ale ich

urzeczywistnienie jest inne.

— Filozofia żyje i [illegible]

Historyi — E

Historia jest podobnie jak

[illegible] ~~[illegible]~~ i [illegible] jest [illegible]

[illegible] [illegible] z sprawiedliwością

~~[illegible]~~ splata się

[illegible] jest [illegible]

E Filozofie żyją później we formie

filozofów po sobie, i ze siebie się rodzą

wzajem. — Do historii filozofii należy wykazać

ich kolejne następstwo — ich wzajemny związek i genezis —

Niektóre trzymają że filozofii i

nawet jest idea postępu ducha — ~~[illegible]~~ a na ogół

tego ruchu jest dążność ducha

aby coraz jawniej siebie

samego poznał — Bo we filozofii

każdego czasu przejawiają się w

[illegible] umiejętności to

wszystkie czynniki które

sobie na ogół społecznego ponad ~~[illegible]~~

[illegible] — Duch w sobie ma

aby [illegible] [illegible] w

[illegible] i [illegible] w całości układać [illegible] [illegible] które [illegible] jest filozofia —

Pozwit na Epoki

w Sztuce
Grecja
Rzym
Kościół wielki
Filozofia nowoczesna.

§ 8.

Tak więc owe systema filozoficzne nie tylko mają się do siebie wzajemnie stanowczym do siebie ale mają się do siebie jako szczeblowanie — jako postęp — A ten postęp jest konieczno-nością, nie jest bynajmniej przypadkowym, ale koniecznym logicznym samego rozumu ~~ludzkiego~~ co raz ludzkiego — ‡

Każda szczególna filozofia jest koniecznym skutkiem rozwo-jającego ducha ludzkiego, i przejściem od niższego do wyższego szczebla. — do coraz głębszego ujęcia ogólnej prawdy — Dla

‡ Ta zmiana zasad filozoficznych nie jest słabą stroną filozofii jak niektórzy głoszą ale owszem będąc postępem szczeblowaniem idzie umiejętności jej na dowód

(Ł) Lecz jak ukochaną prawnucz – jak matkę – jak cudowny obraz narodu – jest tłomaczem gengdzierem żyjącym wśród prawnuków
Przypominamy żeśmy sobie zadali dwa pytania 1° Co jest filozofia w ogólności 2 jaki charakter nowoczesnej Fil. –
Pierwsze pytanie odbyliśmy pr. wyżej teraz zajmiemy się drugiem.
Wschód tonie w ogól[nych] pierwiastkach –
Grek w potrzebie reali prawdy ogólne przeprowadził, a tak potrzeba dwa oderwanie
a [illegible]

bez żadnej ich fil. nie przepadła i zniknęła ze szczętem – bo właśnie one miała w sobie pierwiastek prawdziwy a tylko ona stała się ... jakieś następnie – a teraz żyje w przyszłych filozofiach (Ł)

§ 9 Epoki Historyi Fil.

Wschód. Starożytny i nowoczesny –

Tylko aforyzma, ułamkowości nie mające jedności, całości – Oto raz jest całością i systematem ale o tyle nie filozofizmem ale mistycyzmem albo teologizmem jako ... w których powszechna idea nie zwraca się samoistnie do ducha – ~~całości~~
Na wschodzie ~~Za~~ fantazya, naucza się w myśleniu – tak jak uczeni kapłanami i filozofami i ... dla tego nie ma fil. w ścisłem znaczeniu –
Ponieważ fant. miesza się do myślenia nie obcej myśli i przeto obrzydliwy ... i obcych pierwiastków, mając

wszystkich fantastyczne, oparione

dowolnie – wiec ta nie nazywamy

filozofii –

Dopiero w Grecyi rozpoczyna sie

Filozofia – Lubo ta sie wszystkich

dzieł […] z obyczajami i życiem polit-

ycznym – ale przecież na wstępie

poln swojem słoiu wstąpien

a niepodległy wszystkim granicy – nie

~~nauka~~ bez trudności chronowana – Ona nie grunto-

je się zwłaszcza, w czesz-

ciej filozofii – ani wśród

obcej a bogatej rozwiniętej kultu-

ry azyatyckiej – Filozofia grecka

sama sobie winna wstępu swój

byt – Ona jest filozofią – bo wyjęta

wolna od obcych pierwiastków –

Ona oparta na jednej i pewnej

zasadzie – ~~on~~ bo choć Thales

... Anaximander i tp. ~~po~~

wspaniałe metafizyczne idee

powstały wśród nas –

Przecież wstępnie w pewnych mała sumietości.

pierwiastkiem rodu — przez tem
samem dowodzę, że ~~nie~~ się
wzniosła ponad zamiłowanie
[illegible] mistycznego
świata. — i ponad mity i fantazye
ludowe

Przyznanie mi więcej
samodzielności filozofii
i w powstaniu swej historii-
-i ich powstanie [illegible]
państwowo-polityczne
prosi — swoim praktycznym.

Średnie wieki — Scholastyka
mądrości — teologiczna — oh
oparta na prawdzie — objawi
enej scholastyczności i
której treść wzięta z teo-
logii a forma z logiki
~~[illegible]~~ cząsteczki mistycznej
gnostyki — ufające rozumowa-
niu wewnętrznemu — 8

Nowożytne fil. rozpo-
czynające się z 16 wiekiem

o — o tak pogańskie umiłowanie
kiedy wypowiedział [illegible]
w katedrach nierozumiejący
mędrolstwem zamyśl
sztuki — ale te z tak wielkim
~~[illegible]~~ państwem a nie tylko
fantazją

Odwrócenie od mistycyzmu, miasto
uniesienie się nadziemskości do nieskończ-
oności umie i fantazji ~~a bez~~ ale bez
idei filozoficznych. Przezwyciężenie
materyi przez umartwienie ciała,
a ~~idealne~~ gwałtowna negacye, ale
nie przez istne przenikanie
materyi potęga myśli.

Ona jest rzeczywistą filozofią —

Tak 2ie fil.: Grecka i Nowoczes-
na, w systemach naczelnie różne —

§ 10.

Porown. fil. G. i Nowoczesnej
będzie zarazem charakterystyką
tej ostatniej! —

Fil. Gr. Ona pierwsza — więc nie
zajęta — więc nie ma gotowych
jej idei, które przystępuje
do badania prawdy — (E) więc wypt-
nie gotówkę pomysła się rozwiązuje
przemiotem — nie mniejsza wiary
i Harmonia
Koronowa arcydzieł
osobistości i spokojny
organizmów wolnych i spokojnych
Tutaj w Grecji nie ma rozwodu
między duchem i naturą — jest to
jedność duch. nie ze jest ona
wynikiem metafizyki ale w niej
nie ze jest bezwzględnie wyższym
więc że to dwa światy przeciwne sobie —
od niej. — I pod tym względem
Grecja ... mieć charakter zu-
tym i bezwzględnym wyższym.

(E) Ona nie ma przed sobą wcześniejszej
filozofii która by na nią wpłynęła
— ~~jej~~ Religii greckiej nie wiara żadne
podstawy religijne — ani też
Pol. ~~nie~~ Grecka nie zastała
bogactwa wiadomości wolnych —
tego nawet doświadczenia — nie
całkowi bogactwo jej niechto-
nęło — była samodzielna — i
wolna i swobodna.

Historycy — bez barwy

Porównanie jej z nowoczesną sztuką —

Nowoczesna sztuka nas [illegible] przez ~~[illegible]~~ cały świat gotowych myśli, gotowych wyobrażeń. Sztuka Nowoż[ytna] też z jednej strony żyje w tem wyob[rażeniu] — z drugiej strony [illegible] walczy — a taka sama się wymazuje[illegible].

Jeśli też sztuka Grecka jest tak spokojna jak [illegible] grecki, jak wielki mur [illegible], [illegible] — jeśli ona się zajęta ~~[illegible]~~ nie prze[illegible] ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ przystępuje do ba[illegible] — jeśli jedna jest w całości a w harmonii z te[illegible] Natura — powszechnie. Teraz nowoczesna przyroda — spokoju nie ma — bo jaźń świata wewnętrznego [illegible] kręgu [illegible] — aby to wszystko [illegible] od siebie, [illegible] swoim zadaniem nowo[illegible] [illegible] dziejów [illegible]

aby duch dopiero sobie zdobył
tę harmonię siebie a ~~zewnętrzną~~ [musiał przez] wewnętrzną
świata. – aby też miał natury,
całkiem stał się narzędziem i
ozdobą służącą duchowi –
Filozofia grecka nie zamierza
się jeszcze w głębie ducha ludzkiego
nie też dla tego ta harmonia wewnętrzna
z natury jest ~~możliwa~~ łatwiejsza – a ta
harmonia jest pierwotna
a nie ~~dopiero~~ jest owocem obie-
cującą walkę i połączenie
się –

§. 11.

Postanowienie ducha greckiego się
we wszystkich kierunkach ducho-
wych widzimy w każdym
życiu. – w sztuce widzimy się lubo
duch panuje nad naturą nie
raczej dzieli się na utworzenie
przeciw sobie jak się wielki
duch nie oderwał się od natury
– Duch i natura nawzajem się
przenikają – harmonia –
Stąd Grecja jest ludem artysty
i sztuka pod przeniknięciem
się dwóch tych światów –

Z potrzebnie odrzucić się
rzeczy — jak prawdziwy
artysta —

Hellada i pod tym względem
nawet artystycznie że jej żywot
że jej historya jest jakoby
dziełem sztuki — Z A co
jest w umysłach tej albo innej
dziś łączą się z jej sztuki
się i w dziejach — Ta historya
jest jakoby ~~sztuki~~ z jednego odlewu —
wszystkie fazy ~~...~~ dziejowe są tą
logiczne — bo nie ma potęgi
zewnętrznej któraby nagle
~~...~~ przecinała — pragmatyczne wałki
rozwoju — stąd historya
grecka jest doskonałe echo
rozwija się jakby arcy ~~...~~ mistrzowski
~~...~~ dramat — w którym
scena za sceną odkrywa
się rodzi —
Inaczej dzieje nowożytnych
ludów! —
Żywot jej wprost wynikający
z żywiołem wewnętrznym — ten rozwój
nowy umysłem a wewnętrznym
światem — jest powodem że takie
dzieło nie zjawi się sztuki —
i w dziejach ~~...~~ ludów ~~...~~ nie ..
w takiej ..... ze .....

Życie nowoczesne [illegible] się od

antycz. jak Grecyi – ale nowe duch

ich w[illegible]ł się w wielkie [illegible] utarcie,

rozsadził je –

W Grecyi utarcie ale bez [illegible]

i harmonii, owoc nie [illegible] ukończona

[illegible] wielki w którym idea

jako [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] się [illegible] –

~~Tak~~ tak w plastyce – architekt.

i epos – Przeciwnie w [illegible]

chrześcijańskim to wielki który

[illegible] [illegible] [illegible] i do

wnętrza płynie – lyra – muzyka – malarstwo [illegible] [illegible]

~~Kiedy – owo ... i ... samej~~

~~Ale nowo ...~~

Igotka romańska archit.

greckiej i gotyckiej –

[illegible], greckiej i gotyckiej!

Shakespeare – życie domowe

rodzinne – miłość idealna –

[illegible] –

honor – honores – wiara

w sercu a nie w fantazyi –

rewność –

1. [illegible]

Lyra –

§12.

Dla tego mimo, że [illegible] jest razem

filozofii Greckiej, z nowożytnej.

[illegible] [illegible] [illegible] od [illegible] natury

a dają się [illegible] myślowemu

obecnemu. –

[illegible] ~~burzą~~ burzą [illegible] w [illegible]

myśli [illegible] [illegible] jego –

Sokrates
Plato-
Aristot.

w drugiej Epoce ~~on~~ duch w prawdzie
~~cofa się w sob~~ nawraca ku sobie ale przecież
przedmiot – a świat rzeczywisty jest jego
stanowi treścią – tylko tym ~~światem~~
światem a rzeczywistością
jest ~~tylko~~ przedmiot ten jest idea
przedmiotowa jak u Platona
— a Arystoteles entelechii
a tych ~~tym~~ przedmiotów idealnych
~~jest~~ także rzeczywistości —
<u>Dopiero w trzeciej epoce:</u>
naprawdę cofa się duch w siebie
i ten przedmiot uważa siebie
za prawdę ogólną – ~~od~~ a tak,
zaś wszystko ~~natur~~ duch i natura,
ale istotnie w tem [illegible]
[illegible] i [illegible],
[illegible] i Nowoplatonicy

Stoicy
Epikur
Sceptic.
Nowy plato-
nizm–

§ 13

Myślenie [illegible] jest drogą
[illegible] . Ona
jest [illegible] od tego [illegible]
ne [illegible] ~~danego~~ [illegible]
[illegible] świat. [illegible] od
cofanie się w siebie – Cartesius
rozpoczyna –

Myślenie się usamodzielnia od
natury – ale jeszcze wznosi od niej
ale jeszcze moc do przenikania [illegible],
nie do rozumienia jej – ~~Dawn~~ natura
nie jest więcej granicą dla ducha – duch
się sobie odsłania, a tak gdy Grecy
rozpoczęli od jedności bezpośred-
niej dwóch światów – a koniec
na rozdwojeniu – Filozofia nowo-
czesna od ~~rozdwoj~~ rozdwojenia a kończy na
jedności – Aby ową osiągnąć
drogą umiejętną tę jedność ~~na~~ to
po~~trzeba~~ jest zadaniem nowoczesnej
filozofii: aż do naszych czasów. –

Tu jeżeli czas raz jeszcze wytoryć
różnice Fil nowoczesnej od grec-
kiej – idąc za kartkami treści
B I, B II itd.

Filozofia nowo-czesna.

Scholastyczna filozofia – ona
chce ~~pogodzić~~ rozumienie zasady
wiary przez rozumowanie – droga
ta ta której jeszcze ~~była~~ jest wierna
ma nie intelligo ut credam ale
credo ut intelligam – Tak i
widzimy iż w do przemiotu on
~~[illegible]~~ ut Deus od Fil od Teologii

a nawet on nie obejmował całego obrazu przedmiotu [illegible] przedmiotem [illegible] natury, prawa, etc. — owem charakterem [illegible] [illegible] oderwaniu się ducha od natury i całej rzeczywistości realnej — [illegible] [illegible] kierunek filozofii — [illegible] ale [illegible] sam stworzyło sobie przedmiot swój.

Odrodzenie nauk i sztuki

Klasyczna literatura — [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] albo [illegible] [illegible] źródeł — nie [illegible] [illegible] [illegible] Druga połowa 15 wieku!! z Dobrego [illegible] [illegible] chroniące się w [illegible] 15 w. przed Barbarzyńcami

architekt Ertystyka [illegible]

o-o Konstantynopol 1453.

[illegible] 1436 Gutenberg [illegible] znał [illegible] — Pierwszy [illegible] całej 1444 — 1448 [illegible] Bibl. [illegible] — [illegible] [illegible] [illegible] o-o

Kopernik urodził się w Toruniu 1473. V. Stoss – Medyceusze we Florencyi – Ameryka. – Plato łamie – Portugalczyk obiegł przylądek ... – Behaim rysuje mappy oceanu – i globus 1492. – Cuba i Haiti odkryte 1492 – Algebra – Vasco de Gama jedzie w podróż ... – Karmer ... w Krakowie – (F)

Powrót przywrócił się ...

Filozofii

we Włoszech

Rodzenie – burzenie się – ... gwałtowne – ... ... we filozofii ... – Dualizm ... –

Cardanus. Zbiorowanie.

10 tomów fol. – ur. 1501 w Pawii † w Rzymie 1576. – De vita propria sam wymienia. – ostatecznie – opowiada z Medyceuszów ... ... (E) ... ... (d) ... – To ... ... Dr ... ... – zostaje Dr ...

– odnowienie ... Greckiej ... 11 (F) Po 500 ... lat przeminęło ... ... starożytności ... ... włoskich poetów. – Dante wzięty – ... a forma klasyczna – Petrarka pisuje listy do Cicerona do Seneki – a Boccaccio ... ... o ... i Teseidę – ... ... włoskiej ... starożytności, ... – wtedy ... ... Platona i Arystotelesa Grek Georgios Gemistos nazywa Platona ... Plethon – sobór we Flor. ... greckich i ... ... ale ... ... Helenów – ... ... Platona i Arystotelesa 1. – ... ... Platonowi. – ... ... 1472. ur. 1395 † ... ... Kardynał Bessarion

Ficin. 221. ... ... za Platonem Marsilius Ficinus we Flor. (1433 † 1499) napisał Platonowską teologię – A ... Cosmus II ... ... akademią Platona około 1440. – obok Ficina (F)

(F) ... ... – ... ...

(d) ... ...

dosyć zarobił

słynął Jan Pico di Mirandola który pisał przeciw
astrologii – wielkim zabobonom – oraz ze synowcem
swoim Janem Franciszkiem Pico di Mirandola najpierwszym
filozofem który – wyzywał wszystkich filozofów
w Florencji na dysputę – a to na ~~swój~~ koszt ich
~~[illegible]~~ swój –
Ale nie tylko we Włoszech ale i wszędzie indziej rodzili
się filozofowie – Mikołaj z Cusa, urodzony nad
Mozelą jako syn ~~ubogiego~~ chłopa ~~w~~ mającego
winnicę – umarł kardynałem 1464 połączył
filozofię Platona z nauką chrześcijańską.

Twardowski

13

15

wystarczyło na 5 lekcyi –
d. 14 Listop. 866.

H. F. Now.
Początek A

Dodatek do 1go Zeszytu
Historyi Fii Nowożytnej

Pisane w Pardz. do 4 List.
866.

Zacz. od 6 kartek dawnych – pisanych 186[?]

I 6.

E od tąd

w tym wstępie nie mamy jeszcze filozofów samodzielnych, ale odrodzenie fil. greckiej etc

spory o Platona Car. II i Arystotelesa

Dante Alighieri urodz. 1265 we Florencyi za Bolesława Wstydliwego.

Francesco Petrarka urodz. 1304 w Arezzo w Toskanii za Łokietka

16

Wstęp. Do Historyi Fil. nowoczesnej (+)

Zapatrywanie się na świat w XVI wieku E

Duch stwórczy świata, pogrzebiony przez lat tysiące jak motyl w poczwarce — zaczął się ruszać w duchu włoskich wieszczów: Dante potężną formę stworzył plastyczną w sobie zamkniętą — z zaletą chrześcijańskiej wiary i przeczucia chrześcijańskiego — nazywa Wergiliusza swoim przewodnikiem — choć go przewyższa potęgą wewn. i artyst. przedstawienia (+) — Petrarka doprowadził pieśni Lepszarza średn. w. Trubadurów do najwyższej doskonałości — w muzyce jego wierszów odgłos idei platońskiej — a u nich Barlaam wprowadził nauczył Petrarki ucznia — tego wieszcza w pisma Platona — a to właśnie w tym gdy upadek stolicy apostolskiej w Avignon — i nędza Włoch — rozniecały w Petrarce zapał do odbudowania dawnej wielkości rzymskiego państwa — i odrodzenia

(+) ob. Die philosophische Weltanschauung der Reformationszeit von Moriz Carrière Stuttgart 1847

1

Literat. klassyczna w całej czystości – ale w rozpa[Petrarka]
czał – czas życia przekonał go że dawna
jego najgorętsze pragnienia – więc jak wrażeń
utraconym poświęcił się [Petrarka] w księgach starożytnych
świata – żył z nimi więcej obecności – więc pisy-
wał listy do Cicerona, do Seneki – a właśnie
w tym czasie Boccacio błaga Homera o opiekę
i Tassa

Petrarka obrzydził w spółczesnych ochotę
do zbierania pism starożytnego świata – ale
w dyalogach swoich rozprawia z tą powagą
grozą i swobodą które się nauczył od klasycz-
nych pisarzy – a tak wobec swarów, z których
spółczesnych scholastyków ołtarz jakby
ze starych kl. pisarzów płynie mądrość
praktyczna i jak ta ich mogą być wzorem dla
obecnego przedstawienia rzeczy –

Boccacio [urodz.] wychowany na studyach klas.
rzucił w ich duchu skreślił powieści rozne
w Decameronie – w którym wieś krainie
urosło się na powieści gadki spółczesnych
autorów – Boccacio nie był tylko czerpał.
w wykładaniu

Bocc. urodzony
1313 we Floren.
ot. kolleктах

ale był najcelniejszym znawcą Dantego-
12. ~~Uczeń~~ Nauczyciel Boccaccia za Leontinus Pilatus
otworzył uczonym greckim drogę do
Włoch - a tych greckich uczonych z jednej
strony zapraszani bywali od włoskich miast
i książąt panujących - ale zarazem byli przez
Turków wypędzani - Na czele tych uczonych
stanęli Manuel Chrysoloras, Trapezuntius i Vellu, i
Philelphus, Konstanty Laskaris i
innych znajomych świata uczeńców. ≠ We
Florencyi zamożny w bogactwa Palla
Strozzi poświęcał skarby swoje rozsze-
rzeniu nauk i erudycyi - a Niccolo
Niccoli przemienił pałac swój na zbiór
umiejętności starożytnych a to przez zbie-
ranie rzeźb i posągów - a tak był dbały o
poprawny text starożytnych pisarzy że
go słusznie zowią ojcem krytyki -
Hermolaus Barbarus dowodził że piękny
czysty, wstydliwy styl daje rękojmię do
nieśmiertelności -

≠ Obok nich ~~Stanęli~~ najsłynniejsi zasługą dwaj Włosi Politianus i Laurentius Valla -

Teraz wrócimy się do Aristotelesowych
ksiąg pisanych w języku oryginalnym
które więcej poznano że owe gadaniny
spaczone i wyrzeczenia krytyce

które do tych za naukę Arystotelesa miano
były fałszem; i że oryginalne dzieła jego obej-
mują mnóstwo mniej podrzędnych bystrych
myśli, i ~~...~~ i uwag przeczystych jasnych —
W tym to czasie to wznoszono się na skrzy-
dłach poetyckich Platona, to wierzono się
wątpliwości jego idei — Poznawano się mocy
wolności starożytnej tak urosła — więc
też wtórze same kajdany scholastyki
Laurentius Valla wyrzekł że jest zabo-
bonem ~~gdy~~ przeciwstawić adorowania wolnie
prawo wolnego badania prawdy — że zaba-
bo nim również by było wiarą w innych
do orzeczeń jednego mędrca (Arystotelesa!
Zarazem powstawał gorliwie Hermolaus
Barbarus na barbaryzmy przeciw scho-
lastyków — a sam przez opracowanie
pism Arystotelesa przewodniczył trzeźwym
przykładem a wzorem
Zaraz rozpoczęła się walka między
zwolennikami Platona a Arystotelesa 12

18

5

Pod tym względem stawmy Georgios ~~Gem~~
Gemistos który się przezwał Plethon ten
przydomkiem odznaczając i razem rozpo-
czął żywot i pamięć Platona — Georgios
r. 1439
13 uczestniczył w soborze florenckim mają-
cym pojednać kościół grecki i łaciński ~~rzymski~~
— Na tym soborze Plethon — podobnie jak
niegdyś Abelard — dowiódł że chrześcija-
nizm nie tylko się opiera na żydowskich
~~ora~~ proroctwach i zdaniach starego
zakonu — ale również na greckich
rozwoju ducha ludzkiego — Plethon
tak silnie, tak często zalecał Platona
że sobór uczynił mu zarzut jakoby
on bronił kościoła rzymskiego bro-
nią pogańską — wtedy on wydał na
jaw dzieło o różnicy filozofii Plato-
na i Arystotelesa — To pismo jego sta-
ło się hasłem walki —
Jakoż Plethon przyjmował pierwszeństwo
Platonowi — Co więcej on w dziele swojém
o ustawodawstwie

skopił (na wzór alexandryjczyków) mądrości wschodu z nauką Platona - i z mytologią grecką - i rozwodził się nad Polityką i Moralnością w duchu starych filozofów -

Przeciwnicy jego zajadli jeden: (Gennadius Georgius Scholarius), i Georgius z Trapezuntu) Kłótnie i spór przenieśli na pole Kościoła. Oskarżeli Plethona za drugiego Mahometa, orzekając że ~~odnego~~ on zagraża chrystianizmowi zguba -

Georgius z Trapezuntu twierdził że czytał modlitwy Plethona do Marsa jako do stwórzyciela świata - i twierdził jakoby słyszał z ust Plethona że nie za długo ludzkość przyjmie religię jedną i tą samą a religia która wcale nie będzie się zbytnio różnić od religii pogańskiej - Drugi przeciwnik Plethona ów Gennadius zostawszy patriarchą Konstantynopolu - rozkazał publicznie spalić „straszliwe" księgi i wykarał winnym

8-50
2-80
11-30

11-40

na przykładzie Plethona, jak niebez-
pieczną jest wszelkie czytanie dzieł Ple-
thona — Następnie Georgios z Trapezuntu
przeniósł sprawę na dziedzinę umiejęt-
ności i napisał porównanie Platona z
Arystotelesem — w tem piśmie niewzględnie
przekładał ~~a~~ Arystotelesa oraz nagonił Plato-
nowi

Zaczem kardynał Bessarion wziął się za
Plethonem przeciw Georgiosowi z Trape-
zuntu — Napisał długą rozprawę:
p.t. oskarżyciele Platona — To jest
pismo jest uczone mimo niedostat-
ków swoich — Bo Bessarion idzie bez
krytyki za uczniami aleksandryjskie-
mi Platona, i bez krytyki również
komentatorów arabskich Arysto-
telesa a jednak przyczynia do uzna-
nia głębszego obu tych filozo-
fów — i zachęca do [illegible] społecznych

sobie kardynał

Bessarion bez krytyki

zachęca oby obu studiować

aby gruntowniej studiów oli nauki greckich
mędrców — Bessarion nie ubliża wcale Arysto-
telesowi nie wygaduje na niego — ale dopiero właści-
wie stawia Platona — i orzeka że Plato jest podporą
bez której chrystianizm obejść się ~~nie~~ nie może
Z powiada Bessarion że orzeczenia Platona
są najściślejszemi dowodami za prawdą 114
naszej wiary — że są najlepszą bronią prze-
ciw wątpiącym — i że właśnie dla tego Plato
tak był czczony od ojców Kościoła — Kto więc
powiada Bessarion uderza na Platona
uderza tem samem na Ojców Kościoła
(św. Augustyn!?) —

Obstaje za Platonem wewzględzie chrześcijań-stwa

Bessarion wyraża zadziwiające zdanie
że przeciwnicy Platona nie zestawili porównaw-
czo ~~nie zestawi~~li nauki Platona i Arystotelesa
o Bogu o duszy, o Pośmierci i obyczaju — i że
~~[illegible]~~ następnie nie porównali tej obydwóch
nauk z Chrystianizmem — i że ci przeciwnicy
zamiast tego zestawienia i porównywania
~~bez~~ ograniczyli się na zelżeniu ~~tyc~~
[illegible] ucznia Platona —

Podziwienie się

Bessarion wskazuje wzniosłość Platona

Bessarion wobec tego plugawienia rzeczy Platona
wskazuje polot sposobu jego myślenia, pro wzniosło-
ści szlachetną która się odbija w jego dziełach –
Co więcej Bessarion ~~zbija~~ obala zuchwałe orzeczenie
Jerzego z Trapezuntu, porównywając ze sobą
twierdzenia obu filozofów, i badając obydwóch
naukę – Dowodzi Bessarion iż wiele zdań które
przypisywano Arystotelesowi, są rzeczywiście do-
datkami pomniejszych teologów – dowodzi że prawdziwy
Arystoteles nierównie więcej zgadza się z Pla-
tonem niż mu jest przeciwnym – dowodzi
Bessarion iż Platon nawet w tych miej-

Arist. i Plato raczej się zgadzają a gdy nie w których Plato bliższy Chr.

14 scach w których jest przeciwny Arystotelesowi
jest bliższym Chrystianizmowi niż Arystoteles
Takież mówi Bessarion że nauka o Trójcy Bożej jest
wskazaną i zapowiedzianą przez Platona który wywodzi
z pierwotnego principium 2. rozum Boży –
3 [illegible] świata – gdy przeciwnie mniej się
w Arystotelesie który ma objaśniać Trójcę
rozprawia jedynie o trzech kierunkach wy-
miarów przestrzennych – Pyta Bessarion jeżeli
Platon nazywa Boga najwyższem dobrem, Stwórcą
i opiekunem, utrzymującym wszech rzeczy,
które dobroć niesłychana jest podstawą świata
takiż ten Platon może być niebezpiecznym
dla Religii?

nauka o Trójcy św. w Platonie

a w Arystotelesie

Plato o Bogu

Plato – powiada naśladowca Bessarion – uczy nieśmiertelności duszy osobistej (co to jest) – przeciwnie Arist.. uczy jedynie wiecznego trwania myśli w ogólności – jego fatum niczem innem nie jest jak zakon prawdy i sprawiedliwości. Nadto ~~Taka była walna~~ Bessarion w osobnem piśmie wyliczał i sprostował 200 błędów popełnionych przez Jerzego z Trapezuntu, i tak dowiódł jakoby Jerzy w swojem tłumaczeniu albo niezrozumiał Platona ~~…~~ albo go sfałszował – T. 4 XI

Plato i Arist. o nieśmiertelności

200 błędów Jerzego z Trapezuntu

Taka była walna bitwa – oprócz tej bywały 15 małe utarczki – stronnicy Aristotelesa ~~…~~ szkalowali Platona i Plethona – i nawzajem stronnicy Platona i Plethona czyli Arist. – Tymczasem Bessarion wystąpił z łagodnością mądrą – Odezwał się do swoich wspominając iż nie szkalowaniem trzeciemu nie można pomódz swoim i prawdzie ale że jedyną bronią przeciw przeciwnikom są rozumowe dowody – owszem powiada Bessarion uważajcie obu ich bo Platona i Aristot. oba mędrcy za dwóch najmędrszych ludzi – idźcie za niemi krok w krok – starajcie się przeniknąć ich myśli – a gdy obaczycie że się w jakimś punkcie nie zgadzają – to uważajcie ich rozerwanie się zdań za oznakę trudności przedmiotu samego a nie zaś za nieuctwo – owszem uważajcie tę różnicę im zdań za samodzielną siłę i wielkość gieniuszu..

nie trzeba

15 Teraz my zapytujemy po co tym znakomitym ludziom było spory zwadzić o Platona o Aristotelesa bez przyłożenia się własnego do zbadania prawdy —?

Takież samo pytanie uczynił wówczas za czasy Hr. Pico z Mirandoli — on pytał jakie owoce wypłynie ze zgłębienia cudzej nauki, gdy sami nie przynieście daru do uczty mądrości? daru wyrobionego we własnym duchu naszym?

Tak więc utworzył się szereg mężów którzy jak z jednej strony byli skromnikami lub Aristotelesa lub Platona potrzeb i ich nauki z dobytkiem naukowym średniej wieku — i z dobytkiem własnej siły badawczej — Jednym z tych mężów był syn ubogiego ... szypra nad Morellą — nim był Mikołaj z Cusy — zwykle zwany Nicolaus Cusanus — wstąpił w sobór Bazylejski — i kardynałem mianowany, ... prawie Stwierdził jego obyczaj, lub przedstawił zasady wiary — Tu się z bliska który ze starożytnym spolo świeże ... — jego własne idee są zasadami potrzeby — Ale forma u niego twarda bez ... walcz —

Ur. Pico z Mirandoli

urodz w Kues nad Mozellą w r. 1401 umarł kardynałem w r. 1464.

1401 roku unii z Litwą za Wład. Jagiełły

wyrażenia ~~..~~ są niezgrabne – Zrazu miał być prawnikiem – ale w Moguncyi przegrał pierwszy proces z powodu że uchybił formie prawnej – więc porzucił byt ten kolei jemu wytaczanej – walczy krwawym potem aby zdobyć prawdę

d. 22 Paźd. 866.

Cusanus zrazu prawnikiem

Sam o sobie powiada pracowałem, wprzódy mnóstwem doświadczeń śledząc drogi aby zjednoczyć w jedną główną ideę Boga i świat, Chrystusa i Kościół – ale nadaremnie; dopiero wypadkiem na morzu gdym wracał z Grecyi jakby oświeceniem z góry ujrzałem jakby we widzeniu Boga jako jedność wszystkich rzeczy, jako jedność godzącą wszystkie sprzeczności"

Cusana spowiedź

Ta jedność istoty Bożej nie jest martwą jednostką, owszem Cusa uważa ją za żywą, ale jej nie rozwija dyalektycznie – Cusa dzieli Teologię na dwojaką 1. na twierdzącą która atrybuta Boga jego właściwości stworzeniu przyznaje ze stosunku Boga do jestestw stworzonych 16 w których pojawia się obraz jego – 2 ale jest przeciwnie nauka o Bogu to ta Teologia która przeczy aby marne właściwości stwórcze na Boga rzeczom skończonym przenosić – ta Teologia uczy iż Boga należy wymawiać jako nieskończone jestestwo

Dwojaka Teologia ~~Cusa~~ Cusana

w o jedności nieskończonem dotąd nic umy-
czem ono i nie jest tylko to czem ono jest.
Nasze poznanie w tym względzie jest uczoną
niewiedzą, — Takowe orzeczenia przeczące
uważa Cusa za prawdziwsze — Bo Bóg
wznosi się nad wszystko to co ~~a~~ jest oznacz-
17 nem — ~~i. t. d.~~ Otoż jest podstawa
28 na której Cusa buduje swoją filozo-
fię, Teologię swoją Teozofię — Prze-
stajemy na tem określeniu bo wystar-
czy by dać wyobrażenie o tym myśli-
cielu —

Akademia neoplatońska we Florencyi — dawny mowa po grecku

25 Filozofia starożytna nabrała znacz-
nia narodowe we Włoszech przez Aka-
demią Neoplatonizmu, założoną we
Florencyi —

Cosmo de Medici

We Florencyi Cosmo de Medici nie
darmo zwany królewskim mieszczaninem
a ojcem ojczyzny — on wróciwszy jako
zwycięzca do ojczystej stolicy wszystkie
najwyższe wpływy na lud swój —
Jakoż on obrócił bogactwa swoje i
swojego zarobku skarbnik handlowe
na korzyść społeczną, które swoją pracą
szału zacnie

i wrmośle wychowaniu swoich współ obywateli – obrócił te ogromne srodki na rzecz nauki i sztuki pięknej –

Sprzyjał wielkim artystom jakim był Masaccio – Ghiberti, Brunelleschi – 26

Zdarzyło się że Cosmo będąc obecnym na soborze słyszał mówiącego Plethona jakby przez usta jego przemawiał Plato

Cosmo sprzyja wielkim artystom

Cosmo słyszy Plethona na soborze

Te mowy plethona oświaty go nad do czesnym duchem magnat Cosmo odrodzić to co było najwyższą piękności w dawnym świecie a jednak bez zrzeczenia się nowoczytnego i jednobyłego społeczeństwa na świecie – podobnie jak tamci

myśl Cosmy

artyści wiekowi których on spierał byli wewnętrznie ze głębokich uczuć serdecznych chrześcijań – a zarazem nauczyli się od starożytnego świata form czystych i rzeczowych jasnych –

magnat potrzebuje głębi uczucia prawd chrześcijańskich z formą starożytną.

Cosmo nie tylko umiał ocenić piękno ich ukrzewionych w naukach uczonych ale umiał wniknąć o przesłaści metodycz Lekarza

umiał wniknąć

Np. przemówił do lekarza „zadwornego – syn lekarza

Ty gojisz rany ciała, ale twoi syn będzie lekarzem duszy –" On wziął młodzieńca do siebie i zadał ponim aby Platona przetłumaczył i

i rozszerzył po świecie nauki ktoś go nie dozna
Tym młodzieńcem był ponieważ tak sławny
Marsiglio Ficino – rzymskie Ficinus zwany — *marsiglio Ficino*
Ten M. Ficino wiernością przyjął do koło-
nii i jego następców – Jakby kierując się
Duszy ludzkiej, jak drugi Orfeusz sprowadził by tymi — *Drugi Orfeusz którą miłości naumyślnie*
aby podobnie jak starożytni wieszcze har-
monią muzyki ów ładnego nowego tem-
ści ludzkiej – uważano że Plato nie
tylko głębokie myśli filozoficzne pełne — *Plato głębokie myśli w zachwyceniu poetyckiem ale nadto serce przejęte* 26
powagi wyrażał zachwyceniem poetyckiem
ale co więcej że w tych myślach a uczu-
ciach jego ~~...~~ przemawiało serce przejęte i
wzniosłości duchowa – Zatem wnio-
skowano że też nowy owoc powinien być
z kultury tej nowej nauki – tym no- — *nowa nauka nowy żywot*
wym owocem miało być życie nowe –
Tak się stało że mieszkańcy Florencyi
młodzi pełni serca i fantazyi zwiedli — *młodzież we Florencyi*
się ~~...~~ ogniwem przyjaźni by udzielać się pięk-
kności zwabić piękności – Młodzień-
cy wypijali pełnym pucharem roz-
koszy wolności wypijali nienawiść — *puchar wolności rozkoszy nie nawiść tyranii starożytne wzorowie*
tę rozkosz tę niena-
Dla Tyranii –
wiść którą była charakterny
z starożytnych wzorów

Tak się stało że Platona filozofia uczona przez Ficina stała się Ewangelią młodego pokolenia — Plato zlał się w jedno z nauką Chrystusa — Savonarola opowiada jako w owych czasach z ambony nie tyle słowo mniej naoki, tylko naukę „boskiego Platona" — Ficinus twierdził że Plato jest utwierdzeniem ustaleniem chrystianizmu — że Plato jest obrońcą Chrystusa i prawdziwym lekarzem duszy — Ficinus w swoim pokoju przechowywał jedyny kulto obraz, — tym obrazem był wizerunek Platona — przed tym wizerunkiem płonęła wieczna nieustająca lampa — Ficinus odkrył się podobnie jak w Jobie tak i w dziejach Sokratesa takież wróżby o Chrystusie — słuchiwał cudowny! — Cosmo umierający przysłuchiwał się czytaniu Parmenidesa i Phelebusa dwóch ostatnich pism Platona — a Ficinus zwracając się do Kościoła żądał aby dyalogi Platona przed ołtarzem w kościołach były podobnie jak one wykładane jak Biblia, i podobnie kiedyś dyalogi były tłumaczone — Ficinus

Plato ewangelią

Platona nauka zlała się z chrystianizmem

Savonarola Plato na ambonach

Zdanie Ficina

Obraz Platona i wieczna lampa — Antikosmos

Hiob i Sokrates wróżbity Chrystusa

Cosmos umierający

27 Żądanie Ficina, aby Plato i Biblia

Ficinus pod dialog
& naszym uwielbieniu
Platona —

Eros i chaos —

znaczenie wzniosłe
Erosa — Plato —

w którym jego słownictwo ~~[illegible]~~ dyalog
Platona Biesiada — w tym dyalogu pedan-
tycznym oddał uwielbienie Platona Ficinus
~~powiada~~ wprowadza mnich przyjaciół
jak to oni mówią że Eros był zrodzony
przed Bogów z chaosu — ten Eros który
pod naczyniem wielkiej wrodzonej
myśli w ludziach — dalej przyznają
Erosowi to znaczenie iż jest to który
tej ziemności świecie, iż jest miło-
ścią cało wielka świata, tej miłości
co tęskni do piękności ich — miłka
i do tego co jest dobrem i miłka do-
brego to który dobrego —

ów Eros wzniosły
przeobrażony grubiaństwem
na cupidyna mu
Rzymian

27 Rozkwit najwyższy tej akademii
Florenckiej przypadł na czasy gdy Wawrzyniec
(Lorenzo) de Medici rozpostarł przepych a wspa-
niałością i szczodrością przysłonił we Florencji
pamięć utraconej wolności * Ficinus połączył się
z hr. Pico di Mirandola przyjaźnią i serdeczną
przyjaźnią obaj pracowali dla jednego celu a
tym celem było pogodzenie filozofii z wiarą —
Obaj przyjaciele umarli że ten sojusz przezna-
czony im był przeznaczeniem ich — Bo gwiazda
ich Saturn w dniu ich urodzenia stała w tym
samym znaku niebieskim.

Rozkwit najwyższy akad
w części
Lorenzo de Medici

Ficinus i Pico
z Mirandoli

gwiazda ich Saturn
w tym samym
znaku niebieskim

Obaj podobnie – jak Platonowy Sokrates – uważają filozofią za ucieczkę z doczesności do ojczyzny – wieczności bez dziedziny Idei. Obaj też przemawiali do sumień Lorenza Med.

Przemawia

wylęgną się

poroście nowe ohydy i nieszczęścia – Nastały smutne okres ~~...~~ myśli, czasy ... mostach floren... motłoch

cki i żołnierze francuzcy rabowali biblio teki i muzea florenckie – Pico umarł umarł też Ficinus z którym ~~...~~ skoliła – akademia się rozwiązała ale żyła w skutkach myśli – duch jej żył 28 ziarnem w ... – obaj uważają filozofia za ucieczkę

Tłumaczenia Ficina Platona i Plotina Tłumaczenie Platona przez Ficina

~~...~~ stały się wzorem – Ficinus atoli skreśla i własne idee swoje w obszernych dziełach – jako teologia Platonowa – i wyznaje nieśmiertel ność duszy ludzkiej – on pojmuje Platona w sposób neoplatoniczny i pragnie go pogodzić z Arystotelesem – i usiłuje pogodzić Plotina Enneady ~~Enneady~~ ~~z Platonem~~ i z chrześcija nizmem –

Przytoczmy niektóre ustępy Ficina o wiecznej
tęsknocie duszy — Dusza pochodzi od Boga
a jej przeznaczeniem jest być napowrót z Bogiem
połączoną — Dlatego dusza w doczesności
niezadowolona — i żyjąc na ziemi w ciąg-
łej tęsknocie — a wyższa więzami materji
~~trawi~~ ściśnięta się tęskniąca do niesłabnącej oblubie-
nicy swojej! — i byłaby najnie-
szczęśliwszem jestestwem gdyby nie była
wieczną tęsknotą — Jej usiłowania skierowane
są do prawdy, do dobroci, ~~które~~ a prawda i dobro w jedności swojej ~~two-~~
~~rzy~~ ści ostatecznej są jedno i tem samem, są bo-
Porządek słońca 1. siła kształtująca 2° dusza 3 aniołowie 4 Bóg
~~giem~~ I. Materja jako nie oznaczona ciele=
sność jest jedynie bierną — bo czynności nie
ma jest jedynie przebywa w kształ-
1 siła kształtująca
przebywa w masie ale przebywa w ~~masie~~ masa
tującej sile przez którą dopiero owa
bywa oznaczona, tak co do wielkości rzeczy
jak co do stopnia swojego — Tak więc ta
kształtująca siła nazwaną być może
Jednak — ! Ta siła
dzielająca jakością —
kształtująca przenikając materję po-
dzielną, sama się rozdziela — sama w
materji rozlepuje do spółkowania —
do marnej niemożności

Stąd też rzecz wymaga wyższej a szlachetniej — z ducha
swej formy — ~~[illegible]~~ bo wymaga — ~~bo~~ formy która jest
niepodzielną w sobie — a w sobie jest zarazem
sama wszelkiej jakości — formy która wszystko
wyjść zawsze jest jedną i tąż samą — która
rozwija ~~wsze~~ słonkowo niebie coraz więcej — taką formą
owej sety jest — dusza — 29
Ale jest wyższość jeszcze wyższa — która Zaniedby
~~nie~~ nie rozwija się następującemi po sobie
tworami słonecznemi — ale która dokonywa
wszystkich spraw w jednej chwili — w jednem
ogromnieniu — która nie bywa powtórzona
pragnieniem, żadnej, ale która jest jak doskonałą, jak
dokonaną wszystkością — która jak jest całą
doskonałą trwającą — Taka wyższością takie
twórcze wyższości przedstawiają wszystko
intelligencyje — są wszystkością intellectu —
czyli są aniołowie —! którzy podobnie jak
Każda gwiazda odpromienia światłość swojego
słońca — są nieruchome powody ruchu mądrej
są potęgami porządkującemi ~~cy~~ wszystko —
ale aniołowie między sobą są pełni
rozumu — porządku Tajemnic

4 Bog —

ponad ich rozumieniem wznosi się Bóg!
Prosta jedność! Ta jedność boga zawierająca
w sobie — nazywamy bywa prawdą —
taśką — jest ona światłem, co samo siebie
widzi — jest rozumem, który własny
swój grunt uznaje — Bytność Boga
jest wiedzą i czynnością zarazem — Bytność
Boga jest wielkimi się formą niewidzialną przeformą wszech—
rzeczy — istota Boga jest wszechobecna,
Bóg wszystko w sobie obejmuje — tak
iż ~~że~~ Bóg świat poznaje gdy się sam ~~w sobie~~
w siebie patrzy, bo stworzenia są wypo-
wiedzianemi słowami Boga, słowami
Bożych myśli — wszystkie stworzenia
do Boga się odnoszą, a też kiedy do
niego pragną w nim istnieć i całości, a tak
używać szczęśliwości błogiej — Bóg jest ostatnią
rozumem nie znającym przypadkowości
bo w nim wszystko ma grunt swój a prawo
a Bogu nie rozkazuje żadna myśl
konieczności — dla tego Boga rozumiemy
konieczności — i wolnością zarazem *

Dalej powiada Ficinus iż stworzenia Boga
są wolnym dziełem jego — on ich nie stworzył
jak artysta się ze swej twórczej woli — ale ~~dał~~ im nadał
~~dał~~ całkowitą bytność — nawet najwyższe
dobro stwarza dla tego dobra samego — wszystko
urządza ku dobremu — tak że nieudolne
jestestwa dąży ku temu dobru — i jestestwa
w nim mocą władającego w nich bóstwa —
W tem miejscu Ficinus przekroczył zakres 30
stworzonych wyobrażeń bo naiwnie orzekł
nowożytną prawdę — że świat nie jest odszcze-
pieństwem od Boga — że w świecie nie skrócił
Bóg siebie — ale owszem że świat jest organizmem
ducha jego — i że Bóg jest jednością siebie
świadomą a twórczą świata —
Tennemann i Buhle potępiają ten pogląd
jego a to dla tego że jego system jest pomiesz-
aniem i Panteizmu i Theizmu a to prze-
cież te dwa principia wręcz sobie prze-
ciwne, ale słusznie Carriere właśnie
w tem widzi genialność Ficina że on prze-
czuwał jedność tych dwóch principiów

sobie przeciwnych —
30 Lubo Ficinus w skarbnicy umieścił prze-
czyste światło jako pramaterię ojczyzny
duszy — to jednak on rozumiał ciała zagrob
duszy — owszem twierdzi że dusza potrzebuje
ciała, bo dusza jest ogniwem między światem
cielesnym i światem duchowym — Bo gdyby dusza
była czystym duchem, toby ona rozumiała
jedynie ogólne formy i Idee — a nie miałaby
poznania jednostkowych, ale rzeczywistych
rzeczy; aby poznała te rzeczywiste jednostkowe
aby zadowolić ~~jej~~ pragnienie duszy
do poznania pełnego doskonałego, ta dusza
była połączona z ciałem — a taki związek
jak dusza z ciałem mieć się naturalnym,
łączy to co jest przemijającem tak i
z tem co nie przemija — a tym trzeba
uważać rzecz wszystkich wewnętrznych
społeczności
Świata — Bez takiej społeczności
brakłoby w bożych przybytkach kapłana
brakłoby hymnów, ofiar na chwałę bożą
a przecież te chwały wznieść winien
przemijającej wszechmocy jestestwo.

31 Paźd. 1866

Pełniejsi istnienie rzeczy skończonych nie jest
bynajmniej dowodem niedostatku — owszem
z rad tem [a z dobroci] jest włośnie ponosi nieskończona
pojawiająca się w bogactwie istnienia rzeczy
skończonych — ten zdrój nieskończoności woła [wielkie znaczenie rzeczy skończonych]
wszystko stworzyć — zaczynając od najniższej
rzeczy aż do jestestwa najwyższej doskonałości,
~~[illegible]~~ — Jakoż prawo
jego istoty przez naturę tak się objawia
nie stawiając aby wszystko z niczego uwolni
wszystko! co tylko może być objęte we
przez rozum nieskończony —
Nowoplatonicy zdołali jedynie wyprowadzić — [Rónica nowego Platonizmu a nowożytnej filozofii]
wiedzieć rzeczy skończone ze rozkładu ciała —
będąc polegi twórczej, więc też tę skończoność
uważali za oderwanie się od i za odstępstwo
od Boga — Ale mądrości nowożytna ku temu
dąży aby ducha pogodzić [zeslubić] ~~[illegible]~~ z
rzeczywistością — Z tej to tendencyi jest dążność
wydzielił się pogląd takt peties fantazyi —
Leibnica — Leibnic widzi w świecie
jedności nieskończony
mnogość

Te jednostki (monady) Leibnica są wszystkie ograniczone, ale wszystkie w mniejszej całości się odbijają, [obfitszym] ~~[illegible]~~ Bóstwo samo. — Podług Leibnica porusza-
31 nie monady w tym wielkim wszechświecie porusza się ciało i dusza, porusza się w układzie — porusza się królestwo łaski i królestwo natury, a ta całość żywa, pełna uniwersalności, pełna pełności jest uczestnictwem najwznioślejszej mądrości najwznioślejszej dobroci —

11/XI

We Fichcie widzimy zarodki tych [genialnych] ~~[illegible]~~ dow Leibnicowskich tak pełnych prawdy — Dlatego u nas kiedy tak pełnych prawdy — Dla tego obie Fichtego zwraca się i do przestrzeni i do przyszłości

Co do nauki o nieśmiertelności duszy Fichtego zwraca ~~[illegible]~~ [takowe] ~~[illegible]~~ ~~nieśmiertelnoś~~ ~~[illegible]~~ 1° przeciw Averrhoesowi który trzyma się ogólnego wielkiego rozumu [-izm] na materializm świata — 2° zarazem odpiera na materialne Fichtego który zdaje duszę rozumnej — Bo [jednym rodzajem] ~~jeden rodzaj~~ to jest pierwszy działacz duszy

26x

jest w niego całości świata z 2giej rodzajów, dwu 31

gatunkowej dzielnicy duszy rozumnej jest świat 2giej

a 3ciej rodzajów, dzielnica są jestestwa jednostko=

we — Te wszystkie dzielnice są proste, ich

niestworzone — są samoistne co do swojego

życia i ruchu — one są równo jednakże same

(identitas) są Koniecznemi warunkami

doskonałości kształtowania pierwotnej wszelkiej

materyi, a jednak są niezależne od tej

materyi, nie są [które by były wypadkiem zestrajających się materyalnych] harmoniami, ale pierwotnie same są

potęgami jednoczącemi i zestrajającemi — a

dla tych właśnie atrybutów i właściwości

są nieśmiertelne, i właśnie dla tego

istnienie swoje odebrały od owej dobroci,

— Jedynie tylko potęga przecudowna Bożej

dobroci ~~mogłaby je~~ [A wzmagają ~~zawsze~~ im] ~~sobą~~ istnienie zniweczyć

Dla tego te ~~dwie~~ trzy [3] dzielnice duszy

rozumnej, owe 3 świata wszechnice,

a mocą rozumu wznoszą się do Królestwa

idei, do widzenia tego co jest wiekuistem

i ogólnem — Te trzy dzielnice ~~życia~~

nie ~~rząd~~ [się] wolwiem

doczesnym, ziemskim ale ~~[illegible]~~ się życia
prawdą — ale tego ich wynosi nie jak
zrywaniem ich sił, ale ta wynosi się
same się ustalają i rozwijają — Poznanie
poczynające się od rozumu, napowrót ku so=
bie wraca, i sama do siebie tęskni, nieba
żąda, i dla tego własna zasada ta ~~[illegible]~~ wynosi
nie gaśnie nigdy — Dusza jest Bogu
31 podobna więc nieskończoną siłą między
i woli opatrzona — tem więcej przyjmie jej
przypada nieskończoną siłą życia — Gdy dusza
opuszcza ciało, wtedy ~~[illegible]~~ się chroni, „jak
Plato się wyraża" do gwiazd — Tak zaś dusza
która za życia ziemskiego zwracała
się ku rzeczom wielkim, jest błogosła-
wiona, błoga — Taka dusza widzi wszystko
w Bogu — i wszystko pojmuje [illegible]
[illegible] świata — Przyciągana jest przez
Boga, łączy się z nim — i używa najwyż-
szej niezmiennej błogości i szczęśliwości —
Akademia średnia uważała siebie za
rzeszę Platońską — i na wzór tego chcia-
ła wszędzie religię z nauk mistrza
i chciała aby filozofia prowadziła
do zjednoczenia z Bogiem —

280

Jan Pico hr. z Mirandoli   19° Les lop. 8bb.

był połkniony [illegible] z ducha tej akademii
Ficina — Bo Pico chciał pomiędzy wrogów
chrześcijaństwa ich własną bronią — ~~[illegible]~~ pragnął
Duns Scota filozofa średniowiecznego
a mistycznego pogodzić z św. Tomaszem
z Aquinu — a Platona z Arystotelesem —
Pico był uwielbieniem swego czasu, nazwano
go feniksem swojego wieku. Machiavelli jako o nim mówi: ktoś najznakomitszy
nazywa hrabiego z Mir. prawie boskim wzorem
Savonarola stawia go wśród jednym z najsławniejszych
mężów ojców kościoła. A sławny ~~Poli[illegible]~~ Politianus
oświadczył że nie pragnął daremnie nieśmier-
telności imienia swego, ~~[illegible]~~ skoro Pico
przypisał mu jedno ze swoich dzieł —
Jan Pico urodził się w r. 1463 nie [illegible] kolk
[illegible] dla ludzkości — drugiej połowie 15 wieku
— wcześnie był dojrzałym — w 14 roku w Bononii
uczył się nauki praw — potem fil. scholastycznej
— ale go nauki wszystkie nie zadowoliły —
go — [illegible] w Paryżu — w końcu Florencji [illegible]
[illegible] z Platonem — A [illegible] przejęty [illegible]
[illegible] Plato zawdzięcza mądrość swoją
orientowi

~~mógł on pracować~~ rozpoczął prace by sobie przyswoić wiele języków orientalnych — i wydoskonalić naukę tajemniczą — tę naukę on zbadał i dostrzegł ich zgodę z filozofią grecką i z Chrystianizmem — a w niej w końcu jego Mesjaszowych ujrzał podstawę wszystkich tych nauk — ujrzał w nich zasady święte choć zasłonione zasady w wielkiej szkole i wiedzy stawodzi —

Kabbalah

Było to właśnie w tym czasie gdy miał chrześcijański otrzymał pierwsze wiadomości o wydoskonalej Kabbalah! Kabbalah dosłownie znaczy „tradycja" — pisanie życiowe — Dowodzą uczeni utrzymują to że Adam ~~to że adam~~ miał darowaną sobie, objawioną wszelką mądrość — i że takową mądrość ustnie rozdawał następcom swoim — Następnie twierdzą że Mojżesz otrzymał od Boga nie tylko pisane przykazania ale zarazem otrzymał od Boga tę wiedzę przez tę — i że Mojżesz ~~naj~~ darował sługom udzielił tej wiedzy X Podług tych tradycji, tych podań miał Rabin Akibha wypracować dzieło Jezirach (Stworzenie) a Rabin Akibha żył na początku drugiego wieku Ery chrześcijańskiej — Uczeń jego Simeon (Szymon) Ben Jochai miał być

na tej samej kartce kilka wyrazów ~~zatartych przez czas~~ niniejszy Polska dziś ma nieznaną większa połowa z tego jest przyczyny

30..

autorem dzieła Zohar (światłości) –
w piętnastym wieku Rabin Cohen skreślił Bramę
niebiańską, jako komentarz do tych dzieł – 33.
Jest atoli rzeczą niewątpliwą że dzieła te w prze-
ciągu wieków otrzymały dodatki przeróżne
które nie mało się przyczyniły do ciemności i do zawiłości ich –
Kabbalah najwięcej jest z potraceniem
z nauką Philona Działanie Boże pojawia Treść Kabbalah
się w słońcu, księżycu i 5ciu planetach – a istotę
Boga objawia się wedle przestrzeni, obecności
i czasów przyszłych – Kombinacya tą wszelkich
których wydaje ze siebie, dziesięć sephirothów Sephirothów
to jest bliższych oznaczeń i ograniczeń tego
co nieoznaczone, nieograniczone, niezbada-
czone – a tem jest z kolei niewiadomem, bez
co nie jest wiadomem, a jasnością tego co
jest zakrytem – Bog – Ensoph – jest wszyst- Ensoph
kiem wśród przestrzeni nieztworzonej – Bog
jest świecznikiem otaczającym na wszystkie
strony – wszystko płynie z jego ztrzodu –
Bog jest punktem środkowym do rozpalania – 33
nia – następnie mocą myśli swojéj przebywa
postać tajemniczą – nakoniec okrywa się bogatą
szatą którą jest wtedy i ta światła – Principium
najzłożone i ten sam Bo rozum i mądrość są pierwsze
mi

emanacyami bóstwa one rządzą ze niebi-
zyna a drzewica którym jest wiedza czyli pozna-
nie — Trzy pierwsze sefirotki bo korona
Mądrości, rozum są jednością — są w łonie Boga —
One rządzą siedmią innemi pośrednimi ~~[illegible]~~
Które służą ku zbudowaniu świata a których
imiona są 1o wspaniałości 2 Potęga 3 Piękności
4 Tryumf 5. Glorja, 6. Podstawa 7 Państwo
i t. d. i t. d.

~~Synowie tego Pico zwał się Jan Franciszek~~
Pico miał lat 24 gdy z pism filozofów
greckich, mędrców wschodnich, scholasty-
ków, i źródlnicy umiejętności matema-
tycznych a przedewszystkiem ze skarbni-
cy własnych idéów zebrał 900 thez i
za pozwoleniem Papieża takowe przybić
kazał w Rzymie wzywając wszystkich
do dysputacji publicznej — Zarazem ogło-
sił iż podejmie koszta podróży dla uczonych
obcych z dalekich krajów — Nazywa zatrudnie-
nie z Euklidesem rzeczą wielce niebezpieczną
dla teologów — i ogłasza Magia i Kabbalah-
za nauki najdokładniej wyjaśniające bóstwo
Chrystusa — on zdania jest że hymny Orfeusza
i że figury rowne mają daleko większą potęgę
niż jakakolwiek własność świata mate-
rialnego — co więcej on Kardenem uzyrowi
Magii

przypisuję wtasciwa ich a ollubieności, bo nieobecnie
[illegible] żywot utworzonej [illegible] głosem Boga samego
~~[illegible]~~ jednak z wonych [illegible] powodów Papież zakazał
dysputacye — bo nie kiedy przedmiot samo było
gorszącym np. dowodzono że Bóg jedynie w postaci
człowieka mógł się objawić światu a nie raz w
postaci dyni lub zwierzęcia (Esel) — Pico 34
uniosł się do Francyi jego Theses doniosłości
wielkich bardzo te Lollowo Papież powołał te
zakazywał — wtedy Pico [illegible] się świata
ogromny majątek swój dał potrzebnym i ubogim
i żył jako mnich ascetyczny i poświęcał się
całkiem pobożności i studyom swoim umarł wśród
1494 mówią że przed śmiercią pojawiła mu się
Najświętsza Boga Rodzica — Zasada ~~[illegible]~~ Ś. Ew Jan-
[illegible] świadczącego że ciało było tylko na więcej
te dokonywa dzieł podobających się Bogu ta
zasada była i zasadą dla [illegible] naszego Pico
Pico miał dysputacye o godności człowieka
więcej [illegible] się tylko mocą [illegible] ~~[illegible]~~ możemy
~~[illegible]~~ naibierać spokojnie duszy — [illegible] pokój jest
[illegible] walki — a człowiek [illegible]
drogę ~~[illegible]~~ mocą ~~[illegible]~~ Religii
Celem jego życia było aby pobożności złożyć ze
stopić z mądrością — i [illegible] ~~[illegible]~~ popęd jego był wznieść głosami znalazł harmonię
~~[illegible] [illegible] [illegible]~~

wychowańców Jana Pico że jest Jan Francesco

35. Pico magnat dorównać chciał — ale brakło mu potęgi umysłowej więc ukończył to mało [illegible] uważa że nadto jedynym prawdy jest Biblia i wszystkie światło do którego uczniów nie się zachowało — [illegible] biernie i bezsensownie —

X Teraz jak pobieżnie rozpatrzymy się w innych myślach tej epoki — cechy wielkie pomniejszy Teraz obejrzymy względem kolejności [illegible] w niemieckim cesarstwie nad Reuchlin — on bawił w Paryżu i we Włoszech zapoznał się z literaturą Zachodu i Orientu w niemieckich [illegible] przeniósł się do zmartwychwstania literatury klasycznej — znaczenie jego wielkie

39. Zrozumiem, był Melanchton —
geniuszem samodzielnym był Pomponatius on tym był dla Arystotelesa czem Ficinus

40 dla Platona — i podobnie jak Ficinus nie umiał lekkości dążenia bić za [illegible] pisał bardzo —

47. Tu wspomnimy jeszcze o Caesalpinus — Potem na wieki 1519 urodził się w Arezzo — Pobiera nauki w [illegible] nabył wielkiej powagi potem był w Pizie i Rzymie — umarł 1603 jako lekarz Klemensa VIII — on pracuje jako pierwszy [illegible] był jak moralista nad Arystotelesem. Pierwsze dzieło

X Dotąd za Lewiem [illegible] 35. nakreśli powierzch. gdzie bodźca wielb. są i myśli od 35. do 69.

Ƶ zdział Arystotelesa albo utożsamia z wielkim mądrością i bytowanie.

34

Żaczem przeciwnikiem Cezalpina i ~~Arystotelesa~~ (1547 umr.)
był Mikołaj Taurellus który nie tylko przeciw Arystotelesowi
~~[illegible]~~ wystąpił przekonując że tezy ~~przeciwne~~ sprzeczne
z Arist. ale wystąpił przeciw Cezalpinowi wcale
nie przekonującemu – Taurellus urodził się 1547
~~Ale czas by już~~ się rozpatrzyć w tych
myślach które już są oczyszczone
obudzenia się samodzielnej myśli
odrodzenia –

~~[illegible]~~
Tak krótki rzut oka na przebudzenie się filozofii i na
spory o Platona i Arist. – teraz zabierzmy się do przeglądu filozofów
samodzielnych –

nawrócić do Tylezjusza!

„Pierwsze pojawienie się filozofii we włoskiem

Historya Filozofii Nowoczesnej

II

(można uzupełniać zeszytami Etyki).

Ze zeszytu I-a powtórzone —

Pierwsze pojawienie się tej
we Włoszech
nie wiedzie już sporu między
Arystot. i Platonem

Bawienie się — robienie — cyrkuły cudowny —
czas ciężka [illegible] — niby muzyka
dziwaczna — Dramat chiński w
którym zachwyt sprawia — Malarz Tworzy
— filozofia fantastyczna.

Hieronim Cardanus.

10 [illegible] — [illegible] 1501 w Pawii
+ w Rzymie 1575. — De vita propria
wyznania — osobliwości — opowiada
że był nieszczęśliwym przed urodzeniem
matka go nienawidziła za nim się
urodził — boleści porodu trwały
3 dni — czarne włosy — kąpał w wina
mamka umarła na dżumę —
w rodzinie [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] na [illegible] [illegible] krzyża
ojciec [illegible] — osobliwości
[illegible] głowie i nigdy do całości od
Królów i kobiet — zostaje Dr. medycyny

Powraca po śmierci — w Astrologii.
Astrol. — prof. Matem. w Mediolanie
— uczony — od niego pochodzi prawidło
rozwiązania równań trzeciego stopnia
które do tych czas zowie się regula
Cardani —

Powiada że od [illegible] natura sądzone
[illegible] boleści w sobie
i drugich rzeczy — Bierze się grzech
sobie od [illegible] uwagi — wielkie
palce — aby boleścią [illegible]
uwolnić się od cierpień wewnę-
trznych i [illegible] — by mógł płakać od
[illegible], ukrywały mu cierpienie —
To mówi się [illegible] [illegible]
w [illegible] — To [illegible] Krwawy [illegible]
[illegible] od [illegible] [illegible], obyczaje —
nie — Dziecię [illegible] [illegible]
[illegible] jego utwór [illegible] [illegible]
i wyszedł od [illegible] — dziecię był
tak zawieszony że ojciec [illegible]
[illegible] [illegible] — [illegible] w
De vita propria najobszerniej
[illegible], o sobie wygadał —

Pisma jego [illegible] [illegible]
[illegible] się w osobliwościach,

Nelkiid y Mlodne, petne wrenrzy szalo=

pu, Molodzimym uwag — nelkiej [illegible]

ne kabalistyczne, czarnoksięskie — niosąc we flaszecce (daemon familiaris), — duszę ler [illegible], on sam [illegible] — [illegible] jest podniesiony, dla innych wynalazców jakich prawd niż [illegible]

iruchola — Ro taki [illegible] — kiedy cielu — [illegible] — naczym — i [illegible] posiada geniuszym — jak własności przyrodny wiatru — E

Tomaso Campanella =

ur. w Calabryi 1568 — wcześnie — mając piętnaście lat, już umiał on wszystko — w [illegible] urzęd przemawiał [illegible] — został dominikanem [illegible] Arist. który [illegible] przez — E 27 lat przesiedział w ciężkiem więzieniu w Neapolu — uwolniony w Francyi otrzymał od Richel. pensyą, um. w Paryżu 1639

Δ Giordano Bruno

umarł na stosie w 1600. — [illegible] w Nole w neapolitańskiem. — Ogarnął ideę [illegible] moc który świat jest [illegible] jednym [illegible].

E ur. 1576 zamknął się w ogrodzie głodem — najważniejsze są te dzieła jego które odnoszą do fil. natury i Etyki — owe [illegible] Cardano: wszelkie istnienie, w sobie wszechbytności, w niem przez jest pojęcie jednostkowych rzeczy — jest to substancya wieczna z której rodzą się wszystkie wypadłości i znowu do niej wracają. To istnością substancyą Bóg [illegible] i przeziera[jący] się w ciągłym rozwoju świata. — materya jest wszędzie rozlana, ale wszędzie przyjmuje się we formie. równie też przyrodzone jest dusza wiążąca materyą i formy [illegible] kształt. i przedstawia się jako żywot — [illegible] ziemskiego żywota celem, taczy [illegible] sobie wielkością z marnością zeniskiej on jest zniewolony i rośliną ale nad [illegible] wraca się przez [illegible] do Boga — Duchy jednostkowe nowo formy, to się rodzą i przybierają [illegible] [illegible] — [illegible] E Biblija jest objawienie i natura jedynem źródłem prawdy

Δ Otóż nauka Campanelli

35

Celem jest [illegible] Naturę i przewodz[i] władzy — [illegible] i bada on myśli [illegible] [illegible] którym świat mocą [illegible] mocą przewodnictwa Bożego będzie należy [illegible] — Do prawdy nie prowadzą [illegible] ale [illegible] wewnętrznego świata. Otóż [illegible] badający świat sam jest świata [illegible] — ale gdy rzeczy są [illegible]

Dotąd nauka Campanelli
Filozofem jest kto bada Naturę i prowadzi
wiadomości — i czytuje mniej książek
i wewnętrznego ducha swojego — i bada sam
myśli porównywając tylko z jednem
Bożem którym jest Świat. Mocą zmysłów
mocą prawodawstwa Bożego badać
należy prawdy — Do prawdy
nie prowadzą wnioski logiczne ale
księga wewnętrznego światła. Człowiek
wiek badający Świat sam jest świata
zwierciadłem — ale gdy rzeczy są ciągle
przemienne, i gdy i my sami ulega-
my ciągłym przemianom, więc
ściśle nie wiemy jakim trybem rzeczy
na nas działają, więc też nie znamy
ich wewnętrznej istoty ale jedynie
ich formy ujęte przez zmysły na-
sze — ale przecież możemy z cech
widomych zewnętrznych wnosić o wnętrzu
a istocie rzeczy a to za pomocą myśle-
nia — możemy ze skutków wnosić
o przyczynach — Myśle-
nie już nie jest biernem. ale
jest postrzeganiem wtórnym
wrażeń zewnętrznych zmysłowych
Dusza sama siebie poznać
nie zdoła, jeśli nie przebywa
w wyższej ojcowiźnie swojej
to jest w Bogu — Bo Bóg jest
jej Przyczyną, i przy-
czyną wszech rzeczy —
Dlatego im więcej jest
jedności tem więcej jego
Poznania — Bóg ograniczający
wszystko co jest — nie wszystko
a jest — ale nie sama
wiedza jest potęgą jedynie
ale i miłość jest potęgą
miłości ludzkiej źródłem
od Boga bo źródłem
prawdziwym jest Bóg.
Miłość jedności przeciw-
nego jest [illegible] nie-
nawiści — Dobro
zasadą jest mocy, mądrości
i miłości — a gdzie one
jest tam ... piękność
Nienawiść jest złem
jest przeczeniem
negacyą

E ale pierwsze principium obej=
muje zarazem formę i materyę
w niem jest możności i rzeczywistość
Wszechświat świata jest zawsze
obrazem Boga. Jedność porządku
wszechświata wtedy wydaje się
oderwał
od ... gdy Ozyrys Noak
mógł ~~od~~
~~...~~, ad całości Essai d. Phil.
świata i gdy ze całości 202.
nie czyta w nich ...
Nieskończoność jest ...
w tej nieskończoności najw...
jemy zadowolnić ...
...

E i jego pismo zbiorowe.

od dusz świata pierwsze wszech
rzeczy. — Natura nie wolni ~~...~~ rozum
które w niej działa — Bóg
jest tą przyczyną pierwszą wszech
rzeczy — a stolicą wszelkiego —
i wszechobecny — Doskonałość wszech
wtedy i wszelkie formy się mie-
szczą ... — Formy same jest
dictaturą ... Za ten
... które się zachowują cał-
...
— gorący ~~war~~ myśli — ale to
... katol. i protest. ...
... Ze wszech ...
bawił w Pradze — w ...
w Anglii — w r 1592. wraca do
~~...~~ Padwy — schwytany w Wenecji
przez inkwizycję. — więziony
i w r. 1600 w Rzymie na stosie
spalony —

Vanini

On wielce podobny do Bruna
ale jest człowiekiem mniejszego
talentu i on ...
... w Tuluzie — ...

mo intelligencyi – nalewać scho-

lasty – otrzymany o. cerkownicy   Kiedy 244

– ~~Brak~~ udrukować, – ~~wszystko~~ nad sądem – tomie wyrazu.

Spelunej w Clanie –

~~Jest Moisei z Anglii~~ Przejdźmy do Francyi!!

Piotr Ramus.

Pierre de la Ramée – ur. 1515 we

Vermandois – ojciec rzemieślnikiem, [f.] iż go wolę przejedam [illegible] 3 lata

– zmarł do Paryża aby się uczyć – ale nędzny i sługą uczniem – [illegible] i Emeryką, a czym go skierowano

w Collège de Navarre – uczył się filoz. – więc porzuciłem nauki – uwierzył

że arystot. – i kończy na tem co stanie w Thesis:

wszystko cokolwiek Arystoteles uczył

jest nieprawdą, | Bo prawda ~~[illegible]~~ uczystem [f.]

został magistrem –

wyrzucam jego dla Arist. Coby szedł Carriere

przyniesie go otrzymanie ~~jest~~

z nieprzyjacielem Religii – między

nie ~~ut~~ zostanie portugalski Goveanus

który atakuje też w Ramus!!

nad którego Religie – sprawa

[illegible] się przez Parlament

Ale gdy Parlament nie

przyjął — nie ~~[illegible]~~ uchwalono Komisya

Carrere 02. D. 2^on. alm. obr at Govenne — [illegible]

Ramée — [illegible] Król. Fr. I

cały [illegible]

[illegible] —

Bo też [illegible]

[illegible] — np. Professores regii

[illegible] się w Sorbonie [illegible]

mówić quidam, quisquis, quoniam

[illegible] kidam, kiskis, koniam? —

Jeden [illegible] quidam,

[illegible] beneficium,

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ego amat jest [illegible]

[illegible] jak ego amo —

Ale [illegible] do Ramusa —

Comissya 14 [illegible]

R. [illegible]

(Dydelkbulle) [illegible]

[illegible] ad Defensor — Komitet

Bullla i sorpressa L. i Disert. Vogel 251

potrub. w prawdzie Definit. ale

Log. nie —

Dziś drugi — Ramus ~~[illegible]~~ zarzuca Log.

Arist. i więcej niemc. pisarzy

— Sednianie ... ne zgodził. — Ida

umoti Ramus i [illegible] uwar.

Arist. za niedosk. — twórz metodę

Kom. bo 2 ~~[illegible]~~ przeciwnika i Kolenti

niestumnie uważa całą dysputa—

cyę za niewarne. — Ramus Protekcyi

— Franciszek I osadził za nie wolne

[illegible] przez [illegible] klnąc

Ramusa. — a jemu zakazano

uczenia wykładu.

W roku 1572 w nocy św. Bartłomieja zabity został

Ramée jako Hugonota — Jego

wróg Charpentier przyjaciel Arista

les a kierował morderstwem — mordercy

wystawi [illegible] mu pomiędzy

— [illegible] zrobili — [illegible]

[illegible] brata — a [illegible]

my [illegible] mu [illegible] —

[illegible] i [illegible]

Z Francyi przejdźmy do Niemiec —

Philippus, Aureolus (Carrière) Teophrastus Paracelsus Bombastus de Hohenheim — w Szwajcaryi

ur. w r. 1493 — [illegible]

[illegible] fantastyczne — Paracelsy

po Szwecyi [illegible] Hiszpan

nie Portugalia — Ro... [illegible]

kraji [illegible] [illegible]

natury — [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]

za prof. — ale ~~[illegible]~~ nienowy

[illegible] po [illegible] [illegible]

umarł w Salzburgu

on jest ~~[illegible]~~ reformatorem [illegible]

a czy do tego czas przy [illegible]

Galena i Avicenny. Paracelsus

[illegible] [illegible]

natury — [illegible]

Carrière 63 [illegible]

w Bazylei spalił publ.

Galena i Avicenny [illegible]

Paracelsus [illegible]

[illegible] wykładał

w niemieckim niem. języku

~~[illegible]~~ zamiast łacińskiego — [illegible]

[illegible] natury

Paracelsus [illegible] ~~[illegible]~~ astrologii

filozofii [illegible]

[illegible] — Bo [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

Paracelsus – ~~...~~ słon jest uważeniem – potrzebnem, Boskiem. – Ale on ~~...~~ uwierzy, że i potęstwo ~~...~~ ~~...~~ ale wiedzie ~~...~~ z wszechwiedzy jakie wara, ~~...~~

Skąd jest wiara ... uwierzy, niesłychanie ... w największej rzeczy obecnie jest ... pożywając ~~...~~ zawsze ... wielkie potęgi ~~...~~ kosmiczne ... ale ... – Bóg ... wszystkie potęstwo Hegel 252 ... jego ... ~~...~~ ... w Bazylei ... a jego broda mądrzejsza niż ~~...~~ za mnie wszystkie uniwersytety ... do Paryża i Monpelier ... i Arabii, ... Izraelitów ~~...~~ ... ~~...~~ ... monarchii ...

Sekwany –

Jego wielka zasługa w tem, że upraszał prawidła logiczne – że wobec logiki Arystotelesa – szkoła logiczna Ramusa – wielka nawet do Niemczech – zyskała ... wielkiej powodzie ... bytu ... Ramistów i Antiramistów i Semiramistów –

Nie mało, ... do filozofii ... do wykształcenia ogólnego przyczynili się ... we własnej i wetkniętej ... polityce ... Montaigne, Machiavelli –

& 10 Stycznia 872

Schwegler 1860

Nowożytna fil.

wtaśnie

Baco

ob. dodatki do Bacon
w dodatkach
do części fil. nowoż. I
#

Lord Bacon z Verulamu - hrabia [illegible] 278
S. Alban urodz. w Lond. 1561.
~~ad~~ prawnik - służba publiczna
- wielki talent w 19 r. De statu
Europae - naturalnym synem - ~~[illegible]~~ tak w nadskwapliwości
Essexa. - niewdzięczność przeciw
oskarżał o zdradę stanu -

Polecił się Jakóbowi I przez koronę
drugie części novum organum
de augmentis scientiarum - wielkie
dostojeństwa - bogata ożenienie
rozdwojenie - wielki ~~[illegible]~~
wielkim pieczętarzem - kanclerz
przekupstwo - przekupstwo - nienawiść
za sprawą Buckinghama
mówił [illegible] - ~~proces~~ 4000 funtów
kary - wykluczony z listy Parów.
Tower - więzienie stąd [illegible]
lecz upadek Buckinghama
- nienawidził [illegible] do Buckinghama

8 Umiejętności — przegląd Bacona stawo

jego dają nam poznać jego stanowisko —

um. dotychczas zastawały. w nędznym stanie
Filozofia zajmowała przewiele uczonych umy-
słów sporem wyrazów, [illegible] słów, nie
nie wydała ze siebie żadnej sprawy która by
mogła pójść na użytek ludziom. — Skąd ta nę-
dza? Skąd że umiejętności oderwała się od [illegible]
ny, żeby nie zasadniczej: bo od doświadczenia i
wynikłych experymentów — bo były [illegible]
jakoby rozum ludzki się rozwijał przez siebie
się zbyt oddawał do doświadczenia i badania [illegible]
rzeczy [illegible] — [illegible] 2 [illegible] 3 [illegible]
pa [illegible] w [illegible] — nauka moralna i polity-
czna [illegible] się nauka [illegible] — i [illegible]
ka jak to było u [illegible] [illegible]
[illegible] się Teologii jako [illegible]
[illegible] 4 a potem jakas [illegible]
[illegible] sobie wobec natury, [illegible]
[illegible] natury 5 [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] tedy o odradzenie umiejętności [illegible]
[illegible] nadać [illegible] — [illegible]
to odrodzenie zależy albo od dwóch warun-
ków 1.) warunek przedmiotowy, albo [illegible] 2 warunek
dać umiejętności do doświadczenia 2 [illegible]
przedmiotowy albo [illegible] umysł od [illegible]

Dalej czytać z Bacona

Novum Organum str. 18 i 19

[illegible] abstrakcyjnych teoryi.

Δ Dziś, z abstrakcyjnych teoryj.
Zasługa jego jedyna użyteczna w tem
że umiał skierować spółczesnych umysł
ku [illegible], ku doświadczeniom
który [illegible] pojedynczy [illegible]
ku — jego zasługa w metodzie ale nie
w rzeczy — [illegible] wiele, a [illegible]
w jego pismach mnóstwo uwag
bystrych i płodnych które dziś jeszcze
używane bywają jako motto jako
gadła (schr. 106 i 107)

wypędzony ale nie [illegible] nie umiał
ale dla tego iż jego ~~[illegible]~~ i Buckinghama teraźniej
jest więcej [illegible] — Skazany
uwięzienie w Tower i w [illegible] — uwolnion
— z pomocą od króla — oddał się
naukom i umarł w r. 1626.

Baco ustanowiony tem iż poznanie
wrócił do niej prawdziwego a jedynie
wiodła ta do ~~poznania~~ doświadczenia
On jest ojcem tej ~~[illegible]~~ umiejętności. Uważ ciało
jeśli angl. nazywają filozofią
z tego koła ludzi. [illegible]
Δ Uwagi w co [illegible] 8
Tylko w [illegible] 106 [illegible]
[illegible] 107 [illegible]

Uwal.
Baco uczył praktycznej — uczyła
emp. i spek. są sobie dowodem — ob.
nie są przeciwne — Bo rozumie [illegible]
nie pojęcie — jak [illegible] — Ob.
drogi ~~spekul~~ spostrzeże się wiązą — Bo
[illegible] empir. postępu, że [illegible]
tego że um. empir. [illegible]
[illegible] —

Każda umiejętność rodzi się raczej od szczegółów –
ale gdy ją obliczona raczej od rzeczy
ogólnych – Tak np. Teleskop – który
po 1000 latach przyjęty wiemy
i ona sama nie o sobie
ciemnotę jest – Zasady empiryczne jak

Dwa dzieła Bacone De augmentis
scientiarum. Novum Organum –
– Jego punkt umysł. to jest intellekt
nie ma wielkiej wartości – ale jego
szczegółowe uwagi – mocne myśli
może wielkie znaczenie – E czytać

Drugi Organum – powiada że
rozpoczęcie od abstrakcyi od
Definicyi – i tak rozwijanie
nie obejmie – o to co jest – X
że nie stanowi bo co mogłoby być
nie rozumowane –

Ale dość dawno uważa radzić
– branie nie oparte na doświadczeniu
nic jako żadne przedmiotu
życia – umiejętności – osobie –
nic stoku.

indukcyja i taki się trzyma
Bacone – O metodzie Bacone
cenię który przez
Wiszniewskiego –

E Ten Gadzi [illegible] rozwijania w podobnie
i dziś jeszcze istnieje
Naprzód pojęcie umiejętności
potem podział na rozmaite
obecnie układ i nad niemi
np. z fantazyi i
rozumu – z potrzeby
rzeczywistej – to
punkt prawdziwy
rozumu nie się rozwija.

Żalenie alchymicznie
bez niby chemicznie –

celowo trzeba słowie
wrócić samej – bo ona
jest istotą własną wewnę-
trzną –

daje recepty na stole –
ale to czas przed – E potrzebujemy

Ballo wraca się przeciw
przeciw celowości – np lis
wlazł lekko – i tłumaczenie
np. książki i stolicę – ekonomia
dla burmistrza – E

Ballo jest człowiekiem wiecznym
na świat i ludzi, niby te błędy
filozofowi raczej niż błędy filozo-
fii – bo nie lubi abstrakcji
nie myśli – Pełno bzdura
i ob nie potrzeba niby
nic by te bzdury ...
ci – on przemienia zgory
a tłumaczy twórczość
raczej przebieg swoich przemian
–

Jakób Böhme. ~~w ... po Boltener~~ [illegible] Boltener

Ur. się 1575. z biednych rodz. w Alt
Seidenberg pod Gorlicami w wyższej
Łużacji — Jego książki najwięcéj prze-
kładane od Holendrów —

Ze wszystkich pierwszych [illegible]
wielkiej [illegible] do warsztatu
biednego szewca — który się 14 lat po
tamtym urodził — Theosophus teutonicus —

On nam był ~~pastor~~ pastuchem
[illegible] już miał swoje widzenia. Bo
obaczył na pastwisku — w krzakach
[illegible] i pieniądze palce [illegible] — Palenie
~~[illegible]~~ [illegible] obudziło go z [illegible] uciekł w bajeczki i powieści [illegible] — O mystycznej prawdziwe [illegible] jego — [illegible] Lechy —
zadumy —

Potem oddany do szewca ~~[illegible]~~ do terminu
Raz sam jeden — sklepik — książki
— Böhme nie mając prawa do sprze-
dany zaczął [illegible] [illegible] adstrasyi
— ale obcy kupił — [illegible] — i woła Jakubie
wyjdź do mnie — Podając [illegible]
Pomknął za rękę — Jakobie [illegible]
ale wielkim będziesz — [illegible]
świecie — [illegible] — i [illegible] Kolędy
lekkości nie mości

Ob dodatki do Böhme v
Histor. Filoz. Nowożytnéj
I
Sam dwa ustępy tłumaczone
mego

≠ Pastuszki wszystkie
Giotto — Sykstyn
pastuszki nasze
gorolskie

≠

za 1050 kupiono
N. 13036. w 1000 listkach
14928, 10543, 20933
21039 po 100
cztery po 100. Carrière 611
gotowki zostało
13 fl. 95.
1400 w listach
gotowki 13, 95.

Majster go oddalił bo nie chciał
ścierpieć prawdy domowego -
Na wędrówce widział jako katolicy
i protestanci - i luter. i calwini
nawzajem się nienawidzili - i wszyscy
słowami miłości - wlewali [illegible]
w serca ludzi -
Stąd jego troska - nie czytywał
[illegible] w Piśmie Śtym ale prze-
czytał się tam „że Ojciec według przy-
rzeczenia Zbawiciela Ojciec niebieski
tym użyczy Ducha Św. którzy go
o to prosić będą - nie ustał ~~[illegible]~~
modlitwą
~~[illegible]~~ a głęboko [illegible] mówiący
„a światłość Boża ogarnęła go
„[illegible]" -
W r. 1594 wrócił do Gerlic - ożenił
się - potem cały żył wiarą i [illegible]
w roku 1600 - nowe drugie zjawienie -
Pythagoras widział - Newton spo-
glądał jabłko - Jako Galilei
w Pizie koło świec się kołyszących
pendulów - Tak u Böhme
cynowe naczynie - [illegible] - [illegible]
[illegible] - głębie najściślejsze -

milczeć – zanadto dzienne przecież

– udanie się spraw – mniemam że słowo [illegible] –

[illegible]ki idei – Włożon narzędziem

potężnym – zachwyt – pomocnic i

kierownik – Mistrz –

Aurora

Pierwsza książka jego – Die Morgen-

röthe im Aufgang. – Przeczytał

Potem przeczytał całą resztę na stronie 25.

Dowiedziawszy się dość wiele ustanie

filozoficzne – ~~[illegible]~~

~~[illegible]~~ – I

właściwej

Obraz jest treści – wyglębiaczy świadomości

~~[illegible]~~, oglądał człowiek tajemnice

istoty Bożej, jako w odblasku

nosimy – ale wielka [illegible]

i cały zarazem duszy przeważny,

do pojmowania, najczystszy – [illegible]

wtajemniczenie nauczył się prawdy

najczystszej ale zdrady – [illegible] po

[illegible] i burzach [illegible]

[illegible] aż do najświętszych [illegible]

[illegible] – wymiotem [illegible] wschodzi jako słońce

światłości [illegible] ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ w duszy

mojej

Jego filozofia jest spekulacyj-

na a wyrażenie jego zasadniczo-

we – u niego spekulacja wyrażo-

na się w fantazji – a przecież wielka

spekulacja wymaga by się

same rozumiały myśli

[illegible] rozumowych prze-

Prawda że myślowe formy

że a więc wyrażeniem

istoty rzeczy – ale właśnie

nie ma jasności

bo tylko myślenie

podaje takie jasności – Prawda

Domyślał się w tej formy

najczystszej. Skądinąd

myśleć [illegible]

[illegible] – wiele [illegible]

[illegible]

Mylne typy!

Matka [illegible] po wyrażeniu

jego otwiera [illegible] (to dziecko

z wielkim przestrachem widzi

we wnętrzu jego gwiazdy słońca

i cały gorejący firmament

Dalej Böhme

Zawsze podnosi siebie nie
wyższej bo one wszystkie
mijają — Tylko o ...
jest pełny gdy się rozwoi.
~~Bóg i ...~~ świat jest
odblaskiem bożej mądrości
Bóg jest ... w
niczem — i zgłębienia
mądrości i świętości
...— Uzzel. 332.
Kotasi, Baco i Böhme
są przejściem filozofii
w dzisiejszą ...
Prawem rozpoczęcia
prawdziwej filozofii

Jego dzieła najważniejsze
a) Discours de la méthode —
b) Meditationes de prima philosophia
c) Principia Philosophiae —

Dr Mazurkiewicz Stanisław
mój ~~młodszy~~ dobry kolega

240
—
90

Niebo objawiło się w duchu
naszym — był pomost między
nami — był pomost w Bogu.

£ dokład 25 Listop 869
24 Listop 870

Perioda.
Metafizyki.

Descartes.

On ojcem nowoczesnej filo
nie Baco — nie Böhme — który
jest na czele nowożytnej epoki
nie do opisania — on rozpoczął
... od ... i ...
podstawy filozofii nowoczesnej
Wpływ jego ogromny, ~~...~~ rozszedł się stąd.
że on rozpoczął od wyższej myśli
od zasad wielce prostych. popularnej że
postawił myśl a na przodzie jej
... — A ... to nie
jest spekulacja ale ... jest
zasadą — jak ... ścisłe
sciences exactes —
Urodzi się w r. 1596 w Touraine
w la Haye i dawniej ...

kursy w Jezuitów – wielki postęp 4
w naukach, [illegible] – sławn. [illegible]
Philosof – Mat. Chemia Fizyka –
Astronomia. – Ale te nauki nie
zadowoliły go – lekkomyślność.
Lat 18 mając do Paryża – [illegible]
[illegible] – niezadowolenie – opuścił
towarzystwo – przeniesie – [illegible]
[illegible] – nikt o nim nie wie – po
dwóch latach odkryty – [illegible]
oprowadzony w świat. – w [illegible]
służba wojskowa – 1619. – wojna 30
letnia wojsko bawarskie – ciągnie
pod Tillym. – Leże zimowe
w Ulm miewa. – tam samo
w [illegible] w Neuburgu nad Dun-
[illegible], myśli przeróżne [illegible] – Piel[illegible]
[illegible] do NSP. Loretańskiej
[illegible] to udało. – [illegible]
[illegible] – nie [illegible]
[illegible] – [illegible] 1621 wojskowi
[illegible] – [illegible] po
[illegible] Polsce, Prusach
[illegible], [illegible]

nie jeden cel. ale też
Ale tego [illegible]
ale [illegible]

F ale w Holl. nie miał wolności
zaczepiali go teologowie fana-
tyczni — Dopiero w r. 1649
zaproszony od Chrystyny kr. szwedzkiej
1650 umarł w Sztokholmie

Potem żyje w Hol. od 1629 do 1649.
Holl. protest. — pismo F ~~[illegible]~~ —
Królowa Chrystyna Szwedzka
dwór w Sztokholmie 1650 †.

W matem. wielkie zasługi —
na metodach jego zbudowana
cała matem. — on wynalazca
geometryi analitycznej

Wiek 334

Ten upraszczał fizykę, optykę
astronomię — i tych najwięcej
używał dziś —

Dzieło główne filozoficzne
Principia Philosophiae.

Z Cartez. ~~Desc.~~ rozpoczyna się nowe
przeświecanie, one [illegible] myśli, tak,
jak Bohme wcale patrzenia
mystiki — widzi — i wyraża to (F)
w tamte te księgi które są
podstawą jego filozofii są
pełne prostoty ~~prostoty~~ — a pochodzą
z naiwności — on pożąda pra-
wdy się opierać swojej
woli myśli. On nie chce
żadnych przypuszczeń — żadnej
zasady — [illegible]
— Ale uważmy! myślenie u niego
[illegible] przychodzi absolut. Vorstand
F

(E) wiemy z tych jego formacyj

Δ
Jeśli skarżę się że rozum
zbiera się do rzeczy, nie które
go nie dają — toć to skarga
za słuszne! — Ten rozum
F umiał oczami spraw [illegible] albo
O tylko rozumem ludzkim,
a nie rozumem ogólnym, nie
jak Desc. biorąc to co mu
dają empiryczne w naturze
rozumie — Jest to błąd co
się często powtarza — Δ

nie umiał potęgi filozofii —

Ale trzeba nam odróżnić co
ma dla nas ogólny interes
z nauk – Zastosowanie metafizyki
do spraw kościelnych, nie ma
dla nas zajęcia

Zaczął od początku – od
wątpienia i to zaczynić się
z bezwzględnym ~~[illegible]~~ zawiązkiem.

Pierwszy warunek u niego
jest że trzeba o wszystkiem
wątpić de omnibus dubitandum est.

Tak cofnięcie do wnętrza
ducha – początek spekulacyi

Tutaj zeszyt dodatkowy I

NB NB
poczynić czytać

Tutaj czytać Renati Descartes
~~Prin~~ Principia Philosophiae
(Bibl str. 1. od Quoniam do
~~2 do~~ est plane certa 3-
~~ne unquam erremus~~
~~Tennem~~ ~~H~~egel 336 – ~~337~~ do 342

Czytać kawałkami – wykonać
pierwej przed każdym powiedzieć
treść po polsku swojemi
słowami

Te ustępy z Hegla [illegible]
lecz wesprzeć przez [illegible]
do Dodatków do Estetyki I

II Co jest za pewnem.
Bada tedy czego w jest
pewnem ~~x~~ – nie trzeba się
uwolnić od tego [illegible]
i [illegible] być pewnymi tem

Dawniejszej filozofii — Trzeba
coś może zdać się być tak
pewnem o czem by wątpić
już nie można. — *więc
nic nie jest prawdą co nie
jest prawdą w sobie — Tak
tedy pewności samego myślenie
jest pewnością prawdziwą
a myśl a prawda a nas
to jest pewne w sobie — ≠
Nowa epoka filozofii.
jako dufności w siebie
chodzi o dowód się?
rzecz — jak to rzeczywistość jest
od siebie — w sobie mam
absolutum ~~w pewności~~
a ~~nie w prawdzie~~ pewno
nie w prawdziwości —
czytać Cartesius
str. 2 Sic aut...
...-Hegel 339
aż do ...

≠ bo zmysły, marzenia
i td. zawodzą nas.
cogito ergo sum jest prawdą
więc trzymać się należy
systemu myśli samej

Dotąd czytać

Stąd Desc. wywodzi rozróżnienie
Ducha od świata cielesnego ~~..~~
Haec optima via —
. . . . ~~de dubitamus~~ — do est plane certa ib. 3 . . .

Tak tedy od pewnika cogito ergo
sum zależy pewność wszystkich innych
twierdzeń — Cogito ergo sum, to prowadzi do zasady następującej spełnienia, że myśli mojej odpowiada istnienie. Z samego

1º Prawidło ogólne tedy, iż to wszystko
będzie prawdą, co poznamy z równą pewno-
ścią — To prawidło atoli jest tylko zasadą E
2 Wewnętrzny zwrócić uwagę na idee które są
~~jest~~ o ocenie ich przeglądu wewnętrznym i tacy czyli przedmioty
których one są idea — są prawdziwe
a Niektóre moich myśli są ideami to
jest są obrazami przedmiotów
6 Inne myśli ~~...~~ są pobudkami
chcenia —
C a inne znowu są sądami.

E pewności ale nie jest jeszcze pomnieniem prawdy, jest formą a nie treścią

Jakiż są myśli nasze pochodzące od ducha?

ad a. Co do idei jedne są nam
wrodzone 2 a drugie nabyte — a
inne znowu utworzone przez nas
samego —

Crystal Descartes

Noel.
2209

2 (Przekonanie rozumowe wyższa doskonałość

~~co~~ zatem
1 { Każda doskonałość w jestestwie ma swą jako konieczną przyczynę

3. zatem najwyższa doskonałość: wynikająca się z mnie

najdużej w

Tu wykład 1 Grudnia 870

nie

Rozum

Rozum nas przekonywa że z nicości nic nie powstaje – że doskonałość wyższa nie może się ~~rodzić~~ pochodzić z
że ~~[illegible]~~ przyczyna zadrza skutek może tylko nadto dać co sama ma w sobie ~~[illegible]~~
mniejszej doskonałości – bytności ~~[illegible]~~

Stąd wszystko ~~co ma~~ co jest w jakiejkolwiek jakiejś doskonałości, jakiejś realną prawdą, winno być objęte, winno które w ~~[illegible]~~ jej przyczynie – do tąd 30 list. 1869 a zatem też każda idea wewnątrz która jest doskonałą, które winna ~~[illegible]~~ w przyczynie jeszcze –

Jeśli tedy w sobie mając ideę tak wielkiej doskonałości ze zupełności wiem że ja sam nie ~~ma~~ jestem tak doskonałym, więc przy wiem że ja ~~sam nie~~ ~~ta~~ ~~idea dosko~~ ta ~~t~~ idea doskonałości ~~ma~~ ma przyczynę wyższą wewnętrz

A tem samem że ja nie sam przez
jestem w świecie — ale że jeszcze
coś w świecie istnieje co jest przy-
czyną tej idei — gdyby zaś takowej
idei nie było we mnie — wtenczas nie
miałbym powodu przypuścić bytności
jakiegokolwiek jestestwa doskonalszego ode mnie.

Ale my znajdujemy wpośród — idea Boskości
innych idei także ideę ~~Boskości~~
Boga, nie się pytamy czy
może być ~~przyczyną~~ przyczyną
tej idei w nas —

Jeśli się zapytam sam siebie
jestem sprawcą mem zdolności
przyjść do tej doskonalszej ode mnie
jest wtedy nie ma innej odpowiedzi
nie przyszła mi ode mnie że
jak te że ~~ta idea~~ przyszła mi
od kogoś który jest od niej
więcej doskonały jest od
mojej — która tedy koniecznie
istnieć musi — tak ~~idea~~ wszystkie
bytności Boża

Noak. 229

widzę że nieskończoność ma tak wiele więcej rzeczywistości w umyśle w sobie niż skończona i będąc ze tem samem pojęcie nieskończoności wprzód być we mnie

Prius

pierwej ~~nié~~, wcześniej (prius) ~~niż~~ od idei ~~skończona~~ skończonej —

~~Ponieważ bowiem mam ~~ma~~ jasną ideę ~~od~~ o bytności nieskończonej — i ponieważ taka jest doskonalsza niż każda inna wtedy dla tego nie może pochodzić z przeciwstawnego o mnie — jest to idea Boga~~

Pytanie teraz skąd mam ~~pewności o bytności Bożej~~ tę ideę o Bogu?

Że myślą nie mogę nie jej ~~[illegible] a myślą~~ — ~~pomijając~~ ~~mimo~~ mimo wiedzy — żadnym nie być wydaną.

Bo ~~to~~ ta idea nieskończona jest wyższą niż ~~ale~~ jakakolwiek abstrakcya wydobyta ze zjawisk umysłowych

Tak wrodzona jak jest wrodzona idea mojéj własnéj bytności. –

Ale bytności Boga ~~wypiéka jeszcze drugą drogi~~ ornacza się jeszcze ścisléj ze samej idei bóstwa

Duch ~~mój~~ spostrzegając ~~który~~ w sobie wpośród innych idei jedną którą najdoskł. bo idei najdoskonalszego jestestwa Boga – widzi zarazem że ta idea tem się rożni od innych że ~~nie~~ gdy ~~tylko~~ inne odnoszą się jedynie do możliwéj bytności – ta idea Boga sama w sobie ale ~~ze odnosi~~ zawiera w sobie konieczność bytności.

Tak ~~Z tego wnosi~~ Descartes z tego że do idei najdoskonalszej koniecznie należy by była rzeczywistość – wnosi że do pojęcia najdoskonalszego jestestwa koniecznie należy by było rzeczywistem – bo bytność jest własnie warunkiem jego natury wiecznej i niezmiennej – Δ

Z tym dowodem bytności

Bóg

B

Δ Naprzykład nie nasze twierdzenie sobie wyobrażeń którym nie odpowiada żadna rzeczywistość jest prawdem, iż nie pomyślemy zcała jasnością bezpośrednio jak to ideą najdoskonalszego jestestwa żeśmy tracący z jego bytności – Zaiste prawda bezwzględna, bądź wiemy i wiedzą jest, owo – ale nie bytność przypadki

Δ To jest dowód bytności Bożéj Kartezjusza! On opiera się jak widzimy na tem 1° że ideę Boga w sobie znajdujemy 2. że wniosek którego o Bogu utworzymy nasz jeden myśl o Bogu – 3° że jest najdoskonalszem jestestwem – a do téj najwyższej doskonałości należy 7 konieczność bytności – wszystkie inne mniej doskonałe mają tylko bytność niekonieczną. –

Idea Boga bez ~~tej~~ bytności jest sprzecznością – (Schwegler 113.)

A poprzez wyrytego bytnością

Istota Boga z tego że ~~jest~~ znajdujemy sobie idee wyższej doskonałości niż my sami

Δ Bóg istnieje bo idea bóstwa jest w nas, – i nawzajem idea bóstwa w nas jest, bo Bóg istnieje –

Bożej leży w pojęciu o jego
atrybutach — Bo rozpatrując się
w tej idei Bożej wyraźnie nam
widać, że Bóg jest nieskończenie
wszechmocnym, i źródłem
wszelkiego dobrego i prawdy — że
jest stwórcą wszech rzeczy,
słowem że wszystko, to w sobie
w sobie objął co stanowi nieskończo-
ną doskonałość i stałą
nieograniczoną żadną niedo-
statkiem — Bóg posiada wszystko [illegible] i dla tego Bogu [illegible]

87

i Nocl. 230

Gdy Bóg jest więc dosko-
nałą prawdą, więc byłoby
sprzecznością, gdyby nas
zwodził — Zatem idzie że ile
razy rozum od Boga nam
dany w całej jasności u-
chwyci przedmiot jakiś
już wtedy to uważać mamy
za prawdziwe.

68

Bóg nas nie zwodzi, bo jest najwyższą prawdą.

Jeszcze bliższe oznaczenie —

Co jest substancya,

Substancya jest bytnością
która do istnienia nie wymaga
innej bytności. ∮ Ale taka sub-
stancya jest tylko jedna — bo nią
jest Bóg — która tylko substan-
cyą nieskończoną, ma w sobie samej
~~ma~~ powód swojego istnienie
ściślej jeszcze
Stworzone substancye — bo cielesne i duchowe ale
tak cielesne jak duchowe potrzebują
Boga do istnienia swojego.

∮ ale sama jest tem bytności, niezmiernymi się, bo jest jest [illegible]

Subst. może być poznaną
z każdej ze swoich własności
jednak z pośród jest atrybut najcelniejszy
każdej subst. — Rozciągłość
jest ~~[illegible]~~ istotą subst. cielesnych —
— a myślenie duchowych — Δ

Ob. princip. Phil str. 14 i pod. I III

Δ Rzeczy stworzone tych dwóch światów są ~~jedne~~ wielce od siebie różne i samodzielne.

atrybuta substancyi

Mając ~~[illegible]~~, jasną ideę o subst.
istniejącej samej przez się
to jest o Bogu — tem samem
już możemy mieć jasne
wyobrażenie o substancyach
stworzonych

tak myśl, ciało jak rozciągłość,
ale trzeba pamiętać że rozcią-
głość a myślenie są wzgl.
sobie przeciwne — bo z drugiej
jest duch i materya — one
są wzajemnie [illegible]

Fizyka Natury. Co tylko uczuwamy przedsta-
wia odpowiednio tej — rozmaitości
od jego uczuć i intelektu,
— Rozciągłość tłomaczy nam
wszelkie fenomena natury,
Nie ma cząstki Natury
któreyby myśl nie
myśli nie mogła jeszcze
duchi a duszi — Gdy Natura
wszędzie jest tak samo nie
ożywiona i równie po stworzy
tylko od ruchu —
Ruch nie jest niczem osobnym
w sobie ale jest stanem

a uznana — jest ~~to~~ przesadzą,

dowód pokory do [illegible] więcej

potrzeba dzielności jak do

[illegible] — Gdy wiemy przeciw—

ni bez ~~[illegible]~~ ciała całem [illegible]

w każde miejsce [illegible]

[illegible] ciało — [illegible] jak przyczyna

ciało — ze siebie [illegible] Nowak. 231.

[illegible] ciał[ar] [illegible] ~~st. 226.~~

[illegible] miejsce [illegible]

[illegible] —

Powodem Ruchu świata

1). ogólny [illegible] ruch od Boga

[illegible] — a [illegible] dwa [illegible]

[illegible] —

2. [illegible]

[illegible] ciał ni

[illegible] — [illegible] Natury—

[illegible] — [illegible]

Atrakcja [illegible]

ciała — Dusza [illegible]

[illegible] — Dusze nie

może być [illegible] (nad wierszem: [illegible]) materyi

[illegible] osobne jak

stworzenia

(na marginesie: Psychologia)

Historya Fil.

Nowoczesnej ~~F~~

III

Des Cartes d. c. ~~[illegible]~~

Geulinx

Malebranche

Spinoza

Locke

Hume

~~Con~~ Reid, Beattie – Pristley.

Condillac

(Descartes) Noak. Gesch. der Phil. 229)

§ ~~Ab~~ Byt Dusza i ciało

Antrop.

są wskutek od siebie oddzielone

Bo dusza jest myśleniem,

a ciało rozciągłością — nie

mają nic z sobą spólnego.

Ciało jest niby machiną

Psych. związki duszy z ciałem

odbywa się li mocą asystencyi Bożej —

Dusza związana z ciałem wiele

ale równocześnie bez przemawiania się wzajemnego

czuje — w nieodstępnym badaczem

(przyczynka)

ogniskiem nerwów zdaje się

i jedynym punktem zetknięcia się

być siedliskiem duszy —

Myśli nasze są albo

1. Działaniem, czynnościami

a to są akta naszej woli,

2° albo bierne a te są wyobra-

żenia, albo poznania w nas

się znajdujące

Wyobrażenia pochodzą albo

od ciała albo od duszy — te które

są wynikiem nerwów, o ile zaś

duchowe działają na duszę

tylko są afektami —

Etyka. Ale dusza powinna władać

afektami — i kierować nimi

dobrem — ~~jeżeli~~ cnota jest

używaniem woli stosownie

do prawdziwego poznania na-

szego — w wykonywaniu cnoty

jest użyciem naszego rozumu

a zadowolenie szczęściem

naszego.

Nasze poznanie † ograniczone
ale nasza wolność bez granic —
Bóg zaś w tej wolności
bez granic — widzi najdosko-
nalsze — i wszystkie —
Im więcej rozszerzy się poznanie
nasze tem więcej a wolniej
się będzie wola nasza — nasze
wszystkie poznanie jeżeli doj-
dzie najwyższego szczebla
swojego wtedy stanie się
miłością ku Bogu — wtedy
na tem stopniu nie odnosimy
się już do siebie samych ale
przejmujemy się zupełnie z
Bogiem — to stanie atoli
jest progresją nie mającą
końca ani granic — jest
dążeniem w nieskończo-
ności. Δ

Δ Schwegler 115.

Ostateczne wypadki
1. Cart. stanowi nową epokę fil. — bo
chce aby fil. stała tylko na myśle-
niu aby nie przyjmowała nic coby
nie było zdobyte myśleniem. — Ta
zasada jest węgłem całej nowoczesnej
fil. —
2° Zaczyna jako od pierwiastku
od jaźni — samej przez się czystej
tem się różni od fil. scholastycznej
— jest to duchowość zasady
chrześcijańskiej — fil. starożytna
tem którą od czego zaczyna fil.
nowoczesna — sztuka chrześcijańska —
3. Myślenie a istnienie uważa ... jako dwie odrębności — a z jedno-
czenie ich uważał być zada-
niem nowożytnej fil. — i także
we też jest jej zadanie —
Ale ~~stąd~~ są także niedostatki
tego stanowiska jego — substancje ~~tam~~ sa-
1° Że mimo 1° — przyjmuje
cye empiryczne — bo skąd
on wie o bytności materyi ?
i ducha — bezpośrednio wie !
2° Że rozosobnił owe dwie sub.
stancye a) myślenia b) roz-
ciągłości — są to owe dwie odręb-
ności — myślenie = istnienie
w sobie rozciągłość = istnienie
obok siebie więc zewnątrz siebie
3° że nie zdołał tych dwóch
odrębności z sobą połączyć

Że jednie przez asystencyą, pośrednictwo Boże zdoła sobie ~~tam~~ tę trudność wytłumaczyć — Przez odwrotność [illegible] Pamiętajmy! że właśnie ten niedostatek połączenia ducha i ciała ~~tego zadaniem~~ u Cartezyusza zwalił zadanie dla nas [illegible] Cui

Geulinx Arnold

a jeszcze więcej

Ż Malebranche

Duch i materya, dusza i ciało dwie ostateczności – obok siebie na twardo postawione u Cartezyusza – u następców ich zostają aż ich nadbudowie zlewają się w jedność u Spinozy –

Ż i nawracamy gdy wiersze w duszy o afekcyi ciała

Bóg stworzył ciało i duszę jakoby dwa zegary, jednako idące – i połączone ~~społna~~ związane z sobą

Rozumie się że zasada Kartezyusza, będąc czynnikiem fil. nowoczesnej, [illegible] w czasach wiele nowych [illegible].

Ale miała ona też wiele przyjaciół – między nimi odznaczał się Balthasar Bekker który się wystąpił przeciw stanowiska wystąpił przeciw zabobonom ~~czarownic~~ i procesom, czary um. w Amsterd. 1698.

Najważniejszym uczniem jest ~~Geulinx~~ Geulinx Arnold ur. 1625 w Antwerpii + 1669. Ż

Duch jest [illegible], a ciało – ~~więc~~ według Cartezyusza – Geulinx z tej strony [illegible] Geulinx filozofii Descarta – [illegible] że nie podobno [illegible] między ciałem i duszą – więc że jeśli chce i [illegible] ciało, a ~~[illegible]~~ a one Ż to ich [illegible] wykonywa obaje [illegible] za sprawą Bożą

Tak Automat jest tylko [illegible] w świecie

2 sobą

[F] oo[illegible]

Geulincx nazywa potrzecnie ciała i ducha eudem Bogiem. Nasza teorya – w rzeczach [illegible] jest idea [illegible] wedle której się jestestwo rozwija, ona jego prawem – w jestestwach duchowych sam duch jest prawem – [F] Malebranche.

Dalszym rozwojem filozofii Descarta jest Mikołaj Malebranche.

Urodzony w Paryżu 1638 – [illegible] – delikatnie wychowany – w 22. wstąpił do congregacji de l'oratoire – Przechodząc około księgarni obaczył dzieło Kartezjusza de homine – [i powód o Bogu] tak się niem zajął że dostał palpitacji serca musiał czytać przestać. Po tym powodem się cały oddał filozofii – był to mąż pełen szlachetności [i pobożności] – umarł 1715 mając 77 lat.

Tutaj dla wyrozumienia [illegible] [F]

[F] przeczytać z de la Recherche de la Verité T. I uslep z Preface od IX do indispensable ne str. XI. – [illegible] str. XIII Le péché des premiers [illegible] sommes composés. mam po polsku [illegible]

Ciało i dusza ściśle od siebie
się różnią. — więc rzeczy materyalne
i duch ~~ściśle~~ oddzielone są od
siebie przepaścią — więc my nie
tworzymy myślenia naszego
z rzeczami materyalnemi — ale
sylle
z ich ideami —

Ale skądże mamy te idee?

Schmuecker 117

a) Nie z przedmiotów samych,
bo te są materyalne nie
mogą tedy czynić wrażeń nie=
materyalnych jakiemi są
idee, a nadto jeszcze wrażenia
te są tak rozmaite, że narze=
szem by sobie były zawadą —
b) z drugiej strony dusza nie
może wywodzić ideą przedmio=
tów ze siebie samej — bo jest
ograniczoną, i nie stać jej na to
aby obejmowała ideę przed=
miotów — które tak są
niezliczone —
Jeżeli tedy ~~ani~~ idee ani idą
od przedm, ani z duszy samej
więc pochodzą trzecią drogą
to jest ~~z~~ od Boga

Skąd idee?

a) nie z przedmiotów
bo one materyalne
a idee niematerialne

b) ani z duszy bo ona
ograniczona — a idei
jest bez granic

c) więc idee pochodzą trzecią
drogą — to jest od Boga
a to w sposób nastę-
pujący:

p.p.

My wszystko widzimy w Bogu – który jest jednością owe absolutne – w którym wszystko jest i my i rzeczy zewnętrzne – który jest wiedzą rzeczy – my w Bogu w jedności wypijemy rzeczy ideami a one w nas –

(w ~~czystej~~ wzięli) Szwegler 118

Widział też i Malebranche chciał przezwyciężyć dualizm Cartesiusza – terminus medius – Bóg. Dowód przeciwnego u Malebranch. Cartesiusz straciły zasadził nasz naszej. ~~[illegible]~~ Już ~~[illegible]~~ Geulinx brzmi Boga że ogniwo łączące – a dalej te myśl przeprowadził Malebranche –

o – o bo dusza i ~~ciało~~ materya – on nie zdoła je potrzeby bo one na wzajem są ~~[illegible]~~ przeciwne sobie – chcąc je potrzeby Cartesius przypuszcza assystencya Boża że to w ten sposób iż z pomocą Boża za każdym razem ciało wykonywa te ruchy których nie chce dusza i na wzajem, o wszystkich w ciało ciała nie dusza – Bo Bóg jest nad temi substancyami dwiema które nawet nie są prawdziwemi substancyami. Twierdzenie zaś że one nie są

Ale do ostateczności doprowadził zasady Cartezyusza

Spinoza

Jakoż zgoły wcześniej mamy jego nazwisko! Cart. postawił dwie substancye – wskutek samodzielne

o – o

E

Że one nie są substancyami
prawdziwemi poprowadziło
do dalszej konsekwencyi to jest
do starcia samoistności obu
tych substancyi – to ich rozsta-
pienia a połączenia w Bogu –
Stąd już owe zegary złączone ze sobą Geulinxa
z pośrednictwem – dalszym ucz-
[illegible] jest Malebranche – który
mówi że w Bogu widzimy
wszystkie idee – a on jest
~~[illegible]~~ całością wszechideów że
tedy my w ~~[illegible]~~ Bogu przeglądające
mamy idee wewnętrzne
nawet matematyczne –
Dalsze a ostateczne konse-
kwencya była ta aby znieść
wypełnić te owe substan-
cye – aby uważać je obie jako zjawiska
a zamiast im jedną
substancyą jedną jedyną
istność – to jest Bóg (Przedmiot Spinozy)
Schwegler 118.

NB. [illegible] Sonce [illegible] jego (jest ich dwa które [illegible] spore) [illegible] — Zagel. 360 T. XV.

Gfrörer

Zanim atoli wytoczymy jego
stosunek do Descarta – powiem
o nim –

On urodzony z rodziny żydów
portugalskich w. 1632 w
Amsterdamie – ~~[illegible]~~ miał
imię Baruch które zamie-
nił na Benedykta. –

Pobierał wychowanie od Rabi-
nów – ale wcześnie już pokłó-
cił się z rabinami synagog
[illegible] – powstał przeciw [illegible]
[illegible] – Rabini obawiali
się z tego przykładu – więc
ofiarowali mu 1000 guldenów
holendr. rocznej pensyi
~~[illegible]~~ żeby tylko chodził do
synagogi i milczał – odrzu-
cił takowe ofiarowanie Spinoza
Nienawiść Rabin. doszła do tego
stopnia – iż czyhano na jego życie
– sztyletem – uniknął podob. –
[illegible] swoje dzieło
Tractatus theologico=politicus

Wniem nowa o natchnieniu – i
rozprawy nad księgami Mojżesza X odazywany w dziele Ethices.
Później udał się do Rynsburga a pod
Leidy – tamtych rewizowany od
wielu przyjaciół – od r. 1664 prawie
w Hadze żył się szlifowaniem
(dowcipnego) szkieł optycznych. – Gdy Simon
van Vries chciał go uczynić dzie-
dzicem, majątku nie przyjął ~~Lecz~~ 500 on przyjął
~~na~~ Vries ofiarował mu pensję
~~ale odparł~~ przyjął pensję roczne
polendrskich
500 guldenów – darował ~~nikt~~ siostrze
Gerritkie siostrze – A ~~ony~~ kurfirst
Karol Ludwik
Palatynatu wzywał go na Profe
sora do Heidelbergi – kurfirst
był wyższy nad swój czas – orzekł
wyżej nie będzie miał wolności
nauczania myśl – bo kurf.
ustawy niepewny – bo kurf.
się spodziewał że jej nadużyje
~~a~~ by uraził prawd panującej publicznej
i powszechnie uznanej – Nie
przyjął Spinoza, odpowiadając
i nie wie jak daleko by mógł
[illegible] wolności używać by się
nie zdawało że jej

obok tego nauki się przy
nie obznajmi. – Bo szlifowanie
szkieł optycznych – słynnemu
się bardzo udawało, i szkła
dobrze sprzedawane.

Ze smutkiem w I Tomie ~~i~~

profesor Freiburgu? nowoczesnie

d. 11 Lutego 1862

55

A Gfroerer wydał Spinozę w Stuttgardzie w zbiorze Corpus Philosophorum "optimae notae qui ab restauratione ~~[illegible]~~ litterarum ad Kantium usque floruerunt Stuttgardiae 1830.

Dzieła Spinozy wynoszą dwa tomy spory — na cośtęgi potrzeba. Co pierwszego tomu jest przekład jest po francusku.

Δ On definicyi zasady jakby w geometryi — ale w geometryi to jest ~~to jest konstrukcyjne~~ wtasciwie, która może objaśnić organizacyą wszystkim przy definicyach, dzięki temu że kiedy się tu uważa się definicyą organizacyi dobrze jak figura tak geometryi nie potrzebuje dowodzić.

E

1 Propositio —
2 Demonstratio
3 Corolaria — albo Scholiae

Często w dowodzeniu od dowodzonego twierdzenia, odwodowi i corolarowi.

Jeometryę ma za przedmiot do czynienia z wyobrażeniem jako przestrzeni.

że jest nadanymi — umarł w roku 1677 mając lat 44 — Φ

Najważniejsze jego dzieło jest Etyka która dopiero wyszła po jego śmierci wydane przez lekarza Ludwika Mayera składa się z 5 części —

1º De Deo
2 De natura et origine mentis
3. De origine et natura affectuum
4. De servitute humana seu
. De affectuum viribus.
5. De potentia intellectus seu de libertate humana

Za nim mówić będziemy o wypadkach jego teraz uważny jego metodę —

Met. z geometryczna, Euklidesa — I to jest błędem — błędem oznaczającym — a błędem nie tylko co do rzeczy, nie tylko co do formy — E

Zaczyna od definicyi na których opiera potem się dowody i wywodzi swoje — ale skądże wziąć te definicye — skąd się one wywodzą — nie mają fundamentu ~~[illegible]~~ — Δ

nie możemy wszystkich klasi
definicyi – ani ich krytykować
Ale za przykład kładziemy
ich kilka np. owe definicyi causa sui

Z Etyki

1. Definicya przyczyna będąca
własną swoją przyczyną – co ze
jest to
nie da się radzić, jest nią sama –
Causa sui co nie może być inaczej
jej pojęte tylko jako istniejące

np. per causam sui
intelligo id cujus essentia involvit existentiam, sive id cujus
natura non potest concipi,
nisi existens.

2. Co jest skończone – to co się ogranicza
i ograniczane przez
inne naturą tejże natury skończone,
byt nasz – a
3 Co jest substancyą (istnością) jest to co samo przez się
co może być
pojęte bez pojmowania innej rzeczy
bez wywodów z innego przedmiotu
– Istność jest tedy, więc ona
niezależna, samoistna.

Ueberweg 380
Ausprz substancya zaś bo wszelkie
Dotąd oznaczamy co materyalne
np. substancya morska, nerwowa
itd. wolimy nazwać istność
Skarga
Szczurna [illegible] istnienie,
istota, zaś, niezależne,
kiedy, wartość, – te wszystkie
stanowi istotę – Jest istnienie
jestestwo, istota, istność, istnienie
iście
– co mieć byt, bytność, bywanie
treść –

4. Atrybutum jest to co rozum
w substancyi
pojmuje w istności – i pojmuje
jako stanowiące jej istotę – Tak
rozum nie widzi ani pojmuje
in istności ale pojmuje dwa jej
atrybuta – myślenie i rozciągłość
i materya)
(wciąż nic istotnie

oo
są do atrybutu rozciągłe się albo
myślenia – Te mówi że
1. istotnie nie jest to
[illegible]

5. Substancya jest pierwszym, atrybut
drugiem, trzecie jest modus,
i tamy substancyi individualne,
jednostkowe
formy w których się pojawia istność
te formy jednostkowe albo istoty [illegible]
–o–o

E np. jakikolwiek przedmiot nie jest, a, nie b, nie c, nie i td w nies

g Przez Boga rozumiem jestestwo bezwzględnie nieskończone, to jest istność wieczną o nieskończeniu wielu atrybutach, z których każdy wyraża istotę wieczną i nieskończoną –

Δ Patrz przeczytać z II Tomu Lefrévera od części str. 287 od Defent. I do involvit – Inaczej począwszy Propos. IV. na str. 288 z demonstracyą.

Ta Etyk doob

6 Defenicya. Nieskończoność g Spinoza zawarta nieskończone w swoim zadaniu – bo którego się tyczy nieskończoność negacyi E od nieskończoność bezwzględnej jest że od jej która nie obejmuje żadnej negacyi – Bo negacya jest granicą – więc niezawiera nieskończoności – skąd też rozumieć możemy dla czego Spinoza ~~mówi~~ twierdzi że omnis ~~Definitio~~ Determinatio jest negatio. Bo definicya określa czem przedmiot jest a czem samem ~~więc Bóg nie może być definiowany~~ nie jest – Δ

Nie wdając się już w dalsze definicye Spinozy, zastanowimy się tylko nad trzema definicyjami jego: nad istnością substancyą, atrybutami – i modus. Te trzy pojęcia są podwaliną całej jego filozofii one wskazują całej jego stosunek do Cartesiusa –

I O substancyi

I Spinoza. Każdej istności substancya — ta może być tylko jedna — ona nie ma definicyi determinacyi bo [+] bowiem określenia, znajduje się zmienione we wszelkiej bytności —

[+] bo określenie, to jest determinacya, jest ograniczeniem a substancya jest nieskończoną —

II O atrybutach

II Ona oprócz tych dwóch atrybutów <u>nam</u> się objawia — ~~Bo~~ choć ta istność ma więcej (skąd ta wiadomość?) tworzenie wielu atrybutów — one dane są tylko dla myśli ludzkiej — stwierdzamy iż brakuje w Spinozie ogniwa coby nam tłumaczyły te wszelkie związki między substancyi ~~nią~~ a atrybutami — oba atrybuty wiążą się z sobą — nie są uzasadnione, nie są logicznie wyjaśnione —

Brak związku między subst. nieskończoną a atrybutami — brak dowodu —

Scrw. 121

Co się tyczy stosunku wzajemnego tych dwóch atrybutów — obu atrybutami substancyi się jedności i tejże samej istności oddzielone i od siebie oddzielone i [illegible] [illegible] [illegible] przyczyny

Brak związku między obydwoma atrybutami

Grund Carthes.

a materyalne granistke. nale-
żyalne ze [illegible] —

[illegible]
A do tej granicy Spinoza
stoi na granicy Kartezyusza —
A że gdy Kartez prawi że pojęcie
przez absolutne Boga [illegible]
[illegible], [illegible]
i [illegible] Spinoza też stoimy
[illegible] [illegible] [illegible]
jako [illegible] w brew [illegible] tych
[illegible] atrybutów one to-
[illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]
~~[illegible]~~ jedności — [illegible]
Powiedzia że jest [illegible]
między [illegible] [illegible]
a materyalnym, że [illegible]
co [illegible] jest [illegible], [illegible]
ma [illegible] [illegible]
[illegible] — że to [illegible]
formy [illegible] jednej i tej
samej. — A [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

(6—) Tak jest to wnioskowanie
jest ściśle matematyczne —
jud. praedicativum
Ow wywodzi atrybuty
jak wywodzi [illegible]
[illegible] [illegible] jest
[illegible] [illegible] [illegible]
z Boga — co do czego wywód
geometryczny jest nadowodzi [illegible]
nym oparty, wywód atrybutów, tylko
Spinoza używa ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible]
jud. praedicativum
orzeczenia (praedicatu) [illegible]
jud. causale
[illegible] przyczyny i [illegible] —
[illegible] metodzie geometrycznej
(jak myśli) gdy [illegible] że
[illegible] materyalne i ~~[illegible]~~
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible]
i [illegible] [illegible], [illegible]

(6—)

III Modi. Są to zjawiska pozost- Sum. 122. III O Modis

kowe które pod względem atrybutu
myślenia są ideami — a pod
względem atrybutu rozciągłości ciałesz-
ni jestestwami — są przypadło-
ściami, accidentia — albo modi
one mają się do subst. do istni-
eć jak fale jak bańki do wód morskich
ciągle się rodzą i nikną — zaś
mając jedynie znaczenie w substan-
cji. One ~~s~~ są zawisłe od innych
jestestw którymi się razem
mnożą i które na sobie — na stronie zm.
działają.

Jego Etyka — o tej mówiłem
w Etyce. Ona wypływa z metafizycznych
przyczyn ~~[illegible]~~ zasad — Zwole
człowieka i czyny jego same ob-
wiłką tylko: modi — Dobre
jak to co wymaga istota nasza,
a opiera się wpływom innym
pokutow na naszą naturę, ale sam
jak pomocnie samo- — najwyższym.

ż Przypiski Ucznia Etyki —
— Tom II str 430 — Propos XLII

Przypiski z II tomu Listów
340, 343, 390, 391.
Poezya upojona jest i
do filozofii — nic albo
nie wie nic wszystko wie
ale wie. Spinoza wziął
we formy filozofii ścisłej
w układaniu.

poznaniem jest ~~tez~~ albo pozna-
nie Boga. — ~~ono~~ stąd ten jest naj-
wyższą cnotą jest poznanie
i kochanie Boga — stąd miłość
płynie najwyższe szczęście
— i spokój — bo przekonanie
i wszystkie inne mają tę
mądrością, bo wiedzą — że
ono Tężność z Bogiem
jest szczęściem i wiedzą —
życia. — To szczęście nie jest
tedy nagrodą cnoty ale cnotą
samą. E

Powtarzamy że judaizmo adamo
w Spinozie — jest to nieomal
doprowadzony do ostateczności ż
i dlatego jest tak całkowity — bo
attak i nie więcej i nie wszystko
wnim, tonie i przepada — jedna
ostateczność wywołuje drugą,
z tej się tu rzeczy — Darwinizm
obracaja —

Krystyllo

Metoda błędne. ‡ wada jego powtarzania metody — wada nie odpierana ‡

Zasługą jej pragnął Hegla —
by wieczny ruch, — ~~że może sobie~~
~~że~~ ale błąd zmierzyłem że
on tylko widzi ogół ~~w nim~~ —
~~widzi~~ że do niego wszystko
sprowadza, w nim wszystko
topi, a nie dotyka mego
mnie tego samego świata,
i szczególność i jedność istnienia
~~F nie~~ i szczególność i jedność
ma Że nie uważa jako to wolność i prawdy
wzajemnie uczestniczą w niej
~~uczestniczą~~ logicznie zrosły, że mają istnienie ~~i jedność~~ —
~~szczególność~~
nieważne —
Nie wszystko to nadrosi sprowadza
wszystko do istnienia ogólnego
I prawdziwi i ja i ten
świat, i duch i ptak,
i wszystko razem jedno i karzem — jest tożsamością
— substancya bezwzględna
jest negacyą, pustki
ślepa bezdenność — 0—0

‡ Słowne myśl. wszystko co jest — tylko jest nieokreślonym bezwarunkowym — jest jednym jednym nieskończonym istnieniem — w którym wszystko skończone istnienie i życie jest jedynie manifestacyą — ale nie ma prawdy w sobie —

0—0

Bardzo łatwo dojść do ogólnej abstrakcyi istnienia absolutnie niego szczerze to samo — Bo negacya tętna. Powiada Spinoza że dla rozumu człowieka okazuje się jedynie owe dwa atrybuta a nie więcej, nie skutkiem nie ma tej więcej? ‡

‡ Albo może 1° że wszystko i że substancya albo nie że 1. nie mają razem wszystkie nie tej. Są wzajemnie że substancya 2° albo nie tworzy tej wszystkie — składowe i możliwe tylko mające ich wiele

Ale

Prawdziwą, mądrością byłoby
[illegible] zjawiska w tej formie
w jakiej się pokazuje bezpowo-
dnie — co jest i do iś [illegible]
ale będzie zawsze nigdy
oddająca i nie wyznanie
zadrości, i pewności — w tym
że zjawisko okazuje się
w prawdzie innym bo by
okazuje inna istota —
~~Jest to~~ Ta miłość Boga
śpiewany jest ~~ble~~ zawsze
bluźnierstwem i zarazem
nielogicznością — Bo że
miłość przedstawia [illegible]
być może w woli — nie pozna-
jąc jak istnieje —

Powszechnie [illegible] 28
istnieje — jest i nie ze wszystkie
[illegible] przyczyny! gdzie
[illegible]! [illegible]
[illegible] — nie nie [illegible]
[illegible]! — Porównanie
[illegible] jest nie [illegible]

Jama kwa!
Znaczenie miłości prawdzi-
we zachowanie siebie
w znalezieniu się
w innej osobie
jako [illegible] —
[illegible] ad absurdum
ar do Loli [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible], [illegible]

Przejście do Następców.

Spinoza chciał potrzymać dwie absolutności Cartesiusza, ale nie mu to ~~[illegible]~~ udało jedynie przez zupełne ich ~~[illegible]~~ nie-ścienie, to j[est] przez twierdzenie dogmatyczne że ~~[illegible]~~ one są ~~[illegible]~~ =ieją jedynie ~~[illegible]~~ oznacze absolutne — a nie stawia, a tylko w substancyi (istno w jedności swojéj) w saméj substancyi — Stąd też ~~[illegible]~~ pojednanie się ich ~~[illegible]~~ powinno się odbyć w rozumie, tego nie uczynił Spinoza — powinno się odbyć w nich samych — i to + właśnie uczynili następcy, którzy + uznali różnicę tych dwoch substancyi ale dążyli do pojednania ich —

Wada Spinozy że nie wyrównanie i nie uwzględnił dwoch substancyi w substancyi nieskończonéj, ale równowagę ustalał w tożsamości między dwoma absolutami

Zadanie następców ~~[illegible]~~ było ~~[illegible]~~ nie ~~[illegible]~~

To zas połączenie wszech samych mogło ~~[illegible]~~ być dokonane dwo-jaką drogą albo poddać ~~[illegible]~~ idealne stronę pod materialną albo odwrotnie materyą pod ~~[illegible]~~ idealne —

— Dowiadujemy obu dróg —

a to pamięć spokojnie

dwa prądy

#

Pierwsze drogi Empir. sensualizm, idealizm –
Zaczynamy od realizmu od Lockego

Dokł.

John Locke.

Ur. we ~~[illegible]~~ Wrington 1632 + 1704 (F)
był przyjacielem i sekret. wielkiego kanclerza Lorda Antoniego Aschley, hr. Shaftesbury – razem z nim wypadł w niełaskę i schronił się do Hollandyi do księcia Oranii i wojenno razem z nim do kraju wrócił
Cała jego filozofia opiera się na ~~[illegible]~~ badaniu według naszego poznania – Jego najważniejsze dzieło jest Essay concerning human Understanding – ~~Dochodzenie~~ Badanie ludzkiego poznania – (G) Ta książka przetłomaczona wnet była na wszystkie języki, jak niemiecki, francuski który sam Locke poprawił i pod tytułem wydał Essai sur l'Entendement humain – (H) Bo aby umiejętnie sprawie zlepsze wypada przeprowadzić badanie którego nasze poznanie

(F) Był [illegible] ojciec jego był porucznikiem [illegible] nie był [illegible] lekarzem – F

(G) Jest w bibliotece Essai philosophique concernant l'entendement humain – Par M. Locke [illegible] – [illegible] Éloge de M. Locke jest charakterystyka [illegible]
Rozsądek [illegible] – [illegible] –
X. Czartkiewicz wydał: Logika czyli myśli z Lokka o rozumie ludzkim. Kraków 1784.

Zanim rozbierzemy jego przykład, uważmy co Leibnitz o nim mówi – ~~videtur esse eum~~ non intellexisse (eum) veritates necessarias non posse comprobari nisi ex principiis menti insitis; cum sensus non doceant, quid necessario fiat, sed simpliciter quid fiat tantum. ☐ dołożono które 873. Q/I

Dalszej spekulacyi jego nie ścigajmy – ale bystrości

On opiera się na 2ch zasadach

1a negacyjna – że nie ma idei wrodzonych – (E)

2o twierdzenie że ~~każde~~ wszystkie ~~[illegible]~~ pochodzą nasze idee od ~~[illegible]~~

~~stąd~~ – od doświadczenia a) zewnętrznego – od zmysłów od sensacyi
b. wewnętrznego reflex
zapatrującej się w tem co się w nas dzieje

ad 1° Nie ma idei wrodzonych

Bo powiadają, że niema idei spólnej we wszystkim ludziom – chociaż to faktum było prawdziwe – to by jeszcze nie dowodziło wrodzonych ideów

[illegible] spólności mocy [illegible] pierwszy jest nie prawdą – Ale faktum jest nie prawdziwe – bo nawet ludzie rozumni [illegible] zasady.

Pillex

☐

Jako myślący skąd się biorą w nas idee których się z doświadczenia wziąć [illegible] których jak dowodzi doświadczeniu a obserwacje np. skąd wiemy że co jest w sobie rzeczy [illegible] a prawdy ogólne [illegible] doświadczenia, [illegible] w poezyi – Zatem z wiedzy!

(E) Dusza jest biała karta na której wrażenia [illegible] zewnętrznego świata piszą wyobrażenie. Dusza jest komorą ciemną, do której [illegible] mocą, znajdą się w prawo światła

Murcelen 128.

61

A do ogólnych ideów [illegible] [illegible] my dążemy [illegible] pomięży — zaczynamy zawsze od tego [illegible] — [illegible] dzieci nie o zasadzie sprzeczności nie co jest [illegible] a co [illegible] — słowem Locke zbija te dowiedzenia —

2° skąd pochodzą idee? z doświadczenia

1° Sensacya —

2° Reflexya —

To są jedyne dwa źródła pojęcia wewnętrznego idei

Idee 2 [illegible], stworzone

Wiedzenie pojedyncze [illegible]

narzucone od świata zewnętrznego których dusza [illegible] jedynie odbiera one albo 1° idee od jednego zmysłu

barwy, dźwięki, zapachy,

2 albo od wielu zmysłów [illegible]

3 albo od Reflexyi — to są idee myślenia i chcenia —

4 albo od sensacyi i reflexyi

np. idea siły jedności, [illegible]

Te wszystkie pojedyncze idee są materyałem naszej wiedzy albowiem z nich tworzy się myśli i poznanie —

Idea = wyobrażenie

Emp. idea rozciągłości, I. ruchu, o których wiemy dwoma zmysłami bo zmysłem wzroku i dotykania, 2° i wzrokowo

idee wszystkie — Rozum two-

z tych idei pojedynczych niezłożonych

rzy ~~[illegible]~~ idee złożone — łącząc te pojedyncze idee w różny sposób

B. Tworzone są albo Modi, albo substancyi albo stosunków

1° Modi — roz[illegible] modyfikacye ~~zmiany~~ formy, ~~zmiany~~ w przestrzeni, formie, miara rozciągłości forma

~~zmiany~~ formy w czasie — trwanie, pewne, wieczności

~~zmiany~~ myślenia, przypominanie się

postrzeżenie abstrakcya

2 Substancyi — [illegible] przez wrażeń.

jak przez Reflex. widzimy że

pewne razem pojedyncze idee razem

są związane — nie nazywamy

do przypuszczenia że [illegible] ~~[illegible]~~ jakieś

~~sto~~ stwory — ~~[illegible]~~ za podścielisko tych

jest substancye — której ściśle

bliżej nie znamy. — (E)

3 Potem Locke przechodzi do

idei ~~która~~ nowstaje stosunków — gdy rozum

łącząc dwie idee i tworzy

ich [illegible] — Potem

przechodzi na drugim — Potem

relacyi naturalnie

[illegible] — Locke wylicza ich

kilka — [illegible] zabrano

relacya przyczyny

i skutku

(E) Tak ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ substancye

— idee które nie pochodzą

od wrażeń, a pochodzą

istniejące zewnątrz nas

7) stanowisko jego formułuje się nihil est in intellectu quod non fuerit in sensu — widzi przewagę materyalizmu — przez [illegible] stała się panująca w realistycznej Anglii — Na szkole Locke'go stanął Isak Newton (1642+1727), Samuel Clarke moralista — moraliści William Wollaston, Shaftesbury, ~~[illegible]~~ Hutcheson, ~~[illegible]~~ a nawet Piotr Brown przeciwnik Locke'go —

Δ Locke w ogólności przypuszcza przewagę i wyższość rzeczy materyalnych nad podmiot myślący — Pomimo tego nad jednym względem Locke uznaje wyższość myśli nad świat zewnętrzny ~~to jest~~ a to się dzieje przez uznanie substancyi — Pojęcie substancyi jest jedyną ideą która ~~[illegible]~~ nie jest wyrażoną przez myślenie ma nawet w świecie rzeczywistym, jest dla niego prawdą — To przyznanie Locke'a okazałoby że świat myśli panuje nad światem zewnętrznym, a tem samem że empirya nie jest jedyną ~~drogą~~ źródłem idei — a tem samem jest niekonsekwencyą w poglądach Locke'go.

Locke'go filozofię — prowadził wszakże do materyalizmu — do którego on niedoszedł bo nie był dość konsekwentnym 8)

Hume 128.

On jest konsekwentnym i a tem samem sceptycyzm doprowadził metafizyczne do konsekwencyi" Δ okazanemi ~~[illegible]~~ z Locke'go ~~[illegible]~~ niezależne ~~od podmiotowości~~, i ~~adnotowaniu~~ — ale w tem wtenczas niekonsekwencya Locke'a ~~otad bo~~ jeśli wtedy przyjmie jest tylko biała karta na której nic [illegible] [illegible] wrażenia — więc nie umysł nie powinienby nawet wiedzieć o tej substancyi — Hume powiada dalej —

David Hume ur. w Edinburgu 1711 — znany [illegible] filozofem [illegible] — jest polityk [illegible] a mieszkał w Paryżu poznajomił się z Janem Jak. Rousseau

umiera 1776 – ǫ

Ogólne uwagi.

Pierwsza jego filoz. jest pojęcie bo różna pojęcia niebędzie udowadniane

przyczyny i skutku – To pojęcie nie według Humea

ma żadnej zasady – nie wiemy o niem

ani a priori bo czemu go jest przy-

czyna a co innego skutek – nie

wiemy o tem pojęciu z doświadcze-

nia, ale doświadcz. okazuje nam

tylko następstwo czasowe –

Prawda iż spostrzegamy

w ciało ruchu a ducha naszego

ale nie tylko nie mamy wzoru

tworzenia w ducha – ani też wszelkie

organizmu nie ruchu a ducha

nie i po tym zwalidziem przy-

czyny i skutku jest doświadcze-

niem – i gdy to doświadczenie

okazuje nam pojęcie bytu

potrzebne – z tem idee

i tylko przez nawyknienie

przez asocjację wyobrażeń

przychodzimy do wyobrażenia

o skutku i przyczynie

ǫ Kant w swojej Krytyce czystego

str. 127

rozumu podaje następującą

charakterystykę tego filozofa który

my streściwszy wykładaliśmy. Hume

jest konsekwentniejszy niż Locke

zaiste – geografem rozumu ludz-

kiego, zapewne najbystrzejszy ze

wszystkich sceptyków – a

najwięcej mający wpływu on nie

zepchnął w prawdzie nowego

światła w metafizyce, ale wrócił

iskrę przy której mogłoby było

zapalić światło – ale nie iskry

nie zatarte knoty –

wymagające tego przerwały

pierwszy mi sen dogmatyzmu

i dały kierunek mej myśli

i nauczyły w badaniu

spekulacyjnym –

Zgodzić że Hume nie wyprowadza idei wrażonych – u niego idea jest to co pozostaje po wrażeniu umysłowem. Dowód prawdzi-wości pojęcia na tem zależy by wywołać odnośne umysłowe wrażenie – Prze-czy zatem mówiąc iż nie ma idei zło-żonych tylko przejście które po sobie następują – Te idee nawzajem się powołują, przyciągają to są asocyacie ideów. One ważny były głównym przedmiotem badań – Ta asocyacya odbywa się bądź to 1. według podo-bieństwa 2. ze względu w czasie i przestrzeni 3. ze względu powo-dowego –

1. Co do podobieństwa – ogólne pojęcia rodzajowe są fikcyą – bo pojęcia rodzajowe są tylko obrazem wizerun-kowym jakiego egzemplarza – wiodącego przez nas wyobrażenie.

2) Co do czasu i przestrzeni – wierzymy, iż kiedy idee które nam się przed-stawiły w czasie i przestrzeni razem być w czasie i przestrzeni potem razem z sobą [illegible]. Stąd dwojaki [illegible] substancyi – ale to fikcyi poczucie [illegible] i przez asocyacye – ale to fikcya bo to nasze pojęcie z tychże samej [illegible]

3) Podobnie się powzięło się powodo-wości przyczyny i skutku jest tylko następstwem ale nie koniecznością. Prawdziwość [illegible] [illegible] pojęcia wymagają rzeczywistość [illegible] ogólnoość myślenia [illegible] tonów, barw. ale

3) Oddzielamy tonów ale barw których nie oddzielamy ale barwy a ile [illegible] tony które [illegible] oddzielamy [illegible] tonów na tony ze barwy z drzewa

zatem idee że i język nasza jest tylko zbiorem wyobrażeń nic więcej – ‡7 Dotąd [illegible]

872

Przejście do Condillac –

Anglicy choć niby materyaliści przestraszyli się konse-kwencyi filozofii Humego – Ogólnie chcieli jej – zdrowa idea w naradzie oparte się ~~[illegible]~~ – ale Krótko mówiąc nie była dość sił filozoficznych w naradzie – ale zdrowy sens powinien być powiedział że drzewo choć wymaga wiedzieć światło, zbiór powietrza nie jest niczem, kolor zmysł zbiorem tych przymiotów jest przecie

‡ Tak cała treść duchowa nasza jest oznaczeniem drzewa, a zatem nie ma ducha ani geni[illegible]

ale w naturze ten drzewo nie bedzie w prawdzie mówić ob-[illegible] nie doskonałe. ~~ale [illegible]~~

~~[illegible]~~ –

Kant tym przeciwnikom słusz=
nie zarzuca że ~~to~~ oni zbijając
Hume'go to ~~?~~ pewnem być przyznają
a uznając ~~a uważają~~ za ten jego zasad swoich
czemu on przeczy, i ~~dowodami~~ ~~to czemu on~~
twierdzenia czemu on
przeczenie swoje popiera — a tego
że bronią ~~czego~~ czemu on nigdy nie
zaprzeczał — Pierwszym jest Thomas
Reid prof. Etyki w Glasgow †1795,
Ten opiera się ~~na~~ tem, iż są
prawdy które nie potrzebują
dowodów bo są przyjęte przez
zdrowy rozsądek. — Ale że filozo
fia potrzebuje pewnej takiej
prawdy — jest to odwoływanie
do wszechmiaro zmysłu
się do zdrowego rozsądku common
sense.
Drugi James Beattie professor
Etyki w Edinburgu 1735 †1803,
także się odwołuje do common
sense co jest właściwie wszelkiej
obrazą umiejętności

~~Tho~~

Arcy pędowy do n. u. † Thomas
Oswald lekki się odwołuje do
zdrowego zmysłu –

Joseph Priestley – stawiany
[illegible] † 1804 udowodnił naprzeciw
że przeciw wnioskom Hume'a
i słusznie powiada że odwoływa-
nie się do common sense jest
stawianiem instynktu ocalenia
wiary nad umysł i [illegible] – O

Potem [illegible] się przeciw Hume-
owi – ale [illegible] na nie [illegible]
mniej szczęśliwie, bo obalił
jego konsekwencje anie zasad-
niczo [illegible]

Adam Smith sir stawiany
badacz ekonomii politycznej
(1723 † 1790) [illegible]
nosi w [illegible] –
[illegible] angielskich
[illegible] –

O Ale z drugiej strony tego instynktu
że przecież nie należy sobie lekko
ważyć, jest wewnętrzne przeczucie
idei świata, [illegible] co prawie jest ber=
świadomo w duchu naszym:
wrodzone prawdy niezbite–
wolności, sprawiedliwości
religii – [illegible]
Choć często te uczucia
[illegible] z uczuciowości [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

Porządniej lekko się będę analizy
nie wdawał, rozdzielę obie
angielskie Etyki – przeciw
instynktowi oparte się materializmowi
idei, że Metris Clunner – Spolismoi
obrona oparta się temu – Ale
we Francyi innaczej bdzie
gdzie mógł być zgrabnie rzuconą
była rola przy autorach dla
materyalizmu –
Etienne Bonnot de Condillac (abbé Ksiądz)
ur. 1715 + 1780. – on umiał to
napisał owo dzieło bo 23 le-
mów. Essai sur l'origine
des connaissances humaines 1776.
i drugie jego Cours de Philosophie
oba te dzieła ~~dotknąć nas~~ są
dotknął nas we francyi ~~angielskiej~~ szczytem
filozofii
Locke Kładzie dwa źródła 4 nauki
poznanie bo sensacya i
Reflexya. Condillac sprowadził

walad d. 6 Lutego 872

Historya Fil.
nowoczesnej

IV.

Materyaliści

Condillac i d.c

Helvetius (Lambert, Volney i E[illegible])

Voltaire

Encyklopedyści

Rousseau

Idealiści

Leibnitz

Berkeley

Wolff

Condillac Etienne Bonnot 1715+1780.

1776 Essai sur l'origine des connaissances humaines

Cours de Philosophie

sprowadził całe poznanie 66
do sensacyi.

Wyobrażenia są według niego
tylko [illegible] przemienionemi [illegible]
i w nas [illegible] wrażenia
odbijają —

Ritter. 221. Schw. 130.

Schelling był nie słusznie gdy
twierdził że gruntem całej [illegible]
i [illegible] filozofii jest
[illegible] to że nie bierzemy
myśli i idei ani z przyrodze-
nia bierzemy ale one są
[illegible] ale ich przyrodz-
[illegible]

Condillaca filozofia jest
empiryczną psychologią
ale nie [illegible] — On materyalist
ale nie [illegible] i ogólnie ... ale
& Konsekwencyą etycznych — on tej konsekwencyi
w Etyce dowiódł

Helvetius.

Urodził się w Paryżu r. 1715. + 1771

Ob. resumé wstępu
historii do Etyki N. 11

Książki jego najsłynniejsze są ~~de~~
De l'esprit. i De l'homme et
~~de~~ de ses facultés intellectuelles

Choć jest ostatecznym wnioskiem [illegible]

przecież [illegible] jest jego

teoryą – wszystkie nasze wyobrażenia

są tylko odbiciem rzeczy zewnętrznych

– ponieważ sama jest tylko słabem

przechowaniem wrażeń zewnętrznych

stąd też i wolę naszę powodują

ci tylko myślami – stąd dogadzanie

sobie samemu + [rozkoszy fizycznej] jedyną sprężyną

wszystkich naszych czynności jest

w filozofii francuskiej. (E)

(E) Najopłakańsze skutki wydała ta

jego teorja gdy ją zastosowano do

[illegible] – Tam wiedli że sensacye

zmysły są powodem wszystkich

naszych czynności – ob. Tenneman

II wykład Histor. do Etyki

~~Stamtąd~~ [illegible]

Stamtąd S. Lamberta i

Volney – Destutt

de Tracy –

O[illegible]~~enie~~ ata i Materialism

francuski.

Wszystkie [illegible] cywilizacye

była wywołana przez skażenie stan

społeczny – [illegible]

[illegible] – ale [illegible] – szlachta

co była [illegible] [illegible]

[illegible] dworu – zachowała przywileje

[illegible] lenistwo a [illegible]

[illegible] – Duchowieństwo

[illegible] w zewnętrznym

[illegible] w bogactwach – a wiara [illegible] –

[illegible]

dotąd

wykład 16 873

1

Czwartek

Monarchia pod Ludw. XIII przy Richel. wszystko podnie [illegible] doświadczenia swego w despotyzmie — ale ten despot. był otoczony [illegible], które sprzeciwiały się w nauce — obyczaju [illegible] ale pod formami [illegible] Stan był też [illegible] rzeczy rewolucyj [illegible] inaczej a [illegible] [illegible] formy się [illegible] [illegible] — [illegible] był [illegible] [illegible] — [illegible] ale [illegible] — Romanie [illegible] ten stan nie [illegible] opozycja — twardo się [illegible] [illegible] — [illegible] [illegible] jest [illegible] [illegible]

Tak urosło grono pisarzy popularnych wsząjących [illegible] dowcipem, [illegible] formy rzeczy się [illegible] a [illegible] [illegible]. [illegible] jest [illegible] [illegible] romans wprowadzeniem

maćeniu, ale rozsądkowe bytności

zabierające ich setkom, a zastrzegające

ani końca wcieliania

Takim zaś jest

François Arouet de Voltaire

(ur 1694 † 1778) – jest głównym

przedstawicielem tej jednostronnej

a ~~...~~ negacyjnej, owszem jest ale

ptaszkiej dawności – on nie był

filozofem ale pisarzem [illegible] –

go [illegible] który jest [illegible]

umysłem i mocą. Jego metodą

jest samo argumentem ad ho-

minem, na praktycznym doświadczeniu,

jako wprowadzanie słów przeciwne

wszystkie –

Przecież jest nie prawda ale Vol-

taire niczym był Ateuszem – owszem, [illegible] całkiem [illegible] [illegible]

[illegible] i [illegible] o [illegible]

Boga i [illegible], jest ko-

niecznym warunkiem

Ze swoich [illegible] z Historyi i Geografii
nie [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] – Bruno

wszelkiej ludzkiej społeczno-
ści — nie prawda żeś jest [illegible]
przecież [illegible] [illegible] duszy.
— I to prawda że on był na-
[illegible] nadużycia —

Ale wiersz główne grzechy —
1. Co do treści że były dowcipem
na nadużycia jawne. przemilcz
granic i [illegible] na prawdy
które były w tobie prawdami
a które [illegible] [illegible]
[illegible] w ludziach — rzeczy — w
do tego były mu pomocą brali
[illegible], [illegible] wszelkiej
[illegible] [illegible] się dowcipem
2. Pod względem ~~[illegible]~~ formy [illegible]
[illegible] iż on te dowcipkowania
[illegible] umiał być prawdziwie
filozofie — Ale że on to filozofie
był [illegible] nie ma się [illegible]
dziwić — ale gorzej że jeszcze
ma [illegible] we francuz[illegible]

Którzy tę naukę filozof. nazywają
Zawrotnie się są [illegible]
tacy którzy bądź jego przeciwnika
mi mają go za filozofa, i ~~[illegible]~~
i nazywają się filozofią Którzy nie
szukali się kogokolwiek [illegible]
[illegible], że każda filozofia jest [illegible]
[illegible] — Jest to samo jak [illegible]
~~Volt~~ Ktoś twierdził że nie [illegible] się, nie
[illegible] i bitą podano starannie
filozofa — F

Encyklopedyści

Dalszko [illegible] sceptycyzmu [illegible]
myśl się encyklopedystów, [illegible] Filozoficzna
Encyklop. wydawana przez Diderota
(1713+1784) w związku z d'Alembertem,
wyrażała we formie [illegible]
przedstawianie ogólne — Jest to przeciwnik
[illegible] tem wszystkiem co ~~to~~ było
[illegible] — a [illegible] przed
według argumentów ~~[illegible]~~
[illegible] przez [illegible]
~~[illegible]~~ [illegible] w społeczeństwie [illegible]

+ Typem Volterowskiej filozofii jest
i Candide albo i optymizm
o najlepszym świecie — Tutaj [illegible]
[illegible] przeciwieństw, i [illegible]
nie życia [illegible] na idee ~~[illegible]~~
~~[illegible] — [illegible]~~
było
celem ~~[illegible]~~ aby [illegible] ideę
prawdziwą, [illegible]
że [illegible] jest [illegible], [illegible]
[illegible] ~~[illegible]~~ w [illegible]
o to chodzi aby ~~[illegible]~~ tych przeciw
którzy ~~[illegible]~~ przeczą [illegible]
[illegible] się [illegible]
jako argumentum ad hominem
[illegible] — Δ

o Rousseau później

Δ Jean Jacques Rousseau — ur. 1.1712 06.0[illegible] co jest dalej
[illegible] ostrzega, [illegible]
[illegible] imieniem [illegible]
[illegible], [illegible] wprawdzie
przeciwników — ale [illegible]
[illegible], [illegible]
zasad filozoficznych — a [illegible]
artyzmem ~~[illegible]~~ w pisaniu którym
dość
[illegible] [illegible]
przez popularność — na 3 [illegible]
~~[illegible]~~ [illegible] J. J. Rousseau
[illegible] i [illegible]
[illegible] zasad [illegible].
i [illegible] —

1. Rozprawa 1750 o wpływie umiejętności i kultury
2. O przyczynach nierówności między ludźmi 1754
3 Contrat social
4 Emil o wychowaniu dzieci
Jest [illegible] [illegible]

9

jakoby R. Mist ale ludzie
nawrócili do starych dowodów
bo to nie podobne - ale aby
wyprowadzić to co jest ale
a ~~[illegible]~~ uskarżać [illegible]
[illegible] - obacz
stronę następną

Diderot jest umysłem filozo-
ficznym - i poważnym - Zna twe
[illegible] prawd [illegible] - ale potem
uchodzi w skepsis -

Do ostateczności doprowadził
materyalizm Julien Offroy
de la Metrie 1709+1751 - ~~tez~~ uważa
[illegible] uważa człowieka za [illegible]
~~maszynę~~, machinę - albo [illegible]
lepszą rzecz za roślinę, napisał
nawet książkę L'homme ma-
chine, l'homme plante

Obok niego Maupertuis
matematyk, Prezydent akade-
mii w Berlinie - też uważa ~~bo~~
że [illegible] [illegible] [illegible]
w ~~Bo~~ [illegible] Boga jako [illegible]
[illegible] wszechrzeczy. ale że
[illegible] [illegible] zawiodła natury
[illegible] blizej przyczyn
wyprowadzić nie [illegible]
do nie [illegible] pisać [illegible]
~~[illegible]~~ całego łańcucha przyczyn [illegible]
[illegible] skepsis [illegible] Mauper-
tuis tradycyjne [illegible]

ona wcale swobodnie pało [illegible]
wyciąg ~~la Metrie~~ — w książce
Système de la Nature — anonimowa
w r. 1770, — dziś się że ją napisał
[illegible] baron Hollbach — książka [illegible]
[illegible] i mądre — Ob. co jest na nas [illegible]

Mirab and [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

[illegible] —

Jan Jakób Rousseau.
wróćić o dwie stronice
Dziecko, on [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] 1712 w. w Genewie — [illegible]
Warens wprowadzi [illegible] się nawrócił
do wiary katolickiej. w r. 1745
w Paryżu [illegible] się z Diderotem
Ale [illegible] — [illegible] [illegible]
on nawraca się do ~~katolickiej~~ ewangelickiej [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Contrat social, Nowa Heloïse
i Emila o [illegible] —
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
~~[illegible]~~ Społeczność jest dla ~~[illegible]~~ człowieka
[illegible] — [illegible] człowiek [illegible]
[illegible] natury [illegible] się [illegible]
[illegible] ~~[illegible]~~ nieszczęścia
[illegible]
[illegible]

70

Mówimy o materyaliźmie dzisiejszym powszechnym obecnym a
Darwinie — myśl jego główna iż utwory w których rozum żyje
nie pochodzą z myśli twórczej ale się same w naturze utworzyły
przez medya okoliczności a które je przeprowadziły — wolno mu
twierdzić iż wszystko — ale na to odpowiedź przychodzi
wątpić nie ma Darwin — Który dowcipnie raczej
otrzymuje wtedy gdy myśli przyjdą do uczonej
zoologicznych w których ludzie uczeni ustawicznie się zajmują
ale angielscy ale ich badania wymagały tak zasad
i przeto nie tworzy spekulacyjnie odrzucają te teorye,
a spotykają się na ... — W styczniu 1868 towarzystwo
etnologiczne odbyło posiedzenie na którym prezydent
Crawfurd i członek Murchison uderzył na Darwina
Murchison przytoczył fakt jako w szeregu geologicznych
formacyi nie ma ogniwa ~~...~~ pośredniczącego
między jedną grupą zwierząt a następną. Jest to
postęp stopniowy ale ~~postęp~~ stworzenie coraz
wyższe nie są bynajmniej połączone organizmami ~~przez~~ któreby
które by pokazywały ~~...~~ powolne przeistaczanie się — Tak
za przykładem zwierzęta kręgowe — Znajdujemy szkielety ryb
(zatem zwierząt) kręgowych w pokładach które przez tak tysiące
nie ulegały zmianie, a przecież w poprzednich, wcześniejszych
pokładach nie znajdujemy ani śladu, ani zarodka zwierząt
kręgowych — ~~...~~ Crawfurd zaś utrzymał na ten fakt że obecna
nam fauna w najmniejszym szczególe nie różni się od tej która
istniała przed 5000 do 10,000 lat — Prawda mówi Crawfurd że
Darwin twierdzi że dopiero w przeciągu milionów lat odbywa się
to przeistoczenie zwierząt — ale odpowiada Crawfurd toby pokazało
wyżej lata dziesiątki tysięcy musiałaby zajść jakaś choćby najmniejsza
zmiana a tej niewidać! Ptak Ibis i Jastrząb
obecny ani najdrobniejszą odmianą nie różni się od
Ibisa i Jastrzębia które zachowane były przed tysiącami
lat w grobach egipskich

~~cz~~ Crawfurd dalej powiada, że w teoryi przeskoczeń Darwina widzimy człowieka na szczycie, Darwin twierdzi że małpa była przewodnikiem człowieka! Ale podobieństwo małpy i człowieka jest tylko pozorne – Bo właściwie małpa jest zwierzęciem czworonożnem które tylko z trudem chodzić może na tylnych rękach, daleko trudniej niż niedźwiedź; pod względem zaś psychicznym małpa zajmuje miejsce pośrednie psa i słonia – Gatunek nawet najwyższy małpy który jest najwięcej rozwinięty, to jest Gorilla tak daleko jeszcze różni się od człowieka, że tę różnicę wykazać można choćby na najmniejszej kosteczce –

Otóż co do Darwina – Co zaś do materyalistów niemieckich polecam Panom Janeta – jak w Bi– tłumaczenie przez Reichlina Meldeg – który dodał a przeto więcej i nowe [illegible] przypiski, a J. H. Fichte napisał przemowę

Tytuł francuzkiego oryginału Le matérialisme contemporain en Allemagne Examen du système du docteur Büchner par Paul Janet, membre de l'Institut professeur suppléant à la faculté des lettres de Paris 1864, IX i 182 str. Tytuł Der Materialismus unserer Zeit, Prüfung des Dr Büchnerschen System von Paul Janet Paris und Leipzig 1864

wszelkości przyjmując nas
uczniów jak wszystkim, choć prze-
prowadzi nasz lata pachołecz
i chorób, mieszczan przecie —
wrócić do poprzedniej strony

Ostateczność w tej dziedzinie
materyalnej jest książka Systeme
de la Nature napisana jakoby
wydaje przez Bar. Holbacha,
a kolega u niego Grimm, Diderot
Hegel mówi że taka jest książka
francuska — nudna ustawicznie
jest nudna. —

Cała ta książka opiera się na
tem tylko, iż wyprowadza
ruchu i materyi —

Idealizm

~~Leibnitz.~~

~~ur. w Lipsku 1646 zm. ... był~~

pro~~fesorem (Kollo ... 1632)~~

Empiryzm poddał wszystko

wszystko pod materyą, materyalizował

ku cudownie

~~Za~~ zarazem prawie jednocześnie

idealizm odwrotnie przeciwnie

materyą – mówiąc iż materya

była oddana pod ducha – że materya

jest tylko zjawiskiem duchowości – Schw. 136

i znika, iż tylko istnieje Duch, i tylko

duchowe

Realistyczna i kantowska powiada

że istnieje jest tylko ~~prawda~~

materya – a idealistyczna że jest

tylko jedno co duch.

Materyaliści twierdzą że dusza jest

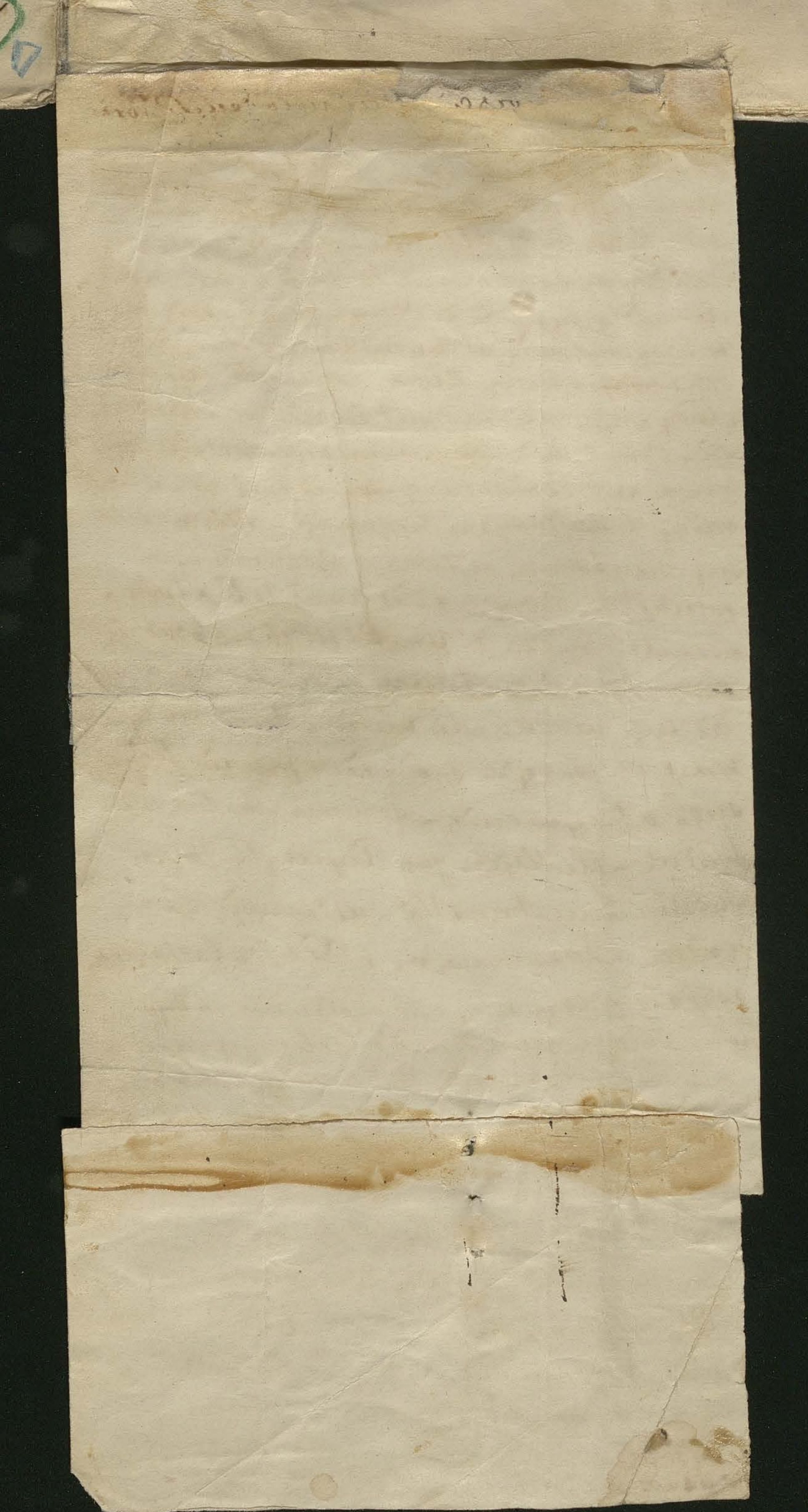
tabula rasa – przez napiór i ...

Locke ... od wszystkich

nihil est in intellectu quod ~~[illegible]~~

Idealiści powiadają że nic oprócz

który zawiści pełni młodzieńczej niechęci pod pozorem iż za młody oddalili 17 letniego młodzieńca - który wyższym był wiadomością i wiedzą. Więc udaje się do Altdorfu - zostaje tam doktorem - ofiarowano mu tam katedrę, odrzuca - pielgrzymuje do Norymbergi - tam wszedł w towarzystwo alchymików *) i studiował z nimi naukę która zawracała wówczas głowy. Wkrótce wyrwał się z tej niedorzeczności - Poznał się z kanclerzem mogunckim baronem von Boineburg - ten zjednał mu urząd radcy kancelaryi w Moguncyi - Potem został mentorem młodego Boineburga - pojechał do Paryża gdzie bawił lat cztery. Stamtąd rusza do Anglii (1676) - gdzie się spoznaje z Newtonem - Gdy elektor arcybiskup moguncki umiera traci pensyą - wraca do Paryża spodziewając się jakiejś środków utrzymania - Położenie mało ... ale książę Jan Fryderyk Brunszwicko Luneburski - mianuje go radcą nadwornym i bibliotekarzem w Hanowerze, z pozwoleniem aby bawienia jeszcze według woli za granicą - więc L. po 2gi raz w Anglii, wraca przez Holandyą do Hanoweru - gdzie się osiada od r 1677. - Dla Hanowerskiego państwa położył historyczne i dyplom. zasługi - w Hanowerze wynalazł rachunek differencyalny - stał w kłótni z Newtonem - i z Akademią Londyńską - mając polecenie napisania historyi domu Brunszwicko Luneburskiego objeżdża prawie po Niemczech nawet odwiedził Włochy, aby wykazać pokrewieństwo domu Br. Lun. z domem Este. Cesarz Karol VI mianował go radcą państwa i Baronem.

Scherr III. 50,

Filoz. nowoczesna jak wiemy
zaczyna się na Włoszech. Cardano Giord. Bruno
Vanini, Campanella — Baco Böhme angielskiem
[illegible] dopiero wstępy — Dopiero we
Francyi ona [illegible] filozof. — Cartezius ~~Holandia~~
Spinoza [illegible] żyd Portug. i Holandyi
Dopiero mowa do ~~francyi~~ anglii Locke
Francyi — Condillac Helvetius — De Stutt
de Tracy — a potem mowa do Niemiec
~~[illegible]~~ Spinoza ogół materyi
potem [illegible] ducha [illegible] — [illegible] Leibnitz
[illegible] pod ducha [illegible] jest [illegible]
same jaźnie — one są [illegible]
[illegible] końca
[illegible]

Geniusz uniwersalny — [illegible]
[illegible] — Lionis i Vergilius [illegible]
pisarze jego — Poli historyczne — w 15 roku
na Uniwersytecie w Lipsku — tam słuchał
fil. pod Jakobem Thomasiusem ojcem
Christiana Thomasiusa. Potem słuchał
w Jenie — ~~[illegible]~~ matematyki i powrócił
[illegible]
wrócił do Lipska gdzie [illegible]
de principio individui aby
został magistrem fil. — Potem studia
jurisprudencya — i magisterium
miał dostać prawa w Lipsku —
Tam atoli fakultet ze starych pedantów
Schw.

Zorodził się w Hanowerze 137
[illegible] historya.
[illegible] — [illegible]
[illegible] —
Klotz i Newton

Obecnie dwa wydania wychodzą
1e w Paryżu wydaje Foucher de Careil
[illegible] 6 tomów 14 w r 1859 — 6 ty 1865
2gie wydaje Onno Klopp. wyszło 5 tomów
1 Tom Hannover 1864 — 5 tom 1869 — Klopp wydaje
[illegible]

Excerpta [illegible] doctrina [illegible] Stanislaum [illegible] Polonia, [illegible] [illegible]

nie przychodzi od zewnątrz co
przynajmniej nie było w zmysłach
Nihil est in sensu quod —
zarazem — Teraz [illegible] przed-
miotem się ostatecznie [illegible]
przyczyną — W Niemczech [illegible]
[illegible] [illegible] się [illegible]
[illegible].

Dotąd we czwartek 30/1 873

Leibnitz E

Godfryd Wilhelm Leibnitz ur.
w 1646 w Lipsku — kiedy ojciec 1
był profesorem. ~~[illegible] 1663 [illegible]~~
~~[illegible] lat 17 [illegible]~~
~~[illegible] de principio~~ individui —
[illegible] się do Jeny — potem
Altorf kiedy został Dr. U.P.
Dwór — [illegible] — dyplomata —
1672 w Paryżu — Ludwik XIV,
[illegible] — E
Prusy z królową Zofią
Charlotta — która [illegible]
[illegible]
[illegible] dla niej Theodicee
[illegible] Bajlowi 1710
[illegible] akademia
[illegible] w Berlinie
[illegible]

której był pierwszym prezyd[entem]
która się od Akademię w B[erlinie]
i w Dreźnie — lecz nie udało
umarł w r. 1716 w Hanowerze
w 70 roku życia. ≠

Monadologia —
Różnica od Spinozyzmu — Spinoza jedne
ogólną subst. — Leibnitz także subst.
ale jako czynność żywą — przedstawień
~~tak~~ tak — Taka siła czynna
monadą istoty substancyi — siła jest
czynności — ale istnieje w sobie — jednostką
indiwidua — monady — u nas —
Monady — podobne do atomów — jednostki
punkty — nie przypuszczają w przestworz
rozciągłości — ~~nieodgraniczonej~~ [illegible]
~~[illegible]~~ monady się też różnią od
atomów. — ≠
1. atom między sobą się nie
różnią — są co do jakości jednakie,
Monada każda odróżnia się od każdej
od nie ~~[illegible]~~ rzeczy [illegible]
i jednostka — Ta zasada
które dla nas obojętna
gdzież nie znaczy obojętna ~~[illegible]~~
ści —

Bo jednostka sama przez się jest
już odgraniczeniem się w sobie, a tem
samem koniecznem przypuszczeniem
innej jednostki, wielości jednostek,
wielości ale których jednostek [illegible]
istnych — a każda jest czynna —
Teraz jeszcze uważmy nam się
pokażmy różnicę między
a Spinozą — Spinoza przeniósł [illegible]
mającej jedności — wiele jednostek
ze zjawiskiem się pojawi a [illegible]
siłę — a Leibnitz przeniósł jedności
jest zjawiskiem — [illegible]
negacyjni, jednostkami — Spinoza
neguje wielość a L. jedność —
Można powiedzieć że Spinoza
Leibnitz [illegible] składa ze przyczyną
Monadę ale jedną ale w Leibn.
pierwotnej — a przeniósł w Leibn. wiele
Monada [illegible] w Leibn. [illegible]
zjaw. Uważmy jeszcze bliższe
konieczności związku między Spino-
zą a L. — Gdy Spinoza dał w jedności
atrybuty rozciągłości i myślenia
~~[illegible]~~ — gdy neguje ich różnicę
więc L. rozjednostkuje substan-
cyą, [illegible] w jednostki które
myślą [illegible]

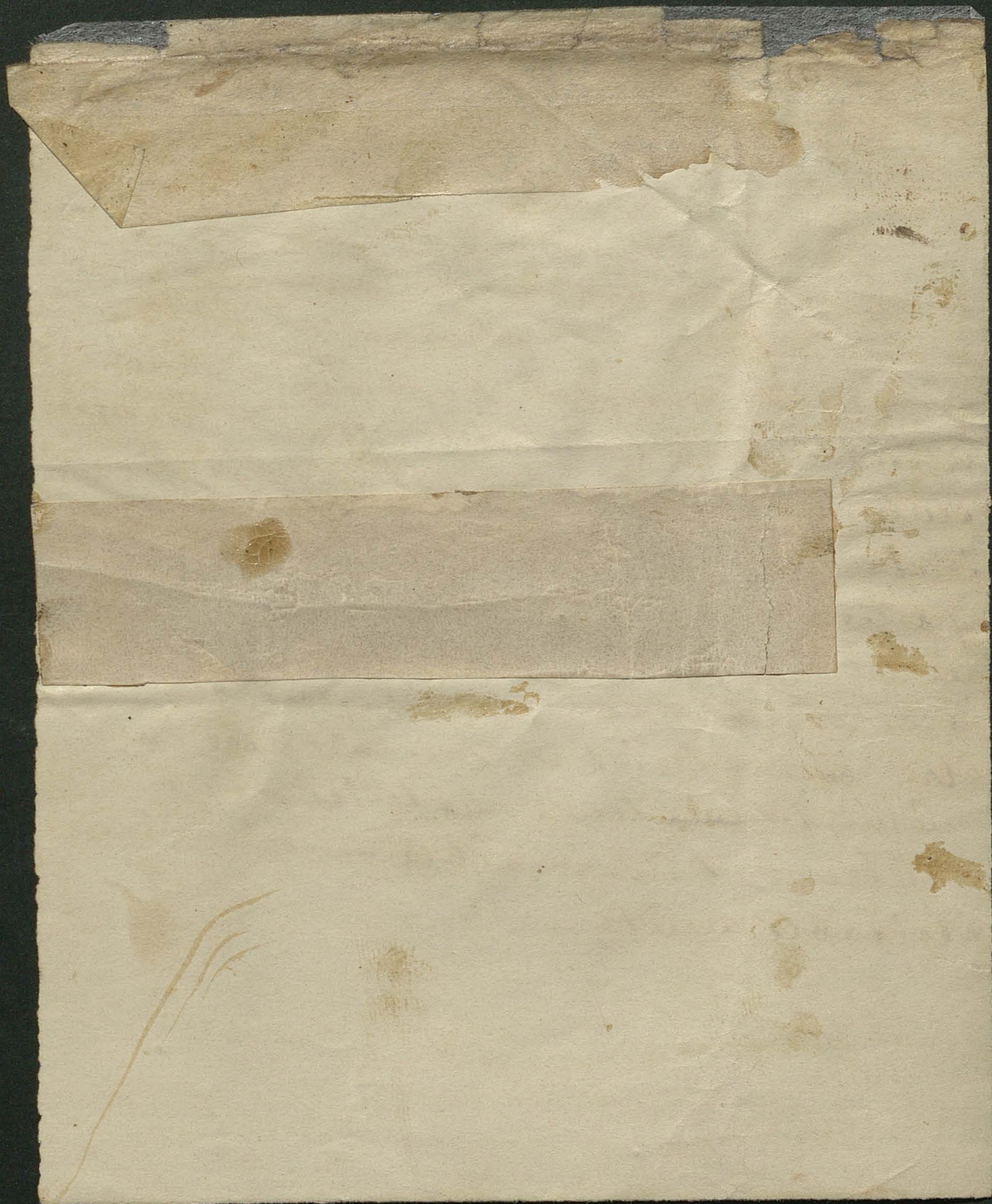
Oelsner I 242.
Zrazu w przeciwieństwie L. myśl nadał atomom
[illegible] zarzucił — bo atomy są [illegible], i 76.
i materyalne — [illegible] mniej się atomów
materyalnych formalnie. [illegible] jest to co dawniej
[illegible] wtedy myśleniu [illegible]
[illegible] się [illegible]

Ogólny charakter L. jako naszego — on
istnym reprezentantem swojego czasu we
wszystkich kierunkach i zbliża umiejętności
do wielkiego świata — umie pisać dla świata
a przytem jako uczony panuje nad formami
klasycznemi — bo pisze i po francusku i
po łacinie — i przemienia się we wszystkie
i do wszystkiego nawet — Jak u nas co
[?] rozsypuje się na monady
tak on sam rozsypuje się we wszystkie
kierunki pracy duchowej — Tak jednostkowych
jak we fil. nie zdołał zjednoczyć
monad tak też nie zostawił systema-
tu będącego jedności — on bawi się zbie-
raniem Bibl., pracuje naukowo w numiz-
matyce, w historyi — w prawie publicznem, feudalnem, che-
mii, doświadczeniach, zatapia się we fi-
zyce, i znowu zatapia się w rozprawach
nad swoją maszyną do wyprawiania
wód [?] i kopalni aż kruszcu,
[?], wydaje myśli do naprawy rządów
wojsk, i znowu zbawia się potem
Kościoła katolickiego z protestanckim
To rozsypanie się jego sił a wszechstron-
ności dowodzi że on był ostatnim
[?] geniuszem tej epoki
filozoficznym — przed którym
niedowiarstwo [?] —

[illegible] itemacii stare [illegible]
danie - Olor sq wtxsue storoa jeqo w systeme
nouveau de la nature. au commencement,
lorsque je m'étois affranchi du joug d'Aristote,
j'avais donné dans le vide et dans les atomes
car c'est ce qui remplit le mieux l'imagina-
tion. Mais en étant revenu, après bien
des méditations je m'apperçus qu'il est
impossible de trouver les principes d'une
véritable unité (jednostki) dans la matière
seule, ou dans ce qui n'est que passif, puisque
tout n'y est que collections ou amas de
parties à l'infini.... donc pour trouver
ces unités réelles je fus contraint de
recourir à un atom formel, puisqu'un
être ~~so~~ materiel ne saurait être en
même ~~temps~~ temps materiel et par-
faitement indivisible ou doué d'une
véritable unité -

76

5

77

2. Atomy są niepodzielne bo rozciągłe monady nie podzielne samoistne, bo spirytualne

3 Monady są jednak duchowe (duszne) przyczynami — wnoszą życie do indywidualności — monady są samoistne 4° Każda z nich ma [illegible].

6. Jak ~~każda~~ dusza ludzka ~~jest~~ nie spełnieniem całej natury i jest odbiciem całej [illegible] — tak każda monada wszechświata — jest mikrokosmem, ogniskiem, — ona nie [illegible] wszechrzeczy — w sobie idealnie w każdej monadzie ~~w~~ wszech istot. E [illegible] wszech monady. — Stąd [illegible] się nie przerywany ciąg — [illegible] to [illegible] wszystkie monady są duszami; to Entelechii. Ale obok tej Entelechii to jak obok tego działania każda monada zawiera w sobie pierwiastek [illegible] twórczości — oba te pierwiastki [illegible] całą istotę [illegible] o-o

bo E Każda monada zawierając ze siebie wyrabia treść świata. — ~~bo każda monada jest samoistna, i niezależna od wrażeń zewnętrznych.~~ 8

o-o ~~Przez~~ Ten pierwiastek jest zawsze twórczy ~~[illegible]~~ jest zawsze w monadzie dla [illegible] który z tego powodu nie [illegible] [illegible] jest zawsze [illegible] monady jest ~~[illegible]~~ przejście do wszystkich [illegible] 0 9

3 ~~Harmonia przez Boga ustanowio-~~
~~na (praestabilirte Harmonie)~~

Każdy przedmiot jest agregatem [niezliczonych]
monadów — Różnice monad jest
stopień wyobrażeń — jedne mają
wyob- ciemne — jak człowiek gdy
śpi i nie świa-

Tak zwierzęta natury niższe-
mnej — dalej więcej wyjawia się
[wyższy] [illegible] — i małość wyobrażeń pomi-
szy tylko rachunek
nieuporządkowanych

Rośliny, te ~~[illegible]~~ wyobrażenia
alterują się jakoby ciała wyżej kształt-
cach. ale bez świadomości

Umysł monady czuje i ~~pa~~
mają pamięć — jest to monada
marząca

Ex monada jest rozumne i myśl-
ciela w Bogu i duchem.

Każda monada zajmuje w całe
całe universum, cała nieskończoność
— Monady różnią się tem
między sobą iż one nie wszystkie
równo jasno obejmują
universum.

Cuvier się zwierzęta
somnambuliczne? [illegible]
somnambulizm? [illegible]
[illegible]

Sem.
140 Należy stąd porządek i
harmonię świata — jedność
ład — to jest bezwzględną
harmonię — bo każda monada
objęła sobą świat cały —
Ale w następstwie ~~i to~~
aby te monady będące każda
samoistną dla siebie i równie jak
ich po rozwinięciu wszystkich, zgodzić
harmonię świata. Ale gdy każda
monada jest bierna ~~jest~~ odblaskiem całości
a nie dla tego harm. ich nie
przyszła — i to jest od Boga
~~harm. — pr~~ nadana —
Harmon. praestabilitata —
4 Bytność Boga którą
Leibnitz — ale pojęcie
nie rozwinął dostatecznie
Powiada że Bóg w powodu
~~nay~~ wszystkich monad
— ale dalej nie rozwija te
myśli w konsekwencji.
Bo żądać ściśle za myślą jego wynika
że Bóg jest ową harmonią

A więc jest to wzajemny stosunek wszystkich monad, stosunek spółczesny i sobie odpowiedni.

Ale za to Leibniz w swojej

[illegible] tłumaczy stosunek

duszy i ciała — nią jest harmonia

Dusza i ciało słuchają jedynie uzgodnienia swoich praw

~~Dusza i ciało~~ ~~[illegible]~~

ciało słucha mechanicznych ustaw swojej istoty, a czynności duszy mają za warunek swoje cele swoje — albo ciało ~~Dusza [illegible]~~ ~~[illegible]~~ i dusza są niezawisłe od siebie mimo że rozwijają się odpowiednio do siebie przez ową harmonię praestabilitą. ~~Albo monada myśląca~~. Dusza potrzebuje ~~[illegible]~~ na zawsze ciała — ale ona nie jest więźniem ~~ciała [illegible]~~ monadami ciała swojego Δ

[illegible] samemi monadami konsekwencji mone-

warne są ~~[illegible]~~

ontologii dla teorji poznania —

Jak w do ontologii poznania

jest Spinozie [Leibniz] — tak jest wyłącznie

poznanie prawdziwe Lockeanu

L. broni idei wrodzonych ale

prawda one są tylko w nas vir-

tualiter w potencja — a tylko napięciem

natężeniem Ⓔ wrodzonych

Z tych idei dwie są najważniejsze

ne są principium ~~[illegible]~~ contra-

dictionis — i principium rationis

sufficientis — Pawiązana jest z niego zasada

principium ~~[illegible]~~ indiscernibilium

twierdząca że nie ma dwóch

rzeczy do siebie podobnych —

Δ Jedne monady ustępują z ciała inne na ich miejsce wstępują: tak ciało tutaj ~~[illegible]~~ metamorfozy — śmierć jest jest utratą jednej części monadów składających ciało — a dusza wraca do stanu [illegible] ciała —

Ⓔ [illegible] duszy do [illegible] wyobrażeń rozwija się do woli. Rozwijamy [illegible] do celu który sobie wyobrażamy. Pożądaniem woli naszej jest rezultatem krzyżujących ~~[illegible]~~ się i [illegible] walczących z sobą [illegible] —

6. Naukę o Bogu stawia
w Theodicei — ale to krótki
i najsłabszy ze wszystkich
jego dział — Forma jako dzieła
dawny pisana jest powolnie
~~albo~~ a zatem nie scientificznie
a co do treści nie jest w
konsekwencyi z cz. s. teoretyczną

Zasada że Bóg stworzył
najlepszy świat — Optymizm
Z. rozróżnia ~~[illegible]~~ ~~potrzebie~~ Trzy rodzaje złego
~~do~~ 1. metaf. zło — dotyczy co niedosko-
nałe bo co skończone —
2. zło fizyczne dla tego że
jest kara i środek do poprawy
cy — 3 Zło moralne z [illegible]
[illegible] — naj więcej pre-
[illegible] jest [illegible]
swoboda — Ten świat naj-
jest najlepszy, bo ze wszystkich
~~możliwych~~ [illegible] najwięcej ~~[illegible]~~
monad świat jest
Kombinacya podziału [illegible]

d. 22 Lutego 1872

<u>Jerzy Berkeley</u> wniósł spirytualizm doprowadził do ostateczności swojej bo chtoś w sobie i zaprzeczał światu materyalnemu przedmiotowemu.

Kilkenny

Urodzony 1684 w Kilkenny w Irlandyi
w Oxfordzie Cloine
1754 umarł jako biskup anglikański –
Dzieła jego są: O principiach – i Dyalogi –
Jest to idealizm subjektywny podmiotowy doprowa-
dzony do ostateczności – Berkeley jest ostateczny konsekwencyą idea-
lizmu: choć on nie zostaje w zupełnej zgodzie z Leibnizem, a raczej podejmuje myśl pierwszą Lockego – wnioskując uważa za ostateczny wniosek idealizm.

Berkeley powiada że to co my nazywamy przedmiotem zewnętrznym jest tylko naszem uczuciem, wrażeniem, nasze spostrzeżenia, myśl które są li osobistemi wyobrażeniami. Bo jak niema przedmiotem – ~~Idee są nasze~~ wrażeń poza obrębem osoby czującej, tak niema idei ~~wrażeń~~ – Rzeczy w które poza obrębem tego który je wierzy istnieją tylko w naszej ma. Δ Idee są jedynie przedmiotami tego który je ma a nie czemś przedmiotowem – są naszej – Bóg te idee w nas dziełem duchów. A ~~[illegible]~~ rodzi, w Bogu są archetypy dziełem mimowolnem a w nas odbicie ich – Bóg, spółcześnie wiązany razem tworzy! ze same idee, i gdy ten agregat Tak tedy Berkeley niewiem idei zawsze znajdujemy w żadnym momencie stoi razem w tejże nazywany punkcie a Leib. jest absol. ten agregat rzeczą przedmio- dalej jego konsekwencyą. tem rzeczywistym. Więc byt tego przedmiotu jest jedynie w naszej wyobraźni – jedynie prawdziwe jestestwa czynne są duchy, to jest jestestwa myślące –

Δ Tak np. rzecz wrażeń niewidzialnymi oddalenia, odwrotnością, a niejednej przedmiotom, [illegible] tylko czucie skojarzony, bo rzeczy od [illegible] użyj jako zmysł wzroku albo dotykania spełnieniu czucia dotykanie – jak wzrok podszedł [illegible] widzimy i mieszamy dotykamy [illegible]

[illegible] niepodzielność, duch, niepodzielność – idea w nas istniejące natura jest jedynie następstwem ideałów; a prawami natury jest trwały ciągły ideów; a prawami natury jest trwały, ciągły sobie łączący się. Tak którym więc te idee sobie łączą się. Wiele idee możemy wedle woli naszej wywo- łać z głębi naszych – inne zaś przychodzą nam bez woli naszej – gdy atoli idea może jednak powstać mocą woli jakiegoś ducha – więc idee które w nas wzbudzone przeciwnie woli naszej, pochodzą od ducha który je ma w sobie i wewnętrznie takowe wyrabia ~~od Boga~~ radzi. Tym duchem jest Bóg – Jeżeli więc wszystkie idee które nie są w duchu naszym, więc one być mogą jedynie w innym duchu albo w Bogu; tylko Bóg ma takowe innym tak jak my, bo co u Boga jest wyobrażeniem tworzeniem – O duchu, ani o Bogu nie możemy mieć ~~żadnej~~ idei – o istnieniu własnego ducha wiemy mocą reflexyi i przez refleksyą – O innych duchach wiemy wnioskując przez analogię mamy ~~[illegible]~~ że oni mają te same uczu- uczucia działania, ile my więc są nam podobni

80

Tutaj dostarczył się wielkiego imienia nie tylko matem. dziełami, ale i filozoficznemi napisanemi po niemiecku, jako Vernünftige Gedanken "o władzach rozumu ludzkiego – o Bogu, o świecie, o duszy ludzkiej, o działaniu natury itd.

E Poboczność prawdziwa nie ufa w prawdzie myśleniu rozumowi ale szczycie zapewne się wrogiem spekulacyi się – Jego teologowie nie uznali ale dusili podstawy i kabaty –

Wcal. 474

Christian Wolff.

urodzony w Wrocławiu 1679. – był pełnomocnikiem 1707 prof. matem. i filozofii w Halli – Teol. protest. wsze zawsze najhaniebniej postęp. intrygami E przeciwko wolnej myśli. grubiańskie przyjaciel. zarzuc. i determinizm wolfa – zatrzymanie wolności nie z własnej woli tylko przez harm. predest. – nauka wielce bliżej. – nauka wielce niebezp. albo wszystko – Król oznajmiony – naukę zabroniono. 24 godzin – pod zabronienie postronnie. nie opuszcza kraju pod karą powieszenia przez Franke więc Wolf 23 listop. 1723. – Franke i jego koledzy w kościołach modlili się na kolanach dziękując Bogu za uwolnienie od filozofii

Ale zaradził wielce Wolffowi, Wolf został niezwłocznie mianowanym pierwszym professorem fakult. filozoficznego w Marburgu, wielu stanął tam. Dom. Par, Holl.

– Prof. I umarł w Rosji

więcej w prezydencie akademii – on nie

przyjął – pensyę – Elekt. Bawar.

Ur. Katolicki – mianuje go

baronem – w tedy wielkie wrażenie w Berlinie w Berlinie komisya mająca orzec o filo. wolfowskiej, że ta nie nie może wyszkodzić

Fr. W. I wzywa go bardzo czynnie komissya uwolniła go od zarzutu, i pozwoliła mu nie być

nie do Poczdamu – on nie przyjmuje nieobecności dla Halle i sam powrócił

był więcej kanclerzem uniwer. ~~~~ , i pozostaje – a także podkanclerzem ~~~ rektor

R. II 1740. ~~~ postanowienie w Halle – i Halle jest uczony

uczony świat stawia Wolffa przed wszystkimi.

E. Leibnitz. i ~~Berkl~~ Berkeley

umiera przed samym filozofią uczoną

+ 1754. filozofią systematyczną – filozofią

E. Filozofia Wolffa jest w naczelnym systematycznie

Leibnitza – jako część przedstawiona, przedstawiona ~~~ nie, cartesiańskiej oparta w

1) że pisze po niemiecku w pismach ~~~ ~~~ system organiczny Wolf.

II). obok ~~~ ~~~ ~~~

system – Encykl. ~~~

wiele nowego materyjałów – uporządkował

ab ~~~ ~~~ ~~~ (jak Spinoza) demonstracyjną,

metody matematyczną, jak Locke, ~~~ ~~~

III) Metoda ~~~ ~~~ ~~~

formalnie – ab, jeśli ~~~ ~~~ przystępne

filozoficzną ~~~ ~~~

~~3) że się pedan przemienił~~
~~pustkeis wyjścia – nie pytano~~

Filozof. jest umiejętnością
możliwości – a możliwe jest
to co nie ma sprzeczności –
– to miewa i cały koło
między tezami przyswojono

fii =

Człowiek ma dwie siły
1.) pojmowanie
2) wolę –
stąd też ~~prakty~~. teoretyczna
i też praktyczna
A. Teoretyczne ~~pewne jest analiti~~czne.
I Logika wyprzedza i Psychologię.
II Metafizyka układa się
1.) Ontologię = to co dziś
teoryje – arystoteles-
ki nie znaczy czele ~~...~~
do sprzeczności
2) Kosmologię. Świat

wtorek d. 26
Lutego 872

wykład otwarty
13 Lutego 873

3. Psychologia racyonalna, np. nieśmiertelności nadnaturalnej duszy

4. Teologia naturalna

B. fil. praktyczna

1. Filozof. Moralna Etyka

2. ~~Filoz~~ Prawo Natury

3. Polityka

natéśive ~~Ktorzee zasady~~ tego – przytoczymy za przykładem

Autorowi Ka –

Dusza jest jestestwem myślącem o sobie i o innych jestestwach i takiż… aych uznających jéj

Czynnosci duszy są myślenia – myśli które mają powód swój w ówczas nad naszym organem ... rzeczy uczuciem –

~~[illegible]~~ Sitna

Przedstawienie sobie rzeczy nieobecnej jest ~~za~~ wyobrażeniem – które jest ~~za~~ czynnością naszą umysłową – wyobraźnia odnosi się nie tylko do przedm. uczuwanych niegdyś ale nawet do takich których nigdy nie doznał zmysłowo – Tak dalej bliżej oznacza znaczenie pamięci, uwagi – Dalej jako spostrzeganiem podobieństwa i różnicy rzeczy dochodziemy do rodzajów, gatunków – do pojęć które za gruntem ogólnego poznania naszego tego

Władza przedstawiania sobie jako rzeczy możliwych nazywamy rozumem (Verstand). Jego czynności

Lat temu 100 gdy pierwsza Logika była napisana po polsku Logika czyli rozważania y rozsądzania rzeczy Nauka, przez Kazimierza Narbutta – Wilno F 1769. Narbut definiuje filozofia według „Wolfiusza", Filozofia jest nauka „o wszystkim tym co jest, i być może „wielu te filozofii opisanie nie podoba „się, dla tego że narbut obszerny od jéj ni naznacza, y tak Ukrywa Noakl 274, dosyć rarum według nigdy nie [illegible] w tle – Ale ta uwaga, mówi Narbutt, tyczy się więcej opisania Wolfiusza nie ~~[illegible]~~ ... – itd,

Fwilno 1766, 69, 82 i 91

do Zesz. V.

Kanta życie

ur. 1724 w Królewcu – w r. 1755 magister prywatnym docent
w Akademii – w r. 1770 profesorem w tym już miał 46 lat,
Logiki + 1804, 12 lutego mając lat 80
nigdy nie wyjechał z Królewca zakładu nie opuścił nawet w okolice – Ojciec
był rzemieślnikiem miejskim – Matka
pobożna wielce na niego – Pierwsze
Kiedy umarł mając lat 23. –
myśli o prawdziwem oceniamy życiowe
il – ale stanie przy dziele Krytyki
czystego rozumu dopiero w sile
męsko 1781 gdy miał 57 lat., i znów
1787 Krytyka praktycznego rozumu.
– Profesor Reuss z Würzburga 160 mil.
Królewca 17 latach nie ma swoje ...
większej nie miasta – Prawdziwie
rozumu – Rousseau Emil – nie
wyjechał ale ...

Kant.

Oto owe jednostronne drogi – ideal.
i realizm. K. potem – on w słowach
ku do wszystkich poprzednich, bo od
Locke'a, Hume'a, od stoików i [illegible]
[illegible] i od Leibnitza i Wolfa –
Gdy idealizm daje jaźni czystą czynność
i panowanie nad światem myślowym,
gdy realizm empir. oddaje jaźń
pod panowanie zmysłowego zewnętrz-
nego świata – Kant te owe dwa
[illegible] w niej:
1. Jaźń jest wolna i samoistna jako
istotnym ustawodawcą jako
jaźń praktyczna –
2 Zarazem bierna jako poznająca
jako teoretyczna – bo doświadczenie
jest jedynym źródłem poznania
przecież zarazem jako poznająca
i teoretyczna [illegible] obie czynnie
[illegible] – Bo z doświadczenia
trzeba przyjść, a priori które
[illegible] ~~nie~~ zawarte w nim
przedmioty.

Głównym przedmiotem jego badania
jest tedy możność poznawania
i dla tego jego filozofia zowie się także
krytyczną. — albo transcendentalną
bo tak nazywa Kant nie poznanie
samego przedmiotu ale poznanie
tego poznania samego — o ile takowe
jest możliwe a priori. —

wypadek tej krytyki jest ten:

1. nasze poznanie jest wypadkiem
dwoch czynników bo

a) przedmiotu poznającego

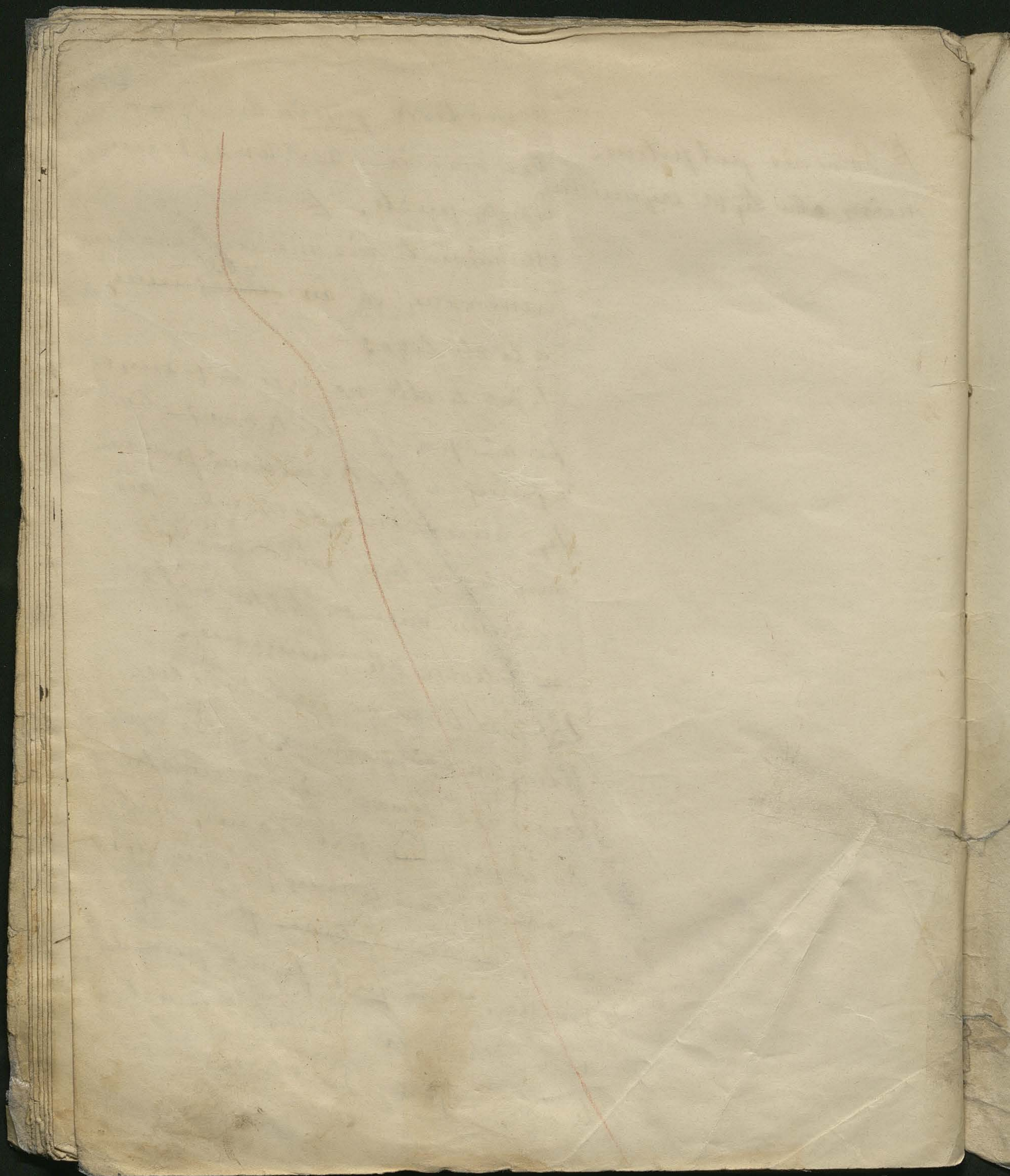
b). świata zewnętrznego

b. dostarcza wrażeń, materyału, podczas
a. dostarcza formy — bo pojęcia — może
którego rodzi się poznanie, będące
wynikiem z obu — syntezą przedmio-
stworzeń. —

Tak tedy gdyby nie było to pojęć — a)
wtedy materyał nie łączyłby się z sobą
repetowanie się Anschauungen
gdyby bez pojęć ślepe —

⊱ Poznanie jest połączeniem obu tych czynników.

oczywiście pojęcia bez doświadczenia
bez oglądania bez: Anschauungen
byłyby puste. ⊱
Ale mimo to nie mamy poznania
całem rzeczy są w sobie ~~samej rzeczy~~
a to dla tego:
1. Już to dla naszej istoty
form – pojęć – kategorii – bo
ujmujemy kategoriami przedmio-
ty mniemanymi takowe – nie
myślimy tych przedmiotów
jakiemi one są, tylko o ile
~~one~~ takowe obejmujemy.
2º Jeszcze drugi jest dodatek
który mąci poznanie – Bo spo-
strzegania same nie są czyste
Bo choćby ~~lecz~~ ięc ię w naszym nasze
rozumu, nie bierzemy je wszystko
ale za ~~pośrednictwem~~ pomocą
środka, który jest formą przedmiotów
wszelkich przedmiotów zmysłowych
te formy jest Przestrzeń i czas

co kolwiek sobie wyobrażamy wyobrażamy sobie w czasie i przestrzeni –

Wynika stąd że my tylko poznajemy zjawiska ale nie rzeczy same w sobie.

Swedler. Kant zgadza się tedy z Humem który powiada iż poznając przedmioty dodajemy coś do naszego poznania, co nie jest w doświadczeniu np. przyczynę i skutek, np. jedność wielość wzajemność przedmiotu. – ale gdy Hume powiada że te dodatki są urojone – Kant uważa je za prawdziwe – i ~~oddaje~~ oznacza je osobną dzielnicą – uważając je za ustawy i prawa tkwiące w myśleniu ze czyli kategoriami 1. jedności 2. wielości 3. powszechności 4. Realności ~~stoso~~ wzajemności

5 Negacya – 6 Limitacyo;

7 Substancyalitas – 8 Causalitas –

9. Działania wzajemne – 10. Możności

11 Rzeczywistości 12 Konieczności –

Kant tedy nie jest empirystą ale

ani też konsekwentnym idealistą,

bo u niego nie rozstępuje się wszelka

rzeczywistość we wyobrażeniu jaźni

– ale idealizmem, który pozostawia we

wyobraźni zjawiska poniekąd zależne od

zjawiska i przedmiotowe.

Stąd wypływają następujące wy-

padki –

1. Poznajemy jedynie zjawiska

ale nie przedmioty same przez się

Historya Filozofii Nowoczesnéj.

V.

Wolff. d. c
czasy t. z. oświaty w Niemczech
Przejście do Kanta – pogląd na przeszłość jéj
pisane w Grudniu 862.
Kant

Wolf. dalszy ciąg. 87

Do czynności (rozumności (Verstand)) jest wiązanie i rozwiązanie rzeczy tej co jest sądzeniem –

Dowiadzenie i rozum prowadzi do poznania prawdy – Rozum (Vernunft) poznaje wszelkie prawd-mocy udowadniania – wszelkich udowodnień + dowodzeniem

Doskonałość jest zestrojeniem rozmaitości – podług tej doskonałości zależy będzie przyjemność – sprzeczność wśród szczegółów – niedoskonałość zależy zasada nieprzyjemności wszystkich –

Co udoskonala stan nasz jest dobrem. To jest dobrem prawdziwym co nam sprawia trwałą przyjemność – Pozornem dobrem jest to co nam sprawia przyjemność przelotną – A złem co nas czyni mniej doskonałemi –

Ale dusza sama wolna ma powód działania który . dało

O tyle jest samowiedna – Ile dusza ma władzą wybierania między równie możliwemi rzeczami o tyle jest wolna. Bo otóż rzeczą urzeczy-cająca między przeciwieństwo – wskazując co jest dobrem a co jest złem – więc rozum jest powodem wolności

Niemożliwem jest to co nie ma przyczyny w sobie – co nie ma przyczyny jest możliwem. – Toć ani istnieje ani istnieć nie może jest niczem –

Powodem, gruntem rzeczy jest to dla czego ona istnieje – przyczyną jest rzecz dla której druga rzecz istnieje – To co się stało wcześniej przed dochowany. Wszystkie rzeczy które przed tem wymieniłem co jest jest własnością – To jest Koniecznem którego przeciwność byłaby niemożliwą.

Czemuż przyczyny bezwzględnie? Jeżeli nie-mają się tak aby dać wyobrażenie o sposobie

...mądrzeniu iż okno
...że czy dla osób złośliwych dan-
cia ta — nie ... tego — a ze sztuki
fortyfikacyjnej zobaczenia się do fortecy
niechaj będzie narysowane — bo nieprzyja-
cielowi tem przykrzejszej im więcej się
do niej zbliży — trzeba było powiedzieć
~~ba~~ że dla tego ten wielkorządca
niebezpieczeństwo wprost — tak czy
dowodzą na syllogizm i dowodzą:
„Im więcej nieprzyjaciel zbliża się
do twierdzy tem większe niebezpie-
czeństwo" — Im większe niebezpie-
czeństwo tem silniej nam się trzeba
bronić — aby się od nieprzyjaciela
uwolnić — Dla tego....

Istna pedanterya —

—

E. Ze samych tytułów znać sposób filozofowania. Tytuł niemieckich pism. Vernünftige Gedanken von den Kräften des menschlichen Verstandes 1712, Vernünftige Gedanken von Gott, der Welt, der Seele des Menschen, auch allen Dingen überhaupt. Intellectual [illegible] 1719 — ogromnie spekulacyjny Leibnitza [illegible] ten filozof przez [illegible]. Jego filozofia była [illegible], nie była [illegible] do dawniejszych badań, ale raz wszystko objął rozumowaniem przemienił się nie mało drogą [illegible] ogólnego — on wszystkie [illegible] nadał formę myślenia, i to [illegible] jak wielka [illegible] on używa metody matematycznej, bo sam z rozdawców [illegible] przymiotki filozofem. Ale to [illegible] w matematyce [illegible] Spinoza [illegible] dogmatyczne [illegible] metoda [illegible] w Wolffie [illegible] [illegible] pedantyczne, bo wszystko [illegible] [illegible] pisząc o matematyce [illegible] i sam mówi o architekturze o sztuce

wojennej kładzie np. [illegible]
winno być tak [illegible]

filozofowania Wolffa — Jest to rozumowanie szkolne, że a nie filozoficzne w sensie Wolff stał [illegible] znaczeniu — stawszy się popularnym — uważał, że wszystkie dziedziny które mają jakieś znaczenie. Dla otworzył objął systematycznie. E. Ta fil. popul. [illegible] stępna, stała się [illegible] [illegible] [illegible]. Boczy [illegible] gotowych [illegible] na faktach ogólnie [illegible] przystępnych — nie była [illegible] a [illegible] nie bywać [illegible] zgodnej ale [illegible] w atmosferze [illegible] przekonań [illegible] [illegible] — a mając [illegible] Do rozumienia najłatwiejszych zagadnień [illegible] [illegible] praca.

Czasy lat zwanéj
oswiaty w Niemczech – Czasy
wolfwiat wiele zwolenników
jak np. Baumeister
(1708+1785) – Baumgarten (1714
–1762) i td. –
Miał wielu przeciwników
którzy atoli równie jak wolf
opierali się na świadomości porządnéj
rozsądnéj – a przytem byli wielk.
– tendency Budeus 1667+
1729. Crusius (1712+1776) – nie
dziw tedy że popularność filozo-
fii leibnicowéj stanowiła w Niem-
czech przedewszystkiem to co zwalista się
we Francyi – oświatą – ta filozofia
oświadczała się za „dobrą ludzkością”, za
rozszerzeniem wszelkiéj wiadomości
ale nie chciała się głębiej zadawać
[illegible] –
Przedstawiciel téj oświaty w
Niemczech przedewszystkiem
Mojżesz – Mendelssohn (1727+1786)

Oświata w Niemczech
podobna do francuzkiéj
ale niemiecka więcéj
spirytualna –
mniéj materyalna
niż francuzka, bo była
protestancka, więc religijne
wykształcenie obiecywało wiele
[illegible] – i filozofii

Dobra ludzkość

~~E~~ Mimo to Mendelssohn należy do najszlachetniejszych myślicieli. Broeller.

O moje młode lata! –

Nicolas Études philosophiques sur le christianisme — 3 tomy. Paris 1848

---

obchodzą,

Pisze „godziny poranne" 90
o istności Bożej – Morgenstunden oder über das Dasein Gottes – najsłynniejsze jest książka † Phaedon o nieśmiertelności duszy O na wzór przerobione z dialogu Platona. jest wyjaśnić ~~wolności~~
– Dowodzi jego prawdy ~~wolności~~
~~istoty~~ : bo ~~by~~ takiej Boga, opatrznoś[ci] i że wszystkie prawa które człowiek wyznaje nieśmiertelności duszy [illegible] E
rozumowaniem a tak przyrozumowaniem. Z pewnej
strony jest to rozumowanie oparte na Leibnitza i Wolfa wrażeniach szkoły na rozumowych zasadach a to tak daleko że ~~sztu~~ rozum nie ma żadnej jeżeli się rozum od zasad rozumowych, bo wnet się zaplącze w sprzecznościach. ~~E~~

Innym duchem pełnemy jest estetyk Sulzer (1720 + 1779) i moralista Abbt (1738-1798) i Engel (1741 + 1802) i Garve (1742 + 1798) piszący w dziedzinie moralności i filozofii

Ten sam kierunek w dziedzinie teolo-
gii zachowuje Reimarus (1694–1765)
Steinbart (1738–1809) – a pedagogii
Basedow (1723 + 1790) który położył
criterium że jedynie temu poklas-
kiwać powinniśmy co potrzebne
jest dla naszej szczęśliwości.
Nikolai wydaje pismo czasowe
krytyczne

Gothe doskonale charakteryzuje
ów czas mówiąc – Każdy który pra-
cował zasadnie w swojem kółku
i w swoim zakresie, ale przekonanie
że mu wolno mówić się także
o rzeczy ogólniejsze – więc każdy
rzemieślnik ma prawo filozo-
fować – ale uważać siebie
za filozofa. – Ta filozofia
była prostym gospodarskim
rozsądkiem, a tak nie zawa-
dzał się oddawać wszystkiemu
i stanowić zadość o [illegible]
nie wewnętrznej i zewnętrznej

Szewstwa uczy się potrzeba
ale filozofii nie trzeba
się uczyć –
myśląc że byle [illegible] mówić
mógł zdrowo mówić
rozumować
filozofem każdy się wydać

umiarkowanie unikając
ostateczności, i zachowując
słuszności w sądach było tem
ich tak ważniejsze – i jeszcze to
ich zasługą –

Tej przeszłości wydał wojnę
Gotthold, Ephraim Lessing
(ur. 1729). – Lessing nie był
mędrcem z powołania filozofem
ale olbrzymią erudycją a-
bystrością rozumu ogarnia-
jąc wiele dziedzin wiedzy-
zostawał krytykiem mogącym
być metafizykiem poważnym
on był ojcem krytyki gruntownej
jeśli się nie mamy przed nim
Laokoon jego ~~...~~ przekład
estetyczny, – ~~...~~ pomimo wielu
wykładami nie obejmuje mat
cie wobec późniejszych badań
przecież – jemu ze wszystkiemi
zawdzięcza powagę i grozę
badania

Jego poglądy estetyczne
lubo przestarzałe mają
dziś jeszcze wagę
najwybitniejszy obecny
Estetyk Vischer od
niego zaczyna

Czwartek 27 Lutego
872
27 Lutego 873

Charakter epoki
Filozofii najnowszej
od Kanta do naszych
czasów.

2000 lat

Epoka od Kanta

od Talesa

Niemcy

40 do 50 lat

Coś do tych czas od 2000 lat w dziedzinie filozofii zrobiono, było zebrane przez wyjątkowe badanie w tej epoce – Epoka ta obfitowała więcej [illegible] dawniejsze filoz. – prawie od Thalesa – stan też wzrósł [illegible] epoce filozofii zatrzymała badań [illegible] chrześcijańskich, nie było tak potrzebnego życia filozofi[cz]n – a miejsto ono zdziałało [illegible] – uniwersytet w Niemczech – Bo we Francyi obudziło[się] potrzeby życia politycznego. Tu w polityce ~~Fran~~ ~~Fr~~ i w Niemczech w filozofii 40 do 50 lat przez istniały w [illegible] rozwinęło się –

Michelet I 12

Aby rozumieć fia Kanta i jej stanowisko chcemy, wiec przypomnieć przebieg cały filozofii zanim on ją doszedł na ~~...~~ jaw

Przegląd –

Zadanie filozofii

Zadaniem fii – jest omaczenie myślenia i istnienia – pojmowanie samego bowiem rozumienie –

Grecya nie rozdziela

Grecya jeszcze nie rozdziela obu i dlatego nie zdoła wykazać ich związku.

odrębności – jest to u niej przyjęte w Grecyi albo nie wszystko myślano nie uświadomiono ... niej złota Jonska, Pythagoras –

bezpośrednie myśli i istnie-

Parmenides

nia Eleaty – Parmenides ~~...~~

Heraklit

Empedokles

Atomiści Leucipp Demo

Kryt

Anaxagoras – sofisty –

głosi że tylko istnienie jest, wszystkie rzeczy są istnieniem – myśl jest istnieniem – Heraklit kładzie zasadę iż jedności zawarte nie jest – ciągłe przemiany i stawanie nie utworzą od myślenia Empedokles – atomiści – Anaxagoras. Pierwszego wyrażniej już odróżnienie myśli a świata zmysłowego bo pierwszy raz jest mowa o intelligencyi gospodarującej w świecie –

Plato że pojmuje idee za prawdziwe znamiona rzeczy, prawdziwe istnienie – idee są rzeczami istniejącymi prototypami wszelkiego istnienia – tak, Platona rozdzielenia niema, bo istnienie uchłoniono w idee

Pt. Aristoteles
Zadato się potrzebie, bo
nie rozwarnił wszelkiego obr.
dych świadków,

Epikurejczycy i
Stoicyzm zamknęli się
w sobie

Sksepsis-

Nowoplatonicy

Z nieby[t]owanem

Aristoteles atoli bada w istnie-
niu myśli – więc a nie do
istnienie samo myślą się staje;
– Istotą rzeczy jest myśl w niej
przebywająca – Ale jemu nie = F
Dopiero sceptycyzm – z powodu
Epik. i Stoicyzmu zamyka się
w sobie – wątpi, aby ukoń
może dojść prawdy – mimo
to jednak w oczach sceptyków
istnienie samo staje się prze-
mijającym pozorem – więc
i tutaj nie było ostatecznego
wstrząśnienia się myśli
a istnienia – boć istnienie z
Nowoplatonicy – I tutaj z powo-
stawy jedności niechcąc wro-
zum w myśl, a przełknąwszy
i jeszcze wrażliwszej wiedzie
~~mimo prawdy~~ więc myśl i roz...
niema znaczenia ~~albo stanie~~
a to tylko podniesie Lewa–
ale owa sksepsis niekt.–
a nadto ~~do~~ jest nowoplato
nizmu

juz jest niegrzecznym poję-
ciem –

Średni wieki – odwrócenie się
od rzeczywistości świata – człowiek
ludzi w sobie co uważa swoim,
myślenie samo przez się nie
ma znaczenia – stąd też filo-
zofia nie ma znaczenie samej
~~przez się~~ przez się – wtedy
dla tego powstają realiści
i nominaliści – Nominaliści
którzy twierdzą że jakoby wszelkie ogólne
myśli i pojęcia jako zadają, zatem
ki jakiekolwiek bytu lekko celem imie-
niem istniejącym jedynie w na-
szym wyobraźni a nie mające rzeczywisto-
ści – Realiści przeciwnie twierdzili
że to ogólne idee same przez się
mają rzeczywistość i istnieją
przed stworzeniem universalia
ante rem ⊧ Otóż jedni i drudzy
oddalali myśl od istnienia
Bo ani ci ani owi nie widzieli
istnienia, idei wewnętrznej ścisłej
powiązanej –

Średni wieki – odwrócenie się od świata

realiści – nominaliści
średniowieczności
realiści nowocześni

⊧ realiści w średnich wiekach
są przeciwieństwem, nowożytnym
realistów – starożytni przypisują
myśli realność istniejących
nowożytni przypisują realność
do świadczeniu, a myśl
uważają za nicość –

94

E Średnie wieki wręcz wsłuchiwały
rozdzieliły obie te autorytety
- ale ich złączyć nie
umiały.

Prawda się potem te autorytety
się utrwaliły - i się powstał
który łączące obie - niż nomin
nalizm realistyczny - (Abaelard.
Wincenty z Beauvais) Abert
wielki ! - E

To rozdwojenie myśli
i istnienia przeszło
puściznę na czasy
najnowsze

Tabueru rozwojenie myśli
a i tworzenia było puścizną które
a średnich wieków dostała się
nowoczesnej filozofii - chorować ona
aby to rozdwojenie przedziwi! -
stąd owa, przejście walka
stąd owa, przejście walka
, brzemienie tej myśli - stąd
też cała mitości udawana
nie filozofii i starożytności
które nie były pojęta radość
przygod - (Wiekosi G. Bruno Campanella

Charakter nowoczesnej filozofii
1. tak nowożadna jak
starożytność więc nie
tak szczera jak
średniowieczna
bo reformacja.

To odrodzenie starożytności
a odtwórz umiejętności
dorasta się urodzenie się
nowożytnej filozofii -

Filozofia nowoczesna nie
jest tak anonimowej naiwna i
prostoty pełna jak starożytna
ani tak ślepa jak średnio
wieczna była - ona wolna

jak starożytne – ale również
jak scholastyczne wszystkie we
wieku chrześcijańskiem stworzone
są prawdy uniwersalne – ale
wiedzą że są rozwinięte
maniera – obok owych prawd uniwer-
salnych zdarzeń danych – sprawiają
pole myśli i rozumu – nie który
sam by mógł dotknąć i całą
swobodą –

~~Myśl~~ Odtąd swobodnie nie ~~ciż~~ ~~podzielić~~
potęgę myślenia i istnie-
nia ... drogą rozumu. To rozdwojenie
albo może być pierwszy ... rozpoczęcie
dwojaką drogą – Bo albo zacząć od
myślenia i dojść do istnienia
– albo odwrotnie zacząć od istnie-
nia i dojść do myślenia i

Pierwsza droga ~~poszła~~ miała pójść się od
Cartesiusa – aż do Wolffa – do Berkeleya – Druga
Baco, Locke – aż do franc. sensua-
listów, ale ani jedna ani druga nie
& oba te kierunki tworzą
stronę [illegible] w nowoczesnej
fil – w pierwszej jej epoce –

Jedność!
Ona zna wagę
Ważność chrześcijańskiego
ale chce mocą rozumu
dojść do najwyższych
zasad

Rozdwojenie myśli
i istnienia –
dwojaką drogą potocze-
nia

nie doszła celu swojego –
pierwsza droga w Berkeleyu ~~[illegible]~~
stanęła na myśleniu [illegible] [illegible]
a sensualizm [illegible] duch –

Każda z tych dróg była jednostronna – i dla tego nie doprowadziła do rezultatów – Żadna mianowicie zdołała przeprowadzić owych owoców ostateczności – bo te filozofii uważają to ostateczności jako skończone niezmierzone – więc było nie pojmować bezistnieniu stałowe poznaci.

Metafizyka owa zaczynając od myślenia wiecznego (?) znakomitą wyższości od empiryzmu zaczynającego od wszystkiego istnienia – Bo owe myślenie właściwie jest owym umiejętnie nieskończonym tworzącym w sobie wszelkie umiejętności bo myśli istnienia – ale tej metafizyce minione (?) ale ta metafizyka też była i zaczynała od myślenia, myślenia samodzielnego, skończonego

Żadna z tych dwóch dróg nie przemogła jednostronności

wyższości drogi myślenia bo ona zawiera 1 myślenie i 2 istnienie istnienie samo istnieniem

wady tego myślenia: bo było tylko podmiotowem

To myślenie rozsądkowe,
istotnie miało swoje ogranicze-
nia w rzeczach cementowanych [illegible]
– Bo pędem [intellektu] podmiotowego [osobistem] wolności
znalazło świat przedmiotowy
również jako odwrotność swoją.
twardy i nie przemożony

To myślenie rozsądkowe (Verstand)
gospodarzyło i we średniej scholastyce–
nej – ale tam ograniczało się na
dziedzinie skromnej – bo co do
prawd wielkich tych podponad–
korzyło się pod wiarę – Teraz zaś
to samo myślenie rozsądkowe
skończone stanęło wraz z wiarą,
i to było jej winą filozoficzna –

Cartesius woła cogito ergo
sum – a tak już zrobiony rozdział
myślenia i istnienia
to przejście bezpośrednie – a było
przejście obcesowe, bez uzwodu, i
dla tego właśnie to z przejściem
nie zastrzegało – i nie..

Takowe stanowisko błędne
to nadało zaprawdę całej
ej przedkantowskiej
rozszczepionej na dwa
kierunki – i stało się
powodem że jeden i drugi
na niczem się skończył.
Bo tworzenie jak go
brał Cartesius – i cała
filozofia – był tworzeniem
osobistem podmiotowem
rozsądkowym – nie
umiejącem pogodzić środka
ostateczności dwóch
sprzeczności –
Jak się to okazało wyraźnie
w Spinozie i nowo w
Leibnitzu – w których zniknęła
[ułożona] umiejętność –
I w materyalistach w któ–
rych zniknął wolności duch –

(E) Stąd też rezultat zasad-
kowy a nie rozumowy - bo
zasadek - rozdziela na dwie
ostateczności - musi albo
albo nie ma teoryi sprzeczności
- albo - Stąd też wziął powo-
dzenie ogół abstrakcyjny
ch prawdy - i wnioskowań
ani jedności -

nie mogło być spełnionem
stałowem jakim go chce mieć
prawdziwa filozofia -!

Zatem poszło iż co pewnik
Cartezyusza dosięgł mocniejszych
konkretności - do mocniejszej konsekwen-
cyi ostatniej w Spinozie-
który orzekł iż myślenie
i istnienie (rozciągłość) - to
jest duch i materya jest jedno
bo jedną substancyą się zlewa-

Ponieważ cały pochód też
metafizyki jest zasadkowy
~~abstra~~ nie też metoda Spino-
zy była zasadkowa, matema-
tyczna - (E)

Spinoza zniszczył jedność
wolności - i tem słusznie obraził
naucza i Locke zaraz
więc wystąpił Leibnitz z
monadami - jednostki duchowy
i harmonia - ~~ale~~ wcześniej
jest że jego monada jest

jest substancya — albo własnością —
— jest także jednostkowe — ogólnikowe

Wolf doprowadził ten kierunek do ostateczności — że filozofia owa całkowicie doczesna wyrzekła się najwyższych rezultatów swoich. E —

Wolf (z razu jego) nie widzi że też jego wnioskami rozum nadaje się jednej mowy w rzeczy skończonej wyrzekł które są albo tem — albo owem — ale się nie wznoszą do prawd nieskończonych które wkraczają w nie za jednostkowe, nieograniczające się sprzecznością ich odwrotną; Nie widzi że dla tych prawd potrzeba innego postępowania niż znaczeniem skończonym rzeczy które są albo czarne albo białe, albo nagie albo ~~albo wszechogólne nie wystarczyła ta filozofia~~ albo ... E

Jeśli zaś takowe wnioskowanie rozumowania zastosować będziemy do rzeczy prawdziwie rozumowanej wtedy się nie zgadza

E Albo ona się opierała na równie osobistym podmiotowym, przypadkowym.

filozofia nie umiała pogodzić dwóch odwrotności — tego dowodem przyjmowanie nieskończoności

albo — albo — vel — vel

E Stąd i pojęcie nieskończoności było nieprawdziwe było od skończoności przeprowadzone niby prawdziwszem — a przecież nieskończ. prawdz. ogranicza ~~sobie~~ skończoność — Nie spostrzegła ta filozofia że rozum był ograniczony bo nie uwolniony od osobistości podmiotowości, więc w dalszym ~~pozo~~ następnie przypisał rzeczy ograniczone

Jeżeli atoli prąd który stał przy myśleniu wziął taki kierunek zatośny cóż dopiero prąd drugi materyalny!

Locke

1. Sensatia
2. Reflexya

wszystkie ~~[illegible]~~ niedoczniało
a rezultacie

B. Jeżeli-słowo owa metafizyka
która zaczynała od myślenia
lubo od myślenia rozsądkowego
ograniczonego – takowy wnętrz
kończy zatem – utykała –
Czy dopiero owa się zaczęła-
zarówno od istnienia, zatem
iście od istnienia myślowego
a tak stała się wcale
pierwsza – sensualistyczna?

Wystarczy jeżeli przypomnimy
główne imiona – Locke – wszystko
jest rezultatem a) wrażeń zmysłowych
b) Reflexyi – ale nie ma idei
~~wrażeń~~ wrodzonych – bo powiada
Locke iż często powtarzane
wrażenia tworzą w nas idee
ogólne – Zapomina on że by
mi te idee w nas nie mogłyby u-
tworzyć gdyby one już w nas
nie tkwiły zarodem, choć jeszcze
spiczone ~~nie~~ przytomne

że tedy gdy on uczy: nihil est in intellectu, quod non fuerit in sensu – odwrotnie rozumie przeciwnie można nihil est in sensu quod non fuerit in intellectu

Hume doprowadził te teorya Locke'go do ostateczności ~~...~~

Bo gdy Locke jeszcze przyznaje pewną samodzielność myśli wobec wrażeń zmysłowych – Hume będąc konsekwentniejszy – przeczy wszelkiej samodzielności myśli naszej uznając ją za czysto bierną –

Szkoci a ~~nawet Hume~~ zamiast operują się na faktach które na uczucia powszechnym, które choć nieudowodnione rozumowo są wszystkich faktów u wszystkich według nas faktum –

Wracając zaś co się tyczy francuzów – Condillac przyjmuje naukę ~~Locke~~'go ale tylko w połowie – bo przyjął wrażenia zmysłowe – a pominął refleksya –

Hume konsekwentniejszy

Szkoci opierają się na uczucia powszechne

Condillac przyjmuje naukę Locke'go w połowie

Cond. nie skonczył tej nauki do Etyki to uczynił Helvetius

wola jak skutkiem wrażeń niezależących od nas

Stad skepsis –

Zaprzeczenie świata od całego

Jeszcze Condillac mówi jedynie o teoryi – o naszem poznaniu nie skończył tej nauki do Etyki – To uczynił Helvetius! – Jak pod względem poznania tak filozofia doszła we Francyi do rezultatu że wszystko co mamy idei wszystkie jesteśmy idei od świata zewnętrznego – od wrażeń – tak pod względem woli wszystko co chcemy jest skutkiem wrażeń niezależnych od nas. wrażeń zewnętrznych gotuje się materyalizm rozpostarł się we Francyi – Stad skepsis nie uznaje idei wyprowadz ogólnych – bo wszystko ogólne zaprzeczał wszystko uznawał odnosił się tylko do jednostek – a nie do ogółu –

Więc rozumiemy dzisiaj
encyklopedystów (Diderot
d'Alembert, i - dalej
de la Mettrie l'homme plante
l'homme machine - przedstawicielami
tłumaczący się sceptycyzmem
Maupertuis - stąd
stąd rozumiemy że tez
materyalizm zarówno
do rzeczy wiecznych a tak też
ateizmem - a zarówno
do społeczności Communizmu
i Socyalizmu - uwzględniający
społeczności li na interesach
materyalnych wyłącznych - wyma-
gający wcielenia się indywidual-
ności ~~składowej~~ -

Gdy ~~strone~~ ograniczone
~~ny~~ przedmiotowe myślenie
skierowało na swoje drogi
nie wiedzą - ażeby ~~...~~
~~...~~ do powiedzieć do obszaru materyalnych
tworzyć bytowego gruntu uważenia
[illegible] - i też się [illegible]

Ateizm - duchem
materyalizmu tak
jak komunizm -

Światło się ma do poprzedzającej fil. A negacyjnie B. afirmacyjnie

A. stosunek negacyjny

Kant wywrócił cały system i wszystkie kierunki fil które go wyprzedziły. – Wi- my że dwa były kierunki sobie odwrotne – z których każdy dobiegłszy ostatecznej mety swojej – okazał niemoc swoją – a zatem ostateczną – Stąd Kant występuje – i twierdzi że ~~[illegible]~~ trzeba przedewszystkiem rozpatrzeć się w władzy rozumu za nim użyjemy tego rozumu we fil – że cała przeszła filozofia zgrzeszyła iż filozofowała rozumem – nie wiedząc czem jest ten rozum, z czem on podoła a czemu nie – – Stąd trzeba wziąć rozum pod krytykę – dla tego Kant zowie swoją fil krytyczną – albo też transcendentalną – (nie transcendentną) bo zważa na własności na stosunek naszego rozumu zmierzającego do przedmiotu poznawanego –

gdy doprowadził swą potęgę aż do absurdum – pojawił się Kant a z nim nowa epoka dla fil

Immanuel Kant.

~~stosunek [illegible], do poprzedzającej~~
~~Fil. owe dwie drogi~~
~~przeszedł~~ B. stosunek twierdzący do poprzedz. Fil. – Owe ~~myśli i istnienia które się~~
owe dwie drogi myśli i istnienia które się były daleko od siebie rozbiegły razem połączył – Ale w tem dla tego że je połączył nie już ogarnął w sobie, nie stanął w systemie zdolnym do umożliwienia filozofów ~~[illegible]~~ których ważniejszych wyraźniej go wyprzedzili. – Gdy filozofia owa idealistyczna to jest ta która poddała cały świat przedmiotowy ~~[illegible]~~ pod myślenie, pod ducha, pod jaźń – gdy odwrotnie owa filozofia – ~~realistyczna~~ uznające się zatem istnie[illegible] nia, wszystko przedmiotowe ~~wiedz~~

ova realistyczne [nadelawać] ~~które~~

[podstawa] ~~ze~~ jaźń, ducha ~~podst~~ przed wszystkim

i materya. Kant potęgował te

dwa kierunki tym bardziej

iż ~~mu~~ twierdzi, jako nasza

jaźń poznająca, [jako] nasze ~~...~~ pojmowanie

~~poznającej~~ ~~...~~ zależy 1º

1º od treści zeon – innego świata

2. od form naszego pojmowania

a przeciwnie nasza jaźń

chcąca, stanowiąca, nasza

wola, nasz rozum praktyczny

jest autonomiczny jest za-

pewna niezależny od świata

zewnętrznego ~~zeon~~. ale sam o sobie de-

cyduje sam ze siebie stanowi

co czynić powinien –

Kant zatrzymał sobie zbadać

~~co~~ i rozłożył na pytanie co wnosimy

~~poznanie~~ należy do świata empirycznego

a co należy do ducha – ~~Ale~~

Światopogląd a) treści pomocnicze

6. a treści woli

Δ b. ponieważ osnowa naszego pozna-

nia jest li na doświadczeniu oparta

więc nie zdołamy poznać przedmio-

tów nadzwyczajnych – mieszczących się

poza doświadczeniem – słowem nie

zdołamy tworzyć ~~sądów syntetycznych~~

~~a priori~~, to jest sądów

o rzeczach nie objętych doświad-

czeniem. Gdy rozum nasz co tchu

sięgnął przekroczyć te granice wtedy

staje się transcendentalnym – wikła się

się w sprzeczności w antynomie –

~~Bo ten świat podlega nam~~

~~osnową od rozumu~~

~~zależy od naszego rozumu~~

albowiem my mamy wrodzone sobie

formy rozumowania które

przerabiają zjawiska

rzeczywistego świata

~~jakby~~ to są kategorie

np. przyczyny i skutku

substancji, możliwości

jest ich dwanaście

A) ~~Ale~~ a więc dlatego że

my przerabiamy te osnowy

nam poznawać padane

dlatego nie mamy rzeczy

samej przez się [Noumena]

jeno jak jedynie ciem

One nam się być wydają

znamy fenomena ale nie noumena

6) ~~nie dotarłszy~~ Porzucam Δ

Żywot Kanta.

Emanuel Kant urodził się w Królewcu w Prusach 22. Kwietnia 1724. z ojca który był majstrem siodlarskim – i wielka prawości – uczciwości we familii panowała – odznaczał się moralności wpojona [illegible] synom. Mając lat 16 wstępuje jako uczeń do Uniwersytetu Królewieckiego – Prof. Kunzen uczy go matem. i Filozofii – w roku 23 życia to jest w r. 1747 bierze się po raz pierwszy do pióra i skreślił rozprawę: „Myśli o prawdziwem ocenieniu sił żywotnych"

Położenie materyalne niewole go przyjąć miejsce nauczyciela przebywał po niektórych zamkach w okolicy Królewca Tutaj nijaki pełen wpływu? Kiedy [illegible] [illegible] [illegible] jego radcaju – Stąd [illegible] jego

wiadomości we wszystkich
gałęziach umiejętności – stąd
erudycya ogromna będąca jego
znamieniem – Uwagę zwra-
cały młodzieży – spisywanie
książki – systematycznie –
[illegible] 1755 więc w r. 31 życia
zostawszy Magistrem fil – mie-
wa wykłady o Logice Metafi-
zyce, Fizyce, Matematyce – ale
tylko te wykłady odbywały się
w duchu Wolfowskiej fil-
tor przeciw w jego pismach już
tu i owdzie widać wątpliwość
o pewności ~~[illegible]~~ Wolfowskiej
fil – wykład jego uświetniły
par imię – druk jego Teorya
Niebios zwróciła na niego u-
wagę Fryderyka II [illegible]
pr. [illegible] w r.
1770 gdy miał lat 46

r. 1770.

został profesorem. Rozpra-
wa jego habilitacyjna
~~[illegible]~~ przy objęciu katedry
była De mundi sensibilis
atque intelligibilis forma
et principiis – wykłady jego
odnosiły się do Logiki, Meta-
fizyki, Pedagogiki, Fizyki,
Prawa Natury, Moralności,
Teologia Naturalna, Antro-
pologia, i Geografia fizyczna
– w tedy wzywano go do wielu
innych uniwersytetów on wszelkie wezwa-
nia nie przyjął. – Ze wszech
stron płynęła młodzież
chciwa nauki – a nauka po-
wiedzieć do dziś dnia jest
jako spopularyzowana jest
fundamentem sposobu my-
ślenia w Niemczech
Znane ułożył streszcze-
nie zasadnie (?) jego filozofii
Prof. Dr Reuss z Warzburga

Temu który wszedł do jego
pokoju – iż 100 mil odma-
wiał by go widzieć i [illegible]
zarzucanie – a w tej nie
było żadnej woli własnych [illegible]
nawet pracy – była to ocze-
wiście dobra jak do [illegible]-
ki –

W ostatnich 17 latach życia
jego – posiadał mały dom
z ogrodem – na cichym przedmieściu
Królewca – tam mieszkał i żył
bytem wstrzymującym i cichym
Kant nigdy a prawie też nigdzie
nie wyjechał – ani nawet nie oddalał
się aż do Gdańska – [illegible]
[illegible] jego były [illegible]
do stworzeń okolicznych – Do
Sławy przeszedł raz [illegible]
A [illegible] nikt na [illegible] nie
[illegible] tak [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] jak Kant.

102

Znał wszystkie dzieła
Jana J. Rousseau - Emil
wstrzymał go przez dni kilka
od zwykłych przechadzek -
W r. 1804 umarł - mając
lat 80 - trumna otoczona w
kolorów w grobowcu i kilku
profesorów -
V. Cousin zapewnia na słowo
z sobą twierdzi że właśnie
te ostatnie lata Kanta - ale
starzec nieszczęsny - lat kilka
cierpiał więc samego - są wielce
żyjącymi - w duchu też jakby
umarłymi od lat dawniejszych
przemienił niektóre jakby
~~potężne~~ umierającą tęgą swojej ~~potęgi~~
zaznaczył potem - Cousin
oddał te ostatnie lata nie
Fragmens Littéraires
T. II - o opierał się na wia- dwóch
nych opisach szczegółowych przez
dwóch osobistych przyjaciół Kanta
bo przez Hassego prof. języków
wschodnich -

w Królewcu – i przyjaciel [illegible]
Wasiański(?) exekutor testamentu
jego

Pójdźmy za opisem(?) Cousina – E w ostat-

E Zdaje się jeśli człowiek
tak znakomitej wartości
jak Cousin uważał być rzeczą
stosowną aby badać szczegóły
najdrobniejsze tego wnętrza(?)
i nam przystoi stać w widzeniu(?)
postrzegania(?) [illegible] tego
jego pracy –

ecznym. Kamienica(?) znajduje się w Królewcu
w małej uliczce cichej spokojnej
Kiedy nie stykał się [illegible] wzdłuż ogrodu(?)
[illegible] – widział domek podczas(?) [illegible] – [illegible]
otaczający się ogrodem – z [illegible]
skromniutkie
[illegible] ścianki – Tu mieszkał
Kant – Tylko(?) tu głęboko cisza
uszanowano że jest domek nieza-
mieszkany – schody – po prawej stronie(?)
pokój jadalny wielce skromny
pokój przed pokój [illegible]
[illegible] – stoi wielka izba do
[illegible] salon – kanapka – kilka
stołków – szafka szklana z
porcelaną – biurko ze szkłem(?)
i kilka krzeseł(?) – termometr
– konsola z [illegible] zwierciadłem
[illegible] ze złotem(?) sofka
[illegible] złoty [illegible]
kilka stołków – komoda z
zwierciadłem – barometr
i termometr.

i każdo dziennie –
Dokąd jako lampę o
trzy kwandransie na 5-tą
wstawać rano i potem ~~[illegible]~~
~~porać~~ ~~wstawać~~ pór o 5-tej
siadać do herbaty, prędzej
zabierać się do pracy – o
~~[illegible]~~ 7-mej wychodzić na
przechadzkę – ~~[illegible]~~ Zupełnie
niewzruszenie na obiedzie
odbywać o 1-ej
Ktoś uszy – nie czynić jadać sam –
po obiedzie spacer – potem
pisanie polityczne – co
wieczór obiady rozmowa
uważać a wcale nie jedna-
kowe pozwolone – twarz
ciemną mocno nie
cierpiąć prawa – i aby
było chowane – najlepi-
ej przepisywać przez
11 lat przed ~~śmiercią~~ cie
szczęśliwie wykładano
Sompi go ponieść. Wynurzenie
obwieszczać to oddalić ~~bo~~
a zawiązać ze

adając się utworzeniu
pism swoich —

Filozofia Kanta

~~Ponieważ fil. jego zaczyna~~
~~na badaniu roz[illegible]~~
~~władzy poznania — albo ty[illegible]~~
~~dze [illegible] władzy jest oparta~~ —

1. Gdy władza poznania trudni
się utworzeniem zasadami wo-
jenni ~~którą~~ wtedy jest rozumem
~~teoretycznym~~ — 2. umiejętności
jej odpowiednia jest krytyka
czystego rozumu — ~~Pojętność~~
~~Ta krytyka [illegible] jako pojętności~~
~~i [illegible] do~~
~~[illegible]~~ — oraz uczy
ci pojętności odróżnić się

Władza. —

Trzy są główne władze
1. Poznanie 2. chcenie 3. uczucie
— więc 1. poznać wypada same
zasady poznawania — to
jest zasady teoretyczne
rozumu. — dzieło krytyka czys. ro
2. poznać wypada zasady
chcenia — władzy to jest
zasady praktyczne
rozumu — krytyka praktycznego rozumu
3. zasady uczucia
rozumu — bo przy-
jemnym jak nie
przyjemnym — zasady
zasadku — krytyki
krafte —
Obecnie raz jeszcze
z innej strony
podział —

wiele pojęcie

104

I. Krytyka czystego rozumu jest pier wszym kardynalnem dziełem Kanta

Obaczmy co Kant sam pisze o tej Krytyce czystego rozumu adczytać str. 24 VII do strony 26 gestellt werden könnte. –

O (?) Ślad być może boga, świat nieśmiertelności naszej duszy nie może być przedmiotem wiedzy rozumu bo nie obejmuje doświadczenia

~~wiemy do doświadczeni~~ do przedmiotów doświadczeń tychto, a rozum winien pilnować aby się to dziato nalezycie, i w granicach zostawało. –

2 Dopiero gdy chodzi o wolę – czy stępienie na rzecz natury czy nasz rozum staje się ustawo dawczy – staje się samodzielny, autonomiczny, i że niebo radzący ten rozum ~~na~~ praktyczny należy do Krytyki praktycznego rozumu. Krytyka praktycznego rozumu jest drugą kardynalną księgą Kanta – wierz Kant odkrywając przez mądrość rozumu idee ~~wywodzi~~ wywodzi ideę Boga, wolności ducha nieśmiertelności.

Przecież dziełem kardynalnem
Kanta jest Krytyka władzy
sądzenia – w tej krytyce Kant
przyjął potęgi władze teore-
tyczną z praktyczne – to jest
przyjął ~~potęgi~~ aby idee rozumu
bezwzględne do których rozum
praktyczny dochodzi – stały
się przedmiotem zapatrywania
mistycznego
się podobnego do zapatrywania teore-
się rozumu ~~praktycznego~~
tycznego (Anschauung)

zapatrywaniu się Anschauung
~~pojęcie~~ jest nam dane przez
a posteriori
doświadczenie a co do nas są
co jest a priori
...ich należy — Gdyż możemy
nasze abstrahować od tego
co jest empiryczne — o tak dojść
czyli co w nas forma poznawania
do co jest w nas a priori —
Przeczytać str. 34 Die wirkliche
— — — zu betrachtet werden —

I Krytyka
czystego rozumu —

Przekładzi się z książki
wręku — Drugie wydanie Riga
1787. —
1. Poznanie odnosi się za pomocą
myślowo do przedmiotu tj. — ta
się rodzi zapatrywanie się
Anschauung — §1. tak
myśl stawia jest pierwszym
czynnikiem wszelkiego pozna-
nia — strona 33
2. Ale samo myśl stawia
nie daje poznania tego
bo potrzeba przedmiotu Ver-
stand — który jest drugim
czynnikiem naszego pozna-
nia —
wypada tedy oba te czynniki
uważać pod krytykę i
każdy rozbiór — Bo tak mo
zaczniemy co w Kancie

Przed krytyki czystego rozumu
I Badanie

Ale Krytyka tej umysłowości
jako pierwsza czynność
jest przedmiotem Estetyki transcendentalnej. (wyraz Estetyka wzięty w znaczeniu etymologicznem a niewłaściwym (+)

II Badanie pojętności należy do transcendentalnej Logiki; logika dzieli się na analitykę i na Dialektykę ~~[illegible]~~ Δ.

analityka podaje zasady czystej pojętności, zasady które są warunkiem myślenia przedmiotów # str. 87

III Badanie czynności rozumu myślącego, tworzącego Idee transcendentne należy do Transcendentalnej Dialektyki – wytykającej błędy Metafizyki [illegible]

Otóż mamy tu dwie główne części Krytyki czystego rozumu Kanta. Druga jest to jest transcendentalna logika – rozdziela się na transc. analitykę i na transc. dialektykę. Estetyka transcendentalna.

Kant powiada: umiejętność principiów a priori zmysłowości nazywam ~~transcendentalną~~ transcendentalną estetyką – (+) strona 35

Δ Tak Logika ~~analityka~~ i Estetyka są złożone w ściśle krytyki czystego rozumu. Bo one odnoszą się do dwóch jedynych czynności naszego poznania, to jest do zmysłowości i rozumu (Verstand) – ~~[illegible]~~ [illegible] nie ma. Dla tego błędne są zdania tych którzy twierdzą że krom tego są pewnych pojęć ~~które~~ a także się stosują do dziedziny nadzmysłowej – a tym sposobem stają się transcendentne – Te błędne pojęcia rodzą, one są zasadami dotychczasowej Metafizyki i dla tego do krytyki czystego rozumu należy je zbadać, obalić. Tak powstaje transcendentalna Dialektyka

(+) strona 35 Kant w przypiskach dodaje że Niemcy są jedynym narodem który Estetyką nazywają to co 7 inne narody krytyką smaku nazywają. – Tak uczynił Baumgarten, w nadziei że zasady o pięknościach zdoła osadzić na principiach rozumu a tak stworzyć umiejętność [illegible] ale to nadzieja płonna bo reguły i cechy piękności są wprost empiryczne – znaczy też że Kant nie przemawiał o [illegible]

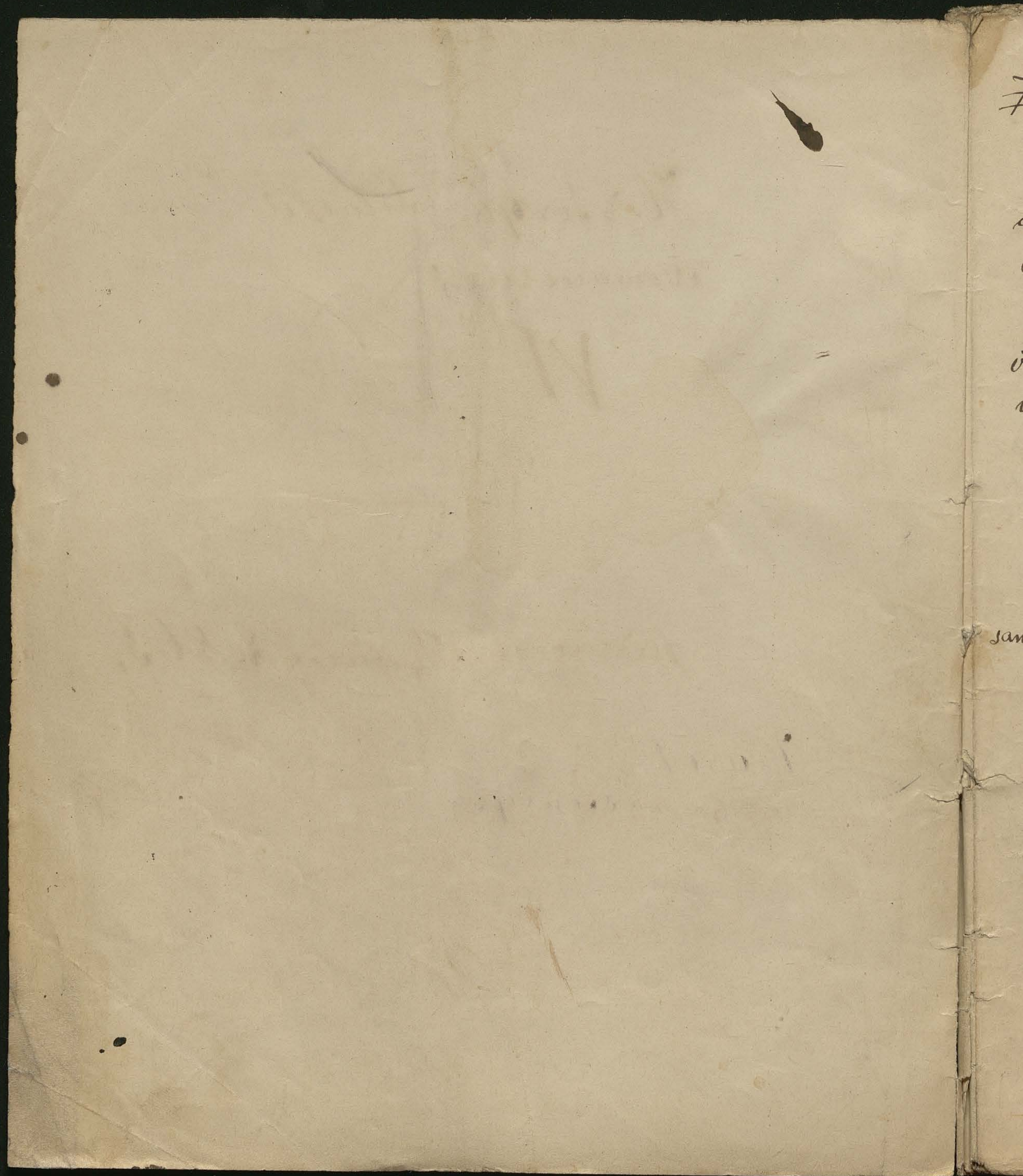
106

Historya Filozofii
Nowoczesnej —

VI

pisane w Styczniu r. 863,

Kant
i jego następcy.

Z rzeczy padają nam przedmioty, bo są przyczyną wrażeń – z których powstaje to co jest materyą zjawiska.

Ta zaś rzecz która sprawia iż materya się w nas układa w pewne stosunki jest formą zjawiska. Gdy atoli ta rzecz która porządkuje się (to jest forma) owa materya podana przez czucie nie może być sama także czuciem – więc owa forma jest czemś a priori – stycznem –

Teraz pytanie ~~[illegible]~~ jakie są przeci- pia jako czynniki rzeczy- wości, które wprost do nas należą, które też są a priori w nas? – w podmiocie –

Przestrzeń i Czas – ~~Bo gdy~~ ~~jeśli abstrahować będziemy od wszystkiego co w nas nie- stałości i empiryczności podaje zostanie nam~~ Przestrzeń (str. 37.) i Czas. – oba te czynniki są a priori podmiotowe – Przestrzeń jest formą zewnętrznego zmysłu a czas formą wewnętrznego zmysłu – [Przestrzeń nie jest bynajmniej skutkiem doświadczenia – ale warunkiem doświadczenia – Możemy sobie wystawić przestrzeń bez przedmiotów ale nie możemy sobie wystawić jakoby przestrzeni nie było. –

Toż samo bez wyjątku odnosi się do czasu. –

Tak bez przestrzeń i czas są formami nam wrodzonemi – są w nas a priori. Ztąd ~~to nie ma~~ mamy jakoby ~~przedmiot iż na~~ nie istniały przedmioty zewnętrzne nas w czasie i przestrzeni. To tylko mamy iż gdy o nich wiemy pojęcie w przestrzeni i czasie nic nie wiemy czem one są jako noumenena, czem one są same w sobie to jest czem one są bez względu na czas i prze-strzeń – co tego ~~...~~ przestrzen-gamy to nie są przedmioty same przez się ale ich poję-wy, fenomena – ale nie noumenena –

Że przestrzeń i czas są ~~nie~~ pojęciami nam wrodzonemi tego dowodzi Kant jeszcze wprost. Bo mówi że matematyka czysta, niedoświadczalna jest nauką czysto rozumową, a ona wtrąca ~~...~~ o tyle jest możebna o ile jej grunt to jest przestrzeń i czas nie będą miały źródło empiryczne ale czysto rozumowe – Ale gdy mówimy że przestrzeń i czas są w nas a priori, to nie mamy tego mamy jakoby...

Ale skoro przestrzeń i czas są ~~nam~~ formami nam wrodzonemi muszą one nie są pojęciami ogólnemi wysnutemi z przedmiotów (Kein discursiver Begriff) jak np. drzewo zwierzę ~~...~~ i t.d. – bo skoro te formy zajmują w sobie tylko własnie części nowej i wielkiej tkwi się jedni i tej samej natury

Kant 74

Transcendentalna

Logika czyli ~~Analityka~~

I. Pierwszym czynnikiem naszego poznania jest zmysłowość (Sinnlichkeit) o której mówiliśmy przez[?]. Drugim jest pojętność (Verstand) – ~~która~~ ~~za pomocą której~~ która za pomocą ~~formy albo samodzielnie~~ tych wyobrażeń ~~podaje~~ pomocą przedmiotów ~~wyobrażenia~~ – ~~albo pojęcia~~ tak tworzą się pojęcia które się [illegible] przedmiotów odnoszą do przedmiotów.

Tak wszystkie chodziło o to aby nie dziej[?] (vorzuweisen[?]) umysłowości posiadamy a priori – tak tu w Logice chodzi o te czynności[?] mówimy o jakie zasady myślenia pojętności posiada dany a priori – Trzeba więc odrzucić wszelkie obce kiedy wrażenia dany i przypatrzyć się czystym formom myślenia to jest trzeba się przypatrzeć pilnie[?] ...

ona nam wyobrażenia

Zwei Grundquellen der Erkenntniss
Die erste die Vorstellungen zu empfangen, Receptivität Anschauung
Die zweite durch diese Vorstellungen ein Gegenstand zu erkennen
Begriffe – Verstand
Die Anschauungs ist Sinnen
Sinnlich, ohne Sinnlichkeit würde uns kein Gegenstand gegeben.
Ohne Verstand ~~ka~~ würde kein Gegenstand gedacht werden können.
Die Wissenschaft der Regeln der Sinnlichkeit überhaupt ist Aesthetik
Die Wissenschaft der Regeln des Verstandes ist Logik

tacyny z sobą wyobrażenia – to zaś
łączenie ich jest sądem –
Wróćmy do sądów i ich rozmych rodzajów – wysnuć należy zasady myślenia to jest kategorye, to jest
principia wedle których myślenie porządkuje osnowę danąnie
[illegible] od wrażeń – E

Tutaj niedostatek Kanta jest
ten że on bierze sądy empiryczne
jak je znajduje – i z nich wyprowadza kategorye – O/E

Ścisłe zaś między kategoryami
i sądami tak mówiąc że i wiadomości
nie mamy o wyobrażeniach
ani o ... bez tych
ogólnych wyobrażeń o
potrzebnych – każdy sąd jest potrzebnym – każdy sąd jest połączeniem wielu wyobrażeń w jedność a to samo są i kategorye.

Sąd jest więc głównem źródłem
i principium z którego wypływa
systematyczna tablica
wszystkich kategoryj

E Anschauungen
Bez zapatrywania się kategorye
byłyby próżne, bez kategoryi zapatr.
Anschauungen byłyby ślepe –

O/E Kant sam zarzuca ..
Arystotelesowi 1° że kategorye
wziął empirycznie –
2° że między kategorye kładzie
przestrzeń i czas (gdzie? kiedy?)
ale przestrzeń i czas nie
są pojęciami rozumu
ale formami zapatrywania
myślowego

Obraz Tablice sądów i kategorji

I Ilość sądów Quantitas

1. Powszechne
2. Szczególne
3. Jednostkowe

odpowiadają kategorye ilości

~~1. Jedność~~ 1. wszystko
~~2 wielość~~ 2. wielość
~~3~~ 3. jedność

II Sądy jakości

1. Twierdzące
2. przeczące
3. nieskończone albo ograniczające

Kategorye jakości

1. Rzeczywistość
2. Przeczenie
3 ograniczenie, limitatio

I [illegible] w czasie
szemate
1. Gdy liczę bez granic
2 Gdy liczę przez niejaki czas a potem się zatrzymuję
3 Gdy zatrzymuję się zaraz na początku.

II szemat w czasie
1. nieskończoność ~~czasu~~
2 przerwa w czasie
3 przerwa ciągłości nieprzerwanej

I Zasady poznawania wszystkiego z kategoryi ilości

Gdy wszystkie zjawiska dostrzegamy tylko w czasie i przestrzeni, więc one nam się przedstawiają jako wielkości extensywne, wielkości na obszar, jako całości których części kolei następnej spostrzegamy. wszystkie zjawiska więc ~~spostrzegamy~~ przedstawiają jako obszar w czasie i przestrzeni - stąd np. prawidła [illegible] bez granic, o podzielności bez granic, o konstrukcji w przestrzeni jak to robi geometrya -

III Sądy ~~co do~~ Relacyi – stosunku
"istoty" nazwane
stanowcze
1. sądy kategoryczne (istności) stanowczo przeczące lub twierdzące a jest B –
2. sądy warunkowe hypothetical
propositiones, jeśli a istnieje, wtedy i B istnieje
3. sądy rozjemcze disjunctidal a jest albo x albo y, albo z.

Kategorye relacyi
1. ~~substan~~ subsistencyi – inhaerencyi – istności
2. przyczyny – zależności
3. Społeczności –

III Temat – myślę ocenianym wyrażeniem
1. Prawość w naszej tego istotnemu
2 nastąpstwo w naszym
3 Spółczesności – wzajemne oddziaływanie w przyczynie, razie spółczesny byt

IIII Sądy Modalitatis. odnoszą się do świadomości sądzącej.
według typów i sposobu jak umysł go sobie przyswaja – stwierdza
~~1. Sądy zapewniające – asertoryczne~~
1. sądy przypuszczenia prob problematical – Być może że chory wyzdrowieje
2. sądy zapewniające – asser torial
3. sądy dowodne apodictical twierdzące z konieczności

2 5 Marca Wtorek 1872 r.

Kategorie modalitates
1. Możność niemożebność – żywość
2. Byt ~~tak~~ nie bytności
3. Konieczność i ~~[illegible]~~ przypadkowości –

IIII ~~Sąd~~ Te kategorye modalitates uważano biorąc swój temat z tego co uważano czyli jak przedmiot należy do całej
1 Możliwości istnienia warunku zgoda jakiegoś przedmiotu z warunkami
2 Rzeczywistości istnienia ~~[illegible]~~ przedmiotu w rzeczywistości ~~[illegible]~~
3 Istnienie ~~[illegible]~~ przedmiotu w wszystkich czasach

Kant rozpoczyna nową epokę – żywot – erudycja – 1724 – 1804. – 110

stosunek do przeszłości 1 negacyjny 2 dodatni potrzeba 2° kierunek krytycyzm

Krytycyzm

kon. – szkoli pewnik wyjście stąd 3 kardynalne dzieła – 1 krytyka

czystego rozumu 2 krytyka pr. rozumu autonomia prawa – wola

3 kr. władzy sądzenia (nauczyć) Trzecia Sancti duci – kryt. czystego

rozumu – 24 – 2a czynniki a) zmysłowy – anschauung. b. pojęciowy

verstand – stąd dwie części A. Estetyka transcend. – rozum ad

transcend. B. Logika – 35 i 36. Estet. 33. zmysłowość bierność

analiza Receptivität Sinnlichkeit 1 – Materya i Forma

zjawisk 34. – Przestrzeń i czas – one nie są pojęciami emp.

str. 38. są formą a nie pochodzą z czucia (Empfindung)

zwarcie. – sąd B. Logika – drugi czynnik Verstand pojęciowy

74 i 75. – B. 77. – Log. ma dwie części a) Analityka b.) Dyalekt.

tyka – 87 – Analityka. Pojęcia Begriffe są funkcye

pojętności 93 – one wyznaczają się w sądach 93. – sądy

3 relat. kat. hyp., dysjunc. 4 mod. probl, asert, apodykt.

95. – ze sądów wyznaczają się pojęcia pojętności Verstandes 106.

begriffe oder Categorien. 102. – Tablica kategoryów

Kant krytykuje arystotelesa 107 – Te kategorye mogą się

tylko stosować do zmysłowej treści – one same kategorie są

puste. bez Ansch. zmysłowych – Aby kategor. zastosować

trzeba ogniwa między kat. a przedm. zmysłowemi – to kategor.

są aprioryczne – 177 – i przedm. są zmysłowe – tem ogniwem

Zwłaszcza czas

są ~~ściśnięte~~ przestrzeń i czas – stąd ustępują zmiana słów

są płodem imaginacji – Fakt Kategorya ilości jest niewzruszone

czas – gdy je rozciągniemy ponadto [illegible] i Ko. [illegible] 187

Z kategoryi ilości – nie napełnionej – czas pusty. Z kat. stosunku

~~do~~ Relacyi a) substancyi trwałości w czasie b) przyczyny jako następstwo

w czasie c) wzajemności oddziaływanie jedno spółczesności –

d) Modalitas. 1. Możliwość ogólna zgoda z czasem – rzeczy bytność

prawdziwa w pewnym czasie – Konieczność istnienia we

wszystkich czasach – Mamy już formy sposoby zapatrywania

się na przedmioty, i ich zapatrywania i ich – kateg. 1. Ilości prawidła

przestrzeni i czasu – Kateg. podzielności – extensive Größen – 2. jakości i przyczyna

czas.

wrażenia istności, 3. stosunku Relacyi a) substancyi trwałości – b. przyczyny

c. wzajemnego działania – spółczesności. Nie rozdziela 4. modalitet

jest równy i

na i [illegible] c. wzajemnego działania – 2. zgoda z materią warunk. ~~[illegible]~~

1. zgoda z form. war. dotąd. jest możliwe – 2. zgoda z materią rzeczywistem

~~[illegible]~~ 3. zgoda ~~z tą~~ powszechność ogólnych z istnieniem

jest koniecznem

ale to wszystko zastosowane być

może jedynie do przedmiotów empirycznych

doznawczych, a nie do przedmiotów rozumu

poza nas – aby wszystkie zastosujemy do

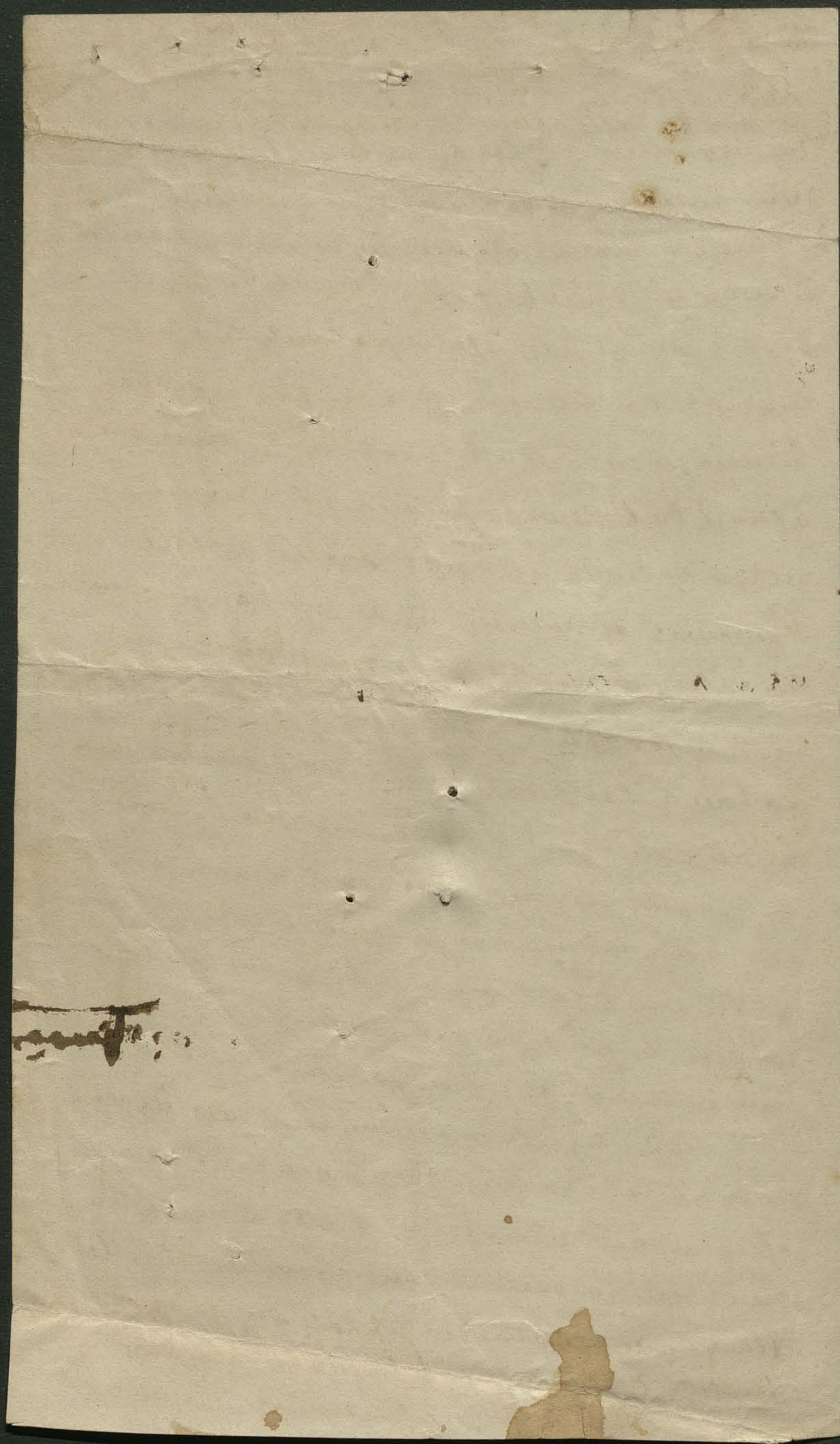
przedmiotów niedoświadczalnych w teorii

Antinomie – stąd dyalektyka

Kant. Kryt. rozumu praktycznego autonomia Skłodzony — Kant w[...]

111

Lecz pytamy cóż tedy jest wyrażeniem tej usta-
rozkaz kategoryczny — der kategorische Imperativ
wy moralnej? Otóż by na to pyt. odpowie-
dzieć — zwróćmy się do empir. woli ludzkiej — widzimy
że chcenia ludzkie odnoszą się do pewnego zewnę-
trznego przedmiotu, do przedmiotu który dla
tego lub owego podmiotu jest miłym, lub potrze-
bny, a zatem, który odpowiada jego usposo-
bieniu osobistemu — Taka wola która się
odnosi do takowego przedmiotu jest od
niego zależna ale nie samodzielna
Ponieważ odnoszenie się do jakiegoś przedmio-
tu zależy od osobistego usposobienia, więc
znać że jedestwa rozumna [illegible] wzajemnie
(maxima) t. j. wypadek że zewnętrznego przedmiotu to jest
ustawą która nie płynie z osobistego uspo-
jest maxima
sobienia, ale która rację ma ogólnie znaczenia
Owe usposobienie osobiste zakłada sobie
cele których dosięgnąć pragnie — więc zakłada
sobie w tym względzie pewne maxymy działania
maxymy na względzie owe cele osobiste — Te
maxymy więc są w każdym człowieku inne
Mimo tego te maxymy dział. nie wyłącza-
ją od moralnego działania, mogą być liczone
dla owej ogólnej ustawy — Trzeba tylko postawić
szczególnym pojedyńczym maxymy z celem tej
ustawy — więc wynika działaj tak aby maxyma
twojego działania mogła być ustawą ogól-
prawdziwą — Kategorischer imperativ

Kant rozpoczyna epokę – 1724 – 1804 – stosunek
do przeszłości – jego zadanie – podstawa psycholog-
Nad 3 kardynalne dzieła. 1. Krytyka czystego
rozumu – do poznania 2 Kryt. prakt. rozumu
do działania woli – 3 Kryt. zdolności do uczu-
cia smaku dość –
Kryt. czystego rozumu – wypadek ogólny:
a) możemy poznać jedynie rzeczy przedstawia-
nemi więc zmysłowe a te tylko jako fenome-
ny – a nie noumena –
Krytyka Czyst. R. A) Estetyka trans. B. Lo-
gika transc. 1. Analityka 2. Dyalektyka lo-
ad A. Estetyka – nauka wrażeń – co jest w tych
wrażeniach a posteriori a co apriori (: wyłącz-
nie) a priori jest przestrzeń i czas – dowód
Matematyka czysta opiera się na przestrzeni
i czasie oraz też powszechne konieczne prawdy
takie zaś prawdy nie są empiryczne ale
za a priori – zatem czas i przestrzeń a priori-
– Może myśleć że przedmiotów nie ma
w czasie i przestrzeni ale nie może sobie
wyobrazić jakoby samej przestrzeni i czasu
nie było –

ad B Logika transc. 1. Analityka.

Sądy. <u>Ilości</u> — Kategorye — Szemat (jako ogólnie prz. czas.) — Sądy syntetyczne (a priori!!)

Powszechne — Wszystko. — liczba bez granic

Szczegółowe — Wiele — liczba zatrzymująca się

Pojedyncze — Jednostka — liczba zawarta w następstwie

{ wielkości rzeczach quantitas extensiva równa przestrzeń podzielności nie podzielne — geometrya

Jakości

Twierdzące — Rzeczywistość [twierdzenie] — napełnienie w czasie } stopień uczucia [quantitas intensiva] — podstawa spostrzeżenia —

Przeczące — Przeczenie — próżnia w czasie

Nieskończone albo ograniczające — Ograniczenie — Szemat przedmiot w czasie —

Stosunku. —

Kategoryczne — Istność, inherencya — trwanie w czasie — substancya trwa, [zmiana] przypadłości

Powód i zależność — następstwo w czasie — przyczyna i skutek

warunkowe hyp. — Spólność — ~~[illegible]~~ istnienie współczesne istnieć w tymczasowe — działanie i oddziaływanie

Rozjemne. —

— możliwe co zgadza się z [w ogóle] formami doświadczenia

Sposobu Modalitas — Możliwość, niemożność — ogólna wyobrażenia z ogólnemi przeczeniami

Problematyczne — Bytność, niebytność — zgoda wyobrażenia z pewnym czasem — co się zgadza z materyalnemi warunkami doświadczenia jest rzeczywiste —

Asertoryczne — Konieczność, przypadk. — zgoda z każdym czasem

Apodyktyczne — To co związane i zgadza się z ~~zgodnemi~~ [powszechnemi] warunkami doświadczenia jest konieczne.

Takie są jedynie możliwe sądy syntetyczne a priori — ~~więc~~ [ale] ~~ta~~ one ~~[illegible]~~ mogą być jedynie zastosowane do rzeczy doświadczenia do fenomenów ~~x~~ ale nigdy do noumenów, do rzeczy niedoświadczalnych — stąd antinomie, dyalektyka transcendentalna

~~Przy jakim~~

Te kategorye są głównemi formami dla syntezy rozumowej — ~~jakim~~ Tryb zaś jakim te kategorye stosują się do przedmiotów naszego poznania — nazywa się u Kanta transcendentalną dedukcyą kategoryi — o tej ~~d~~dedukcyi powiedzmy tyle tylko ~~że~~ w ogólności — aby zastosować kategorye do zjawisk potrzeba pośredniczącego ogniwa — wyobrażenia pośredniczącego — Takowe wyobrażenie powinno być a priori tak jak same kategorye — a równocześnie [illegible] [illegible] [illegible] — Tem środkiem ze zjawiskami jest według Kanta ~~Tak~~ czas — ‡ Tak połączone kategorye ~~z~~ — ze zjawiskami ~~z~~ są schematami. Które istnieją w naszej wyobraźni obrazy intelektualne ~~sa to~~ wyobrażenia malarz umysłowy — w schematach pomagamy sobie wyobrażeniem czasu

‡ bo czas jest formą wewnętrznego zmysłu jest a priori a zarazem jest ~~for~~ warunkiem dla rzeczy zmysłowych.

Szemata za pomocą wyobraźni, co do szematów odpowiednich sądów i kategoryi obacz 2 tablicę w zeszycie

I. Jakoż z kategoryi ilości wypływający schemat obiera — I sądy ilości

tj. na liczbie — szemat liczenia

w czasie

2º II Szemat kategoryi jakości, treść czasu — II sądy jakości

1. Kategor. twierdzenia — byt w czasie, — 1. twierdzenia

czas napełniony, rzeczywist — 2. przeczenia

2. ~~na~~ Kateg. przeczenia — nicość

nic w czasie — próżnia — 3. ograniczenia

3. Limitacya — ograniczenia.

daje pewien stopień napełnie-

nia czasu —

3º III Kategorye Relacyi — ich

szemat — uporządkowanie w czasie ~~porządek czasu~~

1. Kategor. istn. subst. — trwanie — III sądy kategor.

istnienia w czasie

2. ~~Pr~~ Kategor. przyczyny — sądy warunkowe lub hipotetyczne

— następstwo rozmai-

tości — ~~w czasie~~ w czasie

~~Kategor. wzajemności~~ — zgoda

~~3. ... jakiegoś przemiany~~

3. Społeczność spółczesne — rozjemcze sądy dysjunktywne

istnienie zarazem —

IV Sądy ~~stanu~~ sposobu
1. przypuszczenia, być może że
2 zapewniające asert. właściwie jest
3. konieczne – apodykt. – tak być musi

IV ~~4~~ Kategorye modalitatis
1. możności – lub niemożliwości
2 bytu lub niebytu (asert.)
3 konieczności lub przyp. apodakt.

Szemat odpowiedni
1. Możności – zgodność wyobrażenia o przedmiocie z czasem w którym ten przedmiot istnieje
2. Rzeczywistości istnienia warunku przedmiotu w pewnym czasie
3. Konieczności bytności przedmiotu we wszystkich czasach

Wnioski
Stąd widać że te szemata stosują się jedynie do poznania empirycznego – bo się stosują jedynie do zjawisk – które razem i do zjawisk w doświadczeniu – wiążą, w doświadczeniu – Te szemata obejmują razem względy, według których [illegible] przedmioty –

Dalsze wywody.

Otoż jesteśmy w posiadaniu wszystkich
środków, aby poddać naszym słowie
zjawiska pod pojęcia rozumowe
a ~~naoczności~~ a przez to poddać
przez zastosowanie pojęć do
zjawisk rodzi się poznanie
wszystkich zjawisk [w całości] a ten samem
rodzi się doświadczenie
1. Posiadamy kategorye, to jest
pojęcia, które mają znaczenie dla
całej dziedziny zapatrywań
a które wystarczają aby ~~ro~~ do-
konać syntezy z różnych spostrze-
żeń a tak ~~rodzić~~ powstać te
spostrzeżenia w całość która
jest doświadczeniem —
2 Posiadamy schemata, któremi syllogizowanie pośredniczącemi
zdołamy owe kategorye zastosować
do zjawisk używanych — a z każdą
kategoryą idzie odpowiednie schem-
matum dana nam jest możność
ujęcia zjawisk z pewnego stanowiska
wziąć ich w pewny sposób. a

wtasnej znowu dla tego
zostaniemy wprowadzić świątk
a jedności w poznaniu nasze

Tak więc z każdą kategorya,
rodzą się zasady dla poznania,
naszego – są to prawidła apriori-
ryczne, sposoby zapatrywania
stanowiska poglądy, którym poddajemy
zjawiska, aby te zjawiska
wnieść do poznania, do do-
świadczenia – Te zasady twier-
dzą ogólne, najogólniejsze
sądy syntetyczne, które za-
sady stanowią dla całego świata
doświadczalnego –

Te zasady są następujące

1/ do kateg. ilości) wszystkie
zjawiska mogą być tylko po-
strzegane we formie przestrze-
ni i czasu, są ilościami, wielko-
ścią, Quanta, rozmaitością
które dla wyobraźni naszej
wyobrażenie pewnej przestrze-
ni, pewnego czasu, a są one
wielkościami rozciągłemi (Quan-
titas extensiva), ponieważ
się z części

się skupić przez wyobrażenie we ~~....~~ formie następstwa, we formie kolei — Tak też każde zapatrywanie takiem być musi, że powstają w naszem wyobrażeniu wszystkie zjawiska jako wielkości rozszerzające się w przestrzeni // jako wielkości na obszar i w czasie, stąd też powstaje prawo o podzielności nieskończonej, prawo konstrukcyi w przestrzeni które rozwija geometrya — Są to ogólne prawa i powszechne prawa każdego zapatrywania —

jakości

2. Ale wszystkie zjawiska co do treści są wielkościami treściwemi (Quantitas intensiva). Bo treść ta, że równe stopnie dostają się czucia — Tutaj więc oznaczamy i mierzymy zjawiska wedle stopnia, bo jeszcze nie oznacza obszaru wielkości w przestrzeni — ale mimo to wszystkie przedmioty ulegające spostrzeżeniu nie tylko są wielkościami extensive ale i intensive, są jakościami ~~wielkościami~~ zajmującemi przestrzeń i czas

Relacyi –

3. (Kategorya stosunku) (odpowiednie są kategor.) z sądy hypot. następstwo
z sądy disjunct. – spólności, spółczesności
Doświadczenie w którym tylko mięsza się może jeżeli powiązanie spostrzeżeń jest konieczne – bez tego świadectwa nie mielibyśmy jedynie spostrzeżenia jednostkowe przypadkowe luźne
Tutaj także są zasady
1 (sądy kategor. stosunku). Obok zmiany zjawisk trwa substancya niezmienne – gdy mam stanowić o stanie jakiejś rzeczy, to potrzeba aby tę rzecz samą porównać z jej stanem – a tem samem trzeba odróżnić od jej stanu tę rzecz samą od stanów przemijających
2° (sądy warunkowe hyp. katego. przyczyny i skutku) – Zasada ciągłości wszelkiej zmiany odbywającej według prawa przyczyny i skutku – bez tego prawa nie mielibyśmy jedynie wyobrażenie i nie powiązania ze sobą wyobrażenia –

— 3. (sądy rozłączne – wspólności) zasada oddziaływania – a to w takiej okazyi niezwrotności i wzajemnie na siebie oddziaływa

IV zasada wynikająca z 4tej formuły a z kategoryi Modalitatis (w której przypomina problem ~~przyp~~ zasad 3 a przyczynowe -)

1. Co zgodne z warunkami formalnemi ~~ogólnemi~~ doświadczenia - jest możliwe +

2. Co się z rzeczywistemi zgadza z warunkami materyalnemi doświadczenia jest rzeczywiste *

3. To co według ... ogólnych warunków ~~...~~ doświadczenia ... jest koniecznym -

To są zasady (jedynie) wytłumaczenia usprawiedliwione sądy a syntetyczne a priori - i ... każdej metafizyki ...

Ale pamiętać należy że możemy tych zasad używać jedynie empirycznie - że je stosować możemy do przedmiotów doświadczenia - a nie możemy ich stosować do przedmiotów samych przez się

3 To co według ~~ogólnych~~ powszechnych warunków doświadczenia wiąże się ~~z rzeczywistością~~ ~~jest koniecznem~~ z rzeczywistością ściślej jest koniecznem ⊕

chory może odzyskać zdrowie

+ Ktoś ~~chory~~ ~~ranny możliwe~~ ~~że umrze~~ wyzdrowieć w rzeczywistości ~~niezawodnie~~

* Ktoś ~~ranny~~ zaraził ~~się~~ ...

⊕ umarł się koniecznie zaraźliwe

Jakoż pojęcie samo ani przed-
miotu jest tylko czczą formą, a
przedmiot może być tylko dany
przez doświadczenie a zapatrzywa-
nie, a zapatrzywanie w przestrzeni
i czas wymaga napełnienia.
Bez odnoszenia się do doświadcze-
nia pojęcia apriorystyczne by-
łyby igrą wyobraźni –
Ztąd jest tedy i [illegible]
bo aż kategorye nie gruntują
się na wypadkach ale są a prio-
rystyczne nie ~~zdające się że~~ byłyby zdawać
mogą to że mogą ~~mogą~~ być zastosowane po
za dziedziną wypadków –
To jest stąd – najważniejsze
~~nie~~ ograniczenie jest do
samego doświadczenia do zjawisk
nad noumenów poznać
nie zdołamy –
To nieodpowiednie zastosowanie
było błędem dawniejszych
dotychczasowej metafizyki

Dotąd ostatnia lekcya
d. 11 Marca 869

E To są jedyne usprawiedliwio-
ne apriorystyczne sądy - Kanty
metafizyki - Ale one mogą być
jedynie zastosowane do przedmio-
tów doświadczenia, a nie
do przedmiotów samych przez
się - A owo często błędem
o ile gdy kategorye są [illegible]
a nie do doświadczenia do
rzeczy, o których stosujemy do
[illegible] według stosujemy
do [illegible] poza doświadczeniem
- co jest błędem -

Δ Schemata

1. Zgodność wyobrażenia z zarazem ogólności wciąż tych - jak możność
2 [illegible] Byt [illegible] w danym czasie
w [illegible] - jak
rzeczywistość
3. Bytność przedmiotu we wszystkich czasach jak
Konieczność

~~okazuje to co [illegible] ale~~
co ~~[illegible]~~
~~gęsia prawie w [illegible]~~ [illegible]
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ [illegible]
~~[illegible]~~ - Na tym zasadach
relacyi
spoczywają analogie
z nich można poznać stosunki rzeczy pomiędzy
doświadczenia będących tylko
jedynie jednostkowe rzeczywiste
4) Sądy modalności oprócz
tego: 1) kategorye możności
2 rzeczywistości co jest tylko lub
niebytu - 3. Konieczności lub
przypadkowości - a schemata
odpowiedni Δ Stąd wypływają
w zastosowaniu postulaty
zasady
empirycznego myślenia
co do formy
a) co jest zgodne z warunkami
ogólnemi doświadczenia jest możebne
może się zdarzyć
do treści
b. co jest zgodne co ~~[illegible]~~
z rzeczywistemi ~~[illegible]~~
z warunkami doświadczenia
jest rzeczywiste.
c.) Co jest zgodne z rzeczywistemi
według ogólnych
praw doświadczenia
jest konieczne musi się zdarzyć
E

Transcendentalna Dialektyka.

Rozum wedle Kanta jest władzą która wedle właściwych przepisów swoich — łączy wszystkie pojętności (Verstand) w całość — Do rozumu więc należy aby on pilnował baczenie owej pojętności wedle właściwych swoich zasad — i pod tym ścisłym a wytrawnym względem rozum jest bezwarunkowym — Gdyby zielo rozum nie przestanie się swojem poratowaniu swojem ale zechce tworzyć z woli własne idee i tym ideom przypisać rzeczywistość istnienie — w tej ... rozum władzi ona sta tej

bo zastosuje kategorie ~~pojęcia~~ pojętności (odnoszące się jedynie do empirycznej) do rzeczy nadziemskich. Wtedy rezultaty jego będą błędne i nieprawdziwe ~~at~~ udane — pozorne, obłędne. E

Tak się stało z filozofią dogmatyczną Leibnitz-Wolfowską —

Rozum opiera się głównie na zasadach stosunków i ~~sądów~~ relacji — więc na umówkach, umówkach kategorycznych t. j. na hipotetycznych — B. nie dojdzie jak na rozjemcze ~~sądów~~ wnioski —

A z pierwszego* ~~wniosku~~ idee psychologiczne, to jest dusza i jej nieśmiertelność.

B. Wreszcie ~~wnioski~~ t. j. jak z kategorii przyczynowości wnioski ~~kosmolog~~ idee kosmologiczne

E i dla tego też wikła się w sprzeczności w antinomie

* to jak z kategorii, i tu się i sobie samo — z niemożności dowiedzenia wrazie wniosków

~~[illegible]~~ stanowiąca względem

nich – będącą całością porządku

A i wszystkiego. –

Ci z ~~[illegible]~~ i z wszystkiego rozumnego

nie z teorji absolutności wnoszą

rozum o istności najwyższej

która go jest wiecznie przeniknięta

we wszystkiem – i czyni go wszystkie

całością –

Ale przed ~~[illegible]~~ względem którego

stoją dwie idee rozum płaski

nieprzejrzystości – bo wiedzie nie

~~[illegible]~~ przeciw którego twierdzi

nią stają owocnie przez mnie

sprzeczne –

I być inaczej nie może bo ka-

[illegible] za nimi

rozsądku przejrzystości – Cóż

tylko bliższych rozważań o tych

antinomiach

Idee kosmologiczne

co do ilości skończone

1. Twierdzenia w czystości,

przestrzeniach czasach

2 co do jakości – podzielność

materyi.

3 co do relacji – wszystkiego

przyczyna i skutku

4 co do modalności – to

należy wiedzieć co jest

przypadkowym w ustroju.

To aktlo uwarury i on
biorup. urowiae o ideiklasuuls,
armej – Kladri

Erster Widerstreit der transcendentalen Ideen

~~Thesis~~.

Thesis – S. 454 | Antithesis S. 455

Die Welt hat einen Anfang und ist dem Raum nach in Grenzen eingeschlossen –

Die Welt hat keinen Anfang und keine Grenzen im Raume sondern ist sowol in Ansehung der Zeit – als des Raumes, unendlich –

Beweis –

}

Beweis –

Bemerkung zur ersten Antinomie

I. zur Thesis –

zur antithesi –

Die Lyrikerin vaiada dasi orgetsolmi –

Ich habe bei diesen einander widerstrebenden Argumenten nicht Blendwerke gesucht um etwa (wie man sagt) einen Advocatenbeweis zu führen, welcher sich der Unbehutsamkeit des Gegners zu seinem Vortheil bedient –

Ta jest właściwa treść
~~obu~~ najważniejsza dzieła obec-
nego znanego świata pod tytu-
łem „Krytyka czystego rozumu"

Drugiem dziełem jest krytyka
~~[illegible]~~ praktycznego rozumu.
Gdy owa pierwsza krytyka
badała owa władzę, która rzeczy
zmysłowych wrażeń składa
cały system do wyobrażeń
tworzących doświadczenie — teraz
występuje druga władza rządząca
przedmioty odpowiednie tym
wyobrażeniom — Kant rzeczy-
tu wprost od świata nadzmy-
słowego —

Ta władza jest wolą. — Woli
przypisuje nas nad świat zmy-
słowy — i opiera się na pojęciach
a priori — ~~bez względu~~ na doświad-
czenie — na świat zmysłowy

Krytyka
Praktycznego rozumu

Analytyka

Pierwsza część krytyki
prakt. rozumu jest Ana-
lytyka w niej sądzi zasady
ustawodawstwa samego
rozumu. — Druga część
jest Dyalektyka, do niej
należy rozwiązać sprzeczne
Antinomie które się rodzą
ze stosunku owego ustawo-
dawstwa rozumowego
do motywów, do powodów
empirycznych naszej
woli —

Stąd też piastą rozumu
praktycznego jest wolność
Wolność jest tą niezawisłością
od żadnej przyczyny jakiejkolwiek
od przedmiotu. Jest autono-
mią, samodzielnością – wolność
jest tedy przeciwne ~~od~~ zależe-
ności ~~to~~ która jest za-
wisłością od obcych przyczyn
~~Że to~~ Ta autonomia naszej
woli jest factum niezaprze-
czonem – ona jest ustawo-
dawczą w nas – jej ustawa
jest kategorycznym impe-
ratywem – ~~nie~~ to jest nie
warunkowym hipotetycz-
nem, ~~opa~~ uwzględniającym
pobudki celu ubocznego utylitar-
ne lub przyjemne – Ta ~~wola~~ ustawa
czysta pochodząca z rozumu
praktycznego brzmi: Ty powin-
nieneś – a Ty możesz bo
powinieneś –

wola wolna rodzące się z
rozumu praktycznego – rozum
się tzn. więc od woli empirycznej
zależnej od przedmiotów zmysłowych
i pochodzącej od strony cie-
lesnej człowieka.. ~~ale gdy~~ b
właśnie dla tego iż ta wola
empiryczna odnosi się do przed-
miotu – więc jest materialnem
chceniem – i jest spowodowana
przyjemnością, błogością – stawem
miłością własną – egoizmem – otóż
właśnie dla tego że się odnosi
do jednostki ludzkiej – i iż
ona w każdym człowieku według
jego fizycznego nastroju może
być inną a inną – ~~dla tego~~ gdy one
i co więcej w jednym
~~właśnie~~ + i tym samym człowieku może się
zmieniać więc też nie może być
prawidłem ogólnem postępowania – bo jest tylko warunko-
wym, jest tylko
hypotetycznym
imperatywem
stąd też każdy człowiek może
sobie właściwe utworzyć
prawidło postępowania

Powiada Kant że gdy
dawniej w Etyki opiera-
ły się głównie na maxymach
dla tych tylko nauka
szczęśliwości empirycznej

takie prawidło osobiste
~~empiryczne~~
nazywa Kant maxymą.
Ale uważmy gdy ustawa
moralna dana przez rozum
praktyczny jest ogólna
jest ogólnikowa bez treści
maxyma jako zastosowane
do pojedyńczego zdarzenia
człowieka, i do szczegółowego
do rzeczywistego celu
rzeczywistego zdarzenia mają
w sobie treść pewną i [illegible]
— z tego widać że usta-
wa moralna jako abstra-
ktum różnią się teraz z maxy-
mą, a maxyma jako szczegóło-
we prawidło mające w prawie
treść ale nie mające
Oddzielnego znaczenia [illegible]
ogólnego znaczenia moralnej
[illegible] z ustawą moralną
— stąd zaś wypływa zasada
Czyń tak aby maxyma
twojej woli mogła być ogólną
zasadą Ma wszystkich

niebyto sprzecznosci
to jest - pomysł czyliby ~~uważć~~
gdyby maxymę twojéj działania
stała się
~~b~~ ustawą powszechną[2]

Jeśli maxymy mają ogólne znaczenie wtedy są imperatywami. – Powinność z imperatywem bezwzględnym kategorycznym. – o której wiemy pewnie wewnętrznie – czyste ~~usz~~ uznawanie dla ustawy moralnéj – wolne od pobudów od nich winno być powodem ~~z~~ czynności – Tak więc wolności woli jest postulatem naszego prakt. rozumu. Ta wolność jest 1. niezawisłością od przedmiotu 2. a zarazem mocą prawodawczą. –

~~Ze pow~~ Tak aż rozum teoretyczny pomagający jak rzeczy w ~~n~~ myślowego świata – rozum praktyczny jak nierozłączne (?)

Etyka jak się wyżej rzekło ma rozwiązać sprzeczności które powstają ze stosunku ogólnego ustawodawstwa rozumu do motywów empirycznych natury ludzkiej

jest autonomiczny 124

Rozbiór powyższy obecny jest analityka ~~czystego~~ prakt. rozumu

Dialektyka prakt. rozumu prowadzi Kanta również do uwarunkowania rezultatów. Dialektyka ~~czystego rozumu~~ ka wiąże rzeczy dane, uwarunkowane wreszcie ze światem bezwzględnym. Zada więc ~~abs~~ oprócz dobra moralnego, bezwzględnego dobra. — Tym dobrem najwyższym rozumu jest cnota najwyższa połączona ze szczęśliwością — obie te rzeczy muszą najwyższe dobra tworzą się z sobą jako przyczyny i skutek. — Ale ten związek nie odpowiada rzeczywistości — — Jest więc sprzeczność dla tego prakt. rozumu. Stąd postulat nieśmiertelności Bo ona jedynie czyni możliwem zbliżenie się coraz wyższe do ideału woli do świętości.

I dlatego też bytności Boga
dla prakt. rozumu j konieczna
bo [~~za~~] bytności Boga wzięte
i idei najwyższej szczęśliwości
jako najwyższa mądrość i wszechmoc
Bo Bóg tylko może nam
udzielić tej szczęśliwości
Bo Bóg zarazem jest prawodawcą
i ustawy moralnej to jest
cnoty — a zarazem ma w
mocy swojej świat od którego
szczęśliwość nasza zależy —

Tak tedy owe trzy idee
które były niedostępne dla
rozumu teoretycznego, wątpło
zdobyły rzeczywistość swoje
[~~...~~] pole rozumu [~~...~~] praktycznego
temi trzema ideami

1. wolności woli która jest
autonomią — bo inaczej nie
byłoby ustawy moralnej

2 Dobro najwyższe wymaga
świętości – do tej dojść stwa-
rzenie [illegible] [illegible] nie
może pojąć progressyą
nieskończoną – dla tego
musi tego postulat przy-
wać [illegible] – nie
nieśmiertelności

3 Dobro najwyższe tego
świętości szczęśliwości a to
jest tylko idea – Bóg
Te wszystkie ~~idee~~ trzy idee
nie są dowiedzione ~~obiekty~~
wprost ale są postulatami
Te idee rozumie te są o
dzieło Kanta die Religion
innerhalb der Grenzen der
blossen Vernunft –

Krytyka Poj~~ętności~~
~~Rozsądku~~ ?
der Urtheilskraft.

Krytyka te
wymaga przerobienia

między rozumem (Vernunft) a pojętnością (Verstand) ogniwem nadającem jest władza sądzenia — Przez władzę przedmiotem jest uczucie rozkoszy — i przykrości Lust oder Unlust. —

Władza sądzenia wskazuje dwa spólne tło natury i wolności — świat zmysłowego i nadzmysłowego. — a tak znosi przepaść rozdzielającą oba te światy. —

Jakoż wł. sądzenia wykazuje celowości w naturze — a te celowości jest właśnie owa jedność łącząca świat nadzmysłowy ze zmysłowym — zmysłowym ze zmysłowym —

Te celowości wskazuje powód istnienia przedmiotu, i powód jedności rozmaitych rzeczy —

Ta celowość jest zasadą rozkoszy lub przykrości —

Rozum teoret. (w ścisłym znaczeniu rozumu) i rozum praktyczny są przepaścią od siebie oddzielone — Rozum teoret. spostrzegający zależny jest od świata zewnętrznego. — R. prakt. przeciwnie żąda zupełnej autonomii i niezależności, ale ten rozum prakt., i tylko wola otrzymuje treść swoją, więc (powody, zadrę) przedmioty od świata zewn. więc mimowolnie jednego zależny. Tak tedy wolna wola zostaje w ciągłej walce ze zależnością — by utrzymać wolność swoją. — Pośrednie natury i wolności dzieje się mocą treści władzy, tej władzy sądzenia.

Ona albo poddaje jednostkowe zjawisko pod ogólną regułę, albo bez której ogólnej reguły w pewnym konkretnym zjawisku.

wedle Schweglera G. der Phil. str 170

d. 25 Lutego 867

Krytyka władzy sądzenia

1. we władzy poznania jedynie pojętność Verstand posiada kierownicze zasady a priori – to okazało się w krytyce czystego rozumu.
2° Krytyka prakt. roz. wykazała że rozum posiada jedynie pod względem władzy chcenia kierownicze zasady a priori
3° Krytyka władzy sądzenia winna okazać czyli ta władza jako ogniwo między pojętnością i rozumem także posiada swoje kierownicze zasady a priori

Rozum poznający nauczył nas pozna-wać świat jedynie wedle ustaw natury Rozum praktyczny otworzył nam świat etyczny w którym spełnia władza wolności—

Władza sądzenia tworzy te dwie ostateczności rozdzielone przepaścią, bo władza sądzenia tworzy państwo natury z państwem wolności

Władza sądzenia jest także ogniwem władzą poddającą rozmaitości natury pod zasadę nadzmysłową, będącą przyczyną poznania ich

obstr. nast.

tę uważać — Tą zasadą zaś jest celowość

Pe celowości możemy uważać albo ze stanowiska przedmiotowego 2) albo przedmiotowego

ad 1. władza sądzi wt. sądzenia estetyczna

ad 2. władza wt. sądz. teleologicznego

1° wł. sądzenia estetyczna — ztąd

wt. z Analityki

a. analityka piękności

b. analityka wzniosłe

B. z Dialektyki — Jakkolwiek

przeciwieństwa Thesis sądy smaku nie opierają się na pojęciach bo gdyby się opierały na pojęciach możnaby nad niemi dysputować (przez dowody) †

antithesis sądy smaku opierają się na pojęciach — bo inaczej nie możnaby nawet o tych sądach dysputować — †

† Ta thesis i antithesis są sprzeczności które ze sobą które atoli jest tylko pozorne — bo trzeba obu twierdzenia ująć ściślej to jest: Thesis sądy smaku nie opierają się na ścisłych pojęciach, nie mogą być przeto ściśle udowodnione

Antithesis — sądy smaku opierają się na pojęciu lecz takowe nie jest ścisłem lecz na pojęciu które jest zdrowiem (niestrawnem) x pamiętka —

Przy powyższem ujęciu tych dwóch twierdzeń nie ma między niemi przeciwieństwa

Krytyka władzy sądzenia teleologicznej °

a. Analityka — Dwojaka celowość zewnętrzna wewnętrzna

b. Dialektyka. 174 Zewnętrzna jest nieprawdziwa, nie istoty rzeczy ale przypadkowa — od nas. stworze

° Bo przedmioty natury nie tylko względem nas ale i względem siebie zostają w stosunku celowości — Ta przedmiotowa celowość jest treścią zasady sądzenia teleologicznej

w dyalektyce Thesis nadmieni iż
metafizycznych rzeczy równo ani żadnie
ze stanowiska praw mechanicznych.

Antithesis niektóre rzeczy
natury nie mogą być pojęte ze stanowiska mechanicznego

Kant te antynomie tak rozwiązuje i powiada że nie wchodzimy
w to czyli natura sama w sobie
jest słowa – dalej że my wpatrujemy
się w natury układowi, więc celu
woli –

N ~~Ta~~. Wygląd przedmiotowy jest gdy nie porównywam przedmiotu z pojęciem ~~jego~~ które my mamy o nim.

B. Wygląd przedmiotowy ~~przedmiotowy~~ jeżeli porównywam przedmiot z jego własnem pojęciem. Pierwsze porównanie (~~przedmiotowe~~ przedmiotowe) dzieje się mocą władzy sądzenia estetycznej; przedmiot, z którego nam sprawia rozkosz, porównywamy z przedmiotem z jego własnem pojęciem.

Drugie porównanie gdy już samo mamy pojęcie o przedmiocie, a porównywając z tem pojęciem uważamy ze przedm. odpowiada celowi ~~naszemu~~ wewnętrznemu, to się dzieje mocą względem przedmio- dzieje mocą — jest to władza sądzenia teleologiczna

Ta celowość ~~może~~ być: [illegible] 1° albo bytem podmiotowym 2° albo przedmiotowym (co inno rodzi sądy teleologiczne)

~~Pod względem podmiotowym~~

1° Wygląd podmiotowy (rodzi sądy estetyczne) jest wtedy gdy przedmiot sprawia mi przyjemność, chociaż nie mam przedmiotowego o nim pojęcia. Może ~~upodobanie~~ idzie więc stąd iż ~~forma samego przedmiotu~~ spostrzegam harmonię między celowością formy przedmiotu a maja wyobraźnią — jest to więc harmonia mojej przedsta- wy a wyobraźni — a przedmiot taki jest piękny a stąd się nazywa estetyczny. Przecież gdy mowię nasza oczywa wyobrażenia [illegible] wszystkich — Tak co piękne dla wszystkich winno być piękne ... jest tem [illegible] wszystkim [illegible] ...

[illegible]

Jak estetyczne władze sądzenia
celowość przedmiotu
odnosi się do przedmiotowości celu-

dzącego — tak nasz zachodzi celo-
wość zachodzi nasz między
przedmiotami — jest to celowość
przedmiotowa — ona należy
do władzy sądzenia teleologicznej

Ta władza oparta na tem
że uważa przedmioty między
sobą jakoby ~~...~~ środki i
cele — krytycyzm przedmiotów
jest także celowością zewnę-
trzna — Jeśli zaś biorę przed-
miot który sam w sobie, bez
względu na inne przedmioty, w któ-
ry maje wewnętrzny cel tego
przedmiotu

Uwaga. Kant powiada że
nasze pojmowanie myśli dyskur-
sywne — bo rozpoczyna od szcze-
gółów od części, a z nich dopiero
składa całości — a tak że mamy
do celowości — bo ze więcej
się wraz dla całości jakiej
jest celu — Gdyby nasz rozum

2° Jeśli zaś mniemam w przód pojęcie
o przedmiocie, i sądzę czyli przedmiot
odpowiada temu pojmowanemu pojęciu
jak coś to jest czyli odpowiada
celowości mojej, w takiej razie
władza sądzenia jest przedmiotowa
teleologiczna

Celowość przedmiotowa jest
dwojaka 1. zewnętrzna, uważa-
jąca przedmioty jako środki
dla innych — ta celowość jest
niedostateczna (pojmam)
2° gdy sądzę o celowości przedmio-
tu z jej własnej istoty przedsta-
wia w postaciach organicznych

miał intuicyą to jest gdyby
mógł mieć pojęcia ogólne
już gotowe a nich sam odga-
dywał części, szczegóły, wtedy
by nie potrzebował poglądy
teleologiczne – a nawet mógłby
z jednego principium uspra-
wiedliwić świat cały –
Ale tę myśl, otę Maximę
Kant nie rozwinął – tylko
rzucił – jakby nawiasem
i dla tego nie przestawił
stanowiska idealizmu
podmiotowego –

Skutki
Filozofii Kanta
i jego następcy.

Krytyka Kanta nie ~~zo~~
rychło wspięta ze sła-
Dopiero młodsi pomniejsi
myśliciele rozumnych
uczniów jego – jakto koledzy

jego Jan Schulze-Kraus (+1807)
w Berlinie Salomon Maimon
(1753+ ~~1810~~ 1800), Kiesewetter
(1766 1819); Heydenreich który
zastosował zasady Kanta do
estetyki - (1764+1801) - Schmid
1762+1812) w Jenie - Schutz
1747+1832 założył osobne cza-
sopismo „Jenaische Gazette lite-
rarische" będące organem Kantia-
nizmu - w Jenie Tenemann
(1761+1819) napisał historię
filozofii z stanowiska Kantowskiego
- Por Reinhold swoim
wykładem w Jenie ogromne
uczynił wrażenie - Jena
stała się ogniskiem tej
filozofii -
Etyka Kanta wpłynęła i
na kierunek poetów - (Schiller)

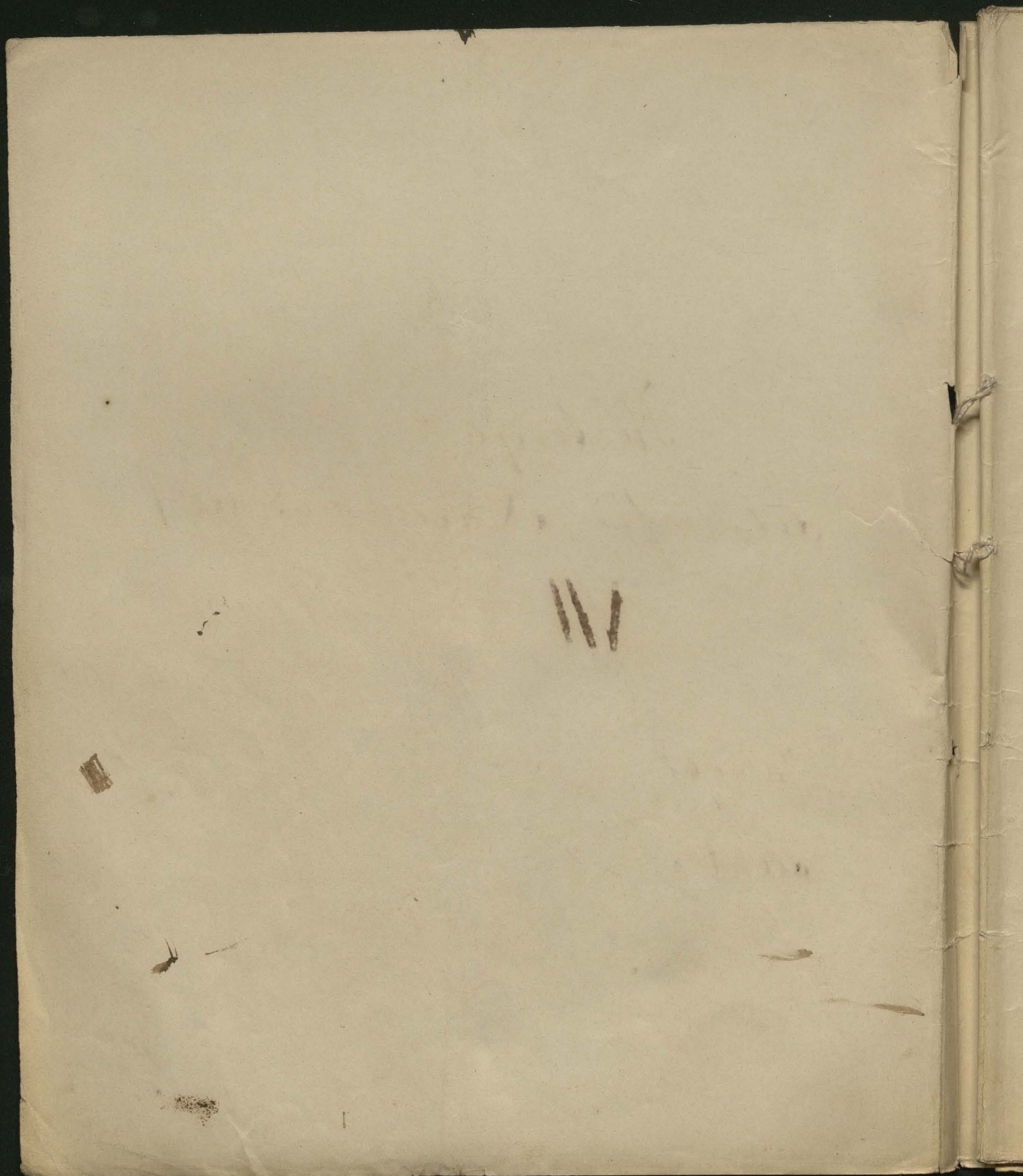
Skończyłem wykład
cały półroczny 1872/3
d. 20 Marca 873
zacząłem d. 10 Paźd.
872.

Historya Filozofii Nowoczesnej

VII

zaczęto pisanie 29/I 863.

Jakobi
(Fries)
Fichte.

Wreszcie wielce potężnymi ale ci są Fichte i Herbart którzy wykształcili następnie filozofię krytyczną Kanta i Jakobi który jest więcej przeciwny Kantowi –

Jakobi

Twardy w pojmowaniu

Fryder. Henryk Jacobi ur. w r. 1743 w Dysseldorf. — ~~Zaw~~ ~~ma być kupcem~~ Twardy w rozumowaniu – które nie były aestetycznymi – także rozbu... nie wyznawało szczegółów – także on sam czuł mając w sobie uczu–

niedźwiedzi

bardziej o jego zdolności – to go mocno martwiło, gdyż zapalony był do tego – ale

Genewa

odbywając studia w Genewie uczy się od Duranda matem. od Lesage'a algebry – te rozumiał – co go ter

uwolniło od nieufności co

sobie - Lesage go zbawił, że — ufności

wskazał to czego on dawniej nie

pojmował było błędnem i nieprawa

dziwem - Lesage uczy ... i

tak przez dwa lata najwięk-

szej swej i najważniejszej

wyczuł swojej - Uczył

nad - bo w 1763 wrócił do niej

nocy. Tutaj o rozprawa Kanta

„O ewidencji w umiejętnościach — Kant

metafizycznych" rozwinęła owe

pojęcia które były oną wielkoma

zasadą wpojonemi. - A

gdy przeczytał Kanta „Jedyny — Kant - pukanie serca ... Malebranche

dowód Bytności Bożej" dostał

pukanie serca - tak jak

niegdyś Malebranche gdy

przeczytał dowód istnienia Bożej

Cartesiusa

Dysseldorf — Pempelfort

Ponieważ stanął na wyso-
kich urzędach — a mając
prócz majątek niepospo-
lity — to przemieszkiwał
w Dysseldorfie to zaś
w swojej majętności Pempelfort
niedaleko miasta — a dworek
przyjaźń dalszą do ludzi
sławnych (do Klopstocka
Lessinga, Herdera Goethego
w Weimarze) — to też nie
dziw gromadził około siebie
osoby wybitnie rozumnych

Hamann

Tak bawił u niego Hamann
którego zwał Jonathanem
swoim; a inni przyjaciele
jego otrzymali ~~[illegible]~~ greckie nazwiska
jako — ministra Fürstenberga
Periklesem, Buchholza Alci-
biadesem. Księżnę Galicyn
Hemsterhuis — Diotimą
Jakobi wysoko sobie
cenił Hemsterhuisa
myśliciela

Holenderskiego — z nim także
korespondował podobnie jak z
Kantem, Mendelssohnem, Herderem,
Lavaterem i innemi sławne-
mi ludźmi swego czasu.
Ostatnie lata życia bawił w
Monachium gdzie był prez-
esem akademii [illegible]
umarł w. 1819 — po krótkiej
chorobie mając lat 76 —

Pisma jego nie składają
się w systemat, całość, on sam
o nich powiada że one składa-
ją się z kawałków [illegible] — co jest
charakterystycznym bo jest
filozofia jego opierająca się na [illegible]
[illegible] nie wiązana
w całości tak samo
[illegible] i pisma i filozofię jego —
Jest rzecz pewna że [illegible]
oryginalny mistyk Hamann
a [illegible] nie mógł być obe-
znanym z [illegible] potraceniem.

listowni

[illegible]

Pisma nie są całością

Kawałki [illegible]

[illegible] jego bia-

mistyk Hamann

Moc pracy do pisania

Skarb głęboka pobożność

Celem prawdziwej umiejętności

Umie głęboko – choć forma niefilozoficzna

Teraz jego potrzebna

wielka

On oświadcza się co do siebie że do pisania parła go wewnętrzna jakaś moc – więc on pisał jakby mimowolnie – On przeszedł wiedzę i zbadał skład wiary wreszcie owa głęboka pobożność – owa cześć i nabożeństwo ku Bogu – Zgadza się celem i zadaniem każdej prawdziwej umiejętności jest uczczenie i uwielbienie Boga –"

Widać stąd i to był mąż głębokiej wiary z umysłem głębokim a choć nie będziem się zadziwiać i podstawie niej formie jego filozofii, winniśmy go uwielbiać jako człowieka który uznał potrzebę i że ta jego filozofia była potrzebnym i chrześcijańskim ogniwem całego rozwoju nowożytnej myśli filozoficznej —

Bez Jakobiego byłaby lukka w całości. —

Pamiętajmy że filozofia Jakobiego zasadza się na wiedzy bezpośredniej — którą człowiek ma jest wprost ze siebie bez ~~głębszego~~ rozumowania — To co człowiek ze siebie + wiara jest wewnętrzna pewna — jest to wiara rozumowana — za pomocą niej mówi człowiek w świat nadzmysłowy. Ona nie rozumuje, nie tłumaczy ale jest pewne dziecię wiedzy — Rozum wiara widzi odblask prawdy. —

wiedza bezpośrednia

wiara rozumowa

przenosi

Schwegler nast. str. 178–179.

~~Kant~~ Jakobi tedy powstaje przeciw Noak. Kantowskiej fil. — mówi że Kant to tylko uważa za rzeczywiste co oparte na doświadczeniu a tym czasem najważniejsze prawdy jak to idea o Bogu o wolności, o nieśmiertelności wedle Kanta nie opierają się na żadnem doświadczeniu a przecież konieczności nas ? — niewola byśmy z całą siłą przepisali te idee — których konieczność przepisał który

Przeciw Kantowi

Idee wielkie Kosmiczne

Rezultaty Kanta nie postulata nie wystarczają

Ale — jeżeli Jakobi czyli takie
we rezultatach wystarczają dla
człowieka — czyli takowe postulaty
te wystarczą nie mają wcale
wartości pewności żadnej — a to
wiele mówi F. H. Jakobi takowy
system jakim jest Kantowski

czystość duszy

narzuca czyszczenie duszy, [illegible]
pałacu — bo taki owiewa się
tchnieniem niedającem pewnych
rezultatów —

bez pewnych rezultatów

Noack 301.

Ale w duchu człowieka te idee
są owe za ciemne więcej niż
cieniem nie postulatem — takowy
jest jakby widmem — ale są
właśnie tem co jest najprawdziwsze
najcelniejsze wszelkiego naszego
myślenia i czucia —

blade cienie postulata

Człowiek czuje się być wewnętrznie
~~wewnętrznie~~ powyżej natury — i
uwolniony od pęt, których ciężar
nawet widzi własną swoją
istotę powyżej siebie, o ile ta
istota tego należy do natury
— Potęga tajemnicza przez
człowieka od tego co dobrem
i prawdziwem, i pięknem

Człowiek jest wewnętrznie ponad niebi

Potęga tajemnicza

A ~~jeśli~~ jak jest piękności sztuki
dobro, prawda tak istnieją
Bóg — Do Boga prowadzi
wszystko a taktto wznosi się
ponad Naturę — do niego
prowadzi duch ~~niem~~ ...
duch myśli — a wnętrze naszej
świadomości — Byt twórczy Boży
jest prawdą najpewniejszą
niż wszystkie bytności nasze,
Nieśmiertelność nie jest błędym
podkładem rozumu — my ją mamy
w naszym wolnym działaniu
wszystkich naszych — Istota naj
w duchu wewnętrzna świadomy
~~ze~~ o ~~...~~ najwyższym od natury
jestestwie — o Bogu —
Obok wiedzy istnieje w
człowieku wiara w Boga, w
wolność, nieśmiertelność.
Wiara ~~ta~~ jest odczuciem Bożej
wiedzy i woli w duchu
człowieka.

Droga do Boga

Istota własnego ducha
świadomy o Bogu —

obok wiedzy wiara

Ta powaga uczuć jest gruntem każdej prawdziwej [illegible]

Na tej porądce uczuć natury gruntować się winna każda filozofia. – i nauka jej o uczuć nadzmysłowem. – w tem uczuciu wyjawiają się najczystsze prawdy które nie mogą ~~być~~ ~~przedstawiane~~ się przedsta[wić] więc w żadnemu [illegible] zja-wisku. – Ale aby Boga zrozumieć trzeba go mieć przed już wszystkiem w sercu. Bóg żyje w nas – a uczucie nadziei ukryte jest w Bogu – wiara w Boga i w istotnie natu-ralnym człowieka. Człowiek ma swego Boga, bo ~~czło~~ nigdzie indziej podnieść z Bogiem znaleźć może – i sam gubi siebie – gdy nie chce widzieć Boga istniejące – Tylko że w Bogu istnieje – Tylko przychodzi ~~na~~ (Verstand) nie ma [illegible]

naczelne zjawiska

wiara w Boga

Człowiek który nie wie o Bogu – sam się zrzuci Bogiem –

wt. znajduje siebie gdy Boga znajdzie

Lubo Jacobi nie założył osobnej szkoły przecież znalazł wielu zwolenników – z nich najgłow- niejszy Fryderyk Ancillon (1767 + 1837 w Berlinie –

Jakób Fries

w Heidelbergu (1773 + 1843) biorąc początkowo do Jakobiego chciał jego filozofię z fil. krytyczną Kanta połączyć –

~~On zgadza~~ Zadanie jego jest antropologicznem – jest empiryczna filozofia, ~~dostrzegająca~~ która spostrzeżeniem wewnętrznem rozpatruje się w doświadczeniu siebie – Tak tedy według niego filozofia nie powinna być transcendentalna, ale winna się ograniczyć prawdami prawd [illegible]

Verstand
Rozum jest tedy władzą zwracającą uwagę we wnętrze, na treść danej duchowi swoje,

zwolennicy

Nazwisko jego

spostrzeżenia wewnętrzne

treść dana duchowi

137

Noali 303 Te kresią dziennę ducha i są
świadomości bezpośrednie – które
bądź principijami pierwotne-
mi nie mogą być usunięte
żadnych innych zasad. Te
principia są więc wolne od niedo-
skonałości którym podle-
ga myślenie rozumowane
– pośrednie

Rozum jest bez wskazówki tej, co
uspokrojonych principiów

Krytyka rozumowania zależy od przyjęcia w duchu

a krytyka rozumu winna
te principia uznać a priori
w Rozumie, nie oglądając
się na stosunek rozumu do
pierwotnej świadomości, bo
krytyka ~~jest~~ jeśli być powinna
jedynie obserwacyą siebie:
Rozum się wznosi ponad

Zgadza się z Kantem

świat rzeczy istny którego
istoty, w samym sobie
poznać nie może, ale

Ten rozum znajduje w sobie samym prawdy. Które to prawdy niemogą być udowodnione ani wysnuwane, ale jedynie wykładane w rozumie. Takiemi prawdami są nieśmiertelność duszy, wolność i świat odrębny od świętego stworzenia. — Tak to wiara w te prawdy które są utworzone w sercu naszem Co też tyczy świata zewnętrznego znamy go jedynie jako jawność. — Uczucie piękności wzniosłości są przedmiotami Religii. Nauka o Bogu wznieca nam wyższe pewność rzeczy niezbadanych. — Uczucie religijne winno być czucie wzniosłem, uszlachetnionem, uszlachetnienie rodu ludzkiego jest najważniejszem zadaniem — wszechświata i Historyi powszechnej. —

Principia nie wywiedzione nie wysnute ale wykładane

Takiemi prawdami są: —

Piękność, wzniosłość Bóg

czystości

rodu ludzkiego i historya

Żywot Fichtego – Jan Gottlieb – ur. 1762 w Rammenau
Schulpforta – Szwarc – Robinson – uciekł – Rodzice w nędzy – rozmowy
w Górnej Łużacyi – Baron Miltitz – kazania – studya
w zwyczajnej jego oręż, że szedł [illegible]
w Lipsku, w Jena, i Wittenbergu. – napisał dzieło
Kritik aller Offenbarung 1792. jako rekomendacyę
do Kanta – i do profesury w Jena – zajął bowiem
katedrę po Reinholdzie r. 1793 – do roku 1800 bawił
uniw. w Jenie – napisał Wissenschaftslehre
Towarzystwo Göthego, Schillera, Huffelanda
Schlegla – – złote czasy w Jenie i w Weimarze
– studenci – opilstwo – Landmannschafts – wykłady
o obyczajach w niedzielę – teologowie – te „tracasserie
swawolili zgo do wydania tych wykładów
„o prawdziwie uczonym – dwa Landsmanschafty
uniwersytety – trzecie z metodycznych zawadzieckiej
wyszło przez okna – Fichte udaje się na wieś
i niewrócił ar. po ukaraniu winnych –
Trzecia nieprzyjemność – od roku 1795 był
spólnikiem wydawcą Philosophisches
Journal – spółpracownik Forberg napisał
rozprawę Ueber die Bestimmung des
Begriffs der Religion

1791 w Warszawie?

138

Fichte był proszony – autor się ociera–
Fichte wtedy napisał wstęp łagodzący –
oskarżenie o niewiarę (ateizm) – księżęta saksońscy
utrzymują Jenę – Elektor saski okólnik – ostrą
karę – ks. wejmarski trzeźwi – Fichte się doma-
gając że z rządem chce porozumieć się na nagonę
niedostrzeganie wydawców. – Fichte obstawał
że żąda albo uniewinnienia albo zadość-
uczynienia – bo inaczej grozi dymisją – Rząd
przyjmuje dymisję – F. do Berlina przeniesiony
uwaga 1799 – Fichte zwraca się do Religii – wykłady
publiczne, słuchaczy wielu narodów stanie
i baron Altenstein – ten poleca go Hardenbergowi
Hardenbergowi – katedra w Erlangen 1805.
1806.
– Bitwa pod Jeną – ucieka z królestwem do Królewca
Potem w Berlinie żyje z Janem Müllerem
Przedstawia naczelnemu zwierzchności Berlin-
skiemu Reden an der Deutsche Volk-
– młoda szlachta
Kollwerm – wybuch wojny – dany został
wyprawa Rosyjska – Fichte † 1814.

Fichte w skróceniu – Grundlage der gesammten Wissenschaftslehre 1794 – Sittenlehre 1797. – Grundlage des Naturrechts 1796.

139

1 Jaźń, jednostka indywidualna – samodzielna, ma popęd do działania samodzielnego.

2 Ten popęd do działania wymaga zewnętrznego świata

3. W tym świecie jaźń spotyka inne jaźnie mające ten sam popęd samodzielnego działania – popęd wolności

4 Stąd ograniczenie – stąd ~~zasady~~ prawo, zasady prawa.

5 zasady prawne a) prawa pierwotne (tkwiące w osobowości) b) przymus c) bezpieczeństwo – bezpieczeństwo oddane woli trzeciego

6. Prawo nie wystarcza bo jest zewnętrznem ponadto a też potrzeba ich zjednoczenia mocą moralności – Ta jedność ich absolutna byłaby jednością w Bogu – stąd u Fichtego tożsamość Etyki z Religią ([illegible] moralności)

7 Bliższe oznaczenie zasady moralności –

a) istota woli wolnej – aby wola była czysta to jest aby była sama sobie – w niej nic nie tkwiło obcego – bo ona właśnie według [illegible] istoty swojej dąży do tego aby odnosiła się do tego co obce i takowe zniosła –

b) stąd wola winna nie powodować się tem co obce tem co zewnętrzne – ale jedynie jej treścią winno być to co z myślenia pochodzi – stąd rozkaz kategoryczny

c. ale świat zewnętrzny w którym działać mamy jest różny od nas, podlega innym prawom – jest natura, tem Ale istnieje ogniwo łączące nas z tą naturą, tem ogniwem jest ciało nasze –

d – z powodu ciała mamy także popęd naturalny –

e tem więc popęd naturalny trzeba połączyć z popędem pierwotnym wolności – to połączenie zrodzi popęd moralny – on rozpoczyna od punktu oznaczonego przez naturę ale właśnie dla tego iż jest prawie- kiedy popędem wolności dąży w nieskończoność

f. dla tego właśnie przepis moralny nie jest
siłą obcą – ale trzyma się ściśle ze świadomością
naszą – ze samowiedzą – nie ścieśnia nas ale
jest urzeczywistnieniem naszej wolności – rozkaz
kategoryczny – idzie z przekonania ze [illegible] – bo [illegible]

g. Zło rodzi się 1. ze zaćmienia pojęć. 2. z gnuśności woli
3 tworczości – 4 z obłędy –

h. Ład powinności naszych. 1. utrzymanie ciała
2. wiedzy – 3. powinności względem innych ludzi – to znaczy
aby działać tym trybem aby wszystkie inne
jaźnie były wolne – ale to nie chodzi o wolności
równoczesną indywiduów – ale o równą wolności samym się

i. Gdy ten rozum będzie panującym w tedy będzie jedność
absolutna wszystkich jaźni – w tedy obejdzie się bez
przymusu – w tedy działanie wszystkich [illegible]
nie [illegible] każdego w szczególności – [illegible]
[illegible] to jest ideał –

k do tego ideału jaźnie się zbliżają gdy dopełniają
powinności

l. powinności są 1 Bezwarunkowe 2 warunkowe, ale jedne i drugie
1. Powszechne albo 2 Szczególne
A warunkowe powszechne – zachowanie ciała, rozwoju intelig.
B. warunkowe szczególne – obrać powołanie i stosować się do niego – ile możności [illegible] odwagi obierać
C. Bezwarunkowe powszechne – zachowanie wolności jest [illegible]
rozumnych – rozszerzenie ogólnej moralności –
d. Bezwarunkowe szczególne – ~~[illegible]~~ cresząc odnoszą się do naszych
[illegible] (powinności rodziców dzieci) [illegible] do powołania
powinności przyjaźni –

nauczał albo uwolenio-
wani Frieser się (Kierbel
(1799–1847) Apelt się w Jenie,
de Wette (1780–1849), Schmid
(1799–1836) w Heidelbergu
Calker w Bonn, i Weis
w Merseburgu; a Kanczu-
nin Bouterweck (1766
1828) w Gotyndze przyłą-
czył się do tej nauki

Fichte

i szkoła jego.

Michelet
I 431
Jan Bogumił Fichte uro-
dzony w ~~Łusacie~~ Rammenau we
Wyższej Łuzacyi d. 19 Maja
~~18~~ 1762. — Jako chłopiec ma-
ły lubił samotne chwile
ty... — ...

wykład d. 17 Lutego 868

zabrał go z sobą za pozwoleniem rodziców, i powierzył go proboszczowi wsi Niederau pod Miśnią. Ktory nie kłopoca troskliwie wychował. Pomimo uczył się w szkole w Miśnii – a potem oddany do zakładu wychowania Schulpforta – Twarde były karby tej szkoły – więc przyszła mu myśl aby gdzieś uciec daleko – w świat na jakaś wyspę odludną jak Robinson Cruzoe żyć wolno i swobodnie – więc przeskoczył – i uciekł przez kawał ... drogi ku Naumburgowi aby ... myśl że już więcej nie ... widzieć rodziców ...

zniewoliła go do powrotu i poddania się surowej karze która go czekała w Schulpforte — wtedy w tym zakładzie między starszemi uczniami powiewał duch swawoli i wszelki — uczniowie mniej dbali o zadowolnienie jak starszych profesorów jak o wrażenie u kolegów poważanie — utrzymał się między niemi duch kry- tyki i samodzielnego badania — Fichte przyjęty aż do wieku — w r. 1780 studio- wał w Univ. Jena Teologię Spinoza niemu go zajął — ale młodemu petel [illegible] o utrzymaniu — w r. 1784 był nauczycielem prywatnym w domach w Saxonii

Gdy w r. 1787 starał się o
prob. wiejskie odmówiono mu
z powodu „niereligijnego
sposobu myślenia" jego —
Opuścił ojczyznę i udał się
do Zurich. — Tam zapoznał
się z narzeczoną swoją sio-
strzenicą Klopstocka — 1788.
— w roku 1790 wrócił do Nie-
miec i w Lipsku — i studio-
wał prywatnie — utrzymy-
wał się udzielaniem lekcji.
studentom — jednemu z nich
wykładał filozofię Kanta —
a tak sam jął się studiowa-
nia Kanta — Na wiosnę w r.
1791 udał się do Warszawy na
nauczyciela prywatnego do
jakiegoś domu Hrabskiego
[illegible] alob.
?) — Nie długo
gościł w Warszawie ale napi-
sawszy Kritik aller
Offenbarung

142

~~z Krytyki tej pracy~~ po-
czął do Królewca by poznać
Kanta, z Krytyki tej pracy
był mu jakoby listem po-
lecającym. —

Rewolucya francuska silnie
go wzruszyła — został profe-
sorem w Jenie — ale też razem
walki — żył w przyjaźni z
Göthem, Schillerem, Hufeland,
Schleglem — uważał że nie-
moralności, rozpusta opil-
stwo ówczesnych studentów
głównie mają powód swój
w landsmanschaftach i towa-
rzystwach studenckich, zwal-
czał je — miewał więc
prelekcye dla naprawienia
obyczajów — i odprawiał
je w Niedzielę — w które się zbierał
ne wielu ... ze stron
pewnej ... ulicy ... zerwał

jakoby podkopywał nabo-
żeństwo niedzielne. – Te
„tracasserie" jak się wyraża
zniewoliły go do wydania
drukiem tych wykładów
pod tytułem „Kilka wykładów
o przeznaczeniu uczonego 1794.
następnie wmieszał się do sto-
warzyszeń studenckich. – Dwa
ustrzegły go i zmusiły się
nieostatecznie, [illegible] stu-
ne z młodzieży zerwał tej
swawolniejsi robiło mu kło-
[illegible] – Fichte udał
się na wieś i potem nie wrócił
póki nie ukarano przestęp-
ców.

Ale jeszcze w 3ci r. – Od r. 1795
był jednym wydawcą
czasopisma „philosophisches
Journal"

Forberg jeden ze spólpra-
cowników napisał rozprawę
„Ueber die Bestimmung des
Begriffs der Religion"
Fichte nie był ateuszem, ale że
rozprawę umieszczał w
w czasopiśmie – a że autor
nie odstępował od swojego
zamysłu – Fichte napisał
do niej wstęp chcąc złago-
dzić [illegible] ostrości w niej
się znajdujące – Ale wnet
obie te prace oskarżono
o niewiarę (ateizm). Fich
skonfiskowano to pismo
a saxonia elektorska napisała
odezwali do ~~dwo~~ dworów
saskich opiekujących się
univ. jenajskim – aby tej
sprawy jak najściślej
dochodzić * – Jacey dwór
weimarski odciągał
się z wypadkiem.

* Fichte ogłosił odpowiedź
na zarzut konfiskacyjny
pod tytułem apelacya do
publiczności pismo które
mocy przeczytał. przed
konfiskacyą.

Fichte dowiedział się z boku
iż rząd pragnął ułagodzić tę
rzecz i przestać na naganie
nieostrożności wydawców – Fichte
wtedy publicznie żądał albo
ukarania albo zastosowa-
dokończenia – w przeciwnym
razie grozi dymisją – oświad-
czając że on i przyjaciele jego
opuszczą uniwersytet jedno-
się ujmą wtedy – Rząd przyjął
dymisyę a Fichte udał się
do Berlina – gdzie przyszło jego
zwrócić potem dużo uwagi
1799 – Fichte teraz zwraca
się do sfery religijnej opu-
szczając poprzednie swoje
dotychczasowe stanowisko
on ~~wda~~ przechodzi od swojego
filozofii przechodzi na stanowisko
religijnego. – Przez rok jeszcze
zajęty prywatnie w Berlinie

zmieniając publiczne układy,
na których umocnienie było
naszego stanu, u nowego, a dzieło
ale to już w którymkolwiek nowego
nowego poglądu. Baron
Altenstein, człowiek wielkich
wpływów który, bywał na
usług publicznych polit
go Kanclerzowi Hardenber-
gowi — tem uzyskał mu
katedrę w Erlangen 1805.
Ale aż roku 1806 po bitwie
pod Jeną francuzi weszli
do Berlina uchodzi z dworu
do Królewca — a potem do
Kopenhagi — w roku już 1807
wrócił do Berlina do swoich
tutaj żyje. Zakres skutków
Prusy straciwszy potem
zewnętrznie, miały się tylko
przez wewnętrzny umysłowy
podnieść się mogą — Przed
był podniesiony słowem

przez Fichtego do założenia
Uniw. Berlińskiego — bo go
uważał za rękojmię lepszej
przyszłości. W zimie 1807/8
miewał w Akademii wykłady
~~[illegible]~~ wbrew [illegible] fran-
cuzów — Reden an das deutsche
Volk — Gdy otworzono Uniwer-
sytet wybrano Fichtego dziekanem
[illegible] filozoficznego
a [illegible] rocznik
[illegible] — W tej walczyli
przeciw [illegible]
[illegible] lecz gdy [illegible]
Koledzy nie [illegible] prawie
o uwolnienie go z [illegible],
aż po kampanii [illegible]
[illegible] powstali — najpierw
[illegible] żona jego
[illegible] chorych i rannych
[illegible] — ona
dotknęła [illegible]
[illegible] od [illegible]
umarł dnia 28 Stycznia 1814,

Najważniejsze są jego pisma
z nich najwyższe
Grundlage der gesammten
Wissenschaftslehre — a
zastosowanie jej do Naturrecht
i Sittenlehre —

Fichte jest uczniem Kanta
ale samodzielnie rozwinął
jego naukę — on idealizm
Kanta zamykający się w rozu-
mie ludzkim — a twierdzący
że tylko fenomena przez
rozum poznajemy dla wszel-
kiego poznania się naszego rozumu —
Fichte ten idealizm spotęgował
do ostateczności — tak bo(?) —
ale też(?) mówi(?) on(?) — że z poznania
siebie(?) do(?) ...

Obaj(?) się rzeczy niższej się powiadają
że to co myśl nie filozoficzna
nazywa rzeczami, wiekiem
wtórnej obrazem naszym
wtórnym —

naszej ustawa na jaźni
Jaźnia jest centrum,
piastem a punktem wyjścia
jego rozumowania —

Fichte rozwinął uczniejszym
filozofię Kanta — rozwinął
ją z jednego principium

wykład d. 17 lutego 1868
20 Listop 1869
31 Marca 1870

Tym principium jest właśnie
Jaźń: –
Jakoż ~~pewnik~~ zasada niezaprzeczona
od którego on rozpoczyna jest
ten – wiem że A jest równe A. – ale
~~albo albo tak~~ ale ten pewnik
~~jest~~ jeszcze warunkowy bo
niewiem czyli A jest. – więc
raczej winienem twierdzić że
jeśli A jest to też jest A.
Ale właśnie dla tego że ~~że~~ to A jest
orzeczenie jest warunkowem, więc
jeszcze nie może być pewnikiem.
Trzeba tak rzeczy obrócić że A
istnieje w mojej Jaźni – że tedy w
mojej jaźni istnieje A = A – ~~że~~ a to okazuje
~~tedy moja Jaźń jest~~ że moja myśl
~~[illegible]~~ jest zawsze jedna i tąż
samem. Wiedza o jaźni jest
pierwszym pewnikiem – i tak
nie jaźń jest pierwotnym
pewnikiem – To principium
jest dopiero takowym pewni-
kiem prawdziwem, a nie

pewnikl Descarta myslimy jestem bo jazn może nie myśli a przecież być —
wiedza jaźni o sobie jak odnoszeniem się do ~~niej~~ siebie samej, jest świadomo siebie podmiot — z ~~tego~~ jazn jest podmiotem = przedmiotem. Z tego pewnika stwierdza się wszystkie fakta naszej ~~świadomości~~ świadomości siebie

Ad 1. Thesis

1) Więc pierwszy pewnik jest że Jazn wie o sobie że siebie widzi wnajże das Ich setzt sich — sadowi się.

2 Antithesis

2) Ale jak Jazn siebie wie, tak i wie że jest i coś innego o niej że jest jakaś nie = jaźń — nie jazn odwrotna jaźni to jest druga ~~t~~ druga thesis odwrotna pierwszej więc ~~antithesis~~ antithesis da — Jazn tutaj altaruje się jako poznająca, jako bierna Jazn przypisuje nie = jaźni wszystko to czem nie jest Jazn. = ~~ale rotasuje~~ Ale ~~siebie~~, ~~tego Jazn sadowi sie~~ ~~nie jaźń~~ ~~sama~~ ~~się zaprzecza~~.

dotąd —

~~a sadowiec jaźń siebie, zaprze-~~
~~cza nie-jaźń. Stąd wynika~~
~~że~~ Ale gdy jaźń sadowi, uznaje
nie-jaźń tem samem to nie Noak 307.
siebie zaprzecza negacya siebie
~~sadowi siebie~~. Za drugiej stro-
ny za nie-jaźń o tyle jest o ile
jest jaźń – jest to sprzeczność!
Którą usiłujemy pogodzić
jeśli pomyślimy jaźń i nie-
jaźń jako nawzajem się
ograniczające – Ograniczenie
zaś jest częściowem zniesie-
niem podzielności
~~nie~~ się zatem:

3) Trzecim aktem, trzecim
syntezą ~~syteza~~
~~[illegible]~~: w jaźni uznaje
jaźń podzielną, a wobec ~~[illegible]~~ tej podzielnej
jaźni ~~sadowi~~ sadowię nie jaźń podzielną
Tak owa podzielna jaźń
dopiero jest jaźnią pewną. – a nie-
jaźń podzielna jest dopiero czemś
jakiemś przedmiotem. Jest to
więc Synthesis

Otoz to są dwa pewniki
na których spoczywa cała
umiejętność.

Synthesis uważamy wojną
Jaźn składa jaźn i nie-jaźn
jaźn jako nawzajem się
oznaczające. Stąd wypływają
dwa wnioski.

1° Jaźn będzie oznaczoną
mogąc od nie-jaźni.

2 nie-jaźn oczyu oznaczoną
mogąc od jaźni.

Zasada pierwsza jest podstawą
wszelkiej umiejętności
teoretycznej. Ẽ zasadą
drugą zasadą praktycznej
umiejętności. §

Zasada pierwsza. Jaźń
jest oznaczoną przez nie-
jaźn zawiera w sobie
dwa orzeczenia

Ẽ Zgodnie z Kantem
Kant powiada że poznanie
zależy od dosięgalności
przedmiotów

Ẽ § Kant nawet mówi że
rozum prakt. jest autonomiczny

dwa orzeczenia.

1. że jaźń zna się biernie
2. że jaźń [w tej bierności] jest czynna że same się oznacza, bo jest z istoty pierwiastkiem czynnym. #

Te dwa orzeczenia zawierają sprzeczność w sobie która może być tym tylko rozwiązana że powiemy że jaźń w części sama się oznacza (wrażeniu I. K.) a w części z oznaczone —

Okazuje się teraz, że wszelka ~~rzeczywistość~~ nie-jaźni o tyle ~~..~~ jest rzeczywistą, o ile działa na jaźń. to jest o ile jaźń jest bierna. ~~A~~ o ile czynni Δ a zatem wrażenie nie jaźni niepodobno zadość odrębnie odnieść (idealizm) przez jaźń. Jaźń jest z innej strony w prost czynna i w części jest bierna a bierność jest tutaj odpowiednią choć umniejszoną.

Kant podobnie że choć pomyślany rozum zależy od przedmiotów których dania udziela, przecież nie otrzymuje ich tak jak one same się przedstawiają, ale znaczy je w swoich sposobach czasu i przestrzeni (Estetyka transcendentalna)

Δ Kant, o ile jest w obrębie doświadczenia

Posiedzenie Komitetu przed 15 Maja 868

Historya

Filozofii Nowoczesnej

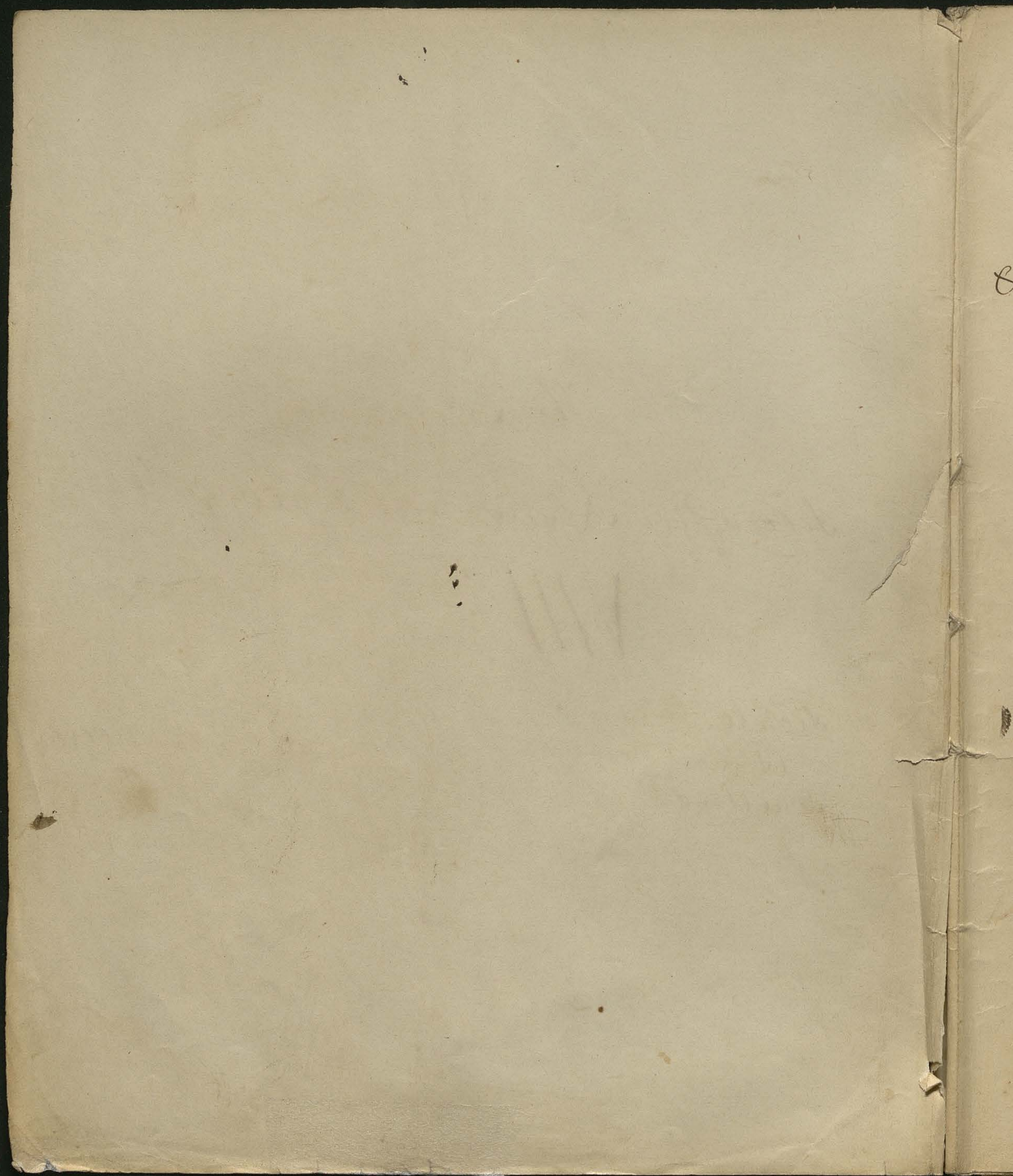
VIII

Fichte. (d. c.

(Schlegel, Novalis)

Schelling.

zaczęte pisać d. 14/11 863

choć zmniejszona.

Jeśli zaś (dla nas jest) niepodobna wiedzieć o istnieniu poza jaźnią, że jeśli każde istnienie od jaźni zawisło, nie też nie zdołamy wiedzieć

rzeczy same przez się

czem rzeczy są same w sobie ⊕

⊕ jak Kant.

substancye

Tak tedy jaźń i substancyę, o ile weźmiemy całą dziedzinę jej działania — o ile zaś jaźń ma pewną oznaczoną sferę działania w niej jest accidens.

accidens

Pytanie teraz, jakim sposobem jaźń wychodzi do wyobrażenia?

W części bierności jaźni pochodzi od działania niejaźni, i nawzajem jest niejaźń narażona jest na działanie jaźni.

wzajemny stosunek

jaźni i niejaźni

Ale wreszcie jaźń i niejaźń może być czynne i bez tego wzajemnego działania na siebie — ale to działanie właściwie owe należy do czynności jaźni; jaźń ma czynność atoli nieskończoną, która sama siebie zdoła ograniczyć

czynność ich niezawisła

nieskończoność

wyobrażenie

a tak siebie ograniczając jaźń

produkcji wyobrażenia — Ta więc

władza będąca środkiem (produkującą)

między nieskończonością a skoń- — środek między skończonością a nieskończonością

czonością — wyobraźnia. Owo

coś wyobrażeni jest przed-

miot — cała rzeczywistość

— produktem naszej wyobraźni — przedmiot a nawet nasza jaźń produktem wyobraźni

takim produktem jest przed-

miot każdy — nim jest

nawet nasza jaźń nie

jest oznaczona, jest produktem

bezwiednym mimowol-

nym.

A zatem to co w filozo- — zwykłe myślenie

ficznym myśleniu nazywa

rzeczami światem, jest

dla istoty tej obrazem obra-

zu —

Najwyższym stopniem świado-

mości produkcji jest umie-

jętność. — Gdy jaźń umie ..

od ... własnej ...

pz własny wz stępuje dla nas
zapatrywanie się Anschauung
— Pojętność za (Verstand)
utrwala zapatrywania,
i rozumienia przedstawia nas
[illegible] na rzecz w[illegible] —

Umiejętności praktyczne

Fichtego

Umiejętność praktyczna
rozpoczyna od tego że
jaźń uważa niejaźń jako
przez jaźń oznaczoną — nie-
= jaźń istnieje dla jaźni
jako materyał i [illegible]
jej działania — a Jaźń
mająca być praktyczną, działa-
jąca sama się ogranicza
a tak dopiero może [illegible]
powinności — Tak nasz
rozum jedynie dla tego
jest teoretyczny, poznający ~~praktyczny~~
aby mógł być działającym.

możnaby jeszcze
dodać z [illegible]
Etyki

powinność

d. 11 Marca 1867

Różnica rozumu teoret. i praktycznego

Jeżeli rozum teoretyczny nie
wie czem rzeczy są same w
sobie jeżeli one są dla niego
tylko obrazami - rozum
praktyczny w swoich czynach
zna ich znaczenie samo
przez się (samo w sobie) - owe czem są po-
winności - wszystko widzi czem
one są same w sobie. -

Podobne do autonomii Kanta

Powinności ~~samo w sobie~~
to co jest prawdą samo
w sobie zamienia w czyn
rzeczywisty -
zmysłowym, rzeczywistym -

Powinność cel

Ale Jestestwo rozumne do-
chodzi jedynie do świadomości
siebie gdy uznaje obok siebie
inne jestestwa rozumne - Bo
wtedy sfera wolności uważa się
powszechna i samo siebie ogra-
nicza - To wzajemne skrępowanie
jestestw rozumnych stanowi
prawo - stąd rodzi się przy-
mus, niewolnictwo

Prawo

152

Natura twórcza wedle indywidualnej najwyższych natury przez siebie sam rozum na wiele jedności rozumujący – Poniekąd atoli jednoczy takowe wyjątki Ponadto może niewolnie do czynu – Bo wszystkie przełożyć się o sterności takowej przy mniej wiedz i przymus albo też nie potrzeby i sam usiłuje nie –

Dwa są popędy w nas przez przyrodzony od natury i wiedzy – ten prowadzi do dążenia – ten prowadzi do przyjemności i rozkoszy i sam przez się wiedzy jest niewolny – Drugi popęd oryginalny jest do wolności naszej jest do samodzielności a nie niewolnictwa jej – obie te popędy są wolne przeciwne a coś nad sobie niewolnie – należy je tylko pogodzić w syntezie –

Dwa popędy

Thesis i Antithesis

Tą syntezą jest popęd moralny
który a) jak nie jest ogólny
nieoznaczony, nieskończony
jak ów popęd czysty — ~~ani~~ tak nie
~~ani~~ jest [illegible] b) ale
odnosi się do czynu ściśle
konkretnego ściśle oznaczonego
Ten czyn jest ogniwem
~~pewnego~~, nieskończonego pasma
czynów prowadzących ostatecznie do
wolności — ~~czyn~~ popęd ten
moralny nie jest najmniej ślepym
bezświadomym, owszem świadomym
ale łączy się najściślej ze świa-
domością siebie. Ten popęd
ma za cel, jak się rzekło pro-
wadzić do wolności — Najwyż-
szym stopniem wolności
jest ten na który człowiek
został jedynie spowodo-
wany samą powinnością

Najwyższy stopień wolności

Z wiedzy i z nauki

Na tym stopniu człowiek nie
cieszy się ~~sobie~~ własnem oświe
ceniem powinności ale ~~nau~~
na odwrót potakuje swoim
moralnym czynnościom.
Najwyższym celem takiego
postępowania jest też
aby cała ludzkość sama
stała się wprost kościołem

Kościół państwo

państwem, aby to wszystko co
rozumne było przed tem w sumieniu
czystego rozumu — aby była ~~być~~
rzesza świętych — Absolutnym
jest moralny porządek świata,
świat jest przecież materyałem
dla powinności naszych,
bo i jego najwyższem
najściślejszem znaczeniem. Z
Zrazu odmawia się w Fichte
nie chce uważać go
Kanta — gdy otoli on całe
przyjmuje wszelkie i ...
do przeciw najznaczniej
szym Kantyanom ~~...~~
gdy nawet sam Kant

Fichtego
okazadcył się przez niemiec ~~Hom~~-
~~la~~ utrzymać się nie dał wtedy
kazanie Rinck, Heusinger
Fichhaber, Reichert uczka-
pili jako przeciwnicy Fichte-
go-
Ale miał on zaraz i
zwolenników wielu - Ścia
zwolennikiem był jego zwolenni-
z przedtem był jego zwolenni-
kiem Reinhold; Schellin-
naskpuje Forberg (1770-1848)
Niethammer (1766 1848), Mi-
chaelis (1770 + 1834)
Najważniejszym przeważnie
najsławniejszym naśladca
który był Fryderyk Schlegel — brat jego August Wilhelm-
(1772 + 1820) - Ale on ode-
brał i ponosił czystości dzie-
wła Fichtego - Gdy on
powstaje przeciw zadzielaniu
jaźni absolutnej ~~i~~ empirycznej.

i jedynie empiryczna jaźń
kładzie na piastę swojej
nauki. Tak stanął do Pita-
gora w tym stosunku jak lub do Sokratesa
sofiści do Anaxagorasa.

Fichte uzmysłowił że ogniwem
między idealizmem a rea-
lizmem świata jest sztuka ‡
Te myśli przez niezrozumienie
chwycił się Schlegel. Schlegel
~~[illegible]~~ wyznał iż każdy człowiek
wyższy powinien być artystą,
że idea winna się wyrazić
w jego życiu czynności – że tedy
każdy ~~[illegible]~~ będzie artystą
życia sam wolni jest pra-
wodawcą, a tak nawet
przekracza, to co inni ma
zachowanie i piękne – Roman
Lucinde. 1799 [illegible]
[illegible] [illegible] – jak to
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

‡ które się nie mieszczą
stwarzają przez stanie
wiele ~~[illegible]~~ i zrozumie

Później Schlegel przeszedł do kościoła katolickiego, a wiarę zmienił i filozofię swoją — Pisma jego z okresu tej epoki: wykłady nad filozofią życia, — Filozofia historyi (1828–1829); są zmienionymi dogmatów wiary a pouczeniem. —

Novalis (Friedrich v. Hardenberg) (1772–1801) potrącony był od Fichtego ale tak przekroczył granice jego, że twórcy przyjść do Schellingera, że twórcy przyjść do Schellingera.

— Pisma jego są aforystyczne. Tylko ta jaźń jest jego moralną, tylko ta poszukuje jaźni która w sobie tkwi i stwórca [illegible] doświadczenia albo twórcą. Nie ta wola niego filozofia [illegible] [illegible] na [illegible] [illegible] [illegible] — Tem [illegible] [illegible] [illegible] nad [illegible] [illegible] [illegible] na [illegible] [illegible] [illegible] nad [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] —

Im więcej jest treści w nas
tem więcej ginie znaczenie świata
człowieka jest uzmysłowioną naturą
on jest też uzmysłowieniem.
tkwiącej moralności uzasadnie-
Dla człowieka — jest wolnością
absolutną — tzn. sumienie rzeczą
mieniem Boga — sumienie jest
pośrednikiem wiecznym rzeczy
umowy, rzeczą i Bożem —
mi to dla wszystkiem nadzieją
wyrażeniem Boga, w nas
zamknięty ze całe świata
wszystkiego — Nic nie ginie
— ale wszystko się przeobraża
— ale wszystko do doskonalszy
cięgle więcej i doskonalsz.

Fryderyk Wilhelm
Józef Schelling.

ur. w Leonberg we Wirtember-
dze w r. 1775. W Tübingen w
ucznia. Kształcił się z podobnie
kolegami. i w swoich swoich
pismach

Schelling poznaje słuchaczy w
i w Jenie
Lipsku fiz. i med., słuchał tam
Fichtego – a gdy ten z Jeny odej-
ść, wykłada sam fil. z wielkiem
zadowoleniem – a do wieczora
jak się oddalał od stanowiska
Fichtego – on widział w Heglu
najdzielniejszą podporę przy-
szłej swej fil. – Później okaza-
ło się, że Hegel poszedł własną
drogą, przyjaźń Schellinga dla
niego ochłodła. Schelling
był prof. w Jenie właśnie
w tej, gdy uniw. ten stanął
w najwyższej świetności. – Jak
~~prof. B..~~ w Jenie wtedy
Kortüm, Fichte, Schlegel,
Schelling, Steffens, Hegel, Schiller
i inni – a w pobliskim Wei-
marze królował Göthe i ~~Schiller~~ Herder.
Jest to wielka chwała owego
małego Weimar dzięki…

Fichte Ethik str. 169

Do Historyi Etyki

do Zeszytu II

B.

I Schellinga ~~Hegelowska~~ filozofia prawa i obyczaju (Schell. ur. 1775 + 1854

Principium Kanta i Fichtego było faktem spółistnienia wolnych jednostek — stąd rezultat że wole jednostkowe są uprawnione ale zarazem nawzajem się ograniczające — wdrożeni tamy dopiero jak Fichte dochodzi do idei moralnej — do idei zjednoczenia tych jednostek — do Religii —

Fichte i Schelling jako odwrotności zestawienie

~~Tera~~ Fichte rozpoczyna od ~~jednostki~~ od jaźni od jednostki i stąd wielości jednostek.

Schelling przeciwnego trzyma się principium zaczyna od przedmiotu — od woli powszechnej ogólnej — wcześniejszej niż wola jednostek — Gdy Kant powiada że idee praktycznego rozumu są autonomiczne a priorystyczne — ~~tkwią~~ wrodzone w tej istności — Schelling [illegible] że te idee są ~~w~~ przedmiotem, że one niezależne — są absolutne, istniejące przed jednostkową wolą —

~~Kant~~ Stosunek Schellinga do Kanta.

To co było u Fichtego rezultatem (bo jedności wol) u Schellinga jest przesłanką — pod [illegible] nie jest u Schell. psychol. ale metafizyczna wynika z zasad metaf. Absolutum samo sądzi u siebie prawo moralności państwowe

Jedności jednostek u Fichtego rezultatem — Ta jedność jest u Schellinga przesłanką

11

Ale nie odrazu Schell. stanął na tem. Usunął wszelka – Schell. odbył całą drogę umysłową filozofii, ale tylko we dwóch pierwszych

4 stadya Schellinga

rozwinęła się Etyka –

w pierwszej epoce on wyraził prawdę i zasadę że jeżeli ciało ... urzeczywistnić to co prawda jest bezwzględną, to kiedy ta bezwzględna prawda wiedzą być przestaje być dla mnie przedmiotem (czemś zewnem odemnie) to

Prawda bezwzględna naprzód wiedząc człowiek jako przedmiot potem w człowieku i człowiek nie oniej wiedząc sobie

musi tem bezwzględną wiedzą być we mnie, iż sam znać winienem bezwzględność przebywającą we mnie – a wtedy sam przestaje być zjawiskiem pojawem a stanę się istotą – wtedy ja dz. sam

Fichte Ethik 1? str.

będę wolnym w Bogu i przez Boga

Następnie działającym – Etyczna myśl która Schelling nie wyczerpał wykonaniu

Każda jednostka ... jednostkowa wola przedmiotowa woli musiała ograniczyć a wtedy tylko będzie bezwzględnej mogła być wolną – Istnienie tej empir. woli

wola empiryczna jest potrzebna ale mogąc jednostkowa ograni. ... przez woli bezwzględną

jest potrzebne aby człowiek wiedział co jest wola ... wolności

A zresztą – istnienie woli ogólnej absolutnej, wszelkiej ma za drogę odwolności woli jednostkowej, względnej względna i ... a obie odwolności do siebie należy

stąd stosunek prawa a niewolności

172 ~~Etyka~~ Moralności oddziela się od prawa

Moralność ma na względzie absolutną wolę i urzeczywistnienie jej wobec szczegółowej

Moralności dąży do urzeczywistnienia przewodnictwa woli ogólnej absolutnej wobec woli

Prawo ma na względzie szczegółową wolę

szczególnej – Prawo dąży do rozszerzenia woli szczególnej wobec ogólnej

Moral. i prawo na wzajem uzupełniają

Prawem jest zasada: mam prawo

Zasada a wola szczegół-

do wszystkich spraw co do których

na urzeczywistnienia

są odpowiednie formie woli to jest

i te mogą urzeczywistnić wobec woli ogólnej

do spraw bez których wola nie

będzie wolą – jakoś dopuszczalne

Zasadą moralności jest przeprowa-

dzenie w świecie woli bezwzględnej ale to

Ethyka Moralności się różni wtedy najwyższy stan prawa

wtedy dopiero się ziści gdy najwyż-

sza indywidualność spłynie z naj-

wyższym ogółem woli

Jedna jedyna wola wszystkich obejmu-

wataby i nieograniczoną wolność a za-

Jak rozwiązuje moralność swoje zadanie a jak prawo

razem najwyższy stan prawny –

~~Etyka~~ Moralności rozwiązuje zagadnienie woli

bezwzględnej tym sposobem że jednoczy

w jedno wolę indywidualną z wolą ogól-

ną – bo wola ogólna jest celem ~~Etyki~~ Moralności

7 bo zachowanie woli indywidualnej jest celem umiejętności prawa

umiejętności prawa rozwiązuje za-

gadnienie swoje tem żądaniem

postulatem aby z owej wola ~~wolna~~ ogólna przeszkodzona

~~była się~~ z wolą indywidualną – I

Gdy Etyka i umiejętność prawa są wy-
by spełna
wiązały się (ze swojego zadania — w tej
przestrzeni były umiejętnościami ~~prawa~~ odrębnemi —
~~[illegible]~~ sobie —

Schelling fenomenologicznie rozumie
poznania
stopniowanie według więc filozofia teore-
tyczna, a stąd nam przechodzi do całości
do fil. praktycznej

Jaźń sama w sobie jest podmiotem i
jej
przedmiotem, więc ~~jego~~ zadaniem aby
zeszła się w jedności — stopniom świadomości
odpowiada przedmiot — im wyżej stanie
świadomość ~~tes~~ ~~tem~~ tem wyższym będzie
przedmiot jej odpowiedni, to jest tem
doskonalszym on będzie też świadomość
Więc szczytem będzie przedmiot który
sam jest świadomością — na tem stopniu
najwyższym świadomość sama siebie ma
za przedmiot, podmiot i przedmiot
się łączą w jedności — stąd świadomość
łącząc się sama siebie pojmuje — pojmuje
i jak świadomość ... ~~[illegible]~~ tworzą
rozwija ... Δ. Z ogarnia ze siebie świat

Filozofia Schellinga i postępowanie jej w części teoretycznej (poznania) i części praktycznej)

Ta jaźń w zasady przed... [illegible] [illegible] [illegible] świadomością —

Co fenomenologia? rozwój bierności i stopnie poznania

Δ Gdy świadomość będzie miała siebie to jest świadomość za przedmiot, gdy pozna siebie, w tedy będzie rozwijać siebie samą to jest stanie się gdy będzie czynną, gdy tworzyć będzie przedmiot w którym sama się odbija, który będzie jej samej urzeczywistnieniem

więc a tak [illegible] się praktyczną bo tworzy przedmiot jak czynna

V

V

~~Tutaj więc że~~ Ile jaźń całą wiedzę ze siebie swoje o tyle jej wiedza jest a priori, ile nie wie o tej wiedzy swojej o tyle jest a posteriori. ~~Gdy świadomości jaźni~~ Gdy jaźń całą wiedzę ze siebie swoją wiedzy ~~Tutaj jest stanowi tej świadomości~~ jest świadomością ~~wiedzy bez świadomą albo~~ świadomością działająca przedmiotowej, wewnętrzni twórczej mająca [illegible] ~~jaźń~~ tutaj nie ze sobą jest podmiotem i przedmiotem — Tutaj więc punkt z którego praktycznej wysnuć należy całą w tej filozofię —

158

Części praktycznej fil. Schellinga

E Wspomnienie, że za pobudzaniem świadomości a przedmiot wpływ [illegible], bo ~~przedm.~~ świad. ponieważ była tem czem ją uczynił przedmiot ona wiedza się biernie doznała

175 E Pojęcie w czynności praktycznej niema ~~działającej~~, podmiotu tej czynności z przedmiotem instynktowym jedynie z tym bo w tej czynności z tytuły jedynie twórca twórczym — czynności praktycznej twórca przedmiot trzyma się idealny, więc wcięć zamienić jest ~~[illegible]~~ ~~przed~~ aby przedmiot jakim jest co do przedmiot jakim być winien idealny —

Dlatego ta świadomość działająca jest nie zawisła od przedmiotu który ona tworzy ale on zawisł od niej, [illegible] dlatego trzyma się idealnie świadomości działającej zaczyna od przedmiotu naturalnego, ale go wytwarza w ten sposób aby był wyrazem wyższego [illegible] aby był wewnętrznym świadomości; tu [illegible] nakazem

Idealnie

W tym miejscu Sch. podobnie jak Fichte przystępuje do ~~ro~~ rozwiązania pytania jakim sposobem dzieje się że to co ~~jest~~ bywa utworzonem przez jednostkę ~~staje się~~ nabiera powszechnego znaczenia dla jestestw myślących? odpowiada — iż jaźń nie może widzieć swojej oglądać siebie wprost, to jest oglądać czysto duchowo, albowiem

VI

jedynie oglądać się pośrednio w działaniu
swojem na materyą — ~~temp~~ taki popęd
do działalności winien więc być również
naturalnym — taki popęd winien więc być
popędem natury — który to popęd natury
może być w sprzeczności z wyższym po-
pędem — w tym razie ten wyższy popęd
staje się nakazem — Ten nakaz nie odnosi
się do mnie jako do pewnej intelligencyi
— owszem ten nakaz niweczy to wszystko
co jest individualnem — co więcej odnosi
się ten nakaz do mnie jako do intelli-
gencyi w ogólności, i jako do intelli-
gencyi dla której przedmiotem jest
wiekuista prawda F Otóż to samo widzie-
liśmy u Fichtego jako popęd moralny
który jest powstała popędu natury a popędu
do nieskończoności

dotąd

Następnie Sch. wysnuwa myśl
warną którą ~~pr~~ on przerwy cięża dawną
sprzeczności między wolnością a konieczno-
ścią — Jakkolwiek [illegible] do władzy woli by
jedynie do wykonania ~~zewn~~ wolności
rozstrzygającej wyboru, między [illegible]

F Tak więc sprawa jedności wszystkie przeciwnemu mocy

jeżeli obok porządku natury ~~nie~~ stanie
wśród jeszcze czynnik przeciwny
temu porządkowi — Tą przeciwnością stanowi
dowolność nasza (Willkür) Ta dowolność
jest możnością wybrania między
dwiema przeciwieństwami — wolność
wyboru nie jest bynajmniej wolą
absolutną, ale jest jej formą się
objawiającą się —

176 Dla tego też nie można mówić czyli
(wola bezwzględna)
~~nas~~ wola jest wolna czyli nie wolna;
Bo dla objawiającej się woli istnieje
przykazanie do którego się stosować
powinna — a dla woli bezwzględnej nie ma
samej
odpowiadającej jej w absolucie — nie ma
dla
przykazań, bo ~~tej~~ woli bezwzględnej
istnieje w prawdzie ustawa bez ta—
kowa już tkwi w istocie
tej woli bezwzględnej —

Tak więc forma prawdziwa woli
bezwzględnej nie jest
tam ustawa moralna, bo wola
działająca stosownie do tej ustawy
do ~~tego~~ przykazania
(jako wskazania)

nie jest formą woli bezwzględnej

2 ani taka forma nie jest wolność opierająca się na dowolności (~~[illegible]~~ [illegible]) bo taka dowolność jest tylko prawem woli bezwzględnej ale nie sama wola bezwzględna

Zatem!
Wola absolutnie wolna nie jest wolą przemijającą bo ta wiecznie ustawa

2° ani wola absol. nie jest wolną bo ta dowodzi się wieczna do swoich woli –

2

§ Bronić się jego uczniów i stronników, nawet w drodze — w sporach — Idealności niem. we filoz. i teologii.

Ale blisko pod Jena rozbiły się — W r. 1803 Schelling udał się do Würzburga jako prof. fil. — w 1807 do Monachium jako członek tamtejszej akademii umiejętności — od roku 1827 znowu wykłady filozofii w Monachium — a od r. 1841 w Berlinie ale tych wykładów było tylko kilka — nie powodziło mu się — Berlin był przesiąkły Hegla. Umarł w 1854.

Pisma jego nie przedstawiają systemu filozofii całkowitego ogólniejszego — ale są raczej przedstawieniem jego własnego filozofowania i przeobrażania się jego filozofii —

Tych stopni czyli peryodów jest cztery, ~~trzy~~. ⁑

Pierwszy Peryod — gdy jeszcze trzyma się Fichtego

Drugi Peryod — gdy zarazem jeszcze porusza się w metodzie

⁑ niektórzy rozróżniają nawet pięć peryodów jak Schwegler. Noack 319. Bo mówi o piątym peryodzie który już jest upadkiem Schellinga.

Fichtego ale już wobec filozofii transcendentalnej stawia

Filozofia natury ~~Ta ponieważ uznaje~~ jąc całą rowne moze stanowić od stanowiska Fichtego wzgl nowej filozofii ruch w którym principium uważane będzie za jedno tożsamością. Przedmiotowości i Idealności. — tej tożsamości istnienie ~~mysleniu~~. Identitätsphilosophie. Ta filozofia jako zasadza wprawdzie wiele etc. — stanowiska przeszłość ale i co łączym się do ~~Spinozy~~ ~~z ruin~~ Do ~~zasad~~ ~~...~~ przeglądu ~~do~~ należą pisma:

Ideen zu einer Philosophie der Natur —

Von der Weltseele

Erster Entwurf eines Systems der Naturphilosophie —

~~Erster Entwurf eines Systems der Naturphilosophie~~

System des transcendentalen Idealismus —

W trzecim przeglądzie uznaje cała....

Tożsamości

Do trzeciego przeglądu należą pisma

a) Darstellung meines Systems der Philosophie —

b) Ideen zu einer Philosophie der Natur 1803 — drugie edycja.

c) Rozmowa: Bruno oder über das göttliche und natürliche Princip der Dinge —

d) Vorlesungen über die Methode des akademischen Studiums 1803

e) Neue Zeitschrift für spekulative Physik 1802–3.

~~Vorlesungen über die Methode des academischen Studiums~~

~~Trzeci~~ Czwarty peryod. Od roku 1807. Tu już wyraźnie widać wpływy mystyczne teozoficzne zbliżające się do Jakóba Böhmego. [illegible] pisma

Philosophie und Religion.

Philosophische Untersuchungen –

Denkmal der Schrift von den göttlichen Dingen –

ostatnia pomieniona Schellera, pak się od one odkrywszy z układów jego w Berlinie już jest fantastycznością niefilozoficzną. wiecznie pewno-ścią —

Dla nas najważniejszą jest filozofia jego drugiego [trzeciego] peryodu — więc o niej ~~[illegible]~~ najobszerniej powiemy —

Drugi peryod

Filozofia Natury i filozofia transcendentalna... i stosunek ich wzajemny.

Treścią wszelkiej podmiotowości jest jaźń albo Intelligencya. — Treścią wszelkiej przedmiotowości jest natura a ponieważ wszelka wiedza jest zgodnością podmiotu i przedmiotu — więc należy pojednać naturę z jaźnią albo inteligencyą — To pojednanie pojmie tym sposobem że — Dwie drogi stać się może albo 1o zamienimy naturę na myślenie, czyli rozłożymy ją na, czyli istnienie w myśli — a to będzie filozofią Natury albo 2o ze na odwrót zamienimy podmiot, myślenie, intelligencyą na przedmiot i jaką ta jest jeśli wykażemy jakim sposobem przedmiot ten rodzi się z myśli — a to będzie filozofią transcendentalną

Tak filozofia Natury jak filozofia transcendentalne są jednak dwoma biegunami rozwinięcia jednej i tej samej wiedzy.

I Filozofia Natury

Filozofia Natury nie wdaje się bynajmniej w badanie przedmiotów które niby istnieją niby są gotowe – to należy do opisów empirycznej nauki. Do filozofii zaś należy przedstawić je jak się tworzą, genesis wymyśli przedmioty. Do filozofii należy wywieść z jej zasad realność odbudować ją całą naturę. Tak ona ~~idealność~~ realność wywodzi ~~real~~ z idealności. Bo wtedy dopiero uczymy się przedmioty, jeśli sami wytwarzamy, wiemy konieczność ich; wiedza jest wtedy prawdziwa wiedzą jeśli jest a priori – Przecież doświadczenie jest pod tym względem ~~ale~~ zasady ~~jest~~ niezbędne; ~~ale~~ za dane przez doświadczenie ~~podane~~ ~~ale~~ za zamieniają się na zasady a prioryst~~yczne~~ycznie

jeżeli poznamy wskróś ich koniecz-
ności. – Natura nie tylko jest
ogółem przedmiotów ale jest nie-
skończonem działaniem –

Istnienie bezwzględne obejmujące
wszech rzeczy szczególne, i w nich się
wyrażające, jest najwyższą czynnością, a lubo
[samo] nie jest niczym przedmiotem jest
powodem i principium wszystkiego
co jest przedmiotem. –

Owa czynność nieskończona
~~wstrzymana~~ w tej tworzy [utwory] przedmioty,
pewne [szczególne] przedmioty, ~~ale~~ gdy jest
wstrzymywana w swojem dzia-
łaniu – [tak powstają szczeble w naturze, wszędzie] Ale same te przedmioty, że
są jedynie wrzekomemi
utwory, są raczej także
utworami – bo ~~a~~ są
czynnością. gdyż 1° każdy utwór
szczególny nie tylko w sobie
tworzy
i czynny i sam siebie tworzy
i przeobraża, 2° ale nawet tworzy
sobie podobne utwory. – Bo
natura nienawidzi jednostki
i one ją ciągle niszczy, i one
tworzy ~~[illegible]~~ stąd stworzenia jednostki [z przypadkości, [illegible], i od innych]
istną (wypadki) już się to

Istnienie bezwzględne

wstrzymywanie się – twory stojące
utwory same są tworzeniem, czynne

a to z dwóch względów

wyjątkowo – wypadki
bo są jednostkami

163

dzieje wyjątkowo, i są jedynie
na udaném doświadczeniu
w tworzeniu ogólnie absolutnych
(niepojętości pamiętnej
w naturze —)

Celem natury nieorganicznej
jest organiczna natura — więc
powodem nieorg. jest orga-
niczna natura. †

Storunek nat nieorgan.
a organ.

W organicznej naturze
stopniami są, trzy przymioty
organizmu. 1. siła wzrastu
cyj. 2. drażliwości 3 czułość

W nieorganicznej naturze
stopniami są
1. proces chemiczny
2. Elektryczność
3. ogólny magnetyzm —

Te trzy stopnie nieorganicznej
natury odpowiadają trzem
stopniom natury organicznej.
Tak też wywodzi Schelling
stosunek nat. org. i nieorg.

†

Ponieważ powód nieorg. jest organiczna Łącznikiem: dusza świata
nie koniecznie wnieść bez żadnych
pośredniczący, niedaj nieu-
~~Jest~~ to dusza świata które
ożywia i org. i nieorg. naturę
Tak się utrzymuje wielki świata
a ~~nieorg.~~ org. nat. jest jedynie
wyższym stopniem nieorg.

II Filozofia transcenden-
talne.

Co we filozofii Nat. rozumi-
ało się rzeczywistości to stają
się we Fil. trans. w ~~zmysłach~~
nas. — Do tej fil. transcendentalnej należy aby
a) wykazać jakim sposobem
nasze wyobrażenia o rzeczach
zgadzają się ze rzeczami samemi
które od nas zupełnie są niezależne
b) jakim sposobem
wyobrażenie które z całą samo-
dzielności w nas powstało
działać mogą na świat rzeczy-
wisty i w niego się
przenieść?

a) Skąd zgoda wyobrażeń ze rzeczami

b) Skąd nasze wyobrażenie przemienić się mogą na świat rzeczyw.

E) sato trzy części które odpowiadają trzem krytykom Kanta.

C. filoz. sztuki

nie trzy księgi Kanta —

Pierwsze przedsięwzięcie rozwija się w pierwszej części trans. fil., to jest w teoretycznej fil. – drugie przedsięwzięcie zaś należy do drugiej nauki, do fil. praktycznej.

C) Oprócz tego jest jeszcze trzecie ogniwo fil. trans. to jest we filoz. fil. sztuki, jako najpełniejsze zjednoczenie podmiotu z przedmiotem – E

ad A) We fil. teor. Schelling rozwija cały szereg stopni świadomości naszej, jako ciągłe zapatrywanie się – zapatrywanie praktyczne – zapatrywanie się wewnętrzne, wewnętrzne pierwsze i kategorie – a kończy się na woli

ad. B) we fil. prakt. zaczyna od woli – która uniezależnia wyobrażenie a tak uznaje się siebie całą naturę włożoną swoją

Atoli Schelling idzie za Fichtem przecież nie zgadza się na ostateczny jego rezultat na moralny

Różnica od Fichtego

porzadek świata — jako nie wystarczający by był ostatecznie wypełnić dziejów, tylko tworzy nie wolnej inteligencji. Bo nie ma w tej moc aby z wolnego samodzielnego działania pojedynczy mogły wypływać odpowiednie rozumowania — stąd konieczność wyższej potęgi wzniesionej nad przedmiot i podmiot i spójnię zdrojów rozumu i działania — ta potęga jest prawdą bezwzględną —

Działanie z powodzeniem ~~bezwzględnem jest to~~ wieczny harm. między podm. i przedm. — Historya — Historya jest ciągłe wymienienie i zasłanianie się owej harmonii, jest ciągłem objawianiem się prawdy bezwzględnej — jej objawieniem się —

porządek świata Fichtego

stąd konieczność wyższej potęgi — prawdy bezwzględnej

Harmonia — wynik pr. bezwzględnej

Historya

Historya nie wystarcza

widzimy celowość w naturze

podmiotowość

ale i ta celowość nie wystarcza bo zewnątrz

ale sama zleś torza a nie
zdoła urzeczywistnić [illegible]
harm. między podmiotem
i przedmiotem. Bo zleś tor
jest jedynie nieś tkwiąco-
nego, nigdy nie kończą-
cym się postępem. Ale
człowiek o ile tylko jako twórca
własnie największą cóż by
sława harmonia - mogło
tę harmonię oglądać - jeśli
ogląda ją naprzód w naturze. Bo
w naturze widzimy celowość
która przecież była utworzona
nam bezświadomie. W niej
tez jam widzi właśnie
czynność podmiotowe - i
czynność przedmiotowa - ale
~~bo~~ nie widzi owa harmo-
nię -

Lecz i to jeszcze nie wystarcza
bo świadomość widząc że harmo-
nię w naturze widzi ją zewnątrz
siebie - widzi ją w przedmio-
cie którym nie jest [illegible]

Potrzeba aby jaźń widziała tę har-
monię jako jej w sensie całości
– ~~całą~~ a ~~tak ją~~ obaczy ją
w dziele sztuki. – Tutaj jaźń
siebie ogląda w przedmiocie ob-
przedmiocie przez się jej przedmiot
stworzony. –

Owa sprzeczność między przedmio-
tem i przedmiotem – między wiado-
mością a bezświadomością
która się we wszelkich krokach i rozwija
i w historii – która w natu-
rze bezświadomie się rozwiąz-
uje – ta sprzeczność dociąga ~~wartyznie~~
pełnego siebie świadomego rozwiązania wartyznie – W dziele
sztuki inteligencja dochodzi
do pełnego oglądania własnej
istoty swojej.

~~Gdy wszelka harmonia~~

Owa potęga nieznajoma a wyższa
wyniesiona nad świadomość i wolność i czynnik przed-
~~która sprawia że~~ czynnik świadomości, to jest podmiotowy
niezależny ~~niemożliwie~~ i czynnym trzeba ~~te~~
~~dzieła i~~
łączą się w harmonii – ta potęga
wszelkiej wszystka w sztuce –
cel, ta potęga

Trzeba aby w dziele pogodził się przedmiot z podm.

sztuka

oglądanie siebie w dziele sztuki –

wyjawia się w mistrzu
całą sama przez się — Tak
w sztuce wyjawia się prawda
najwyższa. Jest zaiem który
nas przeprowadza ~~[illegible]~~
do owej najwyższej potęgi
Jako taką też Schelling
kładzie sztukę powyżej filo-
zofii..

ad wyższości sztuki

Trzeci peryod.

Z powyższego stanowiska
Schelling przeszedł ze ścisłą
konsekwencyą do następne-
go. Chodziło tylko o wewnę-
trzną ~~was~~ wspólnej zasady
między filozofią Natury i
fil. transcendentalnej —
o zobojętnieniu (Indifferenz)
podmiotowości i przedmio-
towości — i to jest filozofia
tożsamości: Identitäts
philosophie

Konsekwencya —

zobojętnienie

Zniesieniu a rozdwojeniu,
a tożsamości wtedy w naszem
poznaniu się pojawi gdy wzro-
zumiemy co jest rozum bezwzględny
Ten rozum nie j[est] bynajmniej wy=
tworną władzy ducha ludzkiego. ~~Jakiś~~
Ten rozum winien być wrapaty-
woniu naszem, a organem na-
szej wiedzy — wtedy i poznanie na-
sze będzie bezwzględne — w tem
ajście rozwija wiedzy myśle-
nia i istnienia — wiedzy
poznania a przedmiotem
poznanym. — Takowe poznanie
jest bezwzględne jest wiedzą
wszelkiej fil— Ten rozum bez-
względny ta identitas jest
ideą wszechideów — w bezwzglę-
dności ~~[illegible]~~ pomocy się będzie niezłożona
zasadą wszechświecznym. Ta idea
jako [illegible] do wszelkiej doczesno-
ści ~~[illegible]~~ [illegible] do wszelkiej doczesno-
ści i nie przychodzi tej doczesno-
ści w czasie ale w idei, w myśli

rozdwojenie w rozumie bez-
względnym

Rozum bezwzględny winien być
organum naszej wiedzy

Rozum bezwzgl. identitas
idea wszech ideów

Jedynie dla rozumu istnieje universum. – Całe universum stoi w bezwzględności jako rozum – człowiek –

Rzeczy odznaczają się między sobą jedynie niedoskonałością, i ograniczeniem pochodzącem z różnicy istoty a formy; Ponieważ nieskończoność wstępuje w skończoność, dla tego istota wyobraża ciągle się we formie. –

Natura, uważana jako odwrotność świata indywidualnego jako odwrotność duchowego świata, jest względną wszechrzeczy bytnością realną, świat duchowy zaś jest względną wszechrzeczy bytnością idealną.

Najniższą potęgą względnej wszechrzeczy realnej jest ciężkość i materya – drugiem słowem jest światło i ruch – trzeciem ~~jest~~ a najwyższym jest żywot i organizm –

niedoskonałość zależy na różnicy istoty a formy –

Natura jest względną i Duchem niewzględnym

Najwyższą potęgą względnej wiedzy
cy idealnej jest prawda i umiejętności
– drugą szczytną jest moralność
łączącą się jest
i religia – trzecią pięknością i
sztuka –

Najwyższym rezultatem siły
twórczej żywotnej w naturze
jest człowiek – on jest obrazem
wszechświata, mikrokosmos
tworzącym w sobie przenosi bytu
umysł – a tego czym je wszechświat
dualności. Rozum który w natu-
rze jest jeszcze bezświadomy siebie
w człowieku staje się wiedzą świa-
domym, osobowym. – [illegible]
i rozumną i uzupełnia się nawza-
jem. –

Nie można pomyśleć aby człowiek
taki jakim się nam dziś okazuje
mógł się sam tylko z ułomności
aby mógł własnemi siłami wznieść
się z niższości do rozumu-
To jest [illegible] pośród nas
w przemianie naszej natury. Przy-
puścić

169

Historya Filozofii Nowoczesnej

IX

Schelling. d. c.
Oken
Steffens.
Schleiermach. i. tv.
Hegel.

Przypuścić należy iż obok przed obecnym rodem człowieka istniał inny ród człowieka który się zachował w pierwszych podaniach o bohaterach i bogach –

Świat starożytny ma się do chrześcijaństwa jako natura do rzeczy Bożej. – Gdy Chrystus Pan wstąpił na ziemię, aż wtedy prawda człowieka się [illegible] natury, wtedy się urwał z natury, [illegible] aby sobie przywłaszczył swój pierwowzór..

?

Czwarty Peryod.

Jak się często dzieje we filozofii ze spekulacya panteistyczna prowadzi do mystyki tak stało się i ze Schellingiem. – Bo według jakiej w jego intuicyi (intellektualna Anschauung) idea Boga stawała na miejscu owej idei bez[illegible] nie względnej, według tej [illegible] przypisała go Absolutowi identites owe ale Bóg.

w poniedz. 18 Luty 863 !! † † †

Z tąd też nie dziw iż ~~przez~~ kon-
struktyjną metodę opuścił
a oddaje się na oślep fanta-
zyi przedstawiając nam niezwa-
kłe z stanowiska... nie ... ale
nie filozoficznie. ~~...~~ Obaczmy który ten przyczym otwarty w tym
celu przebiegnijmy ~~...~~ przebieg jego całego.

1) Period Fichtowski – idealizm natury
przedmiotowy. – owa niejaźń – niby
stworzone przez jaźń.
2. Ale później natura staje się
czemś oddzielnym w sobie ~~...~~
samoistnym, twierdzi że jej rozwój ściśle
odpowiada rozwojowi myśli w
filozofii transcendentalnej –
3. odcięte owe oddzielne tak zwane
stworzone jedności przez jaźń i ten
samości – identitäts filozofie
i władzy rozum absolutny
jako organ – ten zbliża się do
Spinozy – zawiera w sobie idealizm
i realizm.
4 Ale ta jedność – sama się
rozwija się jako nie twór (?)
niewolniczy ... natury ...

opuszcza metodę konstrukt.

1 jaźń

2 oddzielność natury

3 identitas – rozum bezwzględny

ta indentitas niedostateczna
– Natura odosobniona

Nowy platonizm

więc uważa naturę jako oderwa-
ną odłewo od bezwzględności – to jest cechę
głównie tego to Pojęcia Bożego uświęconości i jedynej
rzeczywistości tej, nic innego względne może być
~~zna~~, niesamoistne nie ~~ta~~ względnym
wiedzy z absolutum – a w tem
podobny do nowego Platonizmu

Böhme

(do Plotina) – a pomimo w prost
humna w teozofii Jakóba Böh-
mena – wprowadzając dualizm
między idealnym a realnym
światem. – Jakoż przez ~~~~
~~~~ wstąpienie idealności
w świat realny, ten realny
świat sam nabrał samodziel-
ności samowolności a tak rozdwoił się z
idealnym – oddalał więcej
od bóstwa – A największe
ostateczniejsze oddaleniem się
jest zło; ale ta ostateczność
mówi w sobie ma zarodnie
wrotu.

Idealność wstępując w świat realny – nadaje mu samodzielności

Czysta indifferencya – nie
mająca w sobie różnicy – jest
absolutum będąc złem
i ma gruntem, jest bytności
~~~~

bez rozdziału idealności i realna Noak 322.

sci. Od tej do indiferencyi
pierwotnym wszystko tym
rozpoczynają się dwa konary
do gruntu i Existencyi, realności i idealności – a to w celu aby
natura i Bóg
się znowu miłością zjednoczyły
Gdy natura wysłępuje w bytność
Bóg się w niej oglada –
Natura rozwijając się
stopniowo rodzi wszystkość
a w końcu człowieka – Rozwój
znowu człowieka w Historyi
jest rodzeniem się ducha.
W każdym jednostkowym
jestestwie są dwa czynniki
bo wola szczególna jednostki
ego, principium ciemne, a drugi
czynnik principium boskie rozum
ów wola ogólna, stąd się stwarza
ich principium dobrego i złego
albo warunkiem wolności
woli człowieka

walka woli szczególnej z wolą
ogólną stanowi dzieje świata.
Jej końcem będzie pogodze-
nie samowoli i miłości, a
panowanie woli ogólnej -
nie pogodzenie się świata z Bo-
giem. —

[illegible]
Ostatnia filozofia którą
Schelling nazywa Positive
Philosophie der Offenbarung
wysnowa jeszcze następnie
6
zasady w proroczej epoce
~~o~~ rozwinięte. Ale tu już
coraz słabiej na miejsce
myślenia występuje fan-
i mistykę
tastyczność daleka od wszel-
kiej prawdziwej filozofii
więc o tem porządnie ostatecz-
nie mówić nie będziemy.

Uwagi o Schellingu

Trudno zaprzeczyć iż Schelling
był arcy-nadzwyczajnie [illegible]
miłością. — Przymioty [illegible]
jak [illegible] wypada
a jego pióra — niektórzy razy
a naturze okazuje się u niego
[illegible] wszystko [illegible]
[illegible] oczu. — Ale brak
[illegible] ścisłości rozumowa
nia — [illegible] logicznego
Trudno ~~ja~~ też dla tego
zbijać zdania jego. — Rozumo-
wanie jednie przez rozumo-
wanie pokonane być może,
a jednak filozofia jego
zostało cały szereg dziel-
niejszych umysłów. Dziś
dzieło [illegible] Schellinga [illegible]
[illegible] postawić obraz
olbrzymi [illegible] [illegible]
natury i dziejów

na miejsce dowolnego teleologicznego pojmowania natury które dotychczas niszło miejsce – Przeciwnie wspaniość tej […] jakoś wspaniałości a grandezze […] zatem też widzi ci we wszystkich przyrodach czy pomieszane porwała sobie celujące głowy.

Zwolennicy Filozofii Natury Schellinga.

Ten pierwsze miejsce zajmuje [Okeni] Oken (1790 + 1850) – całkiem myśli udzielający ale […] […] Jak się to można […] […] poznać z jego dzieła Lehrbuch der Naturphilosophie 2a edy. Jena 1831. […] pierwszy §. […] że „filozofia „jest umiejętnością przedmiotów […] świata […] […] 3736 a 8 ostatni ze […] […] […] […] […]

Józef Gołuchowski Die Philosophie in ihrem Verhaltniss zum Leben ganzer Völker und einzelner Menschen Erlangen 822.

Jego metoda nie jest […] mniej wymawiająca ale […] […], zapewnia jako […] a dowodnie wydobywa mądrości) Prawda że jak gronem […] myślami, organicznemi a […] […] – […] schemmata po szczegółach – aby jak porządek pokazać zawsze […] […] […]

Henryk Steffens (1773
† 1845) uczeń poetyczniej
się od Okena. Ten naukę go
w Wrocławiu potem był
on przedstawia całość fil. Schellinga
Berlinie z [illegible] czerpiąc
chce wymowa niemiecka ...
Norwegczyk cita ojczyzna jego Norwegia
Anthropologia i dzieło jego
największej wyobraźni Fantazje
gii - ale nie ma ścisłości
brak ducha umiejętnego -
ani spokojnego myślenia -
Jest on autorem powieści Novel
wegslich - najwięcej zwiedza
two jego uczelni w naukach
przyrodniczych.

Eschenmayer (1770 - 1852). [illegible]

Schubert (1780) (Geschichte der
Seele - Die Nachtseiten der Natur -
Urwelt und die Fixsterne -
itd - pisane pięknie - ale
w Schubercie dawniej potężna
walka filozofia

Geschichte der ~~Seele~~ Natur, całość

E. Schubert dziwne dzieło za młodu umysłu — 20 lat tak sam. — wszystko zapowiadało Ultonatur, ~~[illegible]~~ w Monachium. Walter Schelling, umarł jako Zbór w München. — Tęsknota [illegible] go przejmuje ku temu innemu światu i powiada że tu w tym doczesnym więcej ciemności i zła. Ale sam poznał doczesnej istności samej, zwyczajnej i swojej niewyrażone [illegible], i chce oba życia [illegible] i płynąć do lepszej, [illegible] z religią, naukami przyrodzenia i myśl [illegible]. E. Carus (1789 dziś w Dreźnie) Physiologie — Psyche — Kranioskopia —

Rozumie się że takiemu badaniu natury przez się — mogło tylko chwilowo powodzenie myśli — nauki przyrodzenia wszystkie się rozłożyły, ochłonęły — a zamiast dawnego uwielbienia nastało dokładne badanie Natury.

Inni uczniowie Schellinga zastosowali zasady jego do religii, historyi, mystycyzmu, tak Görres (1776 † 1848) i Troxler — a najbliżej Böhme go i ostatniego przyjaciela Schellinga jak Franciszek Baader (1765 † 1841), Sengler we Freiburgu i stary [illegible] i [illegible] Günther w Wiedniu, katolik

Fryderyk Kr. Krause (~~ur.~~ 1781
+1832) który pragnął wydo-
być z panteistycznej idei
Schellinga — choć rzucając
z tony stanowisko przejść do
Hegla —

Tu należy wielki teolog
Schleiermacher (1768–1834)
z połtrzymionym idealiz-
mem — Schleiermacher
wybrał sobie za główny przedmiot
Religię i Etykę —

Pod pierwszym względem
ważne jego pismo Reden über
die Religion — pisze, iżby
Etyk — Powiada że ~~Religia~~
uczucie religijne wyczerpuje
się od etyki, od rozumu, od
moralności — że jest nam
wrodzone a jej (?) źródło
jest w sobie, ~~materialne~~
nas

Literatura do Hegla –
Schwegler – Bauer – Noack – Michelet
Gesch. der letzten Syst. der Phil.
Dwa tomy. (Bibl.) i Entw.-geschicht
der neuesten d. Phil. mam)

znajdujemy w sobie zapatry-
wanie idące nieskończoności uczuć
we wrażeniach nieskończono-
nych, i nawzajem co do czesnu
we wolności – stąd jako
skutek bezpośredni uczucie
u[illegible] całem sercem Boga – stąd
wraz wyższe zbliżenie się
do Boga –

Georg (Jerzy) Wilhelm
Fryderyk **Hegel** – urodz. w
Stuttgardzie r. 1770. – mając lat 18.
udaje się do Tubingi – i tam
mieszka ze Schellingiem razem.
młodszym nieco od niego – W
roku 20 zostaje Dr. filoz. – Potem
przez kilka lat nauczycielem
prywatnym w Szwajcarii
W roku 1801 po śmierci ojca idzie
do Jeny tam się habilituje
za porozumieniem rozprawy
De orbitis planetarum

Wiam się ściśle ze Schellingiem wydając wespół z nim Kritisches Journal der Philosophie (1802 do 1803). Tudzież on oddzielnie od Histor. filozoficznej do system. filozofii – na wstępie do Journales umieścił swoją rozprawę „Ueber das Wesen der Philosophischen Kritik (1802), w niej twierdzi że krytyka jedynie systemu ~~ten~~ formę filozofii zależy od porównania jej z ogólną ideą filozofii, i wykazania tego co jest przedmiotowem i ograniczającem. –

Prócz wiele pism tego czasu mają dogmatyczne jest rozprawa Ueber die wissenschaftliche Behandlungsarten des Naturrechts – Przeciwny

z jego pomniejszej ~~nauki~~ filozofii prawa.—

Kollegia jego też niepodobały się ciemny, nie gładki — chropowaty, terminologia dzika.— Pierwsze Collegium układał niż 4 słuchaczy — Mówiono w ciągu lat Jenajskich — był mało liczny — ważnym z tych uczniów jest Troxler ale ponieważ ucznia Hegla — Gabler jako najwierniejszym ~~uczn~~ ucznia Hegla — on przybył do Jeny w r. 1804 wtedy gdy H. już miał liczne audytorium.—

Odtąd i praca nad Logiką z Filozofii i Fenomenologii Ducha, tak zajęła w Jenie Hegla, iż miał cały umysł nim zajęty — Książę Fl.

Fenomenologię w śród grzmotów
dział pod Jeną. – A gdy wysłał
gońca by rękopism oddał nakład-
cy, był zatrzymany przez wojsko
zwycięzkie francuskie. – Fenome-
nologia wyszła na widok publicz-
ny w r. 1807. – On tę książkę
nazwał wyprawą na odkry-
cia. – Jego zamiarem w tym
dziele było wykazać [-anie] potrzeby spe-
kulacyjnego myślenia. Rozpo-
czyna więc od myślenia, zwy-
czajnego, od pośredniej reflexyi
i wzywa jéj do myślenia, a [tak] właściwie
wykazać [-uje] jéj niedostateczność
~~pi~~ pewności tego wszelkiego
myślenia i wznosi się do praw-
dziwie filozoficznego myśle-
nia. –
Po bitwie pod Jeną, rzucił

stan polityczny kraju – Ul. utra-
cił profesurę. – udaje się do Bam-
bergu i sam bierze kierownic-
two Gazety bamberskiej – w roku
1808 zostaje Rektorem gimna-
zyum w Norymberdze –
wprowadził propedeutykę filo-
zoficzną do wyższych klas –
a pięć mów gimnazyalnych
które posiadamy dowodzą
wielkiego jego pedagogicznego ta-
lentu. –
Mimo zatrudnień gimnazyalnych
oddał się głębokiej filozoficznej
pracy, bo Logice w 3 Tomach
r. 1812.–1816 – która była pierwszą
częścią jego systematu – drugą
Fil. Nat, trzecia Fil. Ducha)
Logika i prawie jego filozofia
ona jest metodą dyalektycznej
w niej myśl porusza wielką
nową przez należytą treści

a rozpoczyna od myśli czystej
a samej przez się, będącej
pryncypium wszech rzeczy. Logika
rozwija kategorye które są nie-
czemi ~~[illegible]~~ poruszającemi we
powierzchniach – a myślami rzą-
dzącemi – Ten system dający
się myśli które zarazem kształ-
tują świat przyrodzony i ducho-
wy, zarazem objaśnia się w
rozwoju filozofiów jako ich
rdzeń a więc –

Nie dziwnego że zewsząd spotka-
ło uznanie – Odrzucał otrzymał
trzy wezwania do profesury – Er-
langa na prof. filologii –
Heidelberga dla filozofii,
Berlin dla filoz. ale też mini-
ster pruski spraw wewn. uczy-
nił wezwanie całemy od własne-
go rządu Hla ciężko się emigracji
wykładów. Po

8 latach pracy. H. udał się
do Heidelbergi – W. H. spodziewał
się H. tryumfu fil. swojej zwła-
szcza że wojna ustała a myśl
wracała ku sobie. Ten czas restau-
racyi, to jest stałości monarchicz-
nej przeciwnym zaś anarchii
i postępem konstytucyjnym
uważał H. za ideał. – Obwinia-
no go za serwilizm za zasadę
że co „jest rozumnem jest rze-
czywistem, i naodwrót co rze-
czywistym to i rozumnem.
ale tej zasady nie rozumiano
bo H. wyraźnie powiada że
co innego jest exystencya przy-
[illegible]ająca się a co innego rzeczy-
wistość –
W Heidelbergu pisze 1817
Encyklopedyę filozoficznych
umiejętności, drugie wyda-
nie 1827 a trzecie 1830,

w roku 1818. minister pruski
Altenstein wezwał go do Berlina
Ku współczesnej niemieckiej filozofii
uczył Kant, Fichte otworzył mi
też wielkie pole, ścienić uważając
za błahe — Był też otoczony
licznym kołem słuchaczy.

Najgłówniejszem dziełem jego
jest: Grundlinien der Philosophie
des Rechts, oder Naturrecht und
Staatswissenschaft im Grundrisse
1821. —

wykład jego był jakby mowa
łagodny — ucinał się, jąkał, wracał
do początku, poprawiał się
szukał wyrazów, ale mimo
tego wykładu mógł być ważny
wzajemnie wzajemnie się wstępić
treść wyższej, najwyższym
pokojem, wykład się niby
tłumaczył, ale to przy-
wypomniawszy, ale to przy
najwyższej ciężkiej duchowej

prace w duchu były znane. a
prawda Kantowi przeciwna
Umarł na cholerę w 1831 r.
14 listop. —

Szkoło Hegla. —

Göschel skłonił się do myśli
by zbliżyć się do wiary chrze-
ścijańskiej. — Młodszy Fichte
syn Kanta — podobnie ma
tę dążność! Weisse podobnie
Dla tego też właściwa szkoła
Heglowska nazywa ich od-
szczepieńcami —
Rzeczywiście przez szkołę sta-
rała się by wydać wszystkie
jego dzieła i rękopisma wy-
dała —
Tak Michelet (Berlin Uni.)
Schulze, Marheineke, Gans,
Henning, Hotho —
Wszystka ta filozofia
Hegla rozszerzyła się po
Niemczech przeszła do Francyi

Moje spotkanie się z nim
w którym gdzie się zabrał
do książki układa
fli

~~nawet~~ ść do Polski — Była to pierw-
na filozofia która na[...] obz-
wołkstwo po tych krajach — a
wplotła się we wszystkie u-
miejętności — Pozatem była całości
dziś przebrzmiała
zaśle zbudowana — a dla tego przypatrzymy się jéj bliżej —

System Hegla.

Rozdziela się na 3 części.

I Logika II Filozofia Natury

III Filozofia Ducha.

Logika

Ogólny pogląd na Log. i Metodę Hegla

Ona jest umiejętnością idei samej przez się, myśli. — Jest ona prawdą bez szaty. — ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ —

~~Na to~~ Ważna jest metoda jego. bez niéj trudno zrozumieć, obejmującą naprzód ogólnie jego filozofię. — Hl. uważa że każde pojęcie jest sprzeczne w sobie — Trzechstronnia tak rodzą się rozumowania.

Szemat Logiki

mam na dwoch tablicach, których użyć należy —

Bliższy pogląd na L. i Met. H.

* Tak myślenie rozwijające się w Logice H. nie tylko jest wynoszącą przedmiotowo ostateczną, operacyą wszego głównie, ale zarazem prawdą wszelkiego istnienia, i obejmuje w sobie treść wszelkiéj prawdy, zatem też Log. nie jest tworzy się bynajmniéj forma sama naszéj wiedzy, więc nie jest bynajmniéj nauką o pojęciach sądach, i wnioskach jak to zwykła Logika.

Plato Logikę jeszcze nazywa Dyalektyka, i jest ruchem przedmiotowym, a ruchem samej treści myślenia —

Aristot. rozpoczął rozdział myśli formy myślenia a jéj treści — — Ten rozdział ciągle dawał się mocniéj czuć — Heglowska szkoła twierdzi że ten rozdział ~~prz~~ przemogła. — To do czego dążył ~~To co~~ Pythagoras, Kant Aristoteles. Giord. Bruno a nawet Raimundus Lullus. mocą kategoryi, też Log. H. a rozległniejsze —

Tak się dzieje że wł. Hegla w jedności
zacięta się Logika i Metafizyka, treść
i forma – a co Arystoteles i Wolf uwa-
żali być zadaniem Metafizyki, to i
się najdzie w Logice – ona jest
zarazem tą a przeważnie tem co
niegdyś było Ontologią – bo nau-
ka o istnieniu pierwotnym, o pra-
istnieniu – Mich. 717.

Bliższy rzut oka na Metodę.

Ponieważ przystępując do Filozofii
nie mamy żadnej treści gotowej od
której by zacząć można, więc też nie
wolno nam używać samowolnie
jakiejś formy do rozwinięcia treści
nie pytamy jak to tworzy ta forma?
Dotąd jak sobie przypominamy. Kładzie
Thesis – Antithesis – Synthesis –
Schelling jako Reflexya, Subsumcyę
i [illegible] –

Prawda że pojętności (rozsądek) a
rozum są dwoma różnemi władzami
poznania – które się nawzajem uzu-
pełniają, a tak one tkwią się w treści
[illegible] –

Rzeczą czynności logicznego myśl-
enia, jest ta iż układamy jakieś poję-
cia (nie wyobrażenia) jednostronne
oznaczone, i takowe oddzielamy od
innego pojęcia również oznaczonego.
To jest sprawą pojętności, rozsądku.
Kto atoli na tem poprzestaje † dogma-
tykiem, i [illegible] – tak
Stoicy, Epikur, Wolf –

w myśleniu samem. – Stan
te sprzeczności jedności, się od
siebie a tak powstaje nowe
wyższe pojęcie – ale to nowe
pojęcie znów ma wobec siebie
sprzeczność to nowe prowa-
dzi do wyższego pojęcia, a tak
myśl wspina się coraz wy-
żej, a to w ten sposób iż w
każdym wyższym pojęciu mieś-
ci się wszystkie poniższe
jako czynniki. Tak dochodzi
myślenie do najwyższego poj-
ęcia którem jest Idea bez-
względna. Ta samo pojęcie
bezwzględne jest tem od którego
się zaczęło, z tą różnicą iż
nie jest już więcej owa
jednostka bez różnic w sobie
ale jedność która wszystko
różnice i sprzeczności w sobie
zamyka i godzi –

3

Stąd widać że d. Th. wszystkie te
szczeble są tylko przemijającemi —
nie mają istnienia trwałego — ma-
szenia przechodzą w siebie.
(wrócić do *)

Logika rozdziela się na trzy czę-
ści — 1. Na naukę o istnieniu (Sein)
2. o istocie 3. o pojęciu.
Nauka o istnieniu znowu na
3 części —

~~I Ilość II Jakość i qu~~
I Jakość qualitas II Ilość quan-
titas — III Miara.

A. I[o] Nauka o istnieniu
I Qualitas.

Obaczmy jakie przejście z jako-
ści —

A. Istnienie (Dlaczego winno być początkiem filozofii?)
B. Nicestwo
C. Stawanie się. i niknięcie

Istnienie jest bezpośrednim, nieoznaczo-
nym — pustem głuchem — niemającym
różnic w sobie, ani na zewnątrz

Ale rozum przekonywa, iż podobne ozna-
czenia rozsądkowe nie wystarczają, że ich
nie można rozdzielać od siebie — że one
nawzajem do siebie się odnoszą, że każde
z tych oznaczeń zachowuje w sobie drugą od-
wrotną, że tracą się niejako jeśli i na
drugą uwagi nie zwrócimy.

Druga sprawa będzie czynności rozu-
mu która na tem zależy aby właśnie
wykazać te sprzeczności, jest to nega-
cyjna czynność która twierdzenia
sobie sprzeczne znosi mocą ich samych.
Jest to dyalektyka ludzkiego myślenia
— albo raczej dyalektyka samych rzeczy
przedmiotów — Bo każda jednostronność
sama przez siebie się znosi, a tak za-
mienia się w odwrotność — (ad absur-
dum.) antinomie Kanta — Eleata Zeno.
Ale rezultat ten jest jedynie ~~rozu~~ rozsądkowo ~~...~~
negacyjny — kto na tem pozo-
staje jest błędnie sceptykiem albo na-
wet Sofistyką. (Skepsis Kanta i
Zenona Eleaty). —

Jakoż w owym rezultacie negacyjnym
zawiera się jest i dodatny — Bo gdy każde
zaprzeczenie przechodzi w odwrotność, wie-
obie są jednością — a to jest pojęcie trze-
cie, wyższe od samych dwóch, jest
jednością sprzeczności obu — Ta wyższa
jedność jest także rozumowa
ale dodatnia. Ale to trzecie
pojęcie nie jest prostą jedno-
ścią po samych dwóch ale
ogniem wszystkich tych 3 poję-
ć złożoną jednością —

Ten rezultat do trzech pojęć nie
powinno być bez odtęczone od
tego jakim powstało i ruchu naszego
Prawda jest tutaj myślenie przy-
biegające owe trzy stadia —
ale ów rezultat owe trzech pojęcia
samo w sobie ma sprzeczność, który
nagli do nowego rozwoju, a tak
dalej aż się dojdzie bezwzględnej
idei —   nawrócić do str. 30

A Parmenides

nimna jakości, i to właśnie
jego jakości stanowi * nie jest
niczym jakiemś, niemo — jest niczem
jest równe nicestwu — nic jest
równie jest istnienie puste
bo się do niczego nie odnosi
odnosi się do żadnej rzeczy okre-
ślonej — stąd nicestwo a owo
istnienie jest jedno i tosamo
Z drugiej strony oba pojęcia
różnią się wzajem od siebie i każde
ginie w drugiem — Δ
Gdy mówimy istnienie a nic
to jedno — zdaje nam się paradoxem
bo wszystko stawiamy nic w obec
czegoś — ale nic odnoszące się
czegoś jest już przez przeci-
wieństwo pewnem oznaczonym
bo się do czegoś oznaczonego odno-
si i takowe zaprzecza —
Z drugiej strony wszelkie istnie-
nie a nic jest jedno i tosamo
nie powinno być uważane
jednostronnie to jest

5

nie należy przycisk położyć wy-
łącznie na tożsamości, a zapom-
nieć o różnicy –

II. Tchr. 89 powiada że ta forma
wyrażenia się sama jest wadli-
wa bo orzeka tylko jedną stro-
nę – ale można uważać że każdy
sąd ma tę wadę, bo wyraża jedynie
tożsamości podm. i orzecznik.
a nie ich różnicę – nie uważa jako
przedmiot ma w sobie inne jeszcze
orzeczenia, a że orzecznik jest
obszerniejszego zakresu niż
przedmiot sądu – Bo powiada sąd
nie odpowiada nie do rozwijającym
spekulacyjnym prawdom –

Otóż dla tej tożsamości i skut-
nia a wiecstwo, z one następ-
przechodzę w sobie a ~~tak~~ zadań
się ~~stawanie~~ Hevelik – i ~~[illegible]~~
– To coś stało jest na bytności

np. ta róża jest czerwona –

Bytności
– ~~Byt~~ bytności ~~[illegible]~~ wspólnej jako taką
a) bytności wyrażonej
b) jakości
c)

Bytność w ogólności

6. 182

Dasein
Ale to coma bytność jako
czemś oznaczonem, jest bowiem
tem czem jest dla tego że nie
jest czemś innem. ma tedy
negacyą w sobie - Gdy owe ogól-
ne istnienie ma negacyą w
nicestwie ogólnym - Bytność
Michelet 723. każda ma negacyą odpowiedni
w swojem również ozna-
czeniu. przeciwnej bytności Bytność tedy ma
ograniczenie swoje - To ograni-
czenie iż od tego czem bytność
nie jest, stanowi jego jakość
Ale jakość każda sama w sobie
zamyka inne jej odpowiednie
jakości, ma więc zaprzeczenie
w sobie - a tak jest czemś skoń-
czonym, ma własne zaprzeczenie
a zatem w sobie - Tak tedy to za-
przeczenie, jest powodem zmiany
to zaprzeczenie się potęguje samo
teraz staje się bytnością - Ale ta
nowa bytność sama jest
skończoną, sama więc dąży

do przemiany – i tak dalej a dalej,

w nieskończoność

Otóż tak to co ograniczone w sobie

~~się~~ a skończone samo następuje

nieskończoność, ~~co~~ – Jest to

nieskończoność. nieskończenie

wielu jakości – Bytności oznaczone

miała jedną jakość jawnie ale

przechowała ich potencya wszy-

stkie wszystkie inne – nie mogąc

mogąc je wszystkie odsłonić

niewiążę z kolei –

(i tu przypominamy Leibnitze

który powiada że każda monada

przechowuje w sobie świat cały)

Takowa otóż nieskończoność

jest wieczną. gdyż ona zadziwi one

tylko skończoności, – Granica

jest zarazem też sąsiednim

bytności chce przekroczyć to może

zatrzeć i granicę, umiejąc

ni ale tylko dla tego aby nowe

znaleźć nowe ograniczenie

Ale uważmy że uznanie tego ograniczenia i wciśnienia jest już jego przemożeniem – jest więc czemś prawdziwie nieograniczonem – jest zaprzeczeniem zaprzeczenia – jest bezwzględnem twierdzeniem affirmacyą.

A tak występuje prawda nieskończoności, bo zmieniania jakości nie zmienia się ta na coś innego, ale na siebie samą. Nieskończoność jest także A tem wszystkich tych przemian. – Rodząca się bytność skończona, rodzi się z głębi właściwej

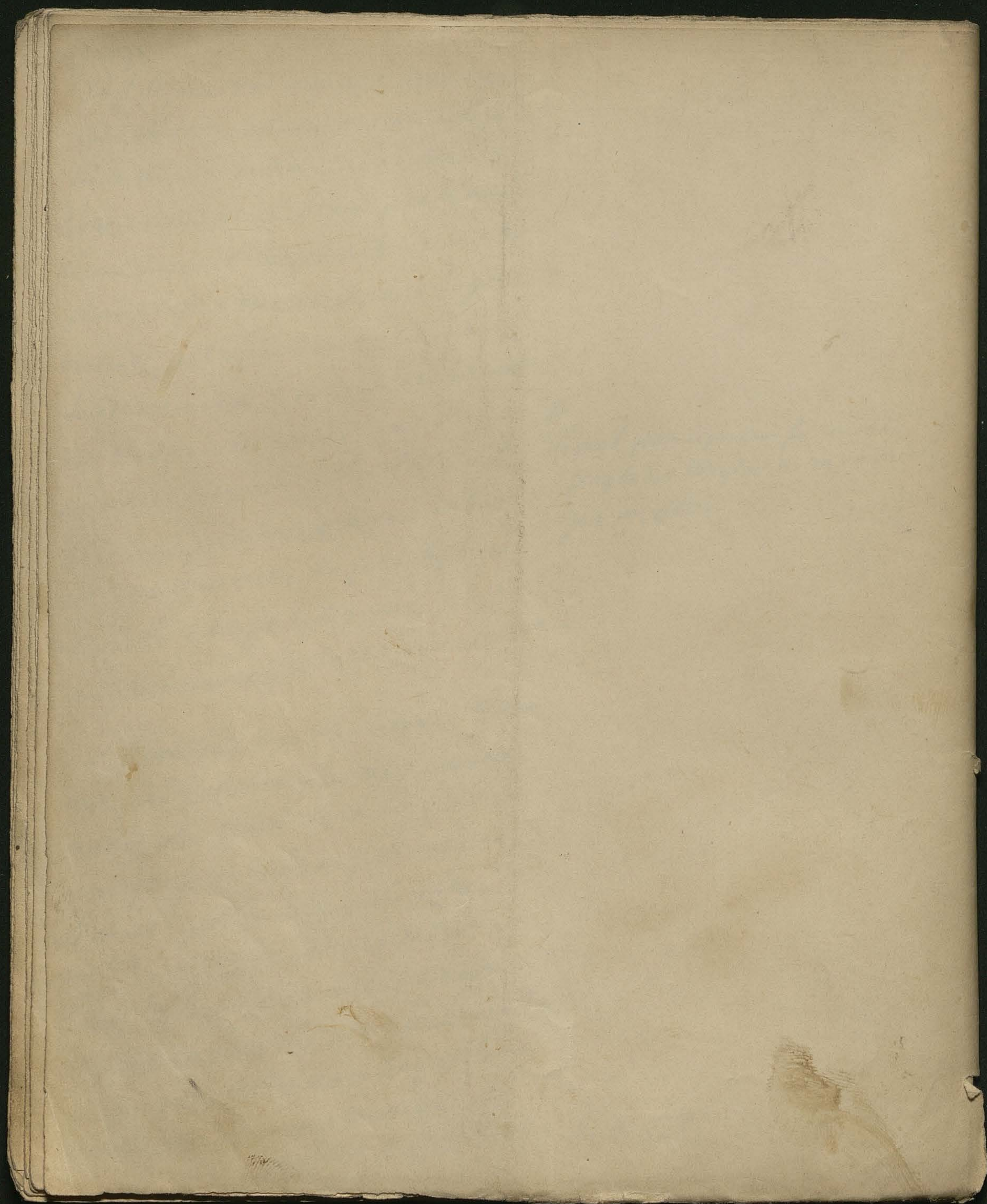
Misch. II 726. całej nieskończoności.

Nieskończoność prawdziwa nie jest pusto istniejącą, obok siebie, i zewnątrz siebie inne jakości (bo takowe byłyby ograniczeniem) ale wszystkie te inne nieskończone jakości już są wewnętrzności objęte są nią samą.

9 Jest to nieskończoność która we wszystkich skończonościach jest u siebie, i w sobie – widać z tego że ta nieskończoność nie jest bynajmniej czemś bezpośredniem ale powstaje z nieskończonego przeczenia, jest więc bezwzględnem twierdzeniem – niknie skończoność bez końca ale nie zaginie nieskończoność i istnieje – E Tak oprzeciwszy teraz co było = nieoznaczone, to jest bytności a teraz to zbogaciliśmy się w nieskończone jakości oznaczone.

E To jest principium jej według poglądu Hegla, a zasadniczym jej węzłem –

Owa zaś nieskończoność która nie jest światem poza skończonością ale która się sama widzi i znajduje w tem co jest rozumem od siebie jest to istnienie dla siebie, w sobie Fürsichsein. Tak bytności wcale obrazu tu nie zaginęła ale zachowała się jej nieskończone bogactwo obrazem jej nieskończoności jej natura pośrednicza. Mosch. 727.

Historya Filozofii Nowoczesnéj

X

pisane od. 23 Grudn. 863.

Hegel

dalszy ciąg Logiki i Filozofii Natury.

Mick. 727 186 Logika str 10

X

(dalszy ciąg od IX)

Tak istnienie stało się idealnem.
Bo nieskończona mnogość własci-
wości które już w jednem, w jedno-
ści idealnej (Leibnitz monada
Xenophanes Bóg jest jednem) —
Aby zaś wytworzyło się inne istnie-
nie trzeba aby istniało, aby było
odwrotnością samego — Znaczy tedy
iż to jedno co jest rodzi ze siebie
drugie jako się wytłacza mnogie.
a tak rodzi się z jednego wielość
czyli z których każde jest jednem.
Rozradzanie się wielu nie jest
oznajmieniem przez tworzenie się
jednego ale jest przeciwieństwem
siebie — nie jest to nie
negacyą niweczącą ale tworzą-
— wielość jest principium De-
mokryta, Leukippa. Epikura Ɛ
Leibnitza monady są także
jednostkami, tworzą ich
jedności nie wystarcza. monady
dla samoistności — nawrót wielości
do jedności jest w pojedynczości, wszechności
Kto te kategorye uważa za ostateczną jest panteistą

Ɛ z jednej strony jednostki
jako samodzielne się
repulsią, ale się na
wzajem tworzą odrzucha,
że się odnosi — stan
ich [illegible]

11

Pa wszechności nie f ogółem ocenen

Każda jednostka samoistna – a

summa wszystkich jednostek czysta sama przez się wzięte

i ilość quantitat. – Ilość ma

granice, ale zarazem przechodzi

te granice – tak ilość jest nieskoń-

czona – ~~Ilość~~ ale wszystko się ~~quantum~~

jest skończona ~~jest liczbą~~ bo

zawsze mogę myśl przekroczyć

~~tej~~ tej granicy i pomyśleć

większą ilość –

Ilość przedmiotowa ma jakość – jedna-

kowość wielu jednostek którą

każda jednostka tworzy się z drugą

tworzy ilość ciągłą – ale gdy

oznaczyć ilość może być

przerwany wtenczas powstaje

ilość kratną –

Gdy w ilości nie ma jakości, gdy

więc w ilości nie ma odnoszenia

się do drugiej; więc też ilość każda

ma w własnej granicy

jedność dla niej całość; – E

ten ilości

Jeżeli tę całość jakoby ograni-

czając się od innej, jako ciąg

discrete und continuirliche

Grösse.

E Jeżeli ilość tak ograniczoną

weźmiemy jako jednostkową

odosobnioną, a oznaczoną liczbą

wtedy nie będziemy liki

Quantum –

tak oznaczając liczbą, każda

liczba raz jest jednością, drugi

raz oznaczoną wielością a

Michel. 729 Anzahl – Typy

działania arytme-

tyczne – II

187 12

rezultat

F bo stopień jest dopiero takim jakim jest przez stosunek do innego jako wspólnie jak jakości — ale z drugiej strony stopień odnosi się do siebie

niektóryśmy ilościowa

G Uważamy że tak jest na dwie strony — (Hegel Log. I 263.

1. Jest skończonem bo jest w sobie ograniczony — a powtóre że jest 731. oznaczony, przez inny leżący zewnątrz granic jego —

2° jest nieskończonem — bo w takim jego ograniczenie jest przemożenie jest bytem poza granic — powołane jest bytem swym w sobie, naowadem Miara w sobie ma ideałem zamkniętą w sobie jest wszystkie inne quanta — a taki jest nieskończony — ale cechy jakim jako cechy skończoności za zarazem cechami nieskończoności — a naowarem

jednostki jest we wielkości na obszar — extensivitas

Jeżeli zaś wczepimy summę wszystkich jednostek mieszczących się w tem obszarze otrzymamy rezultat ilość intensiwną to jest stopień

Otóż stopień jest znowu jakością, F ilość zamienia się na powrót na jakości a jakości ilościową, — Stopień, gradus jest istotnie jakościowym — quantum qualitativum — Stopnie bo intensiwne całości jest jakością — a na wyrażeniu extensive w termometrze — G stan Stosunki ilościowe — a) stosunek prosty, 2. odwrotny. 3. potęgi —

Gdy bytności mająca jakość oznaczoną przez przybranie właściwej sobie ilości staje się tem czem ma być w tem powstaje miara —

Ta ilość do pewnego stopnia jest obojętną, i swobodną (proporcye stosunki liczbowe w porządku we wszelkich nad 2° cechami skończoności

w wzroście człowieka, z latami E niemierne E Jeżeli zaś ilość przejdzie granice tej jakości swojéj w tedy rodzi inną nową jakość, np. ~~stopnie~~ ilości ciepła wody stan płynny, roz-przężony, stały — (stąd Grecya miarę umiarkowanie uważa za główną cnotę — oto bo sama była harmonią wszystkich czynników.) —

E Miara jest pełną jednością ilości i jakości — Tutaj jakości niema już ~~granic~~ ograniczenia ograniczenia swojego w drugiej, ale zachowuje się swobodnie w ilości która jak się rzekło może być do pewnego stopnia różna —

Tak tedy ~~jakość~~ zależy od ilości — z przekroczeniem zmienia się jakość, ta nowa jakość atoli niemo zależna od sobie właściwego bytu, a tak dalej — w bezmierności — która znowu z miarą. o

o Jakość przechodzi w ilość a ilość w jakość — szczegółowe kategorye miary Hegelowskiej pomijamy —

Tak zaś znosi się miara sama. ~~staje~~ a tem samem prowadzi nas na nowy ~~szczebel~~ logiczny — Jakoż widzimy ~~że~~ jakość i ilość ~~stały~~ się tylko właściwościa

15

jest jawem. – Jaw, pojaw o tyle jest dla istoty potrzebny, że wniej istota się zwierciedli (sofiści zamiast istoty rzeczy biorą pojaw) ~~Zawsze ta~~ Każda istota ma wobec siebie swój pojaw bezpośredni, który jest jej stroną przypadkową, ~~ma~~ mimo istotną ~~Ale tak tyle~~ Tak z istoty wynika to co jest nieistotne, a z nieistotnego istota. – – ~~po~~ E

E Ten jaw jest tedy czemś bezpośrednim – gdy mówimy o istocie rzeczy już jest oddzielony od jej zewnętrznego jawu uważając takowy za pozór (Schein)

Tak natura istoty jest dualizmem, jest to ciągłe odnoszenie się dwóch czynników do siebie, ciągłe wrażenie i odbicie się od siebie, ich refleksya. Rozwój naukowy dalszy o istocie okaże nam jej dialektyczną naturę na każdym szczeblu jej. Obaczmy te momenta.

Nad wspływają następujące szczeble

I ~~Istota sama w sobie~~ uważana ~~najpierw istotę~~ istota odnosi się sama do siebie, jest to tożsamość istoty, że soba,, 1º ta sama tożsamość (prawo Ale nie jest to tożsamość prawo dawnej logiki ($A = A$) ~~A nie jest nie A~~) ~~która~~ która jest czczą tautologią, a nadto przecież rozróżnioną, a istota tak jest rozróżniająca się w sobie jak i tożsamością. Tożsamość o której Hegel mówi jest zasadą iż wszystko zamknięte i we wszystkiem.

że nieskończoność jest cechą wszystkich rzeczy złożonych – Nieskończona rozmaitość pomieści w tej tożsamości – a przecież istota jest mimo to w sobie pojedyncza. Ta tożsamość jest przeto z pomocą niem tożsamości i nietożsamości, różnicy i jednosci –

2. Tak różnica nie jest przeciwna tożsamości, owszem w tożsamości jest tkwi różnica – Istota jest tożsamości zachowującem się mimo rozróżnień swoich. Jeżeli zasada powszechna myślenia logicznego tożsamości (A = A) jest nieprawdziwa bo jednostronna, gdyż jako „sąd" zaprzecza różnice między podmiotem a orzeczeniem – tak i druga

i tej zapowiedzi nie dotrzymuje

17

zasada różnicy czystej Logiki jest również jednostronna. (a nie jest — co nic) Bo jak samtes pierwsze prawo przeczyniem, tak są drugie prawo przeczy jedności, tożsamości. Na tej drugiej zasadzie spoczywa orzeczenie czystej Logiki iż wszystko różni się od wszystkiego — Tak rozsądek zwykły sam sobie się sprzeciwia — Ale rzecz nie tylko się odróżnia od innych rzeczy, ale rozdwaja się sama w sobie. Ma w sobie nieskończoność oznaczeń własności, a przecież rzecz nie istnieje jako ich całość. Jest to sprzeczność (Widerspruch) między exystencyą, a tem co owej samej [illegible] — Ta sprzeczność właśnie prze by się uwolnić od tej exystencyi pozornej

Obaczmy te różnice — Najprzód różnica zewnętrzna bezpośrednia stanowi prostą różność — 2re różnica istotna która sama w sobie i w sobie istnieje jest odwrotnością, przeciwieństwem. (Dodatność, ujemność) 3 Gdy zaś sama istota rozwoj się na sprzeczność w której wystąpi sprzeczność w ścisłem znaczeniu.

Michelet.

Grunt

[w tem co jest]

o 1o Obaczmy tożsamość

(Jakoż gdy się istota sama od siebie odróżnia i w sobie rozdwaja [gruntem] więc raz będzie powodem, to jest będzie istotą zostającą w tożsamości ze sobą – powtóre będzie tem od czego się ten grunt ten powód oddzielił – to jest będzie następstwem [tego powodu]. – Tutaj istota ~~ma~~ ma dwojakie znaczenie ~~raz~~ choć tej samej treści – Jakoż powód, grunt znajduje się w następstwie przez niego spowodowanem a nawzajem w gruncie w prawdzie jest przytomne następstwo, przez niego spowodowane – Tak rozdział nie powodu, gruntu ~~jest form~~ a następstwa i formalizmem – ~~[illegible]~~

2o Obaczmy [teraz stosunek] różnicę. Jakoż grunt

i aby przedstawić rzeczywiście istotę samą przez się –

Owa tożsamość wyjawiająca się w różnicy, i różnica wyjawiająca się w tożsamości [jednoczy] ~~[illegible]~~ się [– powodem – Ten powód] gruntem – jest istotą czynną

(i Ten grunt a powód [będzie] ~~jest~~ przeto zmieszeniem sprzeczności –)

W gruncie jest [wprowadzenie] pogodzenie tożsamości i różnicy. [2o] Grunt więcej ~~powód~~ jest w prawdzie tożsamością ale zarazem możliwością wszelkich różnic [następstwa], on jest tłem ich pośrednikiem jest materyą – a różnica jest formą – Materya jest tłem dla form, a formy nie są samoistne i dopiero mają bytność swoją [w] ~~[illegible]~~ materyi

Gdy istota jako powód [z całą treścią swoją] przeszła w następstwo przez nią spowodowane wtedy rodzi się zjawisk-

Ko

19 Zjawisko nie jest więcej
jawem, który jedynie pozor-
nie, bezistotnie jawi się istot-
ną. — Zjawisko wyraża istot-
ę i całą jej treść ale w
formie bezistotnej — Przez
zjawisko istota stała się
dopiero prawdziwą istotą,
bo w nim ~~się~~ ona mogła rozta-
pić w zjawisko niebyto-
pozaistotą —
Istotą treść — a treść zjawiska
jest tą samą treścią —
Jeżeli zjawiska odrze z istę
bez gruntu a powodu swojego
wtedy stanie się bytem, exsten-
cyą, gdy ta exsistencya ma
powód istnienia swojego sa-
ma w sobie wtedy jest
rzeczą. — Rzecz ma własno-
ści które z niej wypływają.

Ale gdy odwrotnie te własno-
ści stanowią rzecz, nie ~~o~~
one są jej ~~o~~ powodem, ona
z nich wypływa., te własno-
ści są powodami. warun-
kami tej rzeczy – ~~Ale~~ ale
na odwrót rzecz jest warun-
kiem tych własności wszys-
tkich warunków; sama sobie
jest warunkiem, jest [illegible]
bezwarunkowem. (Tak np.
filoz. 18 wieku, zepsucie obyczajów,
ogromny dług państwa są warun-
kami franc. rewolucji, ale
ona z drugiej strony jest wszyst-
kie objęła. Z ~~Trzeba aby~~ [illegible]
niepodobna śledzić wypadków
z ich przyczyn, ale [illegible]
~~na~~ winna przyczyny wyjaśnić
ze zdarzeń [illegible], rewolucja wszystkie
warunki w sobie, była same
bezwarunkowa). Tak rzecz
mająca sama warunki w
sobie, napełnio-
na

21

jest treścią istoty, istota

iś przez nią przegląda, istota

która jest prawdem, gruntem

Istota przebywająca w

zjawisku, jest rzeczą samą

przez się (d. Ding an sich)

(Kant twierdził że nie możemy

poznać owej rzeczy są same

przez się, że jedynie zjawiska

znamy) Prawem zjawiska

jest jego istota – prawo to jest

właśnie rzeczą samą przez

się. – Prawo zawiera w sobie

wszystką ową treść zjawiska

ale w sposób pojedyńczy,

zjawisko zaś obejmuje całą

pełnię bytności.

Tak istota i zjawisko są tej

samej treści – bo jest to istota

która jest istotą i zjawiskiem

a każda z tych dwóch stron

jest istotą i zjawiskiem

zarazem – ~~tyl~~ ale każda pod

innym względem

Również zaś tych dwóch stron jest ta iż istota jest całością, jest całością z nieskończonej rozmaitości odpowiednich sobie zjawisk, a odwrotnie zjawisko jest nieskończoną rozmaitością które mają się do całości jak jej części.–

Jeżeli uważać odwrotną całość jako tworzącą one części zjawiska wtedy ta całość zowie się siłą a części stanowią się wyrażeniem siły, obie strony są ~~[illegible]~~ sobie odpowiednie – siła jest czemś niż wewnętrznem, a wyrażenie się jest jej uzewnętrznieniem się jej —

Ta dokonana tożsamość istoty i zjawiska jest rzeczywistością —

Rzeczyw

23

(Rzeczywistości z słownikiem Arystotelesa on widzi w rzeczy- wszystkich rzeczach ich idee, formy u niego są powodami kształcenia w materyi.) —

Idea wewnętrzna kształcąca co rzeczywistością jest Możebność dla wzdrucia ze siebie całego bogactwa rzeczywistości jest moc na zewnątrz tego co jest wewnątrz. — To więc co jest możliwem jest czemś przypadkowem. Ale ta przypadkowość jest pozorna, bo gdy rzecz przypadkowa powstała, już powstać musiała, była konieczną, bo była skutkiem koniecznym istniejących warunków — Ta możliwość jest warunkiem rzeczywistości. Gdy wszystkie te warunki zbiorą w kupę możliwość staje się Koniecznością. Gdy te warunki zwią [illegible] powstaje się już rzeczą samą —

Konieczność ma swoje pełne uzasadnienie w sobie [illegible]

193 ~~24~~

i accydenc~~tach~~yach. – wtedy bowiem
kategoryi ginie niezawisłość
przypadkowości, ~~accydensa~~
accydencya bo te tkwią
w samej substancyi, one
tkwią nie w konieczności – Już
to stanowisko Spinozy –
Toż całość accide~~nsów~~nców stano-
wi substancya sama, więc
one stały się substancyą.
~~one~~ Subs. ma się do acci-
dencyów jak pierwiastek
czynny do biernego, jak
przyczyna do skutku.
Przyczyna wszechświata
ma też samą treść która
ma wszechświat – całość
skutków równa się przyczy-
nie, każdy skutek jest za-
razem przyczyną, więc
znowu jest przyczyną
innego

25

innego skutku, który znowu
jest przyczyną innego skutku
i tak w nieskończoność

~~Ale Rozumy przyczyniając~~

Tak więc skończone przyczyny
i skutki ciągną się w nieskończoność

Lecz gdy w tym procesie każda przy-
czyna jest skutkiem a każdy
skutek przyczyną ale też i to
dzieje w różnych kierunkach, tor
rodzi nam się nowa kategorya
w której każda przyczyna jest
zarazem każdą inną przyczyną
skutkiem jest to kategorya
wzajemnego działania — (ta
kategorya była podstawą [illegible]
— czystego materyalizmu)

W tym pojęciu wzajemnego
działania, i wzajemnej zależności
ściąga ~~[illegible]~~ ostatecznie czy g[illegible]
ści jedności — i wolności
samoistności — i wycofania się
substancyi — i wzajemnie się
w społeczeństwo a podstawę

Wszystko co istnieje jest
tylko jedną i tąż samą substan-
cyą – która jest ~~wrażeniem~~
poznaniem na siebie zwróco-
nem – jest to absolutum
którego zewnętrznem istnie-
niem są wszystkie rze-
Jest to kategorya najwyższa
istoty – ona to jest węgłem
filozofii Spinozy – i Schellin-
ga we wcześniejszej epoce jego
filozoficznego rozwoju –

Ale to rozumowanie pro-
wadzi nas do nowego szczebla,
do trzeciej części Logiki, do

pojęcia –

Doszliśmy do absolutum,
które we wszystkiej zmia-
nie zawsze jest jedno i toż-
samo – ono przebywa we
wszystkiem – Takowe absolu-
tum atoli jest już naszą myślą podmiotów pojęciem – Por. E

Teraz te wszystkie sprzeczności
są objęte w pojęciu – Pojęcie
obejmuje ten dualizm, czynniki
dualistyczne które były w istocie
rozdzielone – teraz są w jedności.

E istota okazywała się cią-
gle jako dualistyczna, bo
jako istota i jaw; treść
i forma, substancya i acy-
dens, przyczyna i skutek,
teraz to rozdwojenie jest w niej
usunięte – Teraz znikła owa
różnica ~~między~~ istniejąca
w istnieniu, różnica między
istnieniem a istotą, one się
łączą w jedno – jest to
wolność

Każda rzecz jest tem co jej wewnę-
trzne pojęcie – rzeczy stały się prze-
zroczyste – a Pojęcie pojmuje
w jedności to co w istocie było
rozdzielone rozdwojone – jak to
~~Pojęcie jest~~ principium idea-
lizmu –
Pojęcie więc nie tylko przeby-
wa w naszej dziedzinie myśli
ale i przebywa i w rzeczach
których jest prawdą.
Pojęcie o ile jest istotą trwają-
cą we wszelkich różnicach
i przemianach jest ogółem. Misch. Entw. 273.
Ten ogół o ile sam w sobie i
sam przez się rozdzielił się na
rozmaite o tyle jest szczególnem
który tak się ma do ogółu jak
gatunek do rodzaju –
Ale dopiero w jedności ogół
staje się spełna rzeczywistym.
i wiąże się ze szczególnością – Bo
jednostka zawiera w sobie ogół

ogół trybem szczegółowym.
Ogół o tyle jest prawdziwym
ogółem że nie istnieje poza
jednostką – bo ~~ołuny~~ inaczej
byłby czemś ograniczonym,
bo abstrakcyjnem –
Ogół przeto przełamuje się jako
pojęcie ~~po~~ poprzez jednostki każda,
a tak znosi i zostaje jednostkowa nie odpowiedni
pojęciu – Malebranche uważa
za Bogiem jako jestestwo ogólne
bezwzględne zajmujące sobą
świat cały – Platona idee
są pojęciami szczegółowemi
Hegel dzieli więc naukę
o pojęciu 1. na naukę o poję-
ciu przedmiotowem czyli for-
malnym – jest treść rzeczy ciąj-
nej Logiki – 2. na naukę
o pojęciu które się objawia
w przyrodzie – 3 na naukę
o Idei

20)

Przedmiot pojedynczy nie daje się wyrazić inaczej niż ogólnie – dopiero przez zaprzeczenie jego wyrazów bezpośredniej stają się odpowiednim pojęciem. –

~~Gdy tym sposobem odnosi się pojedyncze~~
do ~~innego pojęcia~~

Gdy ~~z czego~~ pojedyncze wymieniliśmy pojęcia wyrazowe a ~~które~~ i zarazem do siebie się odnoszą, jest zarazem wtedy rodzi się sąd – Sąd jest rozumieniem i pojęciem – sąd nie jest samą operacyą naszej myśli – bo wszystkie rzeczy są sądem – są to pojedyncze – Rodzaje które mają w sobie ogół – Zarazem ich rozne sądów są zarazem ich szczeblowaniem coraz wyższym kategoryi – takie najwyższe kategorie – jest sąd jednym sądem dla sądu jakości – najwyższym jest sąd kategor. bezpośredniości – i rozjemczym – najwyższym sądu pojęcia

Sąd pojęcia wtedy gdy przedmiot
jest jednostk. przedm. a w
orzeczeniu zarazem powód tego
orzeczenia – nawet tem że wnosić
które sądami dowodnemi
apodictical. Tu bowiem jednostko-
wy przedmiot odnosi się do ogólnego
ogólnego pojęcia – i uzyskuje się
tylko jeden [illegible] – Tak
przedmiot i orzeczenie uzyskuje
się z sobą – wynosi z pojęcia
tenuto na miejsce przesłanki

[illegible]
Tak sąd zamienia się na
wynik – który jest także
wyższy niż wniosków wy-
ższej –

Bauer, 322. Wynik jest jednością
pojęcia i sądu – Tu bowiem
pojęcie jest jednolitością
idealności, która przechodzi
przez wynik rozkłada się
na członki różnice a wszystko –

31

wszystko jest tem rozumowym
jest rozumem – wszystko jest
wszystkiem; bo wszystko jest po-
jęciem a bytność wszelka jest
właśnie rozwinienie się jego wszyst-
kiem, tak pojęcie we wszystkiem staje
się szczegółowością i czemś poroz-
kowem – więc realnem –

Tradycje wszystkiego są ich owar
wyrazem szczeblowaniem –
wszystkie jakości są najniższe
a najwyższemi są wszystkie stosun-
kowości a z tych rozjemcze.

Wszystkie rozstawiają się wedle
różnic w nich zawartych
a skutek rozstoczenia jest
zmienienie tych różnic – ~~inne~~ Bauer
~~stosunków~~ zmienienie ~~tpo~~ 322.
bytność cenistéj pojęcia.

Gdy się tym bytem pojęcie
urzeczywistni, gdy to co jest
ogólne z jednoczy się w całość
z wszystkiemi swoimi, w
w jedności bezpośredniej wtedy

197 32

zwadzi się przedmiot. Objectum.
Przedmiot zewnętrz. jest istnieniem
pewném oznaczoném
stąd znać że przejście i prze
cez zmysły do świata prze-
miotowego, z podmiotu
do przedmiotu — Podm. i przedm.
mie się tedy dwa światy zu
~~tottowe~~ wszerad siebie oddzielone
jako owe abstrakcye kwan-
de — ale tacy się dyalektycznie
Przedmiotowości przeciągają
następujące fazy
Mechanizm — tu przedm. nie
się obojętnie — wiązek razem
zewnętrzny — stanowisko
Cartezyusza —
Chemizm — różnice przeni-
kają się wzajemnie — chem.
przedm. są tem są z zacho-
wania się wszego wza-
jemnego —

33

3. Teleologia – celowość przez
mechanizm i chemizm –
W chemizmie rezultat po-
kój w nim zneutralizowały
się odrębności – Chodzi o to
aby przedm. był zarazem także
całością w sobie jak ~~to~~ w me-
chanizmie a zarazem aby
miała w sobie grę chemizmu
a zatem odnosił się do przedmiotu
innego jako swego – ~~Przeci~~-
~~wnie się~~ do przedmiotu prze-
dzkiego który oczem jest ideal-
nym, istnieje w przedmio-
cie naszym. – Przedmiot ocze-
cy widzialny jest tedy prze-
dzeniem przedmiotowości
a podmiotowości – jest
zewnętrznie niedzis-
Ale to pogodzenie przedmio-
towości i podmiotowości ziści
się zupełnie dopiero w Idei

W Kanta idea = rzecz sama w sobie – w Idei widzimy rezultat całego naszego przeświadczenia – Pomiń także Kateg. istnienia i niebytu, całości i cząstki, forma i materya, i td.

[Idea ~~która~~ jest pojęciem które już nie potrzebuje niczego zewnątrz siebie ale wszystko ma w sobie jako czynnik własny – jest żywotem. Prawda że ta idea pojęta jest jeszcze w pierwszej żywotności, nie jednostkowe żyjąca potrzebuje do uzupełnienia natury wkoło ją otaczającej ale jest już pierwszej materyalistycznym. – Ale jest wprzeciwieństwie nosi w jedności żyjącej ma jest jednostką a jednak ma być ogólną – rodzaj jest – To tworzyjące umiera.

35,

Ale przez śmierć jednostki idea uwolniła się od jednostkowości – i wzbiera się jako rodzaj jako ogół – taki ur. [illegible] duch i poznanie. Idea poznania. –

W poznaniu znosi się jednostronność podmiotu mającego wobec siebie jednostronny przedmiot – a znosi się dwojako –

Podm. jednostronna znosi się przez przyswojenie sobie treści przez zewnętrznego świata, jest to czynność teoretyczna idei – w ścisłem znaczeniu pozna-nie – idea – Idea prawdy –

Przedmiotu jednostronność znosi się i przez czynność podmiotu który wtłacza w niego ~~[illegible]~~ treść wnosi w świat przedmiotowy – jest to czynność praktyczna idei – idea dobrego

Stąd radzi prawda = dobrego.

Stąd wypływa jedność idei teoretycznej i praktycznej. Stąd wynika wspólne zjednoczenie się przedmiotu i podmiotu – ~~przedmiot~~ jest to idea która sama siebie uznaje za przedmiot ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ kładzie, i siebie urzeczywistnia, jest to idea bezwzględna. Treścią ~~całej~~ bezwzględnej idei

Bauer 326. jest cały przebieg naszych kategoryi – są czynniki tej idei –

pisane 21 Lut. 864 Luty

W tej bezwzgl. idei najściślej połączona jest podmiotowość i przedmiotowość – a bezwzgl. wolność tej idei bezw. (absol.) właśnie na tem zależy aby zdołała obaczyć czynnik swojej rozstacyi – aby zdołała czynnik przedmiotowości zamienić na urzeczywistność bezpośrednią – tak aby wobec podmiotowości tej

wei stanęła rzeczywistości bezpo-
średnia – taki to jest natura – ponie-
waż idea z tego rozłaczenia
~~w~~ nawraca się sobie i do siebie
w – duchu –

Filozofia Natury.

W Naturze idea stała się Bauer. 328.
zewnętrznością – idea w naturze
objawia się we formie odrębnego
jej istnienia (sie ihrem andersseins)
Dla tego właśnie ~~powiw~~ pojęcie
znajduje się ponad tworami
natury – w naturze panuje
zewnętrzność – i przypadko-
wość –

Gdy w logice stopnie myśli prze-
bywa~~ły~~ idealnie – te stopnie myśli w na-
turze mają być rozerwanemi roz-
drobnione – obok siebie istniejące,
~~każde~~ wszystkie oznaczenia myśli które

Ż Że czynniki pojęcia są w naturze rozczepione

w Logice wypływały ze siebie - były
niby płynne; w Naturze zaś mają
zewnętrzny niby byt samodzielny odosobniony.
a one łączą się z sobą mocą myśli;
może i związek ich jedynie mocą
myślenia naszego zbadanym
być może. — i właśnie dla tego
iż nie ~~wiąże~~ myśl w nich
jest tylko czemuś wewnętrznym Ż
stąd też ta samoistność jak
tylko pozorną dla tego tu
panuje przypadkowość — i
znów konieczność — A całe
stopniowanie się natury nie
ma innego celu tylko ten aż
to rozczepienie pojęcia przewodz
i przedstawi znów idealność
pojęcia — To stopniowanie
natury jest atoli stopniowa-
niem się naszej myśli bada-
jącej świat przyrodzenia.
Dla tego natura nie ma

Luty 1864

Historyi – Historya Natury
w jéj stopniu obok siebie istnieją=
ce spółcześnie –

Części trzy – stopniu filozofii
Natury.

I Mechanika

Tutaj najpoźniéj wyraża się
rozjednostkowanie natury – więc
Mechanika jest pierwsza, umiejętno=
ścią przyrodzoną –

I Mechanika matematyczna; tu natura w prawdziwości
dości

A. Przestrzeń – ona
bezwzględnem rozdzieleniem – każde
tutaj (ein hier) jest innem, a każde
jest bezwzględnem – a znów każde jest
jednem i tem samem, co inne – różni=
ci da się wymówić – nie da
się oznaczyć – podobnie jak istni=
eni – Ale przestrzeń mają samkuen a) abstrakcyjne różnicę
w przestrzeni – nie oznaczone.
bo ilościowe
tym,
w sobie skok więc jéj czynniki abstrakcyjne
się trzema wymiarami – ale te
wymiary w przestrzeni są wprost nie=
=oznaczone, bo w szerokości może być
szerokością, lub długością – bo to

co my zwykle zowiemy wysokością to jest odnośnie do środka ziemi, toż jest obojętnem dla abstrakcyjnej przestrzeni - która jeszcze nie obchodzi ziemia.

6) Różnice w przestrzeni oznaczone jakościowe - aby była jakość potrzebne zniesienie obojętności przestrzeni - toć się dzieje przez punkt. - stąd linia dwa punkta - płaszczyzna - bryła. - obacz - Ob. w mojej Książce w której wywodzę figur geometrycznych - po niżej ~~...~~ kilka kartek -

Ale punkt jest jedynie czynnikiem pośrednim w przestrzeni - bo przestrzeń jest przedewszystkiem ciągłością, continuitas - punkta w przestrzeni są jej negacya - bo są krótnością - same mają znaczenie względne, punkta w przestrzeni są względem siebie ~~o~~ obojętne - prawdziwie istniejącym punktem, gdzie punkt istniejący w czasie - „teraz" - chwilka - Takie chwilki z których każda oznacza się wyrazem „teraz"

nie są względem siebie obojętne
bo jak jedna nastaje pierwsze
wypiera — tak teraz odnosi się
przeszłość z przestrzeni — do następującego skupienia którym jest

B. Czas.

Jak w przestrzeni przerwany jest continuitas — pojęcie ciągłości tak w czasie krótkości przerwa. Istnienie spokojne, zamienia się w czasie (przestrzeni) w niepokój — stawania się — ów punkt w czasie, który powiadamy „teraz" już zniknął stał się przeszłością, nastał inny punkt obecności teraźniejszości ale ledwie my go pomyśleli a już nie punkt który był przyszłością, stał już obecnością — i już przeszłością. to co wywiera czasu; — szereg chwil po sobie idących stanowi trwanie — ale gdy właśnie każda chwila równa drugiej, gdy te chwile są jednakie spotykaniem czasu ze sobą samem —

~~Czas i przestrzeń~~

i

~~Czas~~ —

stoi więc tak rzecz się wieczności:
wszystko co skończone ginie w czasie nie czas je zabija, ale własna sprzeczność go zabija — Bo co doczesne jest jednostronne, nie ma w sobie

Gdy z przestrzeni rodzi się geometrya – czas nie może pierw składać jak przestrzeń, bo ~~jego~~ różnica czasu nie może się tak, obojętnie jak różnice w przestrzeni – Czas wtedy dopiero może się stać przedmiotem umiejętności, gdy jego negacya będzie zapomniana gdy jednostka będzie stałą nie zmieniająca – a tak zmieni się w zasady matematyki

odwrotności własnej istoty; nie zawiera w sobie całego pojęcia – bo odwrotność a negacya przyczyna zmiany [illegible] swego jestestwa – stąd niepokój [illegible], ten niepokój, jest właśnie czasem jego –

Przeciwnie duch może się pojąć jako jaźń = jaźni, jako pewność odwrotności jest całym pojęciem bo podm. i przedm., jest własną swoją negacyą – dla tego czas nie ma mocy nad ideą nad duchem.

C Jedność przestrzeni i czasu

1. Miejsce

2 Ruch 3 materya

Miejsce potęgowaniem czasu i przestrzeni – Chwila obecna (czas) ~~w~~ przestrzenna, przestrzeń punkt przestrzeni w czasie – Przejście czasu na przestrzeń jest ruchem – jest stawaniem się – bo mowa przejścia do materyi – idealność w realności – To co jest w czasie i przestrzeni co odpowiada [illegible]

jest materya – Przejście idealności w realność – z idealności może zastąpić realności – np. w teoryi światła oddalenie zastępuje natężenie i nawzajem – Padanie zastępuje długość rachun(ku jest przestrzeni czas) masy – Hegel powiada że cegła # nie zabija atomistic ale długości jej – czas i przestrzeni go zabija –

II Ogólna Mechanika

A Bezwładność

B Uderzenie

C Spadanie

III Astronomia bezwzględnej mechaniki

A. Ciążenie powszechne

B Prawa Kepplera –

C. całość systematu słonecznego –

II Fizyka

(jako druga część Fil. Natury – Systemat słoneczny wskazuje jaź ruchy jakościowe (słońce, planety, księżyca, komety ruch do rotacyi.) – a tak jak prze... do fizyki, w najogólniej... ...

I Fizyka ogólnej individual... ności –

A. Ciała fizyczne wolne –

1. Słońce – światło –
2. Ciała spręż... księżyce i komety
3. Ciała individualne – planety –

To wszystko najlepiej może być dorobione z Michel... – z mojego wykładu

B Żywioły

1. Powietrze –

2. Żywioły sprzeczności

a) ogień

b) woda

3. Ziemia

II Fizyka szczegółowa indywidualności

A. Ciężkość gatunkowa

B. Kohezya (~~przyleganie~~ spójność)

1. adhezya przyleganie ze sobą innemi ciałami

2 Coherenzya, spójność w sobie samem

3 Sprężystość

C. Dźwięk.

D. Ciepło – ciepłik

pisane 22 lutego 864

Historya Filozofii Nowoczesnej

XI

Hegel. d. c. fii nat.
— fia Ducha. — Herbart

Filozofia nam obecna

Wszędzie zwrócić uwagę jako A i B (1 i 2) zagadnienie a trzecie tworzą C (3)

III Fizyka całkowitej indywidualność

A Kształt.

1. Bezkształtność

2 Magnetyczność

3 Krystalografia.

B własności szczególne ciał –

1. Zachowanie się do światła

a Przezroczystość

b łamanie się światła

c barwy –

2 własności, wynikające z roztarcia się ciał – zapach i smak –

3 Elektryczność – jako szczególne indywidualności objawiające się w całkowitem ciała – one ku [illegible] w napięciu do siebie zachowujące jeszcze

samoistności swojej.—

C Proces chemiczny.

(w obiekty tellur galwaniczny

III Organika

I Organizm ziemski

A. Dzieje ziemi

1. Siły procesu ziemskiego

stanowisko w systemat[illegible]

słonecznem, ziemi żywot

solarny, lunarny

— Położenie osi — z ocią

wszystko rozdzielenie

lądów i wód — masy

na północy, końce na

południe — z tarczą ziemi

świat — ekliptyka.

[illegible]

2 Geognozya –

3 Geografia fizyczna –

B. Geologia.

C Żywot Ziemi

1. atmosfera –

2 Morza –

3 Lądy –

II Organizm roślinny.

A Proces kształcenia się. liść – korzeń, kora, rdzeń i t.d. – pączki –

B. Assymilacya. proces oczyszczenia – powietrza – woda.

C. Proces rodzaju – płciowy który się tylko w kwiecie pokazuje, a nie objawia się w ~~całem~~ całości rośliny –

III Organizm zwierzęcy

A. Kształtowanie się

1. funkcye organizmu całości - oszczędności

2 System kształt-
a. Nerwy - kości
b. Tkanki.
c. organy trawienia

3 całości kształtu.

4 Proces ~~rodzajowy~~ kształtowania się.

B. Assymilacya -
stosunek do ciała do powietrza, trawienia - i t. d.

C. Proces rodzajowy -

1. stosunek płciowy

2 Zoologia - są o tem uwagi.

3. nauka rasiej ętności
ciała -
miara indywiduów -

A Dusza w naturze ludzkiej   Hegel 56. III T. Encykl.

1. Przyrodzone własciwości
a w subst. życie planetarne – klimat – pory roku – życie kosmiczne
b duchy natury – Rasy – narody
c. Jndywidualność Temperamenta, talenta charakter.

II Naturalne przemiany
a. Rożnice wieku
b odrębności indywiduów płciowe
c. odrębności w samem indywiduum – jaw – sen str. 111

III Uczucie – czucie
a zmysły –
b uczucie wewnętrzne gniew, wstyd, rozkosz boleść

B Dusza czująca
1) czucie bezpośrednie dziecie i matka – dwoistość wyjątkowość – zapatrzenie magiczność – senne
2) marzenie senne
3) Stosunek. oczarowania

Filozofia Ducha.

I Duch podmiotowy.

I Antropologia

a) Dusza przyrodzona
b —— czująca
c) rzeczywista – bo

II Fenomenologia

a) świadomość
b) świadomość celu
c) Rozum –

str. 161

Do swojego geniusza ‡ Jest to własciwości ostateczna która zowie się o jego jasnej świadomości jest sobą samą o sobie samym — że własciwość jest jego samej samej go od wszystkich innych — i dla tego ogólne powszechne motiwa i zasady, przewiązują się u ludzi w czynach samodzielnych, ten geniusz jest więc owe tajemnicze wewnętrzne życie. — Tutaj przeczucia — somnambulizmy — jasnowidzenie — choroby — umysłowe —

‡ Jest to dusza w rozdwojeniu swojem, bo rozdwojenie jej stanu świadomego od bez świadomego —

C. Dusza wrzeczywistości swojej

Tutaj dusza już przyswoiła sobie cielesności swojej, ta cielesność jako wewnętrzności się, jest znakiem dla duszy — piorowe zjawienia, kształt ciała

fizyonomia, płacz śmiech głos, mowa - dźwięka mimika gesta – Tak że ciało składa się symboliką duszy – marszczenie czoła – zadzieranie głowy – kiwanie głową – ściągnie wzruszanie symbolizuje rzecz pieśń – udzielanie słowa –

II Fenomenologia ducha

A. Świadomość

I. Świadomość zmysłowa

przedmiot nam świadomy jest bezpośredni, zmysłowy – ale ~~tex~~ bezpośredniość nie ma prawdy w sobie – chodzi o istotność przedmiotu istotna.

II Świadomość spostrzegająca

Gdy istota ~~przedmiotu~~ rzeczy staje się przedmiotem świadomości wtedy ~~ona~~ ta świadomość już nie jest więcej zmysłową, ale spostrzegającą świadomością. Na tem stanowisku jednostkowe rzeczy przyodnosimy do ogółu do którego należą – ale jedynie je odnosimy a jeszcze nie zdołamy relacyi w jedności jednostkowej rzeczy a ogólnego pojęcia – ale je obie te strony mieszamy z sobą – stąd rodzi się sprzeczność która nas wiodła do następnego a trzeciego stopnia świadomości którym jest:

III Świadomość rozsądkowa verständiges Bewusstsein.

Na tym stopniu przedstawiany się ów przedmiot już nie czysto tylko zjawiskiem. A że jego wnętrze, jego w sobie istnienie, jest czemś ogólnem. – Świadomość która tak pojmuje przedmiot jest pojętnością, rozsądkiem (Verstand) – To wnętrze z jednej strony całością rozmaitości różnych pojawów zmysłowych – ale z drugiej strony samo ~~nie~~ obejmuje różnicę w sobie; bo nie jest czystą abstrakcyą, To różnice ~~st~~ stanowią jedność całości która jest prawem zjawisk. – Gdy świadomość pozna to wnętrze przedmiotu to prawo, gdy je sobie przyswoi wtedy znika świadomość właściwa bo znika rozróżnienie ~~świadomości~~ ~~stia~~ podmiotu poznającego i poznanego przedmiotu

Emp. prawo iż gdzie przewinienie tam kara, – prawo spadania proporcya czasu i przestrzeni; prawa Keplera – prawa światła – dźwięku –

a to rozwinienie stanowiło istotę wiadomości tak tedy samo utworzyło nam się przejście do wiadomości siebie —

B. Świadomość siebie str. 266.

owa prawda wiadomości wreszcie w ogóle, i jest jej gruntem — Bo w każdej wiadomości jakiegoś przedmiotu, to wiedząc o tym mogę wiedzieć o sobie, wiem że to wyobrażenie jest mojem. Wyrazem wiadomości siebie jest formuła Ja = Ja. — jest to abstrakcyjna wolność — czysta idealność — To jest w samo sobie przedmiotem — nie ma tu wiadomości. — Ale zaraz ta wiadomość ma za przedmiot swój jaźń — i dla tego nie jest

jeszcze wyższej wolności
bo ta dopiero wtedy nastąpi
gdy jaźń będzie miała za
przedmiot właśnie owo
jaźń = jaźń – jeśli o tem wie-
dzieć będzie – Bo wtedy do-
piero jestem wolny jeśli
o tej wolności wiem –

Bliżej się temu przypatrując
widzimy że świadomość siebie
abstrakcyjna zawiera w sobie
sprzeczność

Bo ona odnosi się do przedmio-
tu, zewnętrznego, nie siebie
w nim – a tem samem ona
jeszcze zawisła od tej przedmio-
towości – odnosi się do niej
a tem samem jest jeszcze
gołą świadomością, która
była ~~poprzednio~~ na stopniu

Hegel Encykl III 267.

poprzednim. Atoli gdy stany jest świadomością to odnosi się wprawdzie do przedmiotu ale widomie do siebie się odnosi nie poza siebie – odrożnia się od niego Tak tutaj gra wewnętrzne sprzeczności – ta winna być rozegrana a to następnie trzybem – w stopniami –

1. Pierwszy stopień – Tutaj świadomość siebie, bezpośrednia jest w jedności ze sobą – ale zarazem stanowi się do przedmiotu – gdy świadomość siebie, jest pewna siebie, nie ów przedmiot wobec niej nie ma samoistności – nie ma znaczenia dla, [illegible] dążyć ma to aby świadomość siebie w niej się zaświadczyła – jest to popęd, żądza

który odnosi się przedmiot do przedmiotu — Tak świadomość siebi nie siebie wprzedmiocie który odpowiedział jest żądzy — św. s. staje się czynną, przyswaja sobie przedmiot, przedmiot znika jako sam ze siebie nie mający znaczenia — a świad. s. istnieje się unicestwi ten przedmiot. Jest to wszechmocność świad. s. żądająca — każda żądza jest egoistyczną unicestwiająca

2. Drugi stopień — Tutaj jaźń staje już wobec drugiej jaźni świadom. s. ma za przedmiot drugą obcą świadom. s. — Tu walka — uznanie — konieczność śmierci. — Tutaj już rozpoczyna się w zarodzie jedności powszechnej rozgałęzia —

3. Ogolna świadomość siebie

Jest wiedzenie siebie w drugiej świadomości siebie – Każda z tej świadomości jest samodzielną. Jest tutaj wzajemne siebie uznanie – Ponośtki idą same między sobą, wiedzą że wszystkie są wolne, że im ta wolność należy – Jest to nie jedność świadomości (odnoszącej się do przedmiotu) i świadomości siebie odnoszącej się do siebie – Jest to jedność rozmaitości – Prawda tego stosunku jest ogolna świadomość, ożywiająca się w różnej przedmiotowości – to jest rozum. Rozum jest idea po jednostce pojęcia (to jest podmiot) i przedmiotowości

Tapowasi padm. i przedmioto
Samoiś istoty teraz ogolna swiado-
mosci siebie – ale własnie to
ogolna jej istota staje się teraz
powodem ~~jej~~ świadomości
siebie ~~w~~ wzięta w całem znaczeniu
się którejś. Bo świad. siebie
zawsze tę ma cechę iż ~~zawsze~~
się odnosi do siebie – gdy nie rozróżnia
ta między nią a a przedmiotem
nastaje, gdy siebie samo w przed-
miocie (który sam jest przedmiotem)
obaczy, wtedy staje się rozu-
mem.

Rozum ten ma znaczenie
dopiero abstrakcyjnej formalnej
zgody i jedności świadomości z przed-
miotem – Ta jedność jest dopiero
zgodą, odpowiednią, ale jeszcze
286. nie jest prawdą. ~~A~~ bo przedmiot
sam może wcale nie odpowiadać

swojemu pojęciu - Dopiero gdy znaną
prawdziwą, wewnętrzną istotę przed-
miotu w tem jest prawda - a wtedy
poznanie moje staje się rozumem

C. Rozum -

Tak prawda sama przez się
istniejąca, jest jednością podmiotu
to z pojęcia i przedmiotowości mu
odpowiedniej -

Świadomość siebie więc, która
wie że jej myśli nie tylko są istotne -
mi jej myślami - ale wie że treść
jej myśli są zarazem treścią
przedmiotu - taka świadomość
jest rozumem - jest to prawda wszelkiej wiedzy.

Tutaj jaźń wie siebie jako
nieskończoną ogól. - wiedza ta
stanowi istotę ducha

III Psychologia

Duch więc okazał się być prawdą
duszy (będącej osnową antrop.)
i świadomości (jako we fenome
nologii) – Duch więc nie jest
już w wiedzy mojej ograniczonej
przez przedmiot mój, ale wiedza
jego nie jest ani podmiotową
(jako w antrop.) (jak we fenom.)
ani przedmiotową, ale wiedzą
substancji – która jest jedna
i drugą – Duch więc zaczyna
od siebie samego nawraca do
siebie i rozpatruje się sam
w sobie – nauka zajmująca
się tem rozpatrywaniem się
jest Psychologia –

Gdy świadomość badała stosunek
poprzedni jako przedmiot swój
to jest badała duszę w związku
z naturą (antropologia)

tak teraz następnie duch (w Psy-
chologii) sam bada ~~rzecz~~ istotę
świadomości (która była treścią
fenomenologii). –

Gdy duch jest jednością przed-
miotowości i podm., gdy on tak
jest podm. i przedm. zarazem nie
też jego zadaniem jest aby dobił się
jedności podm. i przedm. –

Toć się dzieje dwojaką czynnością
ducha:

1. Gdy przedmiot który dla ducha
jest pierwsze obcym, ~~rzeczą~~, danym
przypadkowym, jednostkowym
nada formę podmiotową to jest
przypomnienia, formę podmiotową, ogólną
konieczną, ogólną, rozumową.
a tak czyniąc przedmiot nas
treścią podmiotową – to będzie
duch teoretyczny – a czynność jego
jest wolną inteligencyą

Ten duch przechodzi stopnie
Główne 1. Przedmiot bez formy – zapatrywanie się –
2. Przedmiot w duchu [illegible] – wyobrażenie
3. Ogół [illegible] – myślenie. Pojęcie, rozsądek, rozum

E Stopnie tutaj 1. uczucie praktyczne
2 poped. jako poszczególny
3. poped ogólny – dążeniem
prawdy rozumowej

2 Duch praktyczny postępuje
drogą odwrotną – bo nie rozpo-
czyna od przedmiotu zewnętrzne-
go a niby samoistnego; ale
zaczyna od celów podmioto-
wych, od własnej treści
swojej – a tak działa uzga-
odnie na świadomości celi
zamknięty w sobie E

3 Duch wolny w sobie
jest jednością teoretycznego
i praktycznego ducha –
jest to wolna wola, która
wolę wiedzy działa – wola
inteligencyi jest praktyczna,
wola ta jest już rozumna

II Duch przedmiotowy. str. 376. Enc. III.

Skończyliśmy powyżej na duchu wolnym w sobie, a rozumnym mającym wolę rozumną – który więc już jest idea – ale gdy duch ten jeszcze przebywa na tle skoń-czoności, więc też pojawia się jeszcze zewnętrznem zjawiskiem –

Tak duch przedmiotowy ma za treść swoją, wolność w ogóle ona jest jego celem – ale ta wol-ność odnosi się do pra świata przed-miotowego zewnętrznego i material-nego zewnątrz ducha. – Ten świat raz rozszczepia się – na potrzeby szczególne antropologiczne – – pierwiastku natury – a dowolności wzajemno jemu stworzył wol–

Przecież celem tej woli jest urzeczywistnienie swojej wolności w świecie przedmiotowym. — tak aby ona się z tem światem objektu porozumiała—

Jedność ogólnej, rozumowej woli a woli jednostkowej stanowi rzeczywistość wolności, ma ona charakter ogólny, bo jest jest wytworem myślenia—

Stąd wszystko, wasza ustawa, mająca powagę — a uwolniona od przy=padkości, obcych przydatków, jakiemi są np. uczucie, przekonanie i popęd — z drugiej strony ustawa ta nie jest już więcej formą — ale jest ogólną prawdą, istniejącą już w przedmiocie — jako nawyknienie, sposób myślenia, charakter a tak te ustawa staje się obyczajem.

Duch przedmiotowy przebywa
trzy główne stopnie swojego roz
woju

§. Jakoż ~~...~~ wolna wola
jest:

A. bezpośrednią, więc jednostko-
wą, - jest to osoba - a ta urzeczy-
wistnia wolność swoją we
wła~~s~~sności - jest to prawo for-
malne, abstrakcyjne.

Tu traktuje o własności i posiadaniu

2. Umowa.

3. Bezprawie

B ta wola wraca ku sobie
ma istnienie w sobie - a t.j.
wola staje się wewnętrzną rzeu-
osobową, - podmiotową - a to

jest moralność

1. Zamiar - co chciałem czynić
a co się stało - zamiar odnosi się
jedynie do czynności zewnętrznej

2 Zamysł, w tem samem czynie
może być zamysł rozmaity [illegible]

3 Złe i dobre - tu fenomena
woli

C, wola substancyi – etyczna
która jest zarazem wewnętrzną
jako moralności a zewnętrzną
jako prawo – a to jest oby-
czaj – w trojakiej organizacyi 1° ro-
dzina – ~~obycza~~ 2° społeczno-
3° państwo, –

Do <u>społeczności należy</u> – nauka
o 1. o potrzebach – 2. wykonywanie
prawa 3 Policya i Corporacya.

<u>Do Państwa należy.</u>

1. Prawo publiczne wewnę-
trzne – urzędnicy – władza –

2. Prawo państwa zewnętrzne
(das äußere Staatsrecht)

3. Historya Powszechna

Duch każdego ludu – jest szczegól-
nością a wolności ~~jako jego natury~~
jego przedstawia się we formie
natury – ~~wolt~~ ze względu na
tę stronę jego przyrodzoną

widzimy czynniki geograficzne, klimatyczne — Ten duch narodu żyje w czasie, a jego treścią jest pewne szczegółowe principium, które się rozwija w jego świadomości — każdy duch narodu ma historyę. Ta szczegółowość staje się jednym z czynników historyi powszechnej, której ~~jest~~ dyalektyką jest to ~~że~~ wszystkie inne duchy twórz a historya staje się sądem ostatecznym —

Hegel stworzył osobną filozofię historyi powszechnej,

IIII Duch bezwzględny

(Der absolute Geist).

Jedność ducha podm. i przedm. najwyraźniej jako równość jest duch bezwzględny.

Pojęcie ducha urzeczywistnia się w duchu samym, a to się dzieje wtedy gdy duch wie o absolutnej idei. — To pojęcie ducha wolnego winno się objawić w odpowiedniej kształcie. — Dotąd słowami tego kształtu właściwy duch zaraz jest sobie obecny jako bezwzględna prawda.

I. Sztuka

Dotąd to wiedzenie o sobie ducha jako o idei — okazuje się bezpośrednio — ta bezpośredniość jest stroną [illegible] sztuki.

var., jako

Forma ta rozciąga się ona dzieło wszystkiego rzeczywistego istnienia — stąd na podmiot tworzący — i na podmiot patrzą-cy uwielbiający z drugiej strony jest przedstawieniem absolutne-go ducha we formie rzeczywistej [postaci] indywidualnej — conrect. — w tej postaci odpowiednie widomy znaki, objawy idei, a postać takt przypomi-nie idea, iż ona sama, tylko idee objawia — a to stanowi piękności —

Jest to najwyższa jedności natu-ry i ducha —

Hegel wydał osobną Estetykę.

II Religia

W sztuce idea przedstawia się jeszcze we formie ~~zmy~~ ograniczonej, więc sama idea ujęta jest w granice objawu zmysłowego, teraz przychodzi idea na nieskończoności — to było w sztuce poglądem zmysłowym przemienia w bytność ~~wiedzy~~ umysłową; teraz duch bezwzględny istnieje dla ducha który nim jest przejęty.

III Filozofia

Gdy sztuka jest zapatrywaniem
się na ducha bytem zewnętrznym
zmysłowym, - gdy w Religii takie
pokrywanie się na prawdy absolutne
jest zapatrywaniem się wewnę-
trznym duchowem - we filozofii
te prawdy rozwijają się samo-
dzielną myślą - Filozofia ma tej
treść artyzmu i religii ale
postacią takową poprzez myśle-
nia. - Religia jest prawdą
dla wszystkich ludzi, one
się opiera na świadectwie ducha
wewnętrznym - Te prawdy ~~wyja~~-
~~wia~~ urzeczywistniają się ~~w~~
wyjawaniu zewnętrznemu.
~~Więc też takowa sprawa~~
~~- posiada wiek - dla~~

1

Herbart

Ona na największą uwagę zasługuje, jego filozofia jest właśnie odosobniona od innych systematów, które mają właściwą a samodzielną drogę — Herbart jest niezwykłym [?] nie bystry, prozaiczny — obaczymy też że H^ta filozofia bynajmniej nie czyni jednej idei za początek z którego by wysnował cały świat myśli ale rozbiera pojęcia i wiedzę, badając pojęcia i bierze pod uwagę nasze pojęcia o przedmiotach, ~~także~~ obrabia, te [?] krytykuje [?] znajduje w tych pojęciach sprzeczności [illegible]-ności, i od tych sprzeczności je uwalnia —

Jan Fryderyk Herbart ur. 1776 w Oldenburgu — ⊢ w Jenie słuchał Fichtego — potem przez czas niejaki był nauczycielem prywatnym w Szwajcaryi w Bernie ∆ 1805 Prof. fil. w Getyndze od r. 1808 do 1829 prof. fil. w Królewcu jako następca Kanta, od r. 1829 znów w Getyndze, tam umarł w r. 1841

⊢ Jeszcze chłopięciem będąc czytał wolfianów i również [?] Kanta a tak już był przygotowany do fil. wykładanej w Jenie

∆ Było to w roku 1797, że uczył by uczył się, i studiował ~~[illegible]~~ sumiennie to co było przedmiotem jego wychowawców — szczególnie matematykę w roku 1800 opuścił Szwajcaryą [illegible] i spędził lat kilka na [illegible] nad Bremą — 1802 habilituje się na docenta

Każda prawdziwa filozofia rozpo-
czyna od refleksyi, to jest od badania
pojęć, filozofia obrabia dane pojęcia
Jakoż pojęcia danemi nam od doświad-
czenia, racyj narzucone nam od doświad-
czenia nie mogą być wytłumaczo-
nie, ~~bez~~ ~~nie~~ ~~bez~~ chyba że
w nich przyczyny odmiany, że takowe
pojęcia przerabiamy — Dane zaś
jest to ~~ono~~ co nie może być poddane
wątpliwość, ale natura przedmio-
tów nie jest ich istotą, nie jest przed-
miotem samym przez się, ale ta
natura ich jest ich rzeczywistym
zjawiskiem, które może być wytłuma-
czone przez filozofię — Tym sposobem
filozofia staje się empirycznym
realizmem — Gdy więc filozofia
zależy na obrobieniu danemi mocą
myślenia pojęć danych — więc trzy główne
części filozofii wynikają z głównych
rodzajów tego obrobienia —

Pierwszą częścią filozofii jest Logika do
niej należy jasność wyraźistość
pojęć, z niej wynika zestawienie
ogólne tych
pojęć ‡

Erdmann Entwicklung der deutschen
Speculation II Tom. str. 316.

‡ W Logice H. wywodzi naukę
o pojęciach sprzecznych, podporządko-
wanych — Dalej o pojęciach rów-
norzędnych i sprzecznych
wykazuje że absolutnie prawdzi-
wą jest zasada principium exclusi
~~tertii~~ medii, i że fałszywą jest
zasada principium tertii inter-
venientis —

Definicya jakiegoś pojęcia jest
rozwojem cech pojęcia wynikającego
z prawdziwego źródła pomocą
Definicya więc pojęcia najściślej
łączy się z jego podziałem — Podział
wtedy wytrawny gdy jego części
tworzą przeciwieństwa — Podział
może być rozmaity gdy pojęcie zawiera
razem rozmaite cechy —

Definicya i podział służą tem-
u aby pojęcie wypadło z całą
wyraźistością — To wypadnięcie
dokonane być może jeżeli
pojęciom naszym kładzie się mocą sądu
a tym sposobem sąd przeczący wy-
wyjmujemy pojęcie jasne (klar) wy-
kazuje czem to pojęcie jest, a
sąd twierdzący czyni pojęcie wyraźnem
(deutlich)
i t. d.

~~pojęć~~ –

2ga część fil. jest Metafizyka, jak
ona umiejętność zmiany pojęć
i ich uzupełnienia. Ale gdy ~~ogólne~~ zasady
metafizyki są tak ogólne że obej-
mują wszystkie pojęcia o świe-
cie i o nas samych – więc oprócz
tej metafizyki ogólnej rodzi się
szczególności metafizyka szcze-
gółowa czyli zastosowana a tako
rozdzielającej na 1. Psychologię,
2 filozofia Natury 3. naturalna
Teologia –

3cia część filozofii są te pojęcia
które wprowadzić nie wymaga-
ją odmiany ich, ale wzbudzają
pewny dodatek w naszych wyo-
brażeniach, a ten dodatek
jest jest sądem upodobania.
lub wstrętu – Jest to estetyka
ogólna – Estetyka ta rozwija
fakta które dopomagają
za sobą poklask albo
potępienie – Ta umiejętność twórczości
zastosowana do faktów
danych ~~wypływających~~ ruchów

obejmująca takowe przedmioty i
albo dzielnica ~~taka~~ iż zależy
od naszej dowolności bawić
się temi przedmiotami — jest
to dzielnica estetyki we właści-
wem znaczeniu to jest dzielnica
piękna, [illegible] — tu gdzie wszy-
stkiemy [illegible] upodobanie spo-
koju się z piękności, lub
ozelka wstręt wobec szpetno-
ści —
Ale ~~jest~~ ~~jasa~~ w ~~tej dzielnicy~~ obrębie
ogólnej estetyki znajduje
się druga dzielnica, w której już
nie od naszej dowolności zależy
czyli ~~nauka~~ rzeczywisty się zająć
się przedmiotami — owszem zasady
wynikające z tej dzielnicy mają cechę
niewolnicy, wola nasza — ta dzielnica
jest etyka — w niej wola jest na-
gięta do wykonania tego co radzi
nas zadowolenie, a unikania
tego co budzi w nas wstręt.

Filozoficzne znaczenie nauki Herbarta tkwi głównie w jego metafizyce – nią się tedy zajmiemy –

Metafizyka Herbarta

Jedyną podstawą dla filozofii jest doświadczenie – ale zarazem budzi się w nas powątpiewanie czyli przedmioty rzeczywiście są takiemi jakiemi się one nam wydają a to jest niższa skepsis – wyższa skepsis przechodzi na te formy pojawu i pyta się czyli w całkowitości przedmioty jakieś istnieją, wątpi czyli jest jakaś celowość w przedmiotach, czyli może ta celowość nie jest dodatkiem do przedmiotów uczynionym przez myślenie nasze osobiste i t.d. – Te więc nasuwają się zagadnienia które stanowią osnowę metafizyki –

Tak więc metafizyka Herbarta jest nauką o pojmowaniu doświadczenia – ona zamienia wątpliwości nasze o doświadczeniu w pewne poznanie – to jest metafizyki zadanie –

Schw. 198. 6

Doświadczenie narzuca nam pojęcia, rzeczy któ myślenie zwrócone do doświadczenia jest ciemne, zamiast i niezdolne rozgarnąć sprzeciwieństwa w przedmiotach, danych nam przez doświadczenie — myślenie zaś filozoficzne znajduje w pojęciach danych przez doświadczenie (np. w przestrzeni, w czasie, stawaniu, ruchu) sprzeczności. Tak nie następuje konieczność przerobić — to uwolnić pojęcia od sprzeczności które w nich jest celem właściwym spekulacji.

Uważamy iż ten najpoważniej ... objawia się stosunek Hegla i Herbarta — obaj się zgadzają się na to iż w pojęciach tkwią sprzeczności. Hegel powiada zaś to właśnie jest istotą pojęć iż one zawierają sprzeczności w sobie — Na to Herbart że te sprzeczności nie są ... przedmiotowego świata, ale przedmiotem który tworzy patrzy się w przedmiot i który to podmiot przez uwolnienie przedmiotu od sprzeczności winien wypracować ... ○ ... ało właściwy — Δ

Δ (Erdm. Entw. II 330). Herb. powiada przeto iż gdziekolwiek znaczymy sprzeczności już takowej znieść nie można, nie można tej sprzeczności uważać za realną — tej sprzeczności nie wolno przypisać istnieniu, ale zarazem wypada sądzić w których ... prawdopodobnie dla których się nam ukazuje że sprzeczności zatem to co jest przedmiotem naszego myślenia winno być zmienionem pojęciem. To zmienione pojmowanie winno być takie aby nie gwałciło logiki, a z drugiej strony aby nie gwałciło tego co nam jest dane. Trzeba połączyć możność pojmowania (Denkbarkeit) i ważność (Gültigkeit). Tak jeśli sobie pomyślimy sprzeczność w której M i N są sobie sprzeczne — a jednak w tej sprzeczności M bez N nie jest ... danem, to ... wówczas wiemy iż M może być myślane bez N, ale że znowu w tem co nam jest dane M jest w jedności z N; — Przeto logiki w takim razie jest ta rozdział jedności owej która ma ... Taczyć wyrażenia, a tego niezdolna, więc wypada zapewnić jedności M, więc zawiesić jedność M wyrażenia wyprowadzić ... więcej tych M. — ale nie trzeba tego tym typem rozumieć, jakoby jedno z tych wielu M jest w jedności z N ale jedno z tych wielu M nie jest w jedności z N, bo tym typem nie rozwiązałaby się sprzeczność. Bo przecież każde z tych winno być takiem aby mogło być pomyślanem (denkbar) a zarazem wspólnem z jednem ze wszystkich innych — oczywiście trzeba to tym typem rozumieć iż owe myślenie M winny być odmiennej jedności, nie były pojmowane z osobna jedności ...

#

Ale jest w wszystkich tu M razem
inny być niż pół myśle, to jest iż
każde z tych M nie osobna wzięte
ale wraz z niemi jest równe N. –
Objaśnienie. Widzieliśmy że mówimy
w tem co nam jest dane znaleźć
sprzeczności – więc to jest faktyczne
to jest sprzecznością – a ponieważ
myśleć tej sprzeczności nie
może przyjąć – wtedy widzieliśmy,
trzeba jedno z drugim pogodzić
to jest potrzeba celu to od myśle-
nia innej cechy tyto pojmowania
Za przykład podaliśmy sprze-
czności między M i N które są
sobie przeciwne a przecież
rzeczywiście są podane jako
wspólności – Zas tłumaczenie
niewiele Widzi poniżej str. 11 gdy mówimy
o rzeczy i jej własnościach – Rzecz
jest jedna a gdy ją wyłamy Scher 199
nem ona jest wybiciem jej
własności [illegible]
a gdy odrzucimy rzecz samą
od własności, gdy ~~odrzucimy~~
odrzucimy własności od rzeczy
zostanie się NIC, zero – tak
to jest sprzeczności bo aby rzecz była
jedna i zarazem rzecz jest wielością
oznaczmy jedność rzeczy przez M a
wielość przez N. – M i N są sprzeczności
a jednak tu są dane faktyczne –
zatem sprzeczność [illegible]
M uwolnić na wiele
M. to i A na wiele

Istoty realne
(Die Realen)

Z tąd przechodzi Herbart do swoich
realiów – Herb. powiada iż wytknięcie
sprzeczności we wszystkich
pojęciach dostarczonych przez
doświadczenie – mogłoby doprowadzić
do ostatecznego sceptycyzmu – lecz
przyznajemy iż gdyby nam przyszło
zaprzeczyć wszelkiej istoty realne
(rzeczywiście istniejącej) już by nam
trzeba zaprzeczyć jawom, zmysłom,
wyobrażeniom, myślom –
Przypuścić więc potrzeba iż każdemu
jawu, każdemu zjawisku odpowiada
jakieś istnienie rzeczywiste
Prawda jest że temu co jest
dane nie możemy przypisać
istnienia prawdziwego,
istnienia samego przez
się, bo to co jest nam nie
istnieje samo przez się,
nie istnieje samo dla siebie,
ale istnieje na czemś innem,
albo w czemś innem, albo
przez coś innego – Prawdziwe
[illegible] ob str. 18. Dalsze zachowanie
tej metody do myślenia i Muller 12 i 13

Prawdziwe istnienie zaś
jest istnieniem absolutnem,
które nie ma iż względnie do
czegoś, które nie jest od
niczego zawisłem, jest abso-
lutnem twierdzeniem (positio)
które nie żąda po nas jakiegoś
przypuszczenia, jakiegoś
zadowolenia ale żąda ponad
wprost uznania — gdy takie
we istnienie absolutne przy-
znamy jakiejś rzeczy, ter
ta rzecz będzie rzeczywistością,
realnością — To istnienie
prawdziwe będzie atoli
w każdym razie jakością
jakimś czemś, czy quale, jakimś
czemś co uważamy za istniejące
za realne — aby zaś to realne
odpowiadało warunkom ~~abs~~
absolutnej pozycji — To realne
winno mieć następujące
cechy:

9

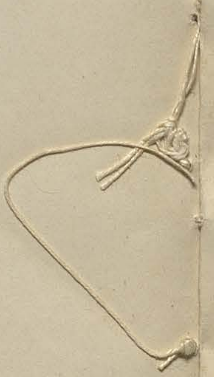
1.[od] jako twierdzenie, poniekąd jest bez żadnej negacyi bez żadnego ograniczenia, któreby tę bezwzględność znosiła

2re jako ogół prosty, nie niezłożony, a zatem nie jako mnogi, lub jako byłaby w której by którejś odwrotnie się wewnętrznie

3[cie] Takie coby się nie dało oznaczyć przez ilość, więc nie rozciągłe w przestrzeni i czasie ~~nie podzielne~~ więc nie jako ilość ciągła

Pamiętajmy atoli że taka one istnienie, ta absolutna bytności realna nie jest tylko najmniej czemś tylko w myśli istniejącem — ale jest czemś niezawisłem od myślenia, a na sobie polegającem i takiem co od myślenia wcale być uznanem —

Otóż to pojęcie takiego istnie-
nia jest podstawą całej filozo-
fii Herbarta. Dajmy przykład
– każda rzecz którą spostrze-
gamy jest zbiorem wielu
cech czyli znamion, czyli własno-
ści – ale wszystkie te własno-
ści mają jedynie względne
istnienie – Rzecz jakaś ma kolor
ale do tego potrzeba światła
rzecz ta dźwięczy, ale do tego
potrzeba jej powietrza, rzecz
ta jest ciężka, ale do ciężkości
potrzeba ziemi, która ją przy-
ciąga. – i Pytasz czem ta rzecz;
odpowiadają wyliczeniem własno-
ści – ale ty pytałeś o tę rzecz
jako jedność, a odpowiedź
wylicza wielość własności – odpowiedź
orzeka co ta rzecz *ma* ale nie
czem ona jest. – Czem więc jest?
ona nie jest samą żadną
z owych szczegól=
nych

I Jest ta sprzeczność — Bo raz rzecz się podaje jako jedność, jako jedna rzecz — a drugi raz jako wielość własności

B. Raz się pytamy czem jest ta rzecz odpowiedź wyliczenie wiele własności Rozwiązanie tej sprzeczności z zachowaniem ogólnego prawidła rozłożenia na str. ... 6. i 7 poniżej

200,

własności 2° ani jest jednością tych wszystkich własności I Jedna tylko nam pozostaje odpowiedź: rzecz jest tem czem nam które gdy odrzucimy wszystkie swoje własności — jest substancya. — Jakoż oddzielając od rzeczy te jej własności które czynią że rzecz taką jest nic nam nie pozostaje. — Nie widać więc że uważaliśmy za rzecz zbiór własności którymi ta rzecz jest. — Gdy atoli badamy się rzeczy jej, — odpowiedź jako ... iż jest wiele istocie realnej; nie widzimy tylko że przypuszczać musimy tych istot realnych ile jest ... istot realnych widać iż istota — a zatem realna będąca podstawą owej rzeczy i jej własności jest zbiorem wiele substancyi czyli monad, których jakość jest rozmaita — więc pozostaje ... się bez same przypuszczenie ... tych monad bierzemy za rzecz —

Obaczmy teraz przelotem ~~mało~~ ~~krytyczne~~ pojęcia zasadnicze metafizyki Herbarta –

Pierwsze jest pojęcie przyczyny i skutku – to pojęcie nie może zostać ~~tak~~ w której jak tego używa rzeczywistość pojęciem – ~~Przyczyna nie może~~ Bo my pojmujemy ~~[illegible]~~ tylko następstwo ale nie możemy pojąć rzeczy –

Jakoż stosunek przyczyny i skutku nie może pochodzić z transcendentnego działania, bo istota realna nie może wejść w drugą istotę realną, bo to się sprzeciwia pojęciu absolutnie realnej istoty – nie może też ten stosunek przyczyny i skutku pochodzić z immanentnego to jest ~~bo~~ bo z wnętrza istoty wypływać bo wtedy substancya nie zostałaby [illegible] jedną i tożsamą z jej cechami z jej własnościami – bo wtedy substancyi ruch i rozwój tej substancyi byłby porządkiem rzeczy i rozmaitych cech i własności –

To pojęcie ~~porządku~~ przyczyny i skutku zawiera w sobie sprzeczność. ~~Prawda~~ ~~Porządek~~ 1° Przyczyna pomyślana przez nas wyprzedza skutek, więc nie jest równą skutkowi. 2° Lecz z drugiej strony musi przyczyna zawierać w sobie skutek, inaczej byłaby mu nierówna. Jest więc sprzeczności która znowu według metody wykrytej na str. 6. i 7 powinna rozstrzygnięta być w inny sposób.

To jest iż przyczyna M zawierała w sobie nawet M. Żadna z tych M osobna wzięta nie jest w porządku z N ze skutkiem – ale wszystkie M razem wzięte są w równości z skutkiem N.

ale to być nie może bo
wiemy że rzecz nie jest jedną
[jedyną] substancyą ale zbiorem
substancyj, z których
każda trwale wyrażając
jedną wytęcie w takie-
sią. Tak więc pojęcie przy-
czyny i skutku może przed-
wiedzieć z odmiany wło-
wiadzić z których
nie tych z nich względem
siebie —

~~to równe atomie potrzeba
z nich jest tymczasem obwie-
nie Ⅎ szczególnego
i aby był skutek potrzeba
szeregu warunków jako przyczyny
potrzeba z miłości M— inaczej
ich względem siebie potrzeba~~

Ⅎ zasady wszystkich
są zawsze też same
w prawdzie więc nie może
wniosek zasadzić
zmieniana.-- Jakie są te-
macyi nie odmiany
które spostrzegamy — gdy
tylko i jedna i też sama
rzecz ulega pozornej odmianie gdy rzecz ta sama przypadkiem
zdominowana innych stosunków
ta sama linia prosta jest zawsze
czem jeśli będzie bokiem trójz
kąta, czem jeśli będzie odcinkiem
koła, czem gdy będzie styczną.

Ta sama szara barwa obok
czarnej będzie biała, obok białej
ciemniejsza—

2 Porówna odmienna nachylenia
może nawet przestrzeni, bo może
w odmienności położenia wzajemnie
do siebie, choć ich mogą równo obok
siebie zajmować miejsce—

Zastosowana metafizyka jest
Psychologia u Herbarta

Dusza jako monas, jest prosta,
niezłożona, nieprzemienna, nie=
śmiertelna - więc własności stałe
Dzieje duszy są tylko prostem zacho-
waniem siebie (Selbsterhaltung)
te zachowania siebie które same
wobec innych istot realnych
mogą być rozmaite i przemienne-
Przyczyny tych przemijających
stanów same te inne istoty
realne które z duszą monadą
zderzając się mogą ~~[illegible]~~ wzruszeniem
wzbudzają owa rozmaitość

15

Schw. 201
202

uczuć, wyobrażeń, afektów
Teorya utrzymania siebie
jest podwaliną Psychologii
Herbartowskiej – To co wy-
ższa filozofia nazywa, uczu-
ciem, myśleniem, wyobraże-
niem, toć są tylko rozmaite
kształty utrzymania się duszy
– Nie są to osobne a wewnę-
trzne oznaczenia stany
samej ~~duszy~~ realnej istoty, ale
oznaczają różne stosunki
realnych istot, stosunki
które z różnych stron spotka-
nie się iszczą a tak nawza-
jem albo się znoszą, albo
się nawzajem potęgują lub
modyfikują. – Świadomość
nasza jest summą tych sto-
sunków w których zostaje

Dusza do innych istot.

Odnoszenia atoli do przedmio-
tów ~~nie są~~ nie odpowiednie
im wyobrażenia nie są
jednakiej siły, jedno wyo-
brażenie

spycha drugie, albo takowe
naciska, albo je zaciemnia, itd
a to stosunki warunia się
które wedle prawideł statyki Schm. 202.
obliczone być mogą – wyobrażenia Δ nie jest osobną władzą ducha
przytłumione nie znikają zupeł- ale wola zasadza się na stosunku
nie, ale niby na progu świado- panujących przeważających wyo-
mości czekają chwili sposobnej brażeń do innych wyobrażeń –
w której się wolno będzie na jaw stworzonych [illegible]
wydobyć, czekają na spółczes- [illegible], charakter [illegible] zależy
ne wyobrażenia z którymi od tego że pewna masa
być razem, a wtedy potęgowani wyobrażeń trwale przeważa
wstępują się naprzód – Otóż w świadomości, a tak ustalona
ten ruch wyobrażeń może być [illegible] wyobrażenia [illegible] do naszej świadomości
matematycznie oznaczony. Taki w [illegible] do naszej [illegible]
[illegible] jest [illegible] Co się tyczy nauki Herbarta
zastosowanie Matematyki nauki o [illegible] Religii [illegible]
do Psychologii – wyobrażenia [illegible] Estetyki
przytłumione czekające na progu [illegible]
świadomości, którym na pomoc [illegible]
przyjdą te co wracają [illegible]
świadomi [illegible] albo [illegible] Estetyka [illegible]
wstępuje się silnie naprzód czyli [illegible]
w wtedy stają się żądzami. Żądze Etyki – w Etyce idee, [illegible]
stają się wolą, gdy się taką [illegible] 1. Idea wolności wewn. 2. [illegible]
zadowolnienia ich. Wola nie jest Δ 3. prawa. 4. słuszności – [illegible]
idee towarzyskie [illegible] 3 Zarząd [illegible]
[illegible] 1. [illegible] prawny 2 System [illegible] ([illegible]) 4. [illegible]
Beseelte Gesell.

dla wszelkiej filozofii, stosowanie kategoryi rzeczy skończonych, do tych zjawień rzeczywistych, a tak to co jest nihilizmem, nieskończoność zamienia na treść skończoną.

B. B.

Fichte I. H. Beiträge zur Charakteristik der neueren Philosophie 1833. — 30 listop. 867.
moetum —

Filozofia obecna

Od czasów Cartesiusa i Lockego rozwinęły się dwa stanowiska filozoficzne. Te dwa stanowiska lub nie jednakowej a równej siły, ani się też nie rozwinęły jednako czystością, jednakże oraz te dwa stanowiska wyraźnie się od siebie odróżniają —

Pierwsze stanowisko możemy nazwać anthropocentrycznem bo to stanowisko rozpoczyna od człowieka i jego świadomości siebie —

Drugie stanowisko możnanazwać theocentrycznem bo to stanowisko bierze sobie za zadanie z Idei bezwzględności wysnuć ślerienność wysnuć świat

Obydwa te stanowiska przez długi czas się rozwijały bez wzajemnego stosunku ~~a nie~~ do siebie bez wzajemnego odnoszenia się do siebie — przecież oba te stanowiska

w ostatnich czasach zbliżyły
się nawzajem do siebie a zupełnie
zbliżyły się do siebie na zawsze
Jakoż po Heglu wszyscy myśli-
ciele którzy możności metafizy-
ki przypuszczają, uważają
za zadanie swoje wynalezienie
principium i zasadniczego metafizyki na dro-
dze ~~poznania teoretycznego~~.
teoryi poznania -
Jakoż co do Hegla - trzeba wyznać
że zawsze pragnął ~~wyraźnie~~ z
padniętego ducha i ze świado-
mości siebie wysnuć idee i istnie-
nie tego co jest bezwzględnego jednakże ~~lecz~~
~~pragnienie nie~~
~~mimo to pragnienie~~
on tego pragnienia swojego nie
zaspokoił i tego zadania dosko-
nale nie rozwiązał - ani nie
ni nie dokazał we Fenomenologii
ani w dowodach bytności Boga
lub w tych dowodach tej rzeczy
jest pierw ~~więcej~~ najwięcej
dokonanym

Jakoż chodzi o to jakim sposobem
wynika principium metafizyczne
z teoryi poznania?

Tom 1037.

Trzecie stanowisko występuje
po dziś dzień sporadycznie i niż
z cicha szepce – a to stanowisko
nie jest ani metafizyczne ani
zaczyna od zadnioku – To stano-
wisko rozpoczyna od analizy
tego co jest podane doświad-
czeniem, rozbiera pojęcie tez donaturę
i bada przez to – a tak ~~usp~~ –
trwa w rzeczach przenikających misatem 1 Grudnia 867
~~tego co jest~~ i złożonych tego co jest
kwatem i nierozłożonem. Temu postę-
powaniu towarzyszy przekonanie
ze w niem mogą być zastosowane
prawidła logiczne, zrozumienie
zer w tem badaniu filozoficznem można tej
wyższej formy myślenia której
używa badacz niefilozoficzny 1034
z prawa którem nikt ~~nie~~ nie
zaprzecza –

Badanie filozoficzny ~~tem się~~
metafizyczny tem się różni od
empirycznego, że filozoficzne
bada ~~naj~~ i rozbiera

1835 najogólniejsze fakta, a niedbało iż pragnie dojść do jeszcze wspanialszych rezultatów.

Metafizyka tą drogą zradzona z jednej strony ~~ma~~ przyjmie sobie może iż dowody jej są ścisłe ~~ale~~ a z drugiej strony może wyznać iż jej badania mają granice a co więcej że wnioski są przeważnie ściśli. Pod każdym z tych dwóch względów Metafizyka podobna będzie do owych umiejętności które się rozwijają empirycznie. Mówimy tu o Herbarcie który w swojej ~~metafi~~ filozofii drogi tej chwycił.

Owe pierwsze — anthropocentryczne stanowisko, to jest stanowisko które rozpoczyna od człowieka a w szczególności od jego poznania umysłowego rozwinęło się zaczynając od Lockego poprzez filozofię Berkeleja

Hume'go, Kanta i Jakobiego
bo Jakobi opiera się na bezpo-
średniej wiedzy – Fries starał
się aby połączyć świat podmiotowy
z przedmiotowym – ~~otóż to jest~~ ale
mu się to nie udało.

Tak więc H. J. Fichte [illegible]
ść świata podmiotowego i przedmio-
towego w idealnym realizmie – który
był już ~~uzasadniony~~ przeprowadzony w systemach
poniższych J. G. Fichtego (ojca)
a uzasadniony przez Schellinga.
~~H.~~ J. Fichte orzeka że poznanie nasze
podmiotowe dla tego sięga w świat
przedmiotowy, i dla tego może sobie
ten świat przyswoić, zamienić go
w pojęcia, bo jest jedno i toż samo
pryncypium które w świecie przed-
miotowym jest twórczym czyn-
nikiem, a w podmiocie jest pozna-
~~[illegible]~~ przyczyn – Świat przedm. winien
otworzyć dla naszego poznania
wszystkie swoje głębie, boć
jego głębie ~~[illegible]~~ są sobie [illegible]

one jako takie same ~~[illegible]~~ się nie
znają, a poznają się same w absolutnem pozna-
nia ludzkiego — ale to wszystko powyż-
sze już się znajdowało w Schellingu
i Heglu — więc też nasza teorya
idzie razem z temi filozofami aż do
tego punktu —
Jednak to nie koniec — Bo ten rozum
świata przebywający i w świecie i
w naszem poznaniu wymaga jeszcze
dalszego wyświecenia — więc rozwią-
zania nowego problemu — ten
problem jest metafizyczny — Tak
się więc okazuje że teorya pozna-
nia dopełniając w sobie wskazuje
na metafizykę i wymaga meta-
fizyki —
To atoli przejście do metafizyki
zarazem pokazuje że absolutnem
i prawdą bezwzględną stanęła
o jeden szczebel wyżej niż to
miało miejsce w dawniejszem
systemacie Schellinga i we filozo-
fii Hegla — Bo ta prawda bez-
względna, to absolutnem nie
jest już jednoi tożsamości
(identitas) [illegible] prze-

1037

przedmiotowości (świata) i pod-
miotowości – ale tem absolutem
jest już istota która sama z
siebie wyznawa owę jedności
samości i urzeczywistnia ją – ~~kto~~-
~~ra~~ istota ~~nadaje~~ nieskończoności świata przedmiotowego
~~[illegible]~~ (Natury) i nieskończoności
ducha nadaje rozum który jest
jedna i tożsamości zarówn-
Ta istota jest ale i powodem
tych dwóch światów,
przyczyną tych dwóch światów
a zarazem przeniknęła ~~ich~~ te światy
własną istotą, tworzy i kształtuje
te światy –
Ta istota jest więc immanencyą,
ale to li tylko wobec świa-
tów, – istota ta nadto jest [Grudzień 867.]
transcendencyi – istota ta naj-
zna jest obecna w tych światach, ale
zarazem jest pozaświatowa – 1037.
Ten rezultat jest dorobkiem naj-
nowszej filozofii niemieckiej [?] Herm.
Fichtego – ale ten nowy dorobek
wywołany był z konieczności
dawniej systematami

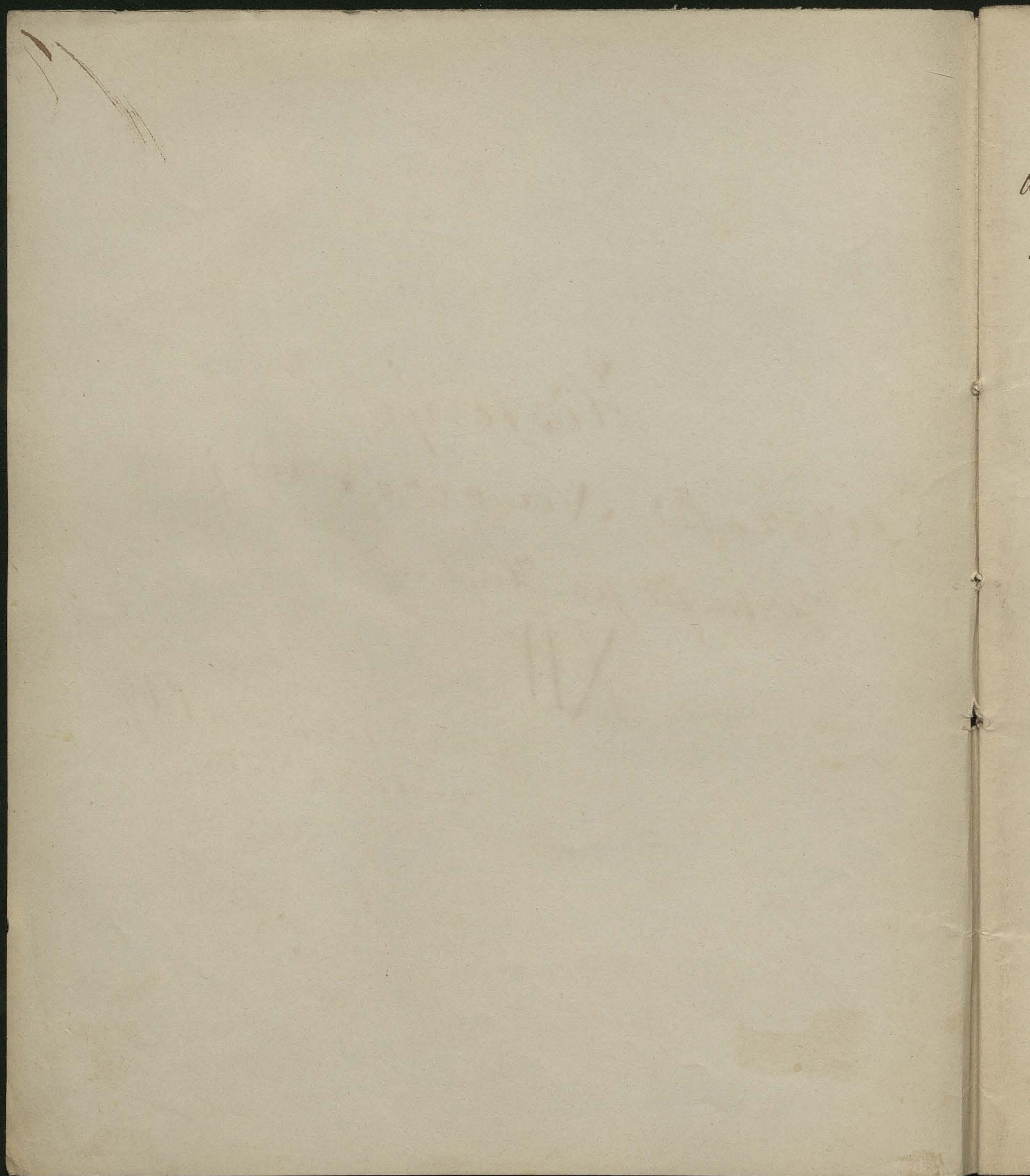
Historii
nowoczesnej

Historya Filozofii Nowoczesnej

Histor. fil. po Heglu

XII

Pisałem w Grudniu 1867
zacząłem d. 2 Grudn.

1

poprzednich 6 = 7

wedle Beiträge zur Charakteristik der neueren Philosophie von I. H. Fichte ed. z r. 1841 ed. 2ga – jest w Bibl. Univ.

Przecież obecna się za nim dostała do tych rezultatów iż zachodzi zgoda między poznającym podmiotem a przedmiotem poznawanym – musiała usprzątnąć zawady które stały na drodze –

Taka zawada przedewszystkiem było twierdzenie Kanta względem czasu i przestrzeni –

Kant powiada iż ~~forma~~ czas i przestrzeń są formami apriorystycznemi ~~nemi~~ (naszych zapatrywań (to apriorystyczne ~~…~~ on wyłącznie miesza z przedmiotowością) – więc też czas i przestrzeń do nas należy a nie do przedmiotów, a jednak te dwie formy do naszych zapatrywań mieszają się tak iż dzieje się że nie możemy poznać ich przedmiotów noumenów samych przez się i w sobie ty są tylko czem one są dla nas, to jest (jakiemi się nam wydają przy wrażeniach w czasie i przestrzeni fenomena

Filozofia obecna wykazała
że te twierdzenie Kanta jest błę-
dne – bo wykazała że obie owe 193. Riehl Beiträge
formy nie są formami a priorystycz-
nemi ale że owszem o nich wiemy
przez doświadczenie przez doświadcze-
nie ogólne, bo te dwie formy (przestrzeń i czas) są,
warunkiem wszelkiego doświad-
czenia – warunkiem, który ~~zostaje~~ przypadkiem
jest tem wszechwiecznym [illegible]
wyżej, obie te formy zostają dwóch wielkich
rzeczy oznaczone (concret) – te formy
tylko ogólne nie są rzeczy czyste, one
się tylko wtedy pojawiają gdy istnieje
przedmiot rzeczywisty oznaczony
a dzieje się tak wszędzie – np. idea
wewnątrz siebie, świadomość jest warunkiem,
każdego doświadczenia, bo jest 193
warunkiem wszelkiej [illegible]
duchowej – a przecież ta świadomość
nieli nigdy nie bywa ujęta jako czysta,
jako istniejąca sama przez-
~~jest czysta jedności bezwzględnej~~
nigdy nie bywa ujęta
~~ogólnem ona~~ jako ogół sam 194
ale ogół ten występuje ~~tem~~ jedynie
w doświadczeniu

co wyjawia się jedynie w jakichś
których stanach naszej wiedzy
i w który bywa niezmierności
więc ten ogół ~~ora~~ a te jednostkowe
szczegółowe stany jego więcej
uj ~~w tóż~~ wszystkie jedności – a ten
samem ten ogół świadomości
nie może być uważanym za
wytworną podmiotową formę
a zwłaszcza stany dla tej jedno-
ści a ~~ta~~ jedność która treści
świadomości nie może być
uważane ~~za~~ wytworami za
materyał składowego świata,
jedności ogólu
~~[illegible]~~ – Ta jedność niebytych,
a szczegółów jego w środku się po-
oznaczonych, w środku się
twierdza, a nawet wszystko-
czynu świecie – czyste ogólne
niewidzialnym
światło, jest niewidzialne, zamiast
ale barwy są widzialne,
i dźwięk ogólny, czysty sam
przez się nie jest słyszalnym
ale ~~barwy~~ dźwięki szczegóło-
we

Po stycznymy — Gdybyśmy sposób zapatrywania się Kanta wszy- ~~stkich~~ miały zastosować i do tych przedmiotów to byśmy musieli orzec że ogólne światło i ogólny dźwięk są formami aprioryczymi podmiotowemi w które te formy przyjmujemy były to co dzieje się, i widzi ale twierdzi- my że te zmysłowe barwy i tony nie mają nic wspólnego z rzeczą ~~formami~~ formami 194. ~~nie~~ nie ogólnemi

— Widzieliśmy się jak obłędna jest zasada Kanta a jednak ten przesąd nacie- ~~ka~~ mało znalazł nas lepiej spekulacyi — Przestrzeń i czas uważano za nie zdolne ~~boże~~ 1037. by przedstawić to co absolutne, Boże, ktadziono owszem to co absolutne, Boże, ktadziono wdzięczne ~~za~~ tamecznosć poza przestrzenią i czasem. — Ten przesąd ~~od~~ zastanowił nawet ślady w systemacie Hegla — Jakoż on sam z góry i każda krytyka, a nawet u Hegla są ślady onego

5

11

Dualizmem, bo dualizm między
pojęciem absolutnem a naturą;
ta natura jest u niego czemś zewnę-
trznem, ~~[illegible]~~ siły odszczepień-
stwem względem pojęcia bezwzględ-
nego -

Więc powtórzmy jeszcze tak jak
nasz rezultat: czas i przestrzeń
nie są, bynajmniej czemś w samych
sobie, nie są bynajmniej jako-
niż zewnątrz gotowemi formami
w których by rzeczywistość wtło-
czyć, nie są formami które by
przyjmowały w siebie jako treść rzeczy-
wistość i kształtowały w sobie
i według siebie (według czasu i przestrzeni)
to co nie jest przestrzenne, co
nie jest czasowe, uczyniły by
rzeczywistości fenomenem gotowym.

Bo ta rzeczywistość jest prze-
strzenna, czasowa, wszystko
co jest rzeczywistem istnieje
zarazem i przestrzeni - a to co
wiecznie jest istnieje w niej także
w ciągłym czasie jest czasem nie-
skończonym -

1038 Jalloz Jan, z tego zrozumienia nie
nie dostawszy daleko ciaśniejszego

6

—

Drugim głównym wynikiem a żywiołem obecnej filozofii jest metafizyka Hegla czyli Logika jego — Ta Logika Hegla jest zarazem Nauka o samem absolutum czyli o najwyższem principium realnem 2° jak zarazem nauka o kategoryach to jest ogólnych formach świata, to jest o formal—nych principiach — wszelkiej — rzeczy.

Krytyka atoli najnowsza wykazała że nie ma w niej udoto[wodnienia] ani odróżnienia absolutum (czyli Boga) od form świata, ani też wyprowadzenia tychże od absolutum —

Mimo tego niedostatku cały pogląd Hegla i jego metoda stał się faktem stanowczym, bo wykazał dyalektykę świata, bo jedność całą w sobie zawierają kategorye

1039.

7/13

Te kategorye przedstawiają coraz wyższe stopnie form umy-słu, które same szczytują się wszystkim celem. Te formy są absolutnym systematem zamkniętym. — Ta myśl tak wielka, tak prosta, tak świetna jest zdolna należąca się Heglo-wi – ta myśl jego ugruntowała albo przyjmuje mniej wyrozu-mienie axiomatów Leibni-cza: ~~jako~~ który orzekł iż istnie-nie wszelkich rzeczy prawo dowodzi przyczynie rozu-mnego w Bogu-

Jakoż wykazanie systemati rozumowego, który się urzeczy-wistnia w nieskończoności świata, i który to systemat jest zarazem wszystkiem pojęciem świata, takie wyka-zanie nie może być ostatecz-nym zadaniem spekulacyi, jako się stało u Hegla, ~~takie~~ słowem takie systemat nie może sam być abso-lutum.

1039

Po abstrakcji się znowu koniecznośc
byśmy z immanencji przeszli
w transcendencyą — Ów system
rozumowy świata może mieć
~~jedynie~~ systematyczność swoję
w rozumie bezwzględnym który
w myśli swojej miał ten
system — ~~lecz nie tem~~. Pośredniczy
jeszcze że ~~się~~ ten system nie
był w myśli rozumu bezwzględ-
nego, ale nie w ten sposób
jakoby ten rozum stwarzając
dowiedział wysnuwał te myśli swoje
jakoby myślenie jego i stwa-
rzanie było równoczesne, i były
identyczne — ale raczej w ten
sposób iż myśl o tym syste-
macie właśnie dla tego sięga
systematem (całością) bytu myśla
wszechświata
jest najwyższym nad wszelkie sta-
waniem się — nad i wszelką 1839
genezis — swoją. Ta myśl jest wszelkiego
obrazem świata

w bożym rozumie wszelkich tym.
Ta droga jedynie możną dla
wytłumaczyi faktu istnienia
rozumu świata, ta jedynie
wytłumaczyi tej może metafi-
zyczne w nas myślenie tego rozumu
wytłumaczyi możną
~~w nas samo~~ myślenie nasze
jako Bóg jest pierwotnym
metafizykiem, i że owym
przebywa moc która jest
analogią naszego ludzkiego
rozumu —
Lecz z tego wynika iż nie
ta moc może być potęgą stwa-
rzającą, z tej mocy samej jonej nie zdat-
ney wytłumaczyi istności
świata, bo w tej mocy prze-
bywa jedynie to co jest pra-
obrazem, ze wszystkiemi
przedmiotami a zatem ten
obraz jest przeciwieństwem istoty
twórczej, więc oprócz tej myśli
twórczej winna być jeszcze druga
moc którą my ~~[illegible]~~ analogii
z człowieka
możemy

nazwać wolą – tkże duchowość
rozum i wolę w Bogu 1040.

Tak więc także Logiki Ontologii, to jest nauka o kategoryach świata przechodzi w zadanie poznania metafizycznego aż toby Bożej – przechodzi w spekulacyjną teologią – Ta spekulacyjna teologia która stanowi naukę o stworzeniu i celach świata staje się podstawą dla spekulacyjnego poglądu na naturę i na ducha –

Ogólna metafizyka nie jest dostateczna, pod dwojakim względem niedostateczna. 1° że tych kategoryi tych form wszelkiej rzeczywistości nie doprowadzi do ich szczytu to jest że ich nie doprowadzi do pojęcia w którym by wtenczas te formy materyi swoje uzyskała ostatnie, że ich nie doprowadzi do pojęcia osobowości bezwzględnej do osobowości myślącej i chcącej –

11 / 17

2re ze Hegel się zatrzymał przy abstrakcyi niezrozumiałej bezpośredniej, jakkolwiek Hegel ów system kategoryi który przecież może jedynie panować w naszem myśleniu albo w ~~myśleniu~~ owym napisowa- wotenrze [rzeczywistem] nazwał ten system kategoryi niemcy absolutum i nazywa to Ideą która myśląca, pojęcie które niedraża, jest źle zrozumia- na ciemną hypotezą która mówi o prawdzie nawet absolutnej, ale niemożnego wykazania ani wyjaśnie

1040, Z tego też wynikło 1° ciemność i brak rezultatów logiki Hegla w ogólności – obok prawd niezaprzeczonych w szczegółach i obok prawd i rezultatów wykazanych w szczegółach. 2° Stąd mianowicie wynikło w logice Hegla owe ciągłe

mieszanie tego co jest metafizycz-
nem z tem co do teoryi poznawa- 1041
lności - to mieszanie ~~potęg~~.
jedynie się przedstawia i potęguje
w końcu w całym systemacie.

Widać więc że trwanie dob-
re tej Logiki może mieć
jedynie wtedy miejsce jeżeli
porozdzielamy, rozgarniemy
~~te~~ owe czynniki które się ze sobą
pomieszały, i jeżeli te czynni-
ki przerobiemy na metafi-
zykę obserwa-

~~P~~ Z tąd też Fichte nakreślił
ogólny plan takowej ~~porząda~~ swojej tą potrzebą
~~nej~~ wywołanej metafizyki -

Pierwszy a ogólny pogląd tej meta-
fizyki może się począć od owej podwój-
nej troistości Bożej, a która ~~to poznanie~~
to, podwójna troistość rozłoży
do siebie wzajemnem stosunku
a zarazem - 1° Bóg, w sobowości
miejsce sobie wiadomej i siebie
widzącej - 2° jako

najwyższa forma Boga w jego
immanencji w świecie –
W tem podwójnem pojęciu
wiążą się zarazem ze sobą, najdal-
sze kierunki spekulacji, a to
powiązanie jest zarazem szczytem
metafizyki, a celem ostatecz-
nym filozoficzno=naukowe-
go poglądu na świat – to powiąza-
nie tych dwóch skrajnych jest
zarazem ich rozdwojeniem.
zarazem ich podwójne pojęcie

Gdyby się to podwójne pojęcie
(i to jest to jest 1° Bóg w swojej oso-
bie świadomej i 2° Bóg
bezwiedny w swojej immanencji w świecie)
w swojej immanencji zlały się to wtedy
zarazem w jedno zlały się, to wtedy
by się zrodził panteizm, bo
każdy panteizm spoczywa
na zjednoczeniu tych pojęć

Przez rozdwojenie tych pojęć i przez ozna-
~~(jak społecznej stanowiąc)~~ ich
czenie wzajemnych ich stosunków
oznaczony jest Theizm, który uznaje
wielkie uprawnienie ~~theizmu~~
panteizmu, lecz Teizm wyższy jest
w całej pełni prawdzie

14/20

· Bóg jest tym, mającym wiedzę 10/11
siebie przed światem — lecz o tem
wiadomości pewności mamy z faktu
iż takowy świat istnieje; a to
nie tylko z powodu że w tym świecie
przebywa ogólny system rozumowy
— nie tylko z powodu że w tym
świecie przebywa duch stworzo-
ny (: choćby istnienie takowego
ducha było by dostatecznym dowodem
istnienia ducha Bożego od
początku.) — ale właśnie naj-
wyższa pewności o istnieniu
Boga mamy z tego iż ten świat
ducha doświadcza uświęcenia,
że nowy duch spuszcza się na
człowieka — te fakta dowodzą
iż dwuosobowości Boża tak
dopiero ~~oddalenie~~ oddalenia zbli-
żają się, stają się bezpośrednią
prawdą i pewnością, a tak
i dopiero było metafizycznem

15,

1842. staje się rzeczywistem, podpada
się do świadczenia zewnętrznego,
staje się faktem bezpośrednim—
Uważamy iż ten nasz pogląd
nadaje się do wielkiej nauki
którą nam przedstawia wą-
tek a pasmo wszelkich
religiów! Ten wątek który
się stał dopiero prawdą, rzecz
i faktem spełnionym
nią w nowym świecie, bo faktem
że duch Boży wcielił się
w ludzką naturę—! Jest to
rezultat najwyższy a
dla nas wysokiej po-
ciechy ten rezultat najwyż-
szy poznania niedoścignio-
nego oraz empirycznego
Ten rezultat ma dla nas
podwójne znaczenie bo
jak bo my uważamy tego
jedynie Boga za prawdzi-
wego który także sprawy
uchwalił, i takowych spraw
dokonał. Dre filozofia

rozumowa winna taktowe
faktum wysnuć, i wskazać
że duch Boży przedzie się przez
całą naturę przez całe dzieje
a tak doprowadzić owo fakt-
tum do uznania i zrozumie-
nia – owo faktum objawione!
Takim trybem dopiero zniknie
się kłoto faktów starych idących
przez naturę i przez ludzkość –
Taka filozofia jedynie – i cała
nie zechce się wyprzeć ich
zadania swoiej metafizyki
– może uważać swoje
powołanie za dokonane
w tedy gdy zrozumie zdoła
zwierzchnicze
owe faktum bosko=człowie-
cze które stanowi
historya świata – 1042.

241

17

Mówiliśmy na początku
że były są stanowiska filozo-
ficzne w nowożytnej filozo-
fii –
1) które możemy nazwać ~~ap~~
~~a~~ antropocentrycznymi, takie
zaczyna od stanowiska i od poz-
nania jego ~~od~~ którém on sam
siebie poznaje –
2gie stanowisko niby theocen-
tryczne – takie świato
ze samej idei tego co absolutne
wyprowadzić to co skończone
to jest światem (Hegelizm)
obie te stanowiska – jakośmy
widzieli – zbliżyły się wreszcie
czasach wielce do siebie, i jak
się zdaje zbliżyły się na zaw-
sze

~~3cie stano~~
O tych dwóch stanowiskach
mówiliśmy ostatnie w przy-
szłych wykładach, zostaje nam
3cie stanowisko nie wysnu-
wa się ani z podmiotu jak
pierwsze ani z istot może
metafizycznej

18/24

wszystkiem znaczeniu — To bowiem
stanowisko rozpoczyna od rze-
czy danych, takowe rozbiera
wcale aby z pojawu rzeczy dobrze
do jej istoty — aby to co jest złote-
ze i przemienne sprowadzić
do wyparcia prostego, i do
istoty stałej nie przemijają-
cej — Otoż o tem trzecim stano-
wisku tu raz nam mówić —

To stanowisko było odo-
sobnione — zarod jego wszak-
że we wszystkiem — ale nie
znajdujemy w powyższej rozwi-
niętych systematach żadnego
pojęcia o którehy się nagle zacze-
pić to trzecie stanowisko —
Trzeba wyznać iż nauka Her-
barta wskazuje na nowy kierun-
nek filozoficznego kształce-
nia, a tak staje się nowym
syntetem dla obecności, i dla
przyszłości która niego od
wszystkiego
wykluczona —

1043.

(10)

Lecz również krytyka wykazała
niedostatki filozofii Herbarta
pod względem metody, i niedostat-
ki jej zasadniczych przypuszczeń
wszak sami myśliciele ze szkoły
Herbarta zgodzili się na takową
krytykę jego nauki — Tak
że ta nauka ponieważ wyżej
wyżej będzie rozwiniona
do rozszerzenia naczelnych
pryncypiów.

Zasługa Herbartowskiego
atomizmu jakościowego
(qualitativen atomismus) dowiódł tego
jest ten iż Herbart dowiódł, iż to co jest ja-
kościowem, iż to co jest spe-
kościowem, czyli to co jest spe-
cyficznie odrębnem w zjawiskach
świata na żaden sposób nie tłuma-
czonem być nie może ze samych
form ilościowych, to jest wytłu-
maczonem być nie może ani z
atomów, lub z molekułów ciał
też rozmaitych a najdrobniejszych
(jak to chciał Epikur i ponieważ
i mechaniści fizycy) — rozum

ani też ze żadnych formalnych principiów — nie może być też ta jakościowość, i ilościowość ze systematów ogólnych spekulacyjnych jakiemi jest np. filozofia Hegla — jak to goda uważa Hegel zostawujący zamiast uzasadnienia tej jakościowości — tylko w tej niewzruszonem a zabawka szyszków wynikła że to co jest jakościowe, co jest specyficznie odróżnionem, jest oznaczonem gruntu, jest właśnie wolnem, takiem co nigdy nie przeprostało, a zatem nie przemijającem nigdy, nie ulegającem się co innego, i jest przejściem wśród tego co się wydaje światem zmiennym, i przy przemianach zjawisk jest niezniszczalnem i niezłomnym ...

Z takowej Analyzy tego co jest
dane wypłynął bez wielki-
rezultat iż jest konieczną
rzeczą byśmy uznali iż w tre-
ści rzeczy złożonych istnieje
rozmaitość substancyi,
pojedynczych odrębnych
iże ta rozmaitość nie
może być ożnaczona - słowem
iż uznać winniśmy świat
monad jakościowych -
Herbart tym sposobem
~~wykazał błąd panteizmu~~
a wykazał błąd tylko tego z gruntu
z dna samego świata - dowi
zapewne Herbart uczynił
tego na celu - Panteizm
uznaje jedną jedyną substan-
cyą w absolutum - więc
tem panteizm się zrobił gdy
wykazano że jego pojęcie
rzeczowe upada wobec
niewinnego wytłumaczenia
otrzymanych
istniejących

Z tej wielkiej rozstrzygają-
cej prawdy wypływa zupełnie;
potrzeba pojęcia tego co skończone
ale tem samem wypływa
konieczność aby ustalić
stosunek skończonych rzeczy
do absolutum–

Z tego widzimy iż narazem
sposób nie możemy przystać
na Heglowskiej kategoryi
„czystego stawania się"
bo ta kategorya jest prze-
ciw zupełnej sprzeczność
w sobie – Fenomen [przemiany czyli] stawa-
nia się (das reinen werdens) nie tylko nie jest pro-
jednem z najprostszych pojęć
nie tylko nie może być uważanym
za jedność istnienia i nicestwa
ale owszem to stawanie się w
ogólności każdy fenomen prze-
miany zawiera w sobie zagadkę
wielce skombinowaną.

1046 Herbartu zasługą ogromną
iż wskazał na sprzeczności meta-
fizyczne które są jeszcze ukryte
w tem co nam dane — Tylko
w poznaniu leży należy iż nam
się nie należy zatrzymać
my Herbartowskiem pojęciem
„istot prostych jakościowych"
(bo to pojęcie jest niczem tem (un=
fügsam.) a nadto zawadza umo-
żnieniu wielkiej ogólnej rozwiązaniu
i wielkiego ogólnego skojarzenia
nie istoty —

To czego dokonał Herbart
otwiera zupełnie nowa dziedzi-
ę spekulacyi — Tak przekony-
wamy się zupełnie niewystarcza-
nymy metafizycznego wszech-
myślenia formalnych — niewystar-
czające wywody a priori, i dialektyka
pojęć. Ostatecznie pokazuje się że
koniecznie wypada obrobić to
co dane by dojść do poznania
istoty tych substancyi
1047 świata

ktore są trwałe i niezmienne w wadzących przemijających zjawisk –

To jest pytanie które stanie się zagadnieniem zasadniczem dla filozofii realnej – chodzić nie będzie o zrozumienie kategoryi Natury i ducha – o rozłamie systematu świata, – ~~Tem~~ ~~systemat świata jest~~ – Ogólne wyższe tego systematu świata nakładał jedyni bardzo pilna zdatatev jedynie bardzo ogólnie wykazać – To ogólne zad pojęcie świata jest zrozumieniem rozumu przedmiotowego ktory układzie sobie cel świata, cel ktory wszędzie jest obecny, jak wszechpotęży tonący we wszech rozwijających celach

Wtedy dopiero gdy cały pasmo bytu celów mocą dostrzeżenia bez przerwy wyjaśnione [bez luki] bez przerwy, – wtedy dopiero będzie my, mówimy wtedy dopiero będzie wyświeci się cel ~~Mówiący~~ immanentny świata (der immanente Zweck)

25.

1047 a zarazem najwyższy cel świata, wtedy się ~~[illegible]~~ najwyższy cel wszelkiej wyświęconym będzie nie tylko przyczynowo ale i empirycznie 1º Tak więc ze względu na naturę zadaniem będzie ~~szablowani~~ zbadanie następstwa skończonego jestestw świata – a jest to zadanie najwyższe ~~badacza~~ badania przyrody, ~~co~~ które jest jedną potrzebą wiedzy empirycznej – 2º ze strony ducha zadaniem będzie teistycznie aby zbadać konieczność która się mieje poprzez wszystkie wolności duchową dziejowego życia – bo ta konieczność jest absolutnym celem dziejów ludzkich

Jeżeli oba te zadania będą rozwiązane, gdy system świata będzie zbadany w szczegółowej rzeczywistości, wtedy ~~bed~~ byłby osiągnięty cel całej umiejętności metafizycznej – wtedy już za metafizyka

ð.

byłaby zbyteczną, bo wtedy rozum
świata i jéj najwyższy cel mógłby
być wykazany empirycznie na faktach
— wtedyby dopiero ~~by~~ spekulacya
osiągłaby swoją właściwą ewiden-
cyą, bo by wtedy pojęcie przeniknęło
by w to co faktem ~~rzeczywistem~~, a pojęcie
i fakt ~~rzeczywistość~~ spłynęłyby w jedność
Bo wedle ich toku rzeczy pojęcie ciemne
się coraz bliższem stać powinno
faktom (Anschauung) a nie raz
i fakt miał utonąć i zniknąć
w pojęciu — 1848
Tak więc nastała Epoka
która ~~była~~ wedle nas jest właściwym
celem i dokonaniem spekulacyi,
którę będzie ~~jest~~ ~~...~~ ponowieniem spekula-
cyjnem a zarazem doświadczającym —
A takby ~~...~~ zniknęło przeciwień-
stwo dotychczasowe między Pojęciem
i zapatrywaniem, między metafizyką
a doświadczeniem, a zniknęłoby to
przeciwieństwo swoim wiecznem znaczeniu
a nie fakt, jak zniknęło w filozofii
Hegla

bo w Heglu absolutne pojęcie
samo ze siebie się snuje i nie
przypuszcza żadnej prawie za
obrębem swojim — wedle Hegla
celem wszelkiej umiejętności
byłoby zamienienie całej empi-
ryczna metafizykę — wedle na-
szego stanowiska metafizyki
wyznaje że ona sama jest
abbreviaturą wszechnicy
metafizyke
świata, że sama wszystkiem, wszelkich
ogólnym wszechświatem
stosunków rzeczy się tyczy, ogólnym
tym wszechświatem który coraz
więcej mniej się z rzeczy i stwierdza
w jednostkach
Im ~~więc~~ zatem więcej doświad-
czenie będzie ciągiem bez przerwy
się jaśniej pojmować będzie
związek rzeczy, i przejścia rozm.,
tem więcej takowe doświadcze-
nie stanie się spekulacyjne
a przecież nie stanie się meta-
fizyczną, to jest abbreviaturą

Takowe przekonanie o zadaniu
mądry tem wiemniej ważnem nam stać 1048
na myśli, że nas obroni od dwóch ostatecz-
ostateczności – bo najprzód od Meta-
fizyki przestawiającej wszelkie
szczegóły – a potem od owej Empiryi
~~owej~~ niecierpliwej, twardej, wrogiej
ej ideom od owej empiryi która pogardza
<u>wszelką spekulacyą</u>
z powodu niektórych ogólników które
są jedynie na pół prawdą, a które to wszystkich
ogólników ~~ona~~ ta empirya sama nie rozumie

Tak tedy przewidzieć można
wielką przyszłość filozofii rozważnej
że wystąpią systemata zrodzone
na większą skalę, i z potężniejszą
kombinacyą ~~idei~~ ideów, niż
te wszystkie dotychczasowe syste-
mata które były ciasne i prawie
niedołężne z powodu iż wielkie przestrzenie
faktu świata były jeszcze ciemne
dla nas, i empirycznie nieprze-
niknione –

Teraz zaś gdy inne umiejętności
a rozważna umiejętności przyrodzone
na wyścigi odkrywają wiele
i stanowią prawdy, co zawdzię-
czają

ciągłemu wiecznemu postępo-
wi, – więc lepiej że z jednej
strony filozofia mogła by się
umiejętności naśladować, i
przekonać się ile to dobrego wypro-
ka z ciągłego postępu i rozkwi-
go twierdzenia a pomimo-

Zdawało się że filozofii gro-
zagraża niebezpieczeństwo
to jest że zamiast porządnego
postępu, gubić się może
w samowolności niepewnej
i że może zapomnieć jaki po-
czyniła dotąd prawdziwy na-
bytek – że może uwiedziona
nowością może zabłą-
kać się w przypadkowych kom-
binacyach danych principiów
albo bujać w pajęczynach
pojęciach hypotez –

Przecież krytycznie oceniwszy
danego stanowisko, nie powinno
na to starczyć aby jednemu stały
stanowisko oddać pierwszeństwo
ale owszem to krytyczne ich
porównanie wiemy

i krytycznie ocenianie ich urzeczywist-
niających stanowisk właśnie te niechaj
przyniosą tę korzyść aby właśnie
uchronić się ~~przed~~ tego przechylenia
się i wyłącznego do tego lub owego
stanowiska – a ~~[illegible]~~ tym zaś skorzy-
stać z rezultatów wszystkich
tych stanowisk. –

Wyznajmy że ten niepewny
postęp filozofii, a to jej niedołęstwo
macanie, i próbowanie, nawet jej
powtarzanie się – nie są bynajmniej
[illegible] przypadkowe i podrzędne-
we jakby się zdawać mogło –
Takowe niepewne macanie i próbo-
wanie jest właściwe każdej umiejętności
która ~~dobrze~~ dopiero szuka swych
[illegible] – znać że filozofia
jeszcze jest w zaczątkach swoich
A choć historycznie jest zapewne
jedną z najdawniejszych umiejętno-
ści, to przecież wedle rezultatów
których się dostarcza jest ze wszystkich
umiejętności najmłodszą –

1649 Co więcej filozofia teraz do-
piero wszczyna zacząć zawód
swój, ona teraz dopiero wszczyna
rozpoczyna prace swoje, bo jeszcze
nie przeciwko cyfta całej najogólniej-
szych, ani ~~ksiąg~~ tymczaso-
wego programu księgi
encyklopedycznego swoich
ersi —

Kto by tyle dziś czytał na wykła-
zata jakto w najważniej-
szych obecnych systematach
filozofii — może jest rzeczy
niegasnących trwać, i jak może nic
jest zdrowego, i ostatecznie
rozstrzygniętego, a przecie
te systemata tak wadliwe
są pod względem treści i roz-
woju formy najmniejszej
na które kiedy kolwiek
filozofia widziała —

a ~~ta~~ filozofia jest jednak
najwyższym rezultatem

32/38

i odpowiedniemi najwyższej doskonałości którą odniósł ród ludzki ~~xx~~ w każdej epoce, a których ~~swojego~~ wykształcenia historyą uważa — a istota wiary, kultury, obyczaju, i empirycznej wiedzy winny były się wywodzić zanim filozofia mogła je dorobić ująć w ogół i pojąć je rozumowo.

Przecież ~~ród~~ jeżeli uważamy ideę rodu ludzkiego, jeżeli pomyślimy czem ród ludzki być by powinien — to wyznamy że ten ród ludzki dopiero stanął przy rozpoczęciu swojego rozwoju — historya świata podobnie jak jej twórcy cała jeszcze jest w dzieciństwie swojem — Co więcej filozofia potrzebuje za podstawę swoją materyału podanego jej przez empiryą

1050 249

a materyały pewnego,
utwierdzonego, wyjaśnione-
go i uporządkowanego —
Tymczasem uczony jakto
widzi są wszystkie umiejęt-
ności empiryczne, jakto
mało utwierdzone, jak mało
sprawdzone są ich rezultaty
empiryczne — Przypatrując
się całe naukom empi-
rycznym przekonywamy
się że ich pozorne bogactwo
jest tylko ~~[illegible]~~ ubóstwem
albo uprzedzeniem prze-
sądnem —

Tak się dzieje że filozofia
może się jedynie rywie nada-
stawieniami utorowanemi
aparaty kultarnemi pre-
cipianni, a gdy filozofia
dąży aby takowe przedsię-
wzięcie uniwersalne
wtedy wpadnie wyjaśnia
się i zdradza

partykularności, ułomności

tych principiów –

Stąd do tych czas jesteśmy trzymany

się tych jednostronnych systematów,

którym zaiste nie możemy odmówić

ich uprawnienia – bo one te syste-

mata choć jednostronne mają stos-

ność dla pewnych dzielnic dla pewnej

części tego co dane – i wyznać musi-

my że pod tym względem dzieło się

się udało – 1050

Jeśli atoli jeżeli jakiś filozof

przejęty jest dążnością wszystko

to jest całą osnowę świata

podać z principiów jedno-

stronnych, których on kładzie

i wszystko zdoła tłumaczyć z tych

samych principiów, toć taki

filozof już nie będzie miał

potrzebnego zmysłu dla wszechstro-

nności danych rzeczy i dla tych

stron tych rzeczy które ~~się pom~~ –

się opierać będą jego sposobowi

pojmowania – Więc się stanie

jemu to co się stało przed

1051 prawie wszystkim teo-
retykom to jest bodziec
ci starają się to omijać
na mocy rozstawić ego
systemu a ich nie mogąc
wedle stanowiska moje-
wymaić
– Bo trzeba wyznać
konsekwencya w wyprowa-
dzeniu myśli z jednej
strony, a zwłaszcza słowny
wielostronność w zapatry-
wania wielce rzadko bywa-
ją razem połączone –
Widać więc że wypada
powtarzać konsekwencyj
i niekonsekwencyj filo-
fów, bo jedno i drugie
udyspanem się schodzą-
Ale to powtarzanie nie
odnosi się do niczyjej
osobistości, ~~albo~~ ani do
całkiej rozpaczy, to jest po-
wanie odnosi się do badania
które z całą bystrością
umaja to co prawdą

i zarazem umiem z niego
korzystać –

Dodatki do Historyi Filozofii Nowożytnej

I

Do Bakona str. 1. st.

Böhme Aurora 3. — Saltrè 9.

b) Malebranche — 5

a) Descartes wreszcie „dodatki do Etyki" — str. 2.

X Do Balkona,

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] do
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] natural [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] – a [illegible]
[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] – [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
Jak to [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] – [illegible] [illegible]
Jak to [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] – [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] –
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] i [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

2.

On chce indukcyi – ale
ind. jest wnioskiem –
indukcya nie uważa jej
jest przypuszczeniem że
w duch znajdzie w tym
mieć [illegible]

Böhme

3.
254

Wypis z Aurory – 3.

Zyskamy czytelników mniej.

Porównywam całą Philosophiam Astrologiam, i Theologiam – z której ich macierz jest – z drzewem pełnem owoców rozkoszy pełnymi rosnącym w sadzie ~~[illegible]~~

Ziemia oddaje drzewu całość z których drzewo czerpie żywot swój – a drzewo wzmaga się rozpina konary wzwyż – a pracuje drzewo by radości miało z owoców obfitych

Gdy słodki drzewo nie rodzi, owoce owoców dać nie jako zaczyna napoczątku wielka – ale w tem zmniejsza ~~[illegible]~~ a potym ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ owoce, że mniej –

Sad jest światem – a natura kora drzewa gwiazdy – owoce do Boga – do ludzi – żółte do Boga – ale natura ma dwa w sobie zamoty – jedno wielkie wielkie niebiańskie – a drugi

a ojciec [illegible], etc. —

Dobry [illegible] pracuje bez [illegible]

dobre owoce — a jest ojca [illegible] w nim który dodaje mu siła i potęgi

~~[illegible]~~ — a tej ojca lekkie pracuje

by wyrodziły ~~[illegible]~~ złe owoce —

[illegible] ~~[illegible]~~

Gdy człowiek ~~[illegible]~~ umowie ojca

[illegible] [illegible] wtedy

obrywa [illegible] ojca [illegible] —

Gdy raz [illegible] [illegible] ojca —

w [illegible], i w ~~[illegible]~~ zakonności [illegible]

stanie [illegible] [illegible] w nim

i [illegible] [illegible] dalej [illegible] piekielne

~~[illegible]~~ —

A jak [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ jak robaczliwe

Gdy mróz ~~[illegible]~~ opęt je ~~[illegible]~~ [illegible]

[illegible] człowiek [illegible] ~~[illegible]~~

[illegible] [illegible] w nim

[illegible] — spada w potępienie

Dalej w zeszycie jeszcze nieukończonym

„Dawchli do Elysii ~~[illegible]~~

Obacz Nr. 9

dalej nieco — w niniejszym zeszycie

8
255

Aurora d. 24

Lubo –

Malebranche

wziąłem z De la Recherche
de la Vérité – T. I 1772.

swojej ~~[illegible]~~
Duch człowieka z natury ~~[illegible]~~
~~nie~~ znajduje się między stwórcą
wszech
~~swojm~~, a stworzeniem ~~[illegible]~~
cielesnem – Po woli św.
Augustyna – Nad człowiekiem
jest jedynie Bóg – a pod nim
człowieka jest tylko ciało
samo – Ale jak mimo ~~[illegible]~~
ogromnej wyższości którą
człek
ma wyższość przeciw materyi
– jest przecież z tą materyą
złączony – tak mimo
oddalenia nieskończonego
którym się znajduje od Boga
jest z nim połączony ścisłym ‡

z Bogiem
To połączenie wznosi
ducha
~~[illegible]~~ ponad wszystkie
inne jestestwa ziemskie
~~[illegible]~~ – ten połączenie
doskonali żywota

‡ bezpośrednim i wielce
ścisłym

świątości i całej [illegible]
wiary. S.te Augustyn ~~[illegible]~~ przemawia
wielu w niezliczonych miejscach
swoich [illegible], o tej jedności [illegible] jako
[illegible] najistotniej
[illegible] [illegible], ~~[illegible]~~ [illegible]
duchu [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible] — i [illegible] dziś
głównym powodem jego błędów
i nędzy jest —
a nam [illegible] się

Błąd jest [illegible] między ludźmi,
jest to ich [illegible], ich żywot
który [illegible] na wiek —
Błąd ~~[illegible]~~ [illegible]
[illegible] w [illegible], wszystkie
biedy które nas [illegible] ~~[illegible]~~
[illegible] wtedy [illegible]
~~[illegible]~~ możemy się [illegible]
[illegible] [illegible] — i prawdy.
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] się ochronić od ~~błędów~~
[illegible] [illegible] w błędzie

dotąd wykład d. 7 Grudnia 869
d 6 Grud. 878
d 23 Stycznia 872 (w 1871/2
d 10 Stycznia 872.

Pismo Św. nas uczy, jakko
ludzie jedynie dla tego są
nieszczęśliwemi bo się
grzesznemi i występnemi,
ale ludzie nie byliby ani
grzesznemi ani występnemi
gdyby się nie ~~oddali~~ oddawali
~~w starości~~ w niewolę grze-
godząc się z błędem
chowi, ~~zgadzając się ze~~
~~błęd~~ — Jak[illegible] [illegible]
by się ludz[illegible] [illegible]zwolili
Prawda rzeczto-
adałęda — [illegible]
wiek nigdy nie stanie
się nieomylnym, ale
prawie przykładając
się mocując się z całą
[illegible] mniej czystą bla-
dzi [illegible]

J. Böhme

De tribus principiis
str. 1 oder Beschreibung der drei
principien Göttliches Wesens
(tak to wyjęte jego piśmo)

Przedmowa – Od urodzenia człowieka aż do chwili skonania nie ma nad wyższego zadania jak poznanie siebie samego – człek winien poznać czem on jest, i zkąd się począł? a w której potrzebie jakie powstanie jego na ziemi? i jako on i wszystkie stworzenia zrodzone w Bogu – spomina miłość Boga dla człowieka
wo Bog mu dał umysł, przechodzić wszystkie stworzenia – i wnadto wszechwładzt Bóg dał mu władzę nad stworzeniami [illegible] i wyższą potęgę i [illegible] Bóg – człowiekowi potęgę i w nowie rajskim w sercu wszechwiary stworzeniu i [illegible], moc i władzę – człek zdolen przemieniać gtary, [illegible], drzewa, ziela, [illegible] – i ruchome i nieruchome gwiazdy i żywioły – Bog nadał człowiekowi rozum i najwyższy umysł – by człowiek wiedział skąd jest Bóg

aby człek rozumiał jako on jest Bogiem [wypływem] który
~~co~~ nie zna ~~niemającego~~ nadziei, [który] żył ~~czego~~
a ~~[illegible]~~ że ~~on~~ by człek poznał że
w nieskończoności Boga jest obrazem,
własnością duchem — ~~jako człe~~
~~wiek~~ stworzony jest na własnej
Bożej osobie — jako Bóg miłuje
człowieka [niby] ~~jako~~ własne serce
moje — i przez człowieka się [illegible]
wa ~~własne~~ sprawy moje Boże
A w tem właśnie poznajemy jako
jest miłość Boża że Bóg ~~pozwolił~~
radzi aby człowiek go poznał
Tak jak matka radzi dzieci
własnej które czuła mocno
i pielęgnuje je i pieszczy je
i zostawia mu cały jej lek
moc — tak i Bóg ma się do
człowieka —
Jest więc prawo Boże
w nas — więc się [illegible]
się nieświadomości — a [illegible] naszej
z wnąd nas miesza szatan
wróg ludzi, a nieprzyjaciel
Bogu, ~~który~~ a szatan
~~obacz~~

a szatan pragnie wstąpić
w serce nasze, by rozpostarł
Królestwo swoje
a mamy od Boga dane
wiedzę że ostatniej duszy
nieśmiertelnej — i że walczyć
się należy jako rycerzowi
z duchem — a gdy dusza bohatera
której będzie [illegible]
walce
umilkły się przy śmierci — a
w której duszę wstąpi się
do glorii — i będzie umierając
najmocniejsza nad wielbios
Korona —

Czasem unosi się Bożego
prost, jakby w dramacie — a taki
przemawia do Lucyfera —
Teraz Lucyferze Króla przyjmiesz
oczy twoje, a zamknij uszy
twoje — byś nie widział bez mile
Tysiąc lat — oto okrutnym potknę-
pierz się swoim cierpieniem Król
zasiadł na tronie panowania
twojego — a hańba twoje

będzie wyjawioną jeszcze przed uwia-
tów skończeniem — ta hańba którą
by ukrywał przed świątem; teraz
ją odsłoni królewskiej władzy
swojej — a odsłoni ją nie ~~tobie~~
dla ciebie, ale dla ludzi — Lucyferem króla, jakże ci
się to podobało — ?

Pentkrol wspaniałość i
pychliwości pełen — stracił
~~[illegible]~~ imię swoje gdy upadł
z jasnych wysokości — a on
w rowie teraz Lucyferem
ciemnicy wygnaniec z
Bożych światłości (z anioły 161)

264

Kartki ~~do pocza[illegible]~~

Hist. fil. nowoczesnej

do Cardano

D. 13 Stycznia 873

R. A. Now. — I. – Dwa pytania co jest fil.? 1867

co jest filoz. nowoż., czem się różni od innych fil.?
jest [illegible] – i co to jest?
Co fil. – fil. za[illegible] [illegible] myślenie, ale nie każdy
myślący jest f-fem — każda umiejętność potrzebuje
myślenia – filozofia nie przestaje na powodach
wystarczających dla innych umiejętności – ale szuka
[illegible] śledzi powoda tych powodów – np. prawo
spadania – prawa Kepplera – fil. pyta dla czego? i Kom.
Magnetyzm – grecka
bieżących [illegible] a tak zapuszcza się w drze-
wie myśli – a z tego znowu tacy myśli [illegible]
każda umiej. ma swoi zasad, fil. tacy je wszystkie
tacy świat cały – i w szczegół(ach) [illegible] – Stąd wydać że
dla fil. otwarte dwie drogi [illegible]. i [illegible] –
z tego widać że fil. oprócz przedmiotów innych
umiejętności, ma tak jej tylko właściwe np.
Bog. niem. i td – Forma fil. – gdy myśl czysta
niezamącona, więc [illegible] [illegible] myśli na
siebie, i nawet swój sposób postępowania – E
Stąd [illegible] kiedy rozpoczyna się prawdz. fil. –
nie ma jej wschód – ani Rzym ani średnie wieki – tylko
Grecya i nowoż. [illegible] – Zatem pyt. jaka różnica
wystąpiła między fil. Grecką a nowożytną?

E Bliższe oznaczenie fil. – każde jakiekolwiek wyrażen[ie]
jakiej myśli idei Bożej, która wydobywa się [illegible]
potrzebuje się w jestestwa [illegible] [illegible] ale nieskoń-
czonej rozmaitości – Szczeblowanie idei coraz doskonal-
sze – człowiek – stąd naczel-
[illegible].

265

Podobieństwo wielkie — 100 sama filoz. grecka, w których przy-
gotowała poglądy morale — powtórze że świat nowożytny wycho-
wany był na fil. i umn. greckiej — 2 Dwa czynniki, czynny
i bierny, duch i ciało, grek nie miesza tych 2ch czynników
ze sobą to prawda, ale rozstraja w harm., musimy
człowiek nowożytny uważa je za wroga a odwrotnie
Te 2 czynniki są [illegible] formami
antyku za wroga ducha — Tu zadaniem aby wytło-
maczyć zjawiska świata zewn. trzeba w nas samego wew-
trza — a pod tym względem 4ry pytania — 1. Przedmiot
i podmiot 1. 2. strona zewn. i wewnętrzna jest ster-
3 przedmioty duchowe i bezduchowe — 4 w Etyce siły
woli nie zależnej — a bezwolne, popędy wrodzone B.V
Grek te wszystkie dualizmy pojmuje w harmo-
nii, świat nowożytny wracając we fil. by te sprzecz-
ności pogodzić — Rozwój fil. greckiej w 1ej epoce
fil. grecka oddaje się wiecznie przed. natury, i fil.
Natury — 2giej epoce Sokr. wraca myśl do [illegible] —
Plato i Arist. obaj podobni do fil. nowoż. w tem
iż natura nie jest najważniejsza dziedzina dla fil.
Etyka nie tylko [illegible] w fizyka — Plato i Arist.
odrywając zjawiska o nadrzędnej formie która [illegible] ważną

Te nowe idee urzeczywistniając się w świecie, myśl
społeczny [illegible] — tworzą jedną całość w układzie
[illegible] są negacyjnie zawiłe [illegible]
człowiek filozofia je odgaduje — człowiek filozofia
jest człowiekiem — to jego prawo. — Stąd fil. ciągle
prześladowana [illegible] — człowiek nie może
[illegible] myśleć —

i maca [illegible] jest niezależna — nie myśli. [illegible]

Fil Now. (1807) II, są nadzw. myśl forma, ważniejsza, że myślą — ale i różnica. Plato idealista ale przedmiotowy, jego idee nie są osobistemi podmiotowemi jak u Kanta, Fichtego. (B V — Plato jest plastyczny) nowoż. wysnuwają istnienie z myśli — Plato zaś myślenie z istnienia — Dusza wie o ideach bo jest uczestniczką ideów. Idee są cechami rzeczy i ich bytu. Także u Platona teorya poznania wiąże się z metaf.

Jeszcze więcej różni się Plato od nowoż. w Etyce — indywidua poświęca ogółowi — Pojmowanie jego filoz. czysto greckie. Fil. winna przeniknąć wszelkie stosunki i wykształcić go wszechstronnie — Filoz. nie oddzielona od Religii i Etyki

266

Aristoteles. Podobny do nowoż. a) odróżnia teorya od praktyki — b) odróżnia formę od materyi, więc ducha od materyi — Różny od nowoż. a) forma a materya nie są wstecz odwrotnościami jak u nowoż.; — owszem forma nie jest nadświatową — ale przy formie materya też w materyi dąży do formy — tak więc materyi a nawzajem w ten sposób dąży do formy — Jednolitość i przyroda nie są przepaścią od siebie odgrodzone i do siebie należą.

Prawda że to stanowisko Aristoteles nawet zmodyfikował przez naukę a) o rozumie Bożym istniejącym sam w sobie b) przez nad przyrodzone pochodzenie duszy — Ta mimo to on znów zbliżył

Plato o ideach

do ducha do Natury przez a) życie [illegible] jest dla na-
tury - b) widzi w Naturze siłę twórczą - 3 Gwiazdy
in jest łatwa a w [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] kowie
z twierdzeń naturalnych - dokonywa tego ściśle - także
nawet w stosunku nie widzi odrębności do na-
tury — Jego Etyka jest grecka różniąca się wręcz od
nowożytnej 1° funduje się na porządku - zadaniem etyki
uniwersalizowania - cnota jest udoskonaleniem
przymiotów naturalnych 2° Etyka ściśle się łączy z
polityką - Tak duch stoi na podstawie przy-
rodzonej, a przyroda wiąże się wprost z duchem
Jest to owa harmonia grecka ducha i ciała
Grecya nie zna osobistości - więc ani spi-
rytualizmu nowoczesnej filozofii - ani jej gru-
bego materyalizmu - jest to ojczyzna szkoły
[illegible] - pow nad nosem - tu nie ma jej zaś ideal-
idealizmu żądającego poświęceń dla dobra w [illegible]
nych religii honoru - ani tego godzenia ich [illegible]
mi materyalnemi - Grecya nie zna ani [illegible]
jawnej jedności, ani rozszczepienia jej wszelkiego
np. w nowoż. socyalizmie) - Ta harmonia
w Grecyi [illegible] sama do owego stała się celowa,
a obie strony umieją się ... - U nas do tej har-
monii dochodzi się walką, w obie strony się [illegible]
[illegible] ich [illegible] się [illegible]

Fil Nowoż. III Filoz. Poaristotelesowa 1867

Ta filoz. zachowuje wprawdzie cechy greckie
bo bezwzględność spekulatywną
ale z drugiej strony cofa się z natury ze świata
zewnętrznego, przedmiotowego do wnętrza tak
staje się podmiotową – a tak gotuje drogę ideom
chrześcijańskim. i zbliża się do fil nowoż – To 267
cofanie się ze świata zewnętrznego ten charakter
podmiot. Objawia się w tem 1. że teoretyczne bada-
nia traci wartości same przez się i są jedynie nad-
kiem do rozumnego działania – 2 dotąd fil. bada-
ła cem swe przedmioty, same przez się teraz tylko
ich stosunek do człowieka i narzędzia – 3
Etyka jest przewarną osnową – a tylko fizy-
ka li środkiem – ~~ale z drugiej strony~~ Te-
należą stoicy, Epikurejczycy – sceptycy ta spokojna
czyna wprost z przedmiotem okazując
ze człowiek nie może dojść prawdy – ale skeptycy
Teraz neoplatonizm szkoła sceptyki
nie rozumem ale zachwyt prowadzi do obacze-
nia prawdy jest ideałem który niero-
ale jest neg. widokiem natury a nie rządu jej ani Jacobowsky
zastępuje w miejscu chrześcijańskiej
St. Ep. rod. do nowoż bo rozdz. Etykę od Polityki ale naturam sequi
Etyka we [illegible] natury prowadzi – nie ma prawomocności

Rezultat: fil. grecka i nowożytna - rozwija się duchem i stanowiskiem. Fil. grecka nie ma podstawy w żadnej poprzedniej - sama ze siebie się rodzi - ani nie znajduje bogactwa empirycznej wiedzy. Nowoż. już ma się ten. gotowy myśli wyobrażeń (Zeller dawny I 15) z tego się systematy [illegible], i walczy [illegible] ta w sobie rodzi - Głównym charakterem myśle= nia greckiego jest tedy zaczynająca od nowa, [illegible] nic nie spotyka ani przypuszcza nowe [illegible]
2o harm. ostateczności - klasycyzm
Tu spokój plastyczny, [illegible] w sztuce (Zeller ib. 16.)
Grecy nie mieszają do rozumowania własnej podmiotowości, nie mają względu na wiedzę pod= filozoficzną, [illegible] fil. nowoż. [illegible] nie zdata - filoz. grecka jest niezajęta - Ta cecha pokazuje się nawet w Sofistach, choć oni [illegible] pod= miotowości, [illegible] podmiotowość jak [illegible] u nich plastyczna, oni [illegible] egoizmu z całem spokojem nie zajmują się ze sobą. Poz i sceptyka nie zna [illegible] nie spokojnej jest charakterem sceptyki nowoczesnej sceptyka starożyt. [illegible] absolutnej pokoju

str. 16.

Rzym jako dalszy ciąg Grecji

186? Fil. Nowoż. IV. Godna uwagi że te 1867

zostanie szkoły bo St. Ep. i Skeptycy [illegible]

ele w Rzymie – stan rzymskiego świata –

bo te 3 szkoły były prawie spółczesnej [illegible]

epoce gdy Rzym stanął w blasku swe-

nim do Grecyi – ambas. ateńska 156 akad. 268

Karneades i Peryp. & stoik. Kritolaos – potem

zburzenie Korynthu – Grecya prowincya – ale Rzy-

mianie prawo, a bez ducha tworczego więc

nie stali się eklektykami, z upadkiem nauki

Noack Gesch. der Phil. 770 Nowoplat. mniej

Właściwa Now. Fil. – 26/Paźd

Nowe czasy mniej się troszczą [illegible] zaczynają się [illegible] Konstantynopol [illegible] – gdy

się z odrodzeniem starożytnej [illegible]

w średnich wiekach teść podana była przez

teologię, gdy trzymano się na ślepo [illegible]

Arist. nowe czasy odrzuciły na te powagi

Arist. – myślenie się wyzwoliło – Te myśli wszystkie [illegible] przez zjawieniem w 15 wieku – one się

ale starożytnej zaczynają się więc już [illegible]

odrodzeniem się [illegible], zamienia się [illegible]

bezwzględnym [illegible] zadanie [illegible]

[illegible] mają główne zadanie [illegible] stanowią

[illegible], i wyzwolenie na wolności [illegible] epoką [illegible], epoką [illegible].

Ta epoka wierzeń, przejścia objawia się
charakterystycznie u różnych narodów – u
G. Bruno, Vanini, Campanelli
Włochów – u niemców (Böhme) u franc. Ramee
u anglików Baco – Epoka II od Cartesiusa do
Kanta – Cart. nowym zwrotem – Z jednej strony
więc od Arystotelesa teologicznego
on również jak fil. pierwszej epoki w przeciw-
wał z filoz. średniowieczną – ale z drugiej
strony jest wyższy od Bakona w tem że Cartes.
nie poprzestaje jak Bako na zasadzie metody
ani a jest wyższym od Włochów i Böhmego
w tem iż ci jedynie rzucają nowe poglądy
filozoficzne ale bez metody – Cart. zaczyna
od tego na czem Gr. skończyli
od nowego, od początku, położył na zasadzie
principium pełne treści z którego on dowodza-
niem wywodzi gotowe twierdzenia systematu
Ponieważ Cart. zaczyna od początku więc
sam jest początkiem n. fil. – a treść tego
jego początku tak jest bogata i pełna,
iż Cart. jest zarazem założycielem a ojcem n. fil.
(Schw. 110) – Ta IIga epoka ma w sobie te niedostatki
że nie rozwikłano gruntownie w stosunku a zasa-
dn. poznania a istnienia – więc też wszystkie syste-
mata tej epoki nie były w stanie [illegible]
mami

1887

Fil. Nowoż. V (Noak. 226 — wytłumaczyć filo-
zofię nie biegiem świata a tak ta epoka IIga jest jedno-
stronną — bo przerzuca się w ostatecznościach ~~jedno~~
zawsze do przeciwnie trzyma się i stworzenia
a tak się staje realizmem, to znowu trzyma się
poznania i staje się idealizmem — tak dalece
że biegną przez całą tę epokę dwa prądy równo-
ległe do siebie bo prąd jednostronnego realizmu
i prąd jednostronnego idealizmu — oba grzeszą
w ostatecznościach — Do prądu realistycznego należą
Locke, Condillac i materialiści francuscy. ~~Hume~~
~~Hume~~ — sensualizm francuski — oświecenie fran-
cuskie przez Encyklopedyą — szkoła z rozsądkiem zdrowym sceptyczny rozum do
Idealistycznego prądu Spinoza, Leibnitz
Wolf = Berkeley niemiecki czas oświaty w 18 wieku 269 28/X
Kant rozpoczyna III epokę Ma tego że po-
mania niedostatki II epoki która niedocze-
nie przeskoczyła słowem ku poznaniu do istnie-
nia, Kant słowem bada gruntownie ~~ist~~-
~~Kant~~ możności poznania naszego — (Krytyka ma
filozofia). Tak więc Kant otworzył drogę do
nowych badań — cała pokantowska filo-
zofia pośród usiłowań

by rozwiązać zagadkowy [illegible] pozna-
nia a ostrzeżenia... więc w tej III Epoce mówimy
~~[illegible]~~ 1º o Kancie 2º o następcach jego 3º o Fichtem
~~Rog.~~ 4 Schellingu 5. o fil. połączonej z fichtowską
jak Schleierm. i t.d. 6º Heglu i szkole jego - 7 o
Herbarcie - 8 o kierunku obecnym filozofii
(Nodl. 285.) — św. W. zobaczył [illegible] do rozumu, Ans
do nich [illegible] - sposób ten rozumowania [illegible]

Epoka Iª (przejścia) Anselm z Kanter. 1093 — 2º wielkie szkoł
1274 Tomasz z Aquinu + ~~1308~~. - Duns
Znaczenie dla fil. odrodzenia [illegible] - Scotus 1308
Duch staroż. wraca jak pomału przez lat ~~1000~~
Pierwsze [illegible] się tego ducha we Włoszech po [illegible] ur 1265 zm. 1321
[illegible] ducha zawsze w Italii był obecny - Dante go forma
staroż. - plastyczna, z ducha [illegible] chrześc. - więcej
[illegible] (!) - w Petrarce ur. 1304 zm. 1374 do [illegible] formy klasycznej - wzmocnie-
jego [illegible] od głosu idei platonowych - jego następcy gdy
niemieckiego wprowadził go do dzieł Platona - a to wtedy gdy
stolica apost. w Avignonie - Rzym pustka - nędza Włoch
Zapał Petrarki do odbudowania [illegible] dawnego
wymsknął się [illegible] - wszystko do odrodzenia klasycz-
nej literatury - Petrarca rozpaczał nad [illegible]
[illegible] swoje [illegible] - [illegible] do
[illegible] starego [illegible] - [illegible] gdy Boccaccio błaga
Cicerona, do [illegible] - w tedy gdy Boccaccio [illegible]
Leonzera [illegible] ~~[illegible]~~ u [illegible]

I H. F. W. 871 Filozof grecka i nowożytna – jedyne – 270
klasycznarzydzieł
I Gr. jak. F. Gr. – harm. – N. S. rtamany – W Gr.
rownia – w.N. i pozwanosci – 1. Podm. przedm.
2 Zjawiska i szkoła – 3 S. mat. duchowy –
4 Etyka i rzeczy – Tryzenoki F. Gr.
I natura – przodu i II przeciw i
natura – III nadnat – s ktępuv, rozsta
nie przedm. i podmiotu od Kanzacy-
na ~~xxx~~ średnie wieku – Arystoteles
stonnie przygotowanie w wieku
Dante 1265 i wirgil. Petrarka 1304 i Plato – arystoteles
pisuje listy do Cycerona – Dala szczęścia w XV wieku – Konst.
skarby – Nicolo Nicoli tekst – pałac
Filolog Politiamo i Laur. Valla
– Poznanie oryginalnego Arysto-
telesa – i Platona s kruszta się
walka Ar. i Platona

Georgios Gemistes Plethon, ten na soborze flor. 1439 — chrześc. opierał się na greckim rozwoju ducha — soborowi zarzucał brak pogańskiego — jego dzieło o różnicy Ar. i Plat. — Plethon przyznaje pierwszeństwo Platonowi — walka przeciwników jego. 1 Gennadius Georgius Scholarius 2. Georgios z Trapezuntu — G. z T. czerni Plethona — stoi że jedna wiara — nie był twórcą odnowienia wiary pogańskiej — Ow Gennadius patriarcha Konstan — palił ks. Plethona ogłasza go zarazem zwycięzcą przykładem — w końcu pisze porównanie Plat i Arist — Arist. chwali —

Fil. Now. 871 271

II Bessarion kard. broni Platona –
książka choć błędna bo trzyma się
komentatorów arabskich – jednak
rozjaśnia rzecz – lubo nie ujmuje za-
sługi Arist. daje pierwszeństwo Plat.
bo Plato jest obroną w Chrześcijań. ojców
Kościoła – św. Augustyn – Bessarion
dowodzi 1mo że wiele zdań które przy-
pisywano Arist. są dodatkiem – 2o
że prawdziwy Arist. daleko więcej
zgadza się z Plat. niż mniej jest powie-
dziany – 3o że w tych miejscach w
których Pl. jest przeciwny Arist. Pla-
to właśnie zbliża się do Chrześcijań-
stwa – Tak trójca Pl. 1o pierw. przycz.
2 rozum Boży 3 dusza świata

Arist. 34 rozmiary przestrzeni-
Bessarion pyta czeli Pl. Boga
nazywa najwyższem dobrem
i opiekunem wszechrzeczy — czy
nie ma duszy jakie należy
niebios —? Arist. czy jedynie
wiecznego badania myśli — Bessa-
rion wytyka 200 błędów Jerzego
i Trapezunta w tłumaczeniu
Platona — a także Bessarion rowo-
dzi że J. z Trap. albo nie rozu-
miał Platona albo go
zfałszował — str. 10.

76. 2 Nov III 871 w Grodnie —

Trwały walki obu obozów — znów Bessarion
łagodzi mądrością — „nie łżenie się wzajemne
ale zrozumienie wywody — i Pl. i Arist. [illegible] obaj
i ci niezgadza prowadzi — z jedności przedmiotu
Pico z Mirandoli zapytuje po co te spo-
spory, jeżeli sami nie przyczyniają się badaniu
do tej nauki mądrości? — czynnie się przyczynił
pomnym z pierwszych Mikołaj z Kuzy — kardynał
on mądr. w Kues nad Morellą — r. 1401 (rodz.
unii p. z Litwą z. Władysł. Jagiełły — starał się aby
uniej się przedstawić zasady wiary i poto-
czyli z mądrością starożytnych — wtedy i czo
idee pełne treści, choć forma surowa — zrazu
[illegible] — mocą przewyższony z przewodu
formalności — Pragnie [illegible] jak sam porządki
aby wydobyć idee Boga i świata, Chrystusa i
Kościoła — ale nadaremnie — ogarnia naraz
greckim. — w którym pogodzić wolbet sprawność
jedność Boża się rozwija — teologia swoja
i. mądrości — ma atrybuta Boga poznać
w Mikulku jako do jego stworzenia
w nim pojąć się obraz Boży

2 Teologia pojmująca utwory jakiemu by niewinna wtęsknoty, służąca wiecznym stworzeniom do stawania do Boga—Bóg jest wielki, niczem jest świat wiec o Bogu dostatecznie rzecz niczem nie jest niż niem jest.—Na tym zasadach układała średni swoja Teozofia.—

Tymczasem i rodowici włosi (str. 13), był stanała się we Wł. narodowa—Florencja—Cosmo de Medici królewski mieszczan—najwyższa wpływy—ogromnie bogactwa na rzecz nauki i sztuki—Masaccio Ghiberti Brunelleschi żyjący w pierwszej połowie XV. wieku. Spanie—dysput Platona. Soborne Platoniczną myśl rozpowszechnić największą jedności stan zdobyczy św. chrześcijaństwa—tak jak się stało w naszych artystach Bach Zauważ ogarnięty w wiele Lekarz—Marsiglio Ficino—wpływ Platona—starszy lub wolności—młodzieży słowami samo wnet niezłomności i moc—Nauka Platona stała się ewangelia—u Ficina jeden obraz lampa wieczna z ewangelią—u Ficina jeden obraz ... Fab i Sokrates przeprowadzający chrystusa—Ficino sada aby dzieło Platona czytały w kościele Ulemina ... podobnie jak pisarz—Biesiada ... Platona Eros—sztuką ... dusza ... pośrodku—autywno ... świata—

str 17

V Wiek l. F. N. w Grudniu 871 str 17 — Przyjaźń Ficina
i Pica z Mirand. — sojusz na podobieństwo fil. świat[illegible]
i przyjaźń z [illegible]
+ Saturn w tym samym znaku nieb. — oba od-
czekali się zmysłowych chwil — mottami rodactwo
francuskie — obejmowali — akademia ciw rozum[illegible]-
zata ale żyła poświęceniem — ×
273
Ficino tłomaczy wierowo Platona — godzi go z Arysto-
o nieśmiertelności duszy — ona pochodzi z Boga i
więc tęskni do powrotu — sztuka — gdyby najwię-
szym geniuszem + gdyby była śmiertelna — ona dąży
do dobra, do prawdy — co jedno jest! str. 19
Słońce wszech świata 1. Materya — w niej siła wszech-
cząstce — siła ta która materyę rozdziela ją i
sama siebie rozdziela — sama ma w sobie —
2. stąd rozumienie wyższa niż podzielna forma
a siła która coraz wyżej się wznosi — to dusza.
3. siła która nie wolna ale odrazu staje się
doskonałą — to aniołowie — rozumność.
pełni rozumności — one więcej mają stopni
Bóg — 20. Bóg jest światłem które samo
siebie widzi — jest nieskończony mocą — Bóg
w sercu siebie ogląda wszystkie jest [illegible]
tęskna do Boga [illegible] ład pragną-
[illegible] i wolności
Bóg sam jest konieczności
20. 21X

Bóg do stworzenia świata nie potrzebował
wcale - świat wyradził tak że i szczegó-
łowe jestestwo zyska się dla dobrego - a to
wciąż działającego wnętrza bóstwa - Tak
Ficinus przełożył starożytną mądrość
nowoplatońską
ale orzekł że świat nie jest oderwaniem słowa
od Boga - że Bóg w świecie nie stracił
sam siebie - orzekł że świat jest organiz-
mem ducha Bożego - Tennemann i
Buhle zarzucają Ficinowi że przy-
mieszcza dość sprzeczności bo Panteizm
i Theizm - ale to wielka zasługa jego że
godzi się w niej Bóg jest w świecie
a zarazem poza światem -
Ficinus nie twierdzi że ciało grobem
duszy ale że dusza potrzebuje ciała
by za pomocą jego poznać porządki i
szczegóły świata a tak się bogaci w treść
a tak to co jest przemijające czasowy
się z tem co nie przemija - z duszą.

Hist. 1. Rù N. Gruz. 1871 V str 27 274

Neoplatonicy twierdzą iż rozum i kierunek
nadzieję się zostawienia potęgi twórczej zrozumie-
nia jéj - ale mądrość rozumu ma dary do tego
aby ducha rzeczywistość uczynić to sam - to wszy-
nił Ficinus a prawi twórczo w nim wszechjedności
w wszystko przed mądrością - każda mądra jest
odzwierciedleniem wszechświata. Platonizm Ficina
i Boga pojedna - nieskończona - i posiada
wraca do świata - jest to tego - wtórz dusza
widzi wszystko w Bogu - Bóg duszę przyciąga
ona tak się z nim - - Akademia Ficina
uważała się za rzeszę Kapłańską - chciała
odrzeć religię z zasł. ubóstwa - chciała
aby była prowadziła ludzkość do zjedno-
czenia z Bogiem -

hr. Jan Pico z Mirandoli str 28.
on należy do akademii Ficina Pracuje
filoz. Duns Scota pogodzić z Tomaszem
z Aquinu - walka Scotystów z Tomistami
- chce pogodzić Platona i Arystotelesa

Nr. 28–29.
m ważną postacią owej epoki XV. wieku –
spokrewnioną z [illegible] z Ficinem – a Machiavelli
bardziej wyrazem – stanowi Politianus, mówi
że P. będzie niezmiernie lubiany, bo mu Pico przydał
sat ducha. — Pico Jan ur. 1463. – w młodości dos-
nowa – w 14 r. w Bononii uczy się jurispr. –
uczonej fil. scholast. – nie zadowolony
podróżuje – we Florencyi poznaje Platona
zachwyt – przekonanie że Pl. zawdzięcza
mądrości orientowi – uczy się języków wscho-
dnich – nauki żydowskiej widzi zgodę z fil.
grecką i z chrystianizmem – w księ-
gach Mojżeszowych upatrzył podstawę tych
nauk – a czy to to [illegible] sufot
chrześcijański otrzymał pewne
wiadomości żydowskiej Kabale
Kabbalah = tradycya – Adam miał
objawioną wyższą mądrość – dalej Moj-
żesz nie tylko przykazania ale wiedzę
[illegible]sła – a on starszym, którzy udzie-
lali tej mądrości – wobec tych podań

VI. Hist. T. N. – Grudz 1871 – Podług brady wpi 275

miał Rabin Akiba wypracować dzieło Jezi-
rach (Stworzenie) na początku 2giego wieku
po Chr. ~~Rabin~~, a uczeń jego Jochai miał
być autorem dzieła Sohar (Świetność),
– w 15 wieku rabi Cohen Herestit, brane
niebawem oba jako elementarz do owych
dzieł – Kabbała x jest nauka mistyczna
z połączoną z nauką Platona – np. według
Kabbalah że Bóg objawia w słońcu, księżycu
i 5ciu planetach – Kombinacja liczbowa
wydaje ze siebie dziesięć sephirathos
to jest obszernych oznaczeń tego co istnie-:
oznaczenie nieograniczone a wiadomie
tego co jest absolutem –
Pico miał lat 24. gdy zebrał 900 Tez które
wyczerpał z fil. greckiej; wschodniej,
scholastycznej, i z własnego ducha – Te
były za pozwoleniem papieża kazał przy-
bić w Rzymie, wyzywając wszystkich
na dysputy publiczne – z podejmując
koszta podróży obcierającym –

Pico hymnom orfeuszowym, figurom powietrznym — nawet wyrazom magji
przypisuje potęgę — bo te wyrazy są słowami
Boga samego. Papież zakazał tych dysput
bo niektóre tezy grożące np. dowodzono
że Bóg mógł się objawić również w postaci osła
wołu a nie człowieka — Pico przeniósł się
do Florencyi — pisze Theses których dowodzi
to samo — Papież to powstrzymał, b. zabronił dysput
zamknęli Pico w wieży świata — olbrzymi
mając lęk sposób łakomy w pobożności
cofnął się w życie ascetyczne — † 1494
mówią że przed śmiercią pojawiła mu się
NSP. — zasada jak Franc. że człowiek by
nie źle wykonywał sprawy podobające
się Bogu — Damasus czyto po godzeniu
pobożności i mądrości str. 32.
Jan Francesco Pico synowiec jego chciał
dorównać stryjowi — ale z tobą geniusz —
nim stał się naśladowcą. — Reuchlin
poznał pisarzy zachodu i wschodu — przyczynił się
w Niemczech do wprowadzenia lit. klasyk. — Pom—

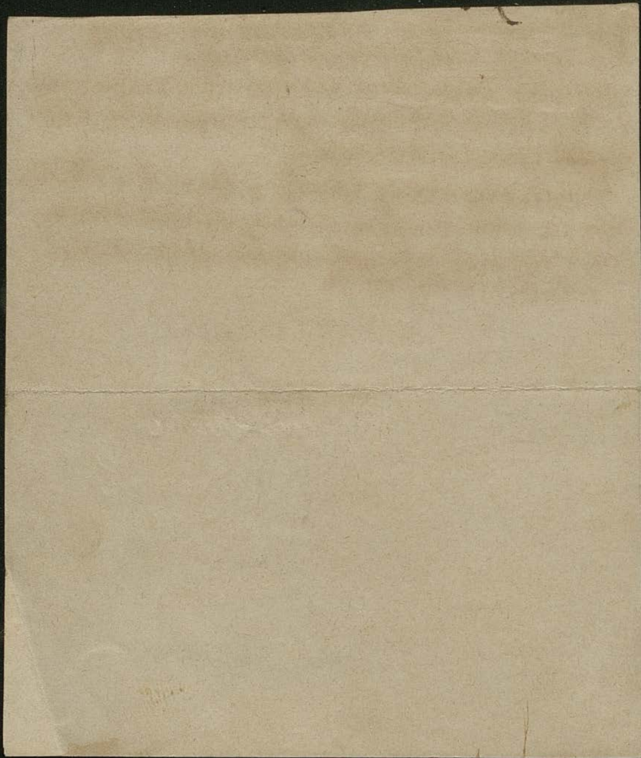
VII Pomponatius — i Caesalpinus +1603. 276
wykazuje w naukach Arystotelesa —
Nikolaj Taurellus walczy z Caesalpinem
i Arystotelesem opierając się na naukach
~~Arist~~ przyrodniczych —
Kończymy naszą sprawę o Aryst. i Plato-
na — a zabieramy się do myśli wielo samo-
dzielnych odrębnych — to okres bardzo nowy!
w tej pierwszej epoce

dalszy ciąg Cardano

ze zeszytów —

pisano w

Grudniu 1871

Filozofia i Krytyka, których Bra. w 277

Ks. Libelta ~~Estetyka 2 Tomy r. 1854. 11 fl 25 c.~~ jest.

Michał Wiszniewski: O Metodzie Bakona (1834) 6 Złp jest

Bronisław Trentowski – Myślini czyli Loika (1844) 9 flor jest

Cieszkowski Ojcze-Nasz Złt 5 r 28 gr

Gołuchowski Dumania nad najwyższemi
zagadnieniami człowieka (1861) 8 Złt 33 r jest –

E. Ziemięcka Zarys filozofii Katolickiej 1857 3 Złt 33 r. ?
(1862) Przewodnik. 2 f 50 – ?

Kresiński. Tennemanna Historia filoz. 2 Tomy 4 flor jest

Kremer Wykład systematyczny filozofii kompilowany } w antykwarni.
Jaroński Filozofia 1812.
Jankowski Logika – 1

Henryk Struve – wywód pojęcia filozofii 1863 kop. 30.
" O temperamentach – 1864 – Warsz kop. 30
" O psychologicznej zasadzie kojarzenia – kop. 50. 30
" O pięknie i jego objawach, 1865. 66. – Warsz 30. 1 fl. 50.
Stefan Pawlicki Szkoła Eleatów (str 46.) o istnieniu ... Warsz. = 60 kr.

T. Kr. Historya Filozofii Schweglera. Hermanny Warsz 1863.
T. Kr. jest Złt 3 gr.

Razem. 48 fl.
suma 47 – 99.

Apelt. Theorie der Induction 1854

